

PRIRUČNIK ZA KRIVIČNI POSTUPAK ZA SUDIJE

BOSNE I HERCEGOVINE

**Prema konceptu
sutkinje Carolyn Engel Temin,
Sud opće nadležnosti, Prvi sudski okrug Pensilvanije,
Filadelfija, Pensilvanija, SAD,
bivša međunarodna sutkinja, Sud Bosne i Hercegovine**

AUTORI MATERIJALA

Carolyn Engel Temin

**Vermira Hadžihasanović,
sutkinja (Općinski sud Sarajevo)
Adisa Zahiragić,
sutkinja (Kantonalni sud Sarajevo)
Enes Malićbegović,
sudija (Kantonalni sud Zenica)
Esma Čajić,
sutkinja (Osnovni sud Doboj)
Vesna Mikerević,
sutkinja (Osnovni sud Doboj)
Hilmo Ahmetović,
sudija (Kantonalni sud Zenica)
Zinaida Husić,
sutkinja (Osnovni sud Sokolac)**

**Koordinator/moderator Projekta: Zlatko Osmanović, viši pravni
savjetnik, Projekat razvoja sektora pravosuđa**

Prevodioci:

**Vanda Mandić, šef Prevodilačkog ureda
Violeta Brdar, prevodilac
Adisa Okerić-Zaid, prevodilac**

PREDGOVOR

U toku 2006. godine, Projekat Razvoj sektora pravosuđa, kojeg je finansirao USAID, u sklopu Inicijative model sudova, počeo je pružati tehničku pomoć u oblasti efikasnog upravljanja predmetima u krivičnom i građanskom postupku. JSDP je angažirao iskusnu američku sutkinju, Carolyn Engel Temin, kao kratkoročnog eksperta; i u periodu od septembra 2006. godine do februara 2009. godine, sutkinja Temin je održala veliki broj obuka za sudije koji rade u krivičnom i građanskom referatu u sudovima u cijeloj Bosni i Hercegovini. Za vrijeme provedeno sa sudijama u BiH, sutkinja Temin često je spominjala priručnik koji sudije u SAD-u imaju na svom stolu kao brzi podsjetnik prilikom suđenja u građanskim ili krivičnim postupcima. U daljem razgovoru sa pravnicima koji su radili u Projektu, sutkinja Temin je spomenula da je bila autor priručnika za krivični postupak za sudije u svojoj matičnoj državi Pensilvaniji 1986. godine. Taj priručnik od tada redovno upotrebljavaju sudije u Pensilvaniji, koji rade u sudovima opće nadležnosti, koji su slični kantonalnim i okružnim sudovima u BiH.

Nakon toga je JSDP, u saradnji sa sutkinjom Temin i domaćim sudijama, odlučio da izradi slične priručnike za sudije u BiH, i to jedan za građanski postupak i jedan za krivični postupak. Sličnog formata, oba priručnika imala bi sličnu namjenu – da olakšaju svakodnevni rad sudijama, te da mladim sudijama i stručnim saradnicima na jednom mjestu osiguraju uzorke dokumentacije koja će im trebati u njihovom radu. Priručnici su osmišljeni tako da u najvećoj mogućoj mjeri prate poglavlja i sadržaj zakona o krivičnom postupku i zakona o parničnom postupku FBiH i RS-a, kako bi se korisnici lakše snalazili. Svako poglavlje predstavlja zasebnu cjelinu i sadrži relevantne članove zakona, kontrolne liste, formalne razgovore, te tipske obrasce, za dokumenta koja su često u upotrebi, kao što su rješenja, sudske odluke, presude i nalozi.

JSDP je okupio iskusne sudije – parničare i krivičare, iz prvostepenih i drugostepenih sudova Federacije BiH i Republike Srpske. Većina sudija dolazila je iz sudova koji su učestvovali u Inicijativi model sudova JSDP-a, koji je u okviru svojih petogodišnjih aktivnosti promovirao napredne tehnike iz oblasti sudske administracije, Program „evropskih standarda“, koji se odnosio na rad sudova i na renoviranje zgrada sudova.

Sudije su se podijelile u dvije radne grupe kako bi izradile priručnike za građanski i krivični postupak.

Radne grupe počele su sa radom u novembru 2007. godine, a kompletan materijal za oba priručnika završen je do februara 2009. godine. Za to vrijeme održano je po 12 sastanaka radnih grupa (pojedinačnih i zajedničkih), a članovi radnih grupa su između sastanaka radili prema pojedinačnim zaduženjima. U

skladu sa dogovorenom metodologijom, na sastancima se diskutiralo o svim materijalima pojedinačnih članova, nakon čega su usvajani konačni tekstovi koje su odobrili svi članovi radne grupe. Takvi tekstovi su zatim prevedeni na engleski da bi ih pregledala sutkinja Temin. Ona je također radila i na pojedinim poglavljima koja su bila diskutirana i odobravana od strane radne grupe. Zbog budžetskih i vremenskih ograničenja, sutkinja Temin je uglavnom radila iz SAD-a, i svega se nekoliko puta sastala sa članovima radnih grupa u BiH. Ovaj pristup se pokazao uspješnim i mogao bi biti korišten u budućim projektima koji u sebi nose saradnju međunarodnih i domaćih eksperata.

Imajući u vidu da će se ovi priručnici morati redovno ažurirati, u zavisnosti od izmjene zakona i sudskih praksi, uvez priručnika je osmišljen tako da dozvoljava brze i jeftine izmjene pojedinih poglavlja. Zbog planiranog završetka JSDP-a u maju 2009. godine, između Projekta i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH potpisan je Memorandum o razumijevanju, kojim će se osigurati da će potrebne izmjene i dopune priručnika biti urađene na vrijeme, te biti dostavljene sudovima. VSTV je ovlastio stalne radne grupe, čiji članovi će se okupljati jednom ili dva puta godišnje u smislu rada na izmjenama i dopunama priručnika, u zavisnosti od izmjena relevantnih zakona.

(Napomena: Zbog neodloživog termina objavljivanja, ovi priručnici ne odražavaju izmjene zakona koje su se desile nakon 30. novembra 2008. godine. Iste će biti uključene u narednu verziju).

JSDP bi se posebno želio zahvaliti sudijama, članovima radnih grupa. Njihovo znanje i iskustvo omogućili su izradu ovih priručnika. Shvatajući važnost priručnika, članovi radnih grupa posvetili su dobar dio svog slobodnog vremena radu na priručnicima, sa velikim entuzijazmom i bez ikakve naknade.

USAID, koji je financirao JSDP, nada se da će ovi priručnici postati za sudije u BiH ono što već dugo vremena predstavljaju za sudije u SAD-u – istinski korisni, praktični vodiči za sudije, koji će njihov svakodnevni rad učiniti lakšim i efikasnijim.

VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE PROJEKAT RAZVOJA SEKTORA PRAVOSUĐA USAID-A

Maj, 2009.

[Sav materijal u ovom priručniku, uključujući i njegove izmjene, predstavlja autorsko djelo i vlasništvo VSTV-a. Njegovo ponovno štampanje, umnožavanje ili korištenje u komercijalne svrhe, a bez izričite prethodne pismene saglasnosti VSTV-a, zabranjeno je. Sva prava pridržana.]

Sadržaj

- I. OPĆA NAČELA
- II. SUDAČKA ETIKA
- III. DEFINICIJE
- IV. NADLEŽNOST
- V. IZUZEĆE
- VI. LIŠENJE SLOBODE/PRITVOR/PUŠTANJE NA SLOBODU
SUĐENJE BEZ ODLAGANJA
- VII. SPAJANJE I RAZDVAJANJE
- VIII. IMENOVANJE (POSTAVLJANJE) BRANITELJA
- IX. RAZMJENA DOKAZA
- X. ZAKONITOST DOKAZA PRIBAVLJENIH OD STRANE
TUŽITELJSTVA I POLICIJE U TOKU ISTRAŽNOG POSTUPKA
- XI. ODLUČIVANJE O OPTUŽNICI
- XII. PRETHODNI PRIGOVORI
- XIII. KAZNENI NALOG I MJERE UPOZORENJA
- XIV. IZJAŠNjenje O KRIVNJI I SPORAZUMI O PRIZNANJU
KRIVNJE
- XV. STATUSNA KONFERENCIJA
- XVI. GLAVNI PRETRES
- XVII. ZAKONITOST DOKAZA
- XVIII. PRESUDA I KRIVIČNA SANKCIJA
- XIX. ODUZIMANJE
- XX. POSTUPAK PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM
- XXI. NEPOŠTIVANJE SUDA
- XXII. ZAPISNICI
- XXIII. OSTALE ODREDBE
- XXIV. POSEBNE ODREDBE U SLUČAJU NEURAČUNLJIVOSTI
OSUMNJIČENOG/OPTUŽENOG
- XXV. POSEBNE ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA PRAVNA LICA

**NAPOMENA: OVAJ PRIRUČNIK NE SADRŽI IZMJENE I DOPUNE
ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU REPUBLIKE SRPSKE,
KOJE SU STUPILE NA SNAGU U DECEMBRU 2008. GODINE.
PRIRUČNIK ĆE BITI IZMIJENJEN I PRILAGOĐEN IZMJENAMA
ZAKONA KADA SE USVOJE I STUPE NA SNAGU IZMJENE I
DOPUNE ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE
BIH, S OBZIROM NA TO DA JE OVAJ PRIRUČNIK SAČINJEN ZA
UPOTREBU U SUDOVIMA OBA ENTITETA.**

POGLAVLJE I.

OPĆA NAČELA

I	RELEVANTNE ODREDBE	2
a)	Temeljna načela o neovisnosti sudstva	2
b)	Relevantni dijelovi iz Evropske konvencije o ljudskim pravima ...	4
c)	Ustav Bosne i Hercegovine	8
d)	Ustav Federacije BiH	11
e)	Ustav Republike Srpske	18
f)	Zakon o krivičnom postupku (Federacija BiH/ RS)	28
g)	Krivični zakon (Federacija i RS)	32

POGLAVLJE I.

OPĆA NAČELA

I RELEVANTNE ODREDBE

Temeljna načela o neovisnosti sudstva

Temeljna načela o neovisnosti sudstva usvojena od strane Sedmog kongresa Ujedinjenih naroda o temi Prevencija kriminala i postupanje sa prestupnicima, koji je održan u Milanu od 26. avgusta do 6. septembra 1985., i potvrđena rezolucijama Generalne skupštine 40/32 od 29. novembra 1985. i 40/146 od 13. decembra 1985..

Sljedeća temeljna načela, koja su formulirana kako bi pomogla zemljama članicama u njihovom zadatku osiguranja i unapređenja neovisnosti sudstva, trebala bi se uzeti u obzir i poštivati od strane vlada u okviru njihovih domaćih zakona i prakse i ukazivati sudijama, pravnicima, članovima izvršne i zakonodavne vlasti, te javnosti općenito. Načela su formulirana imajući na umu, prije svega, profesiju sudije, ali se ista jednako odnose u konkretnom slučaju i na sudije porotnike, tamo gdje oni postoje.

Neovisnost sudstva

1. Država će garantirati neovisnost sudstva, koja će biti ugrađena u Ustav ili zakon te države. Dužnost vladinih ili drugih institucija je da poštuju i osiguraju neovisnost sudstva.
2. Sudovi će o pitanjima koja se pred njih postave odlučivati nepristrasno, na temelju činjenica i u skladu sa zakonom, bez ikakvih ograničenja, nedoličnih uticaja, poticaja, pritisaka, prijetnji ili uplitanja, direktnih ili indirektnih, sa bilo koje strane ili iz bilo kojeg razloga.
3. Sudovi će imati nadležnost u svim pitanjima sudske prirode, te će imati isključivu ovlast u odlučivanju o tome da li sporno pravno pitanje spada u

njihovu nadležnost, na način predviđen zakonom.

4. Neće biti nikakvih nedoličnih ili nedozvoljenih uplitanja u sudski proces, niti će sudske odluke biti podložne reviziji. Ovo načelo se ne odnosi na preispitivanje od strane suda ili na ublažavanje, odnosno smanjenje od strane nadležnih organa kazni izrečenih od strane suda, u skladu sa zakonom.

5. Svaka osoba će imati pravo na suđenje pred običnim sudovima ili tribunalima u postupcima utvrđenim zakonom. Tribunali koji ne budu koristili zakonski propisane postupke neće biti formirani kao zamjena za nadležnost običnih sudova ili tribunala.

6. Načelo neovisnosti sudstva stvara pravo i obavezu sudovima da osiguraju pravično vođenje sudskih postupaka, uz poštivanje prava strana u postupku.

7. Dužnost je svake države članice da osigura odgovarajuće resurse za adekvatno funkcioniranje sudstva.

Sloboda izražavanja i udruživanja

8. U skladu sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, sudija, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu izražavanja, vjerovanja, udruživanja i okupljanja; pod uvjetom da će se, prilikom ostvarivanja takvih prava, sudija uvijek ponašati na način koji će očuvati dostojanstvo sudijskog poziva, te nepristrasnost i neovisnost sudstva.

9. Sudije su slobodne da formiraju udruge sudija ili druge organizacije, ili da budu članovi takvih udruga ili organizacija, kako bi zastupali svoje interese, profesionalno se usavršili ili zaštitili neovisnost sudstva.

Stručna sprema, izbor i usavršavanje

10. Osobe koje su izabrane na dužnost sudije biće osobe sa integritetom i sposobnošću, sa odgovarajućim obrazovanjem, odnosno stručnom spremom. Bilo koji metod izbora biće zaštićen od imenovanja iz nedoličnih motiva. Kod izbora sudija, neće biti diskriminacije osobe na temelju rase, boje kože, spola, religije, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili statusa, izuzev kriterija koji se odnosi na to da kandidat za mjesto sudije mora biti državljanin matične države, koji se neće smatrati diskriminatorskim.

Uvjeti službe i mandat

11. Mandat sudija, njihova neovisnost, sigurnost, adekvatna nagrada za rad, uvjeti službe, mirovina i starosna dob za mirovinu, adekvatno će biti uređeni zakonom.

12. Sudije, bez obzira na to da li su imenovane ili izabrane, imaće zagarantovani mandat do obavezne mirovine ili isteka mandata, gdje postoji.

13. Unapređenje sudija, gdje takav sistem postoji, trebalo bi se temeljiti na objektivnim faktorima, a naročito na sposobnosti, integritetu i iskustvu.

14. Asigniranje predmeta sudijama unutar suda u kojem rade predstavlja sastavni dio sudske administracije.

Profesionalna tajnost i imunitet

15. Sudije će biti obavezane profesionalnom tajnošću u pogledu svojih vijećanja i povjerljivih informacija do kojih dođu za vrijeme obavljanja svojih dužnosti, izuzev u javnim postupcima, i neće biti obavezani da svjedoče o takvim pitanjima.

16. Ne utičući na disciplinski postupak, ili pravo žalbe ili kompenzaciju od države, u skladu sa državnim zakonom, sudije trebaju uživati imunitet u građanskim sporovima za novčanu odštetu za nedolično ponašanje ili propuste u izvršavanju sudijske funkcije.

Disciplinski postupak, suspenzija i razrješenje dužnosti

17. Tužba ili žalba, podnesena protiv sudije u njegovom sudijskom i profesionalnom svojstvu, biće procesuirana u najkraćem roku i pravično u okviru odgovarajućeg postupka. Sudija će imati pravo na pravično saslušanje. Ispitivanje stvari u najranijoj fazi biće povjerljivo, izuzev ako sudija drukčije zahtijeva.

18. Sudije će biti podložne suspenziji ili razrješenju dužnosti jedino zbog nesposobnosti ili ponašanja zbog kojih nisu podobni za obavljanje svoje dužnosti.

19. Svi disciplinski postupci, te postupci vezani za suspenziju ili razrješenje dužnosti biće vođeni u skladu sa utvrđenim standardima kodeksa sudske etike.

20. Odluke vezane za sve disciplinske postupke, te postupke suspenzije ili

raziřešenja dužnosti trebaju biti podložne neovisnom pregledu. Ovo načelo ne smije se primjenjivati na odluke najvišeg suda i zakonodavnih tijela u postupcima opoziva ili sličnim postupcima.

Relevantni dijelovi iz Evropske konvencije o ljudskim pravima

Član 1. Obaveza poštovanja ljudskih prava

Visoke strane ugovornice jamče svim licima pod svojom jurisdikcijom prava i slobode utvrđene u Dijelu I. ove konvencije.

Dio I. - Prava i slobode

Član 2. Pravo na život

1. Pravo na život svakog čovjeka zaštićeno je zakonom. Niko ne može biti namjerno lišen života, osim kod izvršenja smrtne kazne po presudi suda, kojom je proglašen krivim za zločin za koji je ova kazna predviđena zakonom.

2. Lišenje života nije u suprotnosti sa ovim članom ako proizlazi iz upotrebe sile koja je apsolutno neophodna:

- a) u odbrani svakog pojedinca od nezakonitog nasilja;
- b) prilikom zakonitog lišenja slobode ili sprječavanja bjekstva osobe koja je zakonito lišena slobode;
- c) u akciji preduzetoj, u skladu sa zakonom, radi gušenja nemira ili pobune.

+++++

Član 3. Zabrana mučenja

Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.

+++++

Član 5. Pravo na slobodu i sigurnost

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

a) zakonitog lišenja slobode po presudi nadležnog suda;

b) zakonitog hapšenja ili lišenja slobode zbog nepovinovanja zakonitom nalogu suda ili u cilju osiguranja izvršenja bilo koje obaveze propisane zakonom;

c) zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

d) lišenja slobode maloljetnika, prema zakonitom nalogu, radi odgajanja pod nadzorom ili zakonitog pritvaranja zbog privođenja nadležnoj vlasti;

+++++

2. Svako ko je uhapšen biće odmah obaviješten, na jeziku koji razumije, o razlozima hapšenja i o svim optužbama protiv njega.

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1. ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice, zakonom ovlašćeno da vrši sudsku vlast, i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

4. Svako kome je uskraćena sloboda hapšenjem ili lišavanjem slobode ima pravo uložiti žalbu sudu, kako bi sud u kratkom roku razmotrio zakonitost lišavanja slobode i, ukoliko ono nije bilo zakonito, naložio oslobađanje.

+++++

Član 6. Pravo na pravično suđenje

1. Kod utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda, ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloljetnika, ili radi zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde.

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

a) da odmah, na jeziku koji razumije, bude detaljno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega;

b) da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane;

c) da se brani sam ili uz pomoć branitelja koga sam izabere ili da ga, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branitelja, dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;

d) da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe;

e) da koristi besplatnu pomoć tumača ukoliko ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu.

Član 7. Kažnjavanje samo na osnovu zakona

1. Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

2. Ovaj član ne utiče na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda.

+++++

Član 14. Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda, predviđenih ovom konvencijom, osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su: spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

+++++

PROTOKOL BROJ 7.

UZ KONVENCIJU O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

Strasbourg, 22. XI. 1984.

+++++

Član 2. Pravo na žalbu u krivičnim stvarima

1. Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Ostvarivanje ovog prava, uključujući i osnove za njegovo korišćenje, uređuje se zakonom.
2. Ovo pravo može podlijevati izuzecima u odnosu na djela manjeg značaja, koja su određena zakonom, ili u slučajevima kada je licu u prvom stepenu sudio najviši sud ili je bilo osuđeno na osnovu žalbe na oslobađajuću presudu.

Član 3. Naknada za pogrešnu presudu

Ako je neko lice bilo pravosnažnom presudom osuđeno zbog krivičnog djela i ako je kasnije njegova presuda bila ukinuta ili je bilo pomilovano zbog toga što neka nova ili novootkrivena činjenica nesporno ukazuje da se radilo

o sudskoj grešci, lice koje je pretrpjelo kaznu kao posljedicu takve osude dobiće naknadu u skladu sa zakonom ili praksom dotične države, osim ako se ne dokaže da je ono u potpunosti ili djelomično odgovorno za to što nepoznata činjenica nije blagovremeno otkrivena.

Član 4. Pravo da se ne bude suđen ili kažnjen dvaput po istom predmetu

1. Nikome se ne može suditi niti se može ponovo kazniti u krivičnom postupku u nadležnosti iste države za djelo zbog koga je već bio pravosnažno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom te države.

2. Odredbe prethodnog stava ne sprječavaju obnovu postupka u skladu sa zakonom i krivičnim postupkom date države, ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u ranijem postupku došlo do bitne povrede koja je mogla da utiče na njegov ishod.

3. Ovaj se član ne može staviti van snage na osnovu člana 15. Konvencije.

+++++

Član 7. Odnos prema Konvenciji

U odnosu na države članice, odredbe članova od 1. do 6. ovog protokola smatraju se dodatnim članovima Konvencije i sve odredbe Konvencije primjenjuju se u skladu s tim.

+++++

PROTOKOL BROJ 4.

UZ KONVENCIJU O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA KOJIM SE OSIGURAVAJU ODREĐENA PRAVA I SLOBODE KOJE NISU UKLJUČENE U KONVENCIJU I PRVI PROTOKOL UZ NJU¹

Strasbourg, 16. IX. 1963.

+++++

Član 1. Zabrana dužničkog zatvora

+++++

PROTOKOL BROJ 6.

UZ KONVENCIJU O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA, KOJI SE ODNOSI NA UKIDANJE SMRTNE KAZNE¹

Strasbourg, 28. IV. 1983.

+++++

Član 1. Ukidanje smrtne kazne

Smrtna kazna se ukida. Niko ne može osuditi na smrtnu kaznu ili pogubiti.

Član 2. Smrtna kazna za vrijeme rata

Država može u svom zakonodavstvu predvidjeti smrtnu kaznu za djela izvršena u doba rata ili neposredne ratne opasnosti; takva kazna primijenit će se samo u slučajevima predviđenim zakonom i u skladu sa njegovim odredbama. Država obavještava Generalnog sekretara Savjeta Evrope o relevantnim odredbama tog zakona.

c) Ustav Bosne i Hercegovine - izvod

Član II.

Ljudska prava i temeljne slobode

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta osiguraće najviši stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. U tu svrhu oformljena je Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, kako to predviđa Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma.

2. Međunarodni standardi

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

3. Popis prava

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog člana, stav 2, što uključuje:

- a) Pravo na život.
- b) Pravo osobe da ne bude podvrgnuta mučenju, ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.
- c) Pravo osobe da ne bude držana u ropstvu ili potčinjenosti, ili da ne obavlja prisilan ili obavezan rad.
- d) Prava na slobodu i sigurnost osobe.
- e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.
- f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.
- g) Slobodu mišljenja, savjesti i vjere.

- h) Slobodu izražavanja.
- i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja.
- j) Pravo na ženidbu i udaju, te osnivanje obitelji.
- k) Pravo na imovinu.
- l) Pravo na obrazovanje.
- m) Pravo na slobodu kretanja i prebivanja.

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu na ovaj Ustav osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno porijeklo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

5. Izbjeglice i raseljene osobe

Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove. One imaju pravo, u skladu sa Aneksom 7 Općeg okvirnog sporazuma, da im se vrati imovina koje su bile lišene u toku neprijateljstava od 1991. godine i da im se da naknada za svu takvu imovinu koja im se ne može vratiti. Sve obaveze ili izjave vezane za takvu imovinu, a koje su date pod prisilom, ništavne su.

6. Provedba

Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, uredi, državni organi, i tijela kojima posredno rukovode entiteti ili koja djeluju unutar entiteta, primjenjivaće i poštivati ljudska prava i temeljne slobode navedene u stavu 2.

7. Međunarodni sporazumi

Bosna i Hercegovina će ostati ili postati strana ugovornica u međunarodnim sporazumima popisanim u Aneksu I ovom Ustavu.

8. Saradnja

Sve nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini sarađivaće sa i omogućiti neograničen pristup svim međunarodnim mehanizmima za praćenje ljudskih prava utemeljenim za Bosnu i Hercegovinu; nadzornim tijelima utemeljenim bilo kojim međunarodnim sporazumom navedenim u Aneksu I ovom Ustavu; Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju (a posebno će se pokoravati nalogima izdanim na temelju člana 29. Statuta toga suda); i svim drugim organizacijama ovlaštenim od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda s mandatom koji je u vezi sa ljudskim pravima ili humanitarnim pravom.

d) Ustav Federacije BiH - izvod

II . LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE

A. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Budući da se načela, prava i slobode utvrđeni u članu II. Ustava Bosne i Hercegovine primjenjuju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, sljedeće odredbe odnose se na Federaciju.

Član 2.

Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava. Posebno:

1. Sve osobe na teritoriji Federacije uživaju prava na:
 - a) život;
 - b) slobodu, s tim da su hapšenje i pritvaranje dopušteni samo u skladu sa zakonom;
 - c) jednakost pred zakonom;
 - d) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu;
 - e) pravičan krivični postupak;
 - f) zabranu mučenja, okrutnog ili nehumanog postupanja ili

kažnjavanja;
g) privatnost;
h) slobodu kretanja;
i) azil,
j) zaštitu obitelji i djece;
k) imovinu;
l) osnovne slobode: slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja; savjesti i uvjerenja; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje; slobodu okupljanja; slobodu udruživanja; uključujući slobodu osnivanja i pripadanja sindikatima i slobodu neudruživanja; slobodu na rad;
m) obrazovanje;
n) socijalnu zaštitu;
o) zdravstvenu zaštitu;
p) prehranu;
r) utočište i
s) zaštitu manjina i potencijalno ugroženih grupa.

2. Svi građani uživaju sljedeća prava:
- a)** pravo na osnivanje i pripadanje političkim partijama i
 - b)** politička prava: da učestvuju u javnim poslovima; da imaju jednak pristup javnim službama; da biraju i da budu birani.

Član 3.

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo slobodnog povratka u prebivališta iz kojih su prognani.

Član 4.

Sve osobe imaju pravo, u skladu s Aneksom VII. Općeg okvirnog sporazuma, na povrat ukupne imovine koje su lišene u toku etničkog progona i neprijateljstva od 1991. godine, te na nadoknadu ukupne imovine koja im se ne može povratiti. Svi iskazi i obaveze date i preuzete pod prisilom, posebno one što se odnose na odricanje od prava na zemlju i drugu imovinu, ništavne se. Ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana urediće se federalnim zakonodavstvom.

Član 5.

Sticanje i prestanak državljanstva Federacije Bosne i Hercegovine propisuje federalni zakon, uz sljedeće uvjete:

a) nijedna se osoba ne može lišiti državljanstva proizvoljno, ili na način koji bi je ostavio bez državljanstva;

b) nijedna se osoba ne može lišiti državljanstva Federacije po osnovu spola, rase, boje kože, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog i društvenog porijekla, pripadnosti nekoj nacionalnoj manjini, imovine, rođenja ili bilo kojeg drugog statusa;

c) svi državljani Federacije su, u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, i državljani Bosne i Hercegovine, a ovisno o uvjetima o državljanstvu utvrđenim Ustavom Bosne i Hercegovine imaju pravo i na državljanstvo druge države.

Član 6.

Svi sudovi, organi uprave, institucije koje vrše javna ovlašćenja i drugi organi federalne vlasti primjenjivaće i poštovati prava i slobode predviđene u aktima navedenim u Aneksu.

Član 7

Svi nadležni organi vlasti u Federaciji sarađivaće sa svim Međunarodnim posmatračkim tijelima za ljudska prava osnovanim za Bosnu i Hercegovinu, kao i sa nadzornim tijelima osnovanim instrumentima navedenim u Aneksu.

B. OMBUDSMENI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1. Opće odredbe

Član 1.

(1) Postoje tri ombudsmena koje imenuje Parlament Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa federalnim zakonom. Po jedan ombudsman se imenuje iz svakog konstitutivnog naroda Bosne i Hercegovine.

Član 2.

1. Ombudsmeni su dužni štititi ljudsko dostojanstvo, prava i slobode zajamčene ovim ustavom, instrumentima navedenim u Aneksu i ustavima kantona. Naročito će raditi na otklanjanju posljedica kršenja ljudskih prava i sloboda, a posebno posljedica etničkog progona.

2. U vršenju svojih funkcija, ombudsmeni će raditi u skladu sa zakonom i principima morala i pravde.

Član 3.

Svaki ombudsman samostalno vrši svoje funkcije, osim ako ovim ustavom nije drukčije utvrđeno. Ombudsmeni mogu sarađivati u vršenju bilo koje od svojih funkcija.

Član 4.

Ombudsmeni su nezavisni u vršenju svojih funkcija i nijedna osoba niti organ vlasti ne mogu se miješati u te funkcije.

2. Nadležnosti i ovlašćenja ombudsmena

Član 5.

Ombudsmeni mogu ispitivati djelatnosti bilo koje institucije Federacije, kantona ili općina, kao i bilo koje druge institucije ili osobe koje su negirale ljudsko dostojanstvo, prava ili slobode, uključujući provođenje etničkog progona ili održavanje njegovih posljedica.

Član 6.

1. Ombudsman ima pravo pokretati postupak pred nadležnim sudovima i intervenirati u postupcima koji su u toku.
2. Ombudsman ima pravo tražiti pomoć sudske policije, kako je predviđeno članom IV. C. 8.

Član 7.

1. U izvršavanju svojih funkcija ombudsmen može istraživati sva službena dokumenta, uključujući i tajna, kao i sudske i upravne spise i zahtijevati saradnju od svake osobe, uključujući bilo kog službenika, posebno u pribavljanju informacija, dokumenata i spisa. Ombudsmen može prisustvovati sudskim i upravnim postupcima, kao i sastancima drugih organa, te može pristupiti svim mjestima gdje su osobe lišene slobode zatvorene ili gdje rade i prekontrolirati ih.

2. Ombudsmen, njegovi zamjenici i svaka osoba koja provodi istragu iz paragrafa (1) ovog člana, dužni su čuvati tajnost dobivenih informacija, i pri tome, prema svim dokumentima i spisima postupati u skladu sa vežećim propisima, osim u slučaju predviđenim u članu II. B. 8.

3. Izvještaj ombudsmena

Član 8.

1. Svaki ombudsmen podnosi godišnji izvještaj premijeru i zamjenicima premijera i Konferenciji o evropskoj sigurnosti i saradnji.
2. Ombudsmen može, u bilo koje vrijeme, podnijeti posebne izvještaje nadležnom federalnom, kantonalnom, općinskom ili međunarodnom tijelu. Domaće ustanove dužne su odgovoriti u roku koji odredi ombudsmen.
3. U izvještaje navedene u paragrafima (1) i (2) ovog člana ombudsmen može uključiti bilo koji materijal opisan u članu II. B. 5. i poduzeti mjere za zaštitu informacija koje zahtijevaju tajnost.

4. Propisi ombudsmena

Član 9.

Svaki ombudsmen pojedinačno ili svi ombudsmeni zajedno propisaće organizaciju i način obavljanja svojih funkcija. Ti se propisi objavljuju u službenom glasilu Federacije. Parlament Federacije može zakonom promijeniti ove propise.

IV. STRUKTURA FEDERALNE VLASTI

C. SUDSKA VLAST FEDERACIJE

1. Opće odredbe o sudovima

Član 1.

1. Sudsku funkciju u Federaciji vrše sudovi Federacije navedeni u paragrafu 2. ovog člana, kantonalni sudovi navedeni u članu V. 11. i općinski sudovi navedeni u članu VI. 7.
2. Sudovi Federacije su:
 - a) Ustavni sud i
 - b) Vrhovni sud.

Član 2.

Svi organi vlasti izvršavaće i pomagati u izvršavanju presuda i rješenja svih sudova navedenih u ovom ustavu.

Član 3.

Ukoliko ovim ustavom nije drukčije utvrđeno, pravila postupka potrebna da bi se osigurala jednakost u postupanju, kao i osnovni principi pravičnosti u postupcima pred sudovima i organizaciji svih sudova biće utvrđeni zakonima Federacije. Zakonodavno tijelo kantona može propisati dopunska pravila o organizaciji i upravljanju kantonalnim i općinskim sudovima. U skladu sa tim pravilima, svaki sud može utvrditi svoju unutrašnju organizaciju i u vezi s tim donijeti dopunska pravila.

Član 4.

1. Sudska vlast Federacije samostalna je i nezavisna.
2. Sudovi će osigurati jednak položaj svim stranama u sudskim postupcima.
3. Sudska vlast je samostalna i nezavisna od izvršne i zakonodavne vlasti Federacije.

4. Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine osigurava samostalnost, nezavisnost, nepristrasnost, stručnost i efikasnost sudstva i tužiteljske funkcije u Federaciji. Nadležnosti Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća, između ostalog, uključuju imenovanje, vođenje disciplinskog postupka i smjenjivanje sudija, osim sudija Ustavnog suda Federacije, i obuhvataju i tužitelje i zamjenike tužitelja u Federaciji. Sastav i dodatne nadležnosti Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća utvrđuju se zakonom.
5. Svi sudski postupci javni su, ukoliko, za određene izuzetne situacije, zakonom nije drukčije utvrđeno. Sve presude javno se objavljuju.

2. Opće odredbe o sudovima Federacije

Član 5.

1. Sudije sudova Federacije biće ugledni pravnici najviših moralnih osobina.
2. Sudije sudova Federacije neće biti krivično gonjeni niti odgovorni u građanskom postupku za bilo koju radnju učinjenu u vršenju svoje funkcije.

Član 6.

1. Sudije Vrhovnog suda, uključujući i predsjednika Suda, bira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv njih i smjenjuje ih Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće, u skladu sa zakonom.
2. Sudije Ustavnog suda predlaže predsjednik Federacije uz saglasnost potpredsjednika, a za imenovanje je potrebna potvrda većine delegata Doma naroda koji su prisutni i glasaju.
3. Sudije Vrhovnog suda, osim rezervnih sudija, imenuju se doživotno, ukoliko ovim ustavom nije drukčije utvrđeno, osim ako ne podnesu ostavku, ako ne odu u mirovinu ili ne budu s razlogom smijenjeni od strane Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća, u skladu sa zakonom. Sudijama Vrhovnog suda takođe može izuzetno prestat i sudijska funkcija kao rezultat procesa izbora nakon reorganizacije Vrhovnog suda za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Federacije. Navršavanje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u mirovinu za sudije Vrhovnog suda utvrđuje se zakonom.

4. Sudije Ustavnog suda biće u službi do dobi od 70 godina, osim ako ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudija tog suda.

Član 7.

1. Plaća i druge naknade sudiji ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudijske funkcije, osim kao posljedica disciplinskog postupka u skladu sa zakonom.
2. Plaća i drugi uvjeti obavljanja funkcije, uključujući i imunitet, za sve sudije sudova Federacije utvrđuju se zakonom.

Član 8.

1. Osnovaće se sudska policija radi pomoći sudovima u Federaciji u: osiguranju informacija, osiguranju prisustva svjedoka, privođenju optuženih osoba, održavanju reda u sudnici i sigurnosti suda te izvršavanju sudskih naloga.
2. Ukupna nacionalna struktura sudske policije odražavaće nacionalnu strukturu stanovništva Federacije, a za svaku od lokalnih jedinica odražavaće nacionalnu strukturu stanovništva u tom kantonu ili općini.
3. Predsjednik Vrhovnog suda odgovoran je za upravljanje sudskom policijom.
4. Predsjednik Vrhovnog suda donosi pravila po kojima sudska policija može pomagati ombudsmenima, na njihov zahtjev, u vršenju njihovih dužnosti.

3. Ustavni sud

Član 9.

Ustavni sud sastoji se od devet sudija, od kojih su najmanje po dva iz reda sva tri konstitutivna naroda i jedan iz reda ostalih.

Član 11.

Kad Vrhovni sud, ili kantonalni sud, u toku postupka koji se vodi pred sudom, smatra da odgovarajući zakon nije u skladu sa ovim ustavom, obustavit će postupak i predočiti predmet Ustavnom sudu u skladu sa članom IV. C. 10. (3).

V. KANTONALNE VLASTI

4. Kantonalno sudstvo

Član 11.

1. Kantoni imaju sudove koji imaju žalbenu nadležnost u odnosu na općinske sudove u svom kantonu i prvostepenu nadležnost u stvarima koje ne spadaju u nadležnost tih sudova, te druge nadležnosti utvrđene zakonom.
2. Sudije kantonalnih sudova, uključujući i predsjednike sudova, bira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv njih i smjenjuje ih Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Federacije u skladu sa zakonom.
3. Sudije kantonalnih sudova, osim sudija u rezervi, imenuju se doživotno, osim ako ne podnesu ostavku, ako ne odu u mirovinu ili ne budu s razlogom smijenjeni od strane Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća u skladu sa zakonom Federacije. Sudijama kantonalnih sudova, isto tako, može izuzetno prestati sudijska funkcija i kao rezultat procesa izbora nakon reorganizacije kantonalnih sudova za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u mirovinu za sudije kantonalnih sudova utvrđuje se zakonom Federacije. Uvjeti obavljanja funkcije, uključujući i imunitet, za sudije kantonalnih sudova utvrđuju se zakonom Federacije. Plaća i druge naknade sudija ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudijske funkcije, osim kao posljedica disciplinskog postupka u skladu sa zakonom.
4. Konstitutivni narodi i pripadnici ostalih biće proporcionalno zastupljeni u kantonalnim i općinskim sudovima. Takva zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991. do potpune provedbe Aneksa 7. u skladu sa članom IX. 11.a. ovog ustava.

VI. OPĆINSKE VLASTI

Član 7.

1. Općinski sudovi, koji se mogu osnovati za područje jedne ili više općina, imaju nadležnost u svim građanskim i krivičnim stvarima, osim ako ovim ustavom, kantonalnim ustavom, ili zakonom Federacije ili zakonom kantona izvorna nadležnost nije dodijeljena nekom drugom sudu.
2. Općinski sudovi osnivaju se zakonom kantona i finansira ih kantonalna vlast.
3. Sudije općinskih sudova, uključujući i predsjednike sudova, bira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv njih i smjenjuje ih Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Federacije u skladu sa zakonom.
4. Sudije općinskih sudova, osim rezervnih sudija, imenuju se doživotno, osim ako ne podnesu ostavku, ako ne odu u mirovinu ili ne budu smijenjeni od strane Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća u skladu sa zakonom. Sudijama općinskih sudova, isto tako, može izuzetno prestati sudijska funkcija kao rezultat procesa izbora nakon reorganizacije općinskih sudova za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u mirovinu za sudije općinskih sudova utvrđuje se zakonom. Uvjeti obavljanja funkcije, uključujući i imunitet, utvrđuju se zakonom Federacije. Plaća i druge naknade sudija ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudijske funkcije, osim kao posljedica disciplinskog postupka u skladu sa zakonom.

e) Ustav Republike Srpske - izvod

I. LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Član 10.

Građani Republike Srpske su ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki su pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu bez obzira na rasu, spol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo.

Član 11.

Život čovjeka je neprikosnoven.

Smrtna kazna može se izuzetno propisati i izreći samo za najteže oblike teških krivičnih djela.

Član 12.

Sloboda i lična sigurnost čovjeka su nepovredivi.

Nikome se ne može oduzeti ili ograničiti sloboda, osim u slučajevima i po postupku koji su utvrđeni zakonom.

Član 13.

Ljudsko dostojanstvo, tjelesni i duhovni integritet, čovjekova privatnost, lični i porodični život su nepovredivi.

Član 14.

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, svireposti, nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Zabranjeno je i kažnjivo svako iznuđivanje priznanja i izjava.

Zabranjeno je na bilo kom licu, bez njegovog pristanka, vršiti medicinske i druge naučne ogledе.

Član 15.

Nezakonito lišavanje slobode je kažnjivo.

Lišenje slobode može trajati samo dok postoje zakonski uslovi za to.

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može biti pritvoreno i zadržano u pritvoru samo kad je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka ili radi sigurnosti ljudi.

Pritvor se određuje odlukom suda, a samo izuzetno, pod uslovima određenim zakonom, odlukom drugog zakonom ovlaštenog organa - najduže do tri dana.

Licu koje je pritvoreno mora se uručiti pismeno obrazloženo rješenje u času pritvaranja. Protiv ovog rješenja pritvoreno lice ima pravo na žalbu.

Član 16.

Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava u postupku pred sudom i drugim državnim organom i organizacijom.

Svakome je zajamčeno pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se rješava o njegovom pravu ili na zakonski zasnovanom interesu.

Član 17.

Svako ima pravo na nadoknadu štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom nanose službeno lice ili državni organ, odnosno organizacija koja vrši javna ovlaštenja.

Lice koje je neopravdano osuđeno ili nezakonito i bez osnova lišeno slobode, ima pravo na rehabilitaciju, nadoknadu štete, javno izvinjenje i druga zakonom utvrđena prava.

Član 18.

Licu optuženom za krivično djelo jamči se pravedno suđenje.

Optuženo lice mora biti u najkraćem zakonskom roku obaviješteno o razlozima optužbe.

Optuženom licu ne može se suditi u njegovom odsustvu.

Optuženom koji nije dostupan sudu može se suditi u odsutnosti samo u zakonom određenim slučajevima.

Član 19.

Zajamčeno je pravo na odbranu.

Jamči se pravo na slobodan izbor branitelja i nesmetanu komunikaciju sa njim.

Branitelj ne može biti pozvan na odgovornost za radnje preduzete u postupku odbrane.

Član 20.

Niko ne može biti kažnjen za djelo koje, prije nego što je učinjeno, zakonom nije bilo predviđeno kao kažnjivo djelo, niti mu se može izreći kazna koja za to djelo nije zakonom bila predviđena.

Niko ne može biti smatran krivim za krivično djelo dok to ne bude utvrđeno pravosnažnom sudskom odlukom.

Član 21.

Građani se mogu slobodno kretati, nastanjivati i boraviti na teritoriji Republike Srpske, slobodno napuštati tu teritoriju i na nju se slobodno vraćati.

Zakonom se mogu uvesti ograničenja kretanja samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka ili radi zaštite sigurnosti i zdravlja ljudi.

Nikakva ograničenja iz političkih razloga ne mogu biti ustanovljena.

Član 22.

U članu 22. brisane su riječi: “**i Jugoslavije**” (Amandman LVII. tačka 4).

Sloboda i tajnost dopisivanja i drugih oblika komunikacije su nepovredivi.

Zakonom se može propisati da se samo na osnovu odluke suda može odstupiti od načela nepovredivosti slobode i tajnosti dopisivanja i drugih oblika komunikacije, ako je to neophodno radi provođenja krivičnog postupka ili radi sigurnosti Republike.

Član 23.

Zajamčena je zaštita tajnosti podataka o ličnosti. Prikupljanje, obrada i svrha korištenja ličnih podataka, uređuju se zakonom.

Zabranjeno je korištenje podataka o ličnosti koje je suprotno utvrđenoj svrsi njihovog prikupljanja.

Građani imaju pravo da traže i dobiju sve podatke o sebi, sadržane u aktima državnih organa i u drugim službenim evidencijama.

Član 24.

Stan je nepovrediv.

Zakonom se može propisati da službeno lice na osnovu naloga suda može ući u stan ili druge prostorije protiv volje njihovog držaoca i izvršiti pretres. Pretres se vrši u prisustvu dva svjedoka.

Službeno lice može, pod uslovima utvrđenim zakonom, ući u tuđi stan ili druge prostorije i bez odluke suda izvršiti pretres ako je to neophodno radi hvatanja počinioca krivičnog djela ili radi spasavanja ljudi i imovine.

Član 25.

Zajamčena je sloboda misli i opredjeljenja, savjesti i uvjerenja, kao i javnog izražavanja mišljenja.

IX. USTAVNI SUD

Član 115.

Ustavni sud:

1. odlučuje o saglasnosti zakona, drugih propisa i općih akata sa Ustavom;

2. odlučuje o saglasnosti propisa i općih akata sa zakonom;

3. rješava sukob nadležnosti između organa zakonodavne, izvršne i sudske vlasti;

U članu 115. stav 1. tačka 4 riječ **“oblasti”** brisana je (Amandman XLIII. tačka 3);

4. rješava sukob nadležnosti između organa Republike, grada i općine;

5. odlučuje o saglasnosti programa, statuta i drugih općih akata političkih organizacija sa Ustavom i zakonom.

Član 115. dopunjen je tačkama 1 i 2 Amandmana XLII., koje glase:

“Ustavni sud prati pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti, obavještava najviše ustavne organe Republike o stanju i problemima u toj oblasti i daje im mišljenja i prijedloge za donošenje zakona i preduzimanje drugih mjera radi osiguranja ustavnosti i zakonitosti i zaštite sloboda i prava građana, organizacija i zajednica.

Ustavni sud može ocjenjivati ustavnost zakona i ustavnost i zakonitost propisa i općih akata koji su prestali da važe, ako od prestanka važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine.”

Član 115. dopunjen je tačkom 1 Amandmana LXXXVIII., koja glasi:

“1. Ustavni sud:

1) odlučuje o saglasnosti zakona, drugih propisa i općih akata Narodne skupštine sa odredbama Ustava o zaštiti vitalnih interesa konstitutivnih naroda.”

Član 115. dopunjen je i Amandmanom CIII. koji glasi:

“Ustavni sud odlučuje o pitanjima imuniteta, koja proističu iz

zakona kojima se uređuje imunitet u Republici Srpskoj.”

Član 116.

Stavovi 1., 2. i 3. člana 116. brisani su Amandmanom CXX..

Član 116. dopunjen je tačkom 2 Amandmana LXXXVIII., koja glasi:

“Ustavni sud Republike Srpske maksimalno ima devet članova.“

U tački 2 Amandmana LXXXVIII. riječ „maksimalno“ brisana je (Amandman CXXI.).

Vijeće za zaštitu vitalnog interesa Ustavnog suda Republike Srpske osniva se kako bi odlučivalo o pitanjima vitalnog interesa u proceduri opisanoj u Amandmanu LXXXII. Ovo vijeće razmatra sva pitanja koja su od vitalnog interesa.

Vijeće za zaštitu vitalnog interesa sastoji se od sedam članova, dva iz svakog konstitutivnog naroda i jedan član iz reda ostalih. Sudije bira Narodna skupština Republike Srpske i Vijeće naroda.”

Član 117.

Sudija Ustavnog suda ne može vršiti nikakvu drugu javnu funkciju.

Stav 2. člana 117. zamijenjen je tačkom 5 Amandmana XLII., koja glasi:

„Predsjednik i sudije Ustavnog suda uživaju imunitet kao i narodni zastupnici. O imunitetu odlučuje Ustavni sud.”

Član 118.

Sudiji Ustavnog suda prestaje funkcija kada to sam zatraži.

Stav 2. člana 118. zamijenjen je tačkom 6 Amandmana XLII., koja glasi:

“Sudija Ustavnog suda se razrješava dužnosti kada bude osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije, kada trajno izgubi sposobnost da obavlja funkciju, kao i iz drugih razloga utvrđenih Ustavom i zakonom.”

Član 119.

Odluke Ustavnog suda su općeobavezne i izvršne **na teritoriji Republike**.

U stavu 1. člana 119. iza riječi **“izvršne”** dodate su riječi: **“na teritoriji Republike”** (Amandman LXIV.).

Izvršenje odluka Ustavnog suda osigurava Vlada.

Član 120.

Postupak pred Ustavnim sudom, pravno dejstvo njegovih odluka i druga pitanja njegove organizacije i rada uređuju se zakonom.

Član 120. dopunjen je tačkama 3 i 4 Amandmana XLII., koje glase:

“Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti.

Postupak pred Ustavnim sudom mogu, bez ograničenja, pokrenuti predsjednik Republike, Narodna skupština i Vlada, a ostali organi, organizacije i zajednice pod uvjetima utvrđenim zakonom.

Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti.

Kad Ustavni sud utvrdi da zakon nije u saglasnosti sa Ustavom, ili da drugi propis ili opći akt nije u saglasnosti sa Ustavom ili zakonom, taj zakon, drugi propis ili opći akt prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda.”

X. SUDOVI I JAVNA TUŽILAŠTVA

Član 121.

Sudsku vlast vrše sudovi.

Sudovi su samostalni i nezavisni i sude na osnovu Ustava i zakona.

Sudovi štite ljudska prava i slobode, utvrđena prava i interese pravnih subjekata i zakonitost.

Na osnovu Amandmana XCIV., iza člana 121. dodaje se novi član 121.a, koji glasi:

“Član 121.a

Sudstvo je samostalno i nezavisno od izvršne i zakonodavne vlasti u Republici Srpskoj.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Republike Srpske osigurava samostalnost, nezavisnost, nepristrasnost, stručnost i efikasnost sudstva i tužilačke funkcije u Republici Srpskoj. Nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, između ostalog, uključuju imenovanje, provođenje disciplinskog postupka i razrješenje sudija, osim sudija Ustavnog suda Republike Srpske, i obuhvataju i javne tužioce i zamjenike javnih tužilaca u Republici Srpskoj. Sastav i dodatne nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća utvrđuju se zakonom.”

Član 122.

Osnivanje, nadležnost, organizacija i postupak pred sudovima utvrđuju se zakonom.

Član 123.

Vrhovni sud Republike, kao najviši sud u Republici, osigurava jedinstvenu primjenu zakona.

Član 124.

Raspravljanje pred sudom je javno.

Javnost se može isključiti u slučajevima predviđenim zakonom radi zaštite posebnih interesa Republike Srpske, čuvanja tajne, zaštite morala, interesa maloljetnika, privatnog života učesnika u postupku i radi zaštite drugih općih interesa.

Član 125.

Sud sudi u vijeću.

Zakonom se uređuje u kojim stvarima sudi sudija pojedinac.

U suđenju učestvuju i sudije porotnici na način utvrđen zakonom.

Zakonom se može propisati da u određenim sudovima i u određenim stvarima u suđenju učestvuju samo sudije.

Član 126.

Niko ko učestvuje u suđenju ne može biti pozvan na odgovornost **u krivičnom ili građanskom postupku** za mišljenje izraženo prilikom donošenja sudske odluke, a u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u vršenju sudijske funkcije, ne može biti pritvoren bez odobrenja **Visokog sudskog i tužilačkog vijeća**.

Član 126. izmijenjen je Amandmanom XCV.

Član 127.

Član 127. izmijenjen je Amandmanom XCVI., koji glasi:

“Sudije, osim rezervnih sudija, imenuju se doživotno, ukoliko ovim ustavom nije drukčije utvrđeno, osim ako ne podnesu ostavku, ako ne odu u mirovinu ili ne budu razriješeni s razlogom od Visokog sudskog i tužilačkog vijeća u skladu sa zakonom. Sudijama, isto tako, može izuzetno prestati sudijska funkcija kao rezultat procesa izbora, nakon reorganizacije sudova za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužilačko vijeće Republike Srpske. Navršenje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u mirovinu za sudije utvrđuju se zakonom. Uvjeti obavljanja funkcije za sudije, uključujući i imunitet, utvrđuju se zakonom. Plaća i druge naknade sudiji ne mogu biti umanjene za vrijeme vršenja sudijske funkcije, osim kao posljedica disciplinskog postupka u skladu sa zakonom.

Sudija ne može vršiti javnu funkciju niti bilo kakav posao koji donosi zaradu, a koji su zakonom utvrđeni kao nespojivi sa sudijskom funkcijom.”

Član 128.

Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni počinioc krivičnih i drugih po zakonu kažnjivih djela i ulaže pravna sredstva radi zaštite zakonitosti.

Osnivanje, organizacija i nadležnosti Javnog tužilaštva uređuju se zakonom.

Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju na osnovu Ustava i zakona.

Član 129.

Član 129. izmijenjen je Amandmanom XCVII., tako da glasi:

“Javni tužioci i zamjenici javnih tužilaca imenuju se na period utvrđen zakonom, osim ako ne podnesu ostavku, ako ne odu u mirovinu ili ne budu razriješeni s razlogom od Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, u skladu sa zakonom. Javnim tužiocima i zamjenicima javnih tužilaca može izuzetno prestati funkcija kao rezultat procesa izbora nakon reorganizacije javnih tužilaštava za vrijeme prelaznog perioda, kako se utvrđuje zakonom kojim se osniva Visoko sudsko i tužilačko vijeće. Navršenje starosne dobi propisane za obavezan odlazak u mirovinu za javne tužioce i zamjenike javnih tužilaca utvrđuje se zakonom. Uslovi obavljanja funkcije za javne tužioce i zamjenike javnih tužilaca, uključujući i imunitet, utvrđuju se zakonom.

Javni tužilac ili zamjenik javnog tužioca ne može obavljati službu ili bilo kakav posao koji donosi zaradu, a koji su zakonom utvrđeni kao nespojivi sa njegovom funkcijom.”

Član 130.

Član 130. izmijenjen je Amandmanom XCVIII., tako da glasi:

“Sudije, uključujući i predsjednike sudova, javne tužioce i zamjenike javnih tužilaca bira, imenuje, provodi disciplinski postupak protiv njih i razrješava ih Visoko sudsko i tužilačko vijeće, u skladu sa zakonom.”

Član 131.

Advokatura je samostalna i nezavisna djelatnost i služba koja pruža pravnu pomoć.

Organizacija i rad Advokature uređuju se zakonom.

XI. PROMJENA USTAVA

Član 132.

Prijedlog da se pristupi promjeni Ustava Republike mogu podnijeti predsjednik Republike, Vlada i najmanje 30 zastupnika Narodne skupštine.

O prijedlogu da se pristupi promjeni Ustava odlučuje Narodna skupština većinom glasova narodnih zastupnika.

f) Zakon o krivičnom postupku (Federacija BiH/ RS)

Član 1.

Predmet ovog zakona

Ovim zakonom utvrđuju se pravila krivičnog postupka po kojima su dužni postupati općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Federacije), tužitelj i drugi učesnici u krivičnom postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u krivičnim stvarima.

Član 2.

Princip zakonitosti

(1) Pravila utvrđena ovim zakonom trebaju osigurati da niko nevin ne bude osuđen, a da se počinitelju izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetima koje predviđa Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH), drugi zakoni Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), zakoni kantona i zakoni Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i na osnovu zakonom propisanog postupka.

(2) Prije donošenja pravosnažne presude osumnjičeni, odnosno optuženi može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima, samo pod uvjetima koje propisuje ovaj zakon.

(3) Krivičnopravnu sankciju može počinitelju krivičnog djela izreći samo nadležan sud, odnosno sud kojemu je Sud Bosne i Hercegovine prenio vođenje postupka, u postupku koji je pokrenut i proveden po ovom zakonu.

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.

(2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Član 4.

Ne bis in idem

Niko ne može biti ponovo suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravosnažna sudska odluka.

Član 5.

Prava osobe lišene slobode

(1) Osoba lišena slobode mora se na maternjem jeziku, ili jeziku koji razumije, odmah obavijestiti o razlozima lišenja slobode i istovremeno, prije prvog ispitivanja, poučiti da nije dužna dati iskaz, da ima pravo uzeti branitelja kojeg može sama izabrati, kao i o tome da ima pravo da njena obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba, koju ona odredi, budu obaviješteni o njenom lišenju slobode.

(2) Osobi koja je lišena slobode postaviće se branitelj na njen zahtjev ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove odbrane.

Član 6.

Prava osumnjičenog, odnosno optuženog

(1) Osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega.

(2) Osumnjičenom, odnosno optuženom mora se omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.

(3) Osumnjičeni, odnosno optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja.

Član 7.

Pravo na odbranu

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja koga sam izabere.
- (2) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, postaviće mu se branitelj po službenoj dužnosti kad je to određeno ovim zakonom.
- (3) Osumnjičenom, odnosno optuženom mora se osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 8.

Jezik i pismo

U krivičnom postupku u ravnopravnoj su upotrebi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i ćirilica.

Član 9.

Pravo na upotrebu jezika i pisma

- (1) Krivični postupak se vodi na jednom od jezika iz člana 8. ovog zakona. U postupku se koristi jedno od pisama iz člana 8. ovog zakona.
- (2) Stranke, svjedoci i ostali učesnici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako osoba ne razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije, osiguraće se usmeno prevođenje onoga što ona, odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.
- (3) O pravima iz stava 2. ovog člana poučiće se prije prvog ispitivanja osobe iz stava 2. ovog člana koje se tih prava mogu odreći ako znaju jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je data pouka i izjava učesnika na datu pouku.
- (4) Prevođenje obavlja sudski tumač.

Član 10./9.
Upućivanje i dostavljanje pismena

(1) Pozive, odluke i druga pismena upućuje sud i drugi organi koji učestvuju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz člana 8. ovog zakona.

(2) Tužbe, žalbe i drugi podnesci dostavljaju se sudu i drugim organima koji učestvuju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz člana 8. ovog zakona.

(3) Osobi koja je lišena slobode ili se nalazi u pritvoru, na izdržavanju kazne ili na obaveznom psihijatrijskom liječenju, odnosno obaveznom liječenju od ovisnosti dostaviće se i prevod pismena iz stavova 1. i 2. ovog člana na jeziku kojim se ta osoba služi u postupku.

Član 12./11.
Pravo na odštetu i rehabilitaciju

Osoba koja je neopravdano osuđena za krivično djelo ili je bez osnova lišena slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete iz budžetskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Član 13./12.
Pouka o pravima

Osumnjičenog, odnosno optuženog ili drugu osobu koja učestvuje u postupku koje bi iz neznanja mogle propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristili svojim pravima, sud, tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku poučice o pravima koja im po ovom zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

Član 19./18.
Posljedice pokretanja postupka

Kad je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drukčije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o krivičnim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kad je donesena osuđujuća presuda, bez obzira na to je li postala pravosnažna.

Član 22./21.

Obaveza pružanja pravne pomoći i službene saradnje

- (1) Svi sudovi u Federaciji dužni su da pruže pravnu pomoć sudu koji vodi postupak.
- (2) Svi organi vlasti u Federaciji dužni su službeno sarađivati sa sudovima, tužiteljem i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 23./22.

Pružanje pravne pomoći i službena saradnja

- (1) Sud će uputiti zahtjev za pružanje pravne pomoći, odnosno za službenu saradnju nadležnom sudu, odnosno organu vlasti.
- (2) Pružanje pravne pomoći i službena saradnja provode se bez naknade.
- (3) Stavovi 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i na zahtjeve koje je tužitelj uputio prema tužiteljstvu ili drugim organima vlasti u Federaciji.

Član 25./24.

Sastav suda

- (1) U prvom stepenu sudi vijeće krivičnog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudija.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom sudi sudija pojedinac.
- (3) U drugom stepenu sudi vijeće apelacionog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudija.
- (4) O zahtjevu za ponavljanje postupka odlučuje vijeće krivičnog odjeljenja sastavljeno od trojice sudija.
- (5) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, predsjednik suda i predsjednik vijeća odlučuju u slučajevima predviđenim ovim zakonom.
- (6) U vijeću sastavljenom od trojice sudija, sud odlučuje o žalbama protiv rješenja, kada je to određeno ovim zakonom, i donosi druge odluke izvan glavnog pretresa.

g. Krivični zakon (Federacija i RS)

VI. - GLAVA ŠESTA
KRIVIČNA ODGOVORNOST

Član 35.
Sadržaj krivične odgovornosti

- (1) Krivično je odgovoran počinitelj koji je uračunljiv i kriv za počinjeno krivično djelo.
- (2) Počinitelj je kriv ako je krivično djelo počinio s umišljajem.
- (3) Počinitelj je kriv i ako je krivično djelo počinio iz nehata, ako to zakon izričito propisuje.

Član 36.
Uračunljivost

- (1) Nije uračunljiva osoba koja u vrijeme činjenja krivičnog djela nije mogla shvatiti značaj svog djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog psihičkog razvoja (neuračunljivost).
- (2) Počinitelj krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stava 1. ovog člana, može se blaže kazniti (bitno smanjena uračunljivost).
- (3) Krivično je odgovoran počinitelj krivičnog djela koji se upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje krivično djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u pogledu krivičnog djela kod njega postojao nehat, a zakon za takvo krivično djelo propisuje krivičnu odgovornost i za nehat (samoskrivljena neuračunljivost).
- (4) Bitno smanjena uračunljivost u koju se počinitelj doveo na način iz stava 3. ovog člana ne može biti osnov za ublažavanje kazne.

Član 37.

Umišljaj

- (1) Krivično djelo može se počiniti s direktnim ili eventualnim umišljajem.
- (2) Počinitelj postupa s direktnim umišljajem kada je bio svjestan svog djela i htio njegovo počinjenje.
- (3) Počinitelj postupa s eventualnim umišljajem kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

Član 38.

Nehat

- (1) Krivično djelo može se učiniti iz svjesnog ili nesvjesnog nehata.
- (2) Počinitelj postupa iz svjesnog nehata kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olako držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.
- (3) Počinitelj postupa iz nesvjesnog nehata kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Član 39.

Stvarna zabluda

- (1) Nije krivično odgovorna osoba koja u vrijeme činjenja krivičnog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dopušteno.
- (2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehata, krivično je odgovorna za krivično djelo počinjeno iz nehata ako zakon za to krivično djelo propisuje kažnjavanje i za nehat.

Član 40.

Pravna zabluda

Počinitelj krivičnog djela, koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

VII. - GLAVA SEDMA

K A Z N E

Član 41. Vrste kazni

(1) Krivično odgovornim počiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove kazne:

- a) kazna zatvora
- b) novčana kazna

(2) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.

(3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.

(4) Ako je za jedno krivično djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.

(5) Za krivična djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom, ili kad je zakonom propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

POGLAVLJE II

SUDIJSKA ETIKA

Kodeks sudijske etike	2
-----------------------------	---

POGLAVLJE II.

SUDIJSKA ETIKA

Kodeks sudijske etike

UVOD

Ovaj kodeks razrađuje temeljne standarde etičkog ponašanja sudija u Bosni i Hercegovini. Svrha ovog kodeksa je da pomogne sudijama kad su suočeni sa etičkim i profesionalnim dilemama, a izvršnoj i zakonodavnoj vlasti i javnosti da bolje razumiju i podrže pravosuđe.

Nezavisno pravosuđe predstavlja pravo svakog građanina u Bosni i Hercegovini. Sudija ima slobodu da pošteno i nepristrasno odlučuje na osnovu zakona i dokaza, bez ikakvog pritiska ili uticaja. Dužnost sudija je da podržavaju i brane sudijsku nezavisnost, ne kao privilegiju sudijske funkcije nego kao Ustavom zagarantovano pravo svakome da o njegovom sporu raspravlja i odlučuju nepristrasne sudije.

ETIČKI PRINCIPI

1. NEZAVISNOST

Nezavisnost pravosuđa predstavlja preduvjet za vladavinu prava. Sudija obavlja sudijsku funkciju nezavisno, na osnovu zakona i vlastite procjene činjenica, podržavajući nezavisnost pravosuđa s individualnog i institucionalnog aspekta.

1) Primjena:

1.1. Sudija je u obavljanju svoje funkcije nezavisan u odnosu na zakonodavnu i izvršnu vlast, javnost, medije i druge institucije društva, kao i u odnosu na

konkretnu stranu u postupku.

1.2. Sudija ne smije imati neprikladne veze sa zakonodavnom i izvršnom vlasti, tako da javnost mora imati predodžbu o nepostojanju takvih veza ili uticaja.

1.3. Sudija je u obavljanju svoje funkcije nezavisan i od svojih kolega.

1.4. Sudija podstiče i podržava mehanizme i mjere zaštite, koji imaju cilj održavati i jačati institucionalne i operativne nezavisnosti pravosuđa.

1.5. Sudija promovira visoke standarde sudijskog ponašanja radi jačanja povjerenja javnosti u pravosuđe.

1.6. Sudija će odbiti svaki pokušaj uticaja na njegove odluke i izvan sudskog postupka.

2. NEPRISTRASNOST

Sudija obavlja svoju funkciju i tretira sve strane u predmetu bez favoriziranja, pristrasnosti i predrasuda. Nepristrasnost se odnosi ne samo na odluku nego i na postupak donošenja te odluke.

Primjena:

2.1. Sudija se ponaša u sudu i van suda na način da održava i unapređuje povjerenje javnosti i stranaka u nepristrasnost tog sudije i pravosuđa u cjelini.

2.2. Sudija se ponaša, u svojim privatnim ili službenim poslovima, na takav način da prilike u kojim bi bilo neophodno izuzeti ga iz sudskog postupka svede na najmanju moguću mjeru.

2.2.1. Sudija može učestvovati u građanskim, dobrotvornim i vjerskim aktivnostima pod sljedećim uvjetima:

(a) da izbjegava svaku aktivnost ili vezu koja bi se mogla nepovoljno odraziti na njegovu nepristrasnost ili bi ga mogla omesti u vršenju sudijske funkcije;

(b) da ne koristi prestiž svog položaja za prikupljanje sredstava, osim u sudske ili dobrotvorne svrhe;

(c) da izbjegava svako učešće u aktivnostima koje bi mogle rezultirati sudskim sporovima;

(d) da ne daje pravne, niti savjete u vezi sa finansijskim ulaganjima.

2.2.2. Sudija se uzdržava od članstva u grupama i organizacijama ili učešća u javnim diskusijama kojima se, prema mišljenju javnosti, podrija povjerenje u nepristrasnost sudije i pravosuđa uopće.

2.2.3. Sudija neće:

(a) biti član političkih stranaka;

(b) prisustvovati političkim skupovima i manifestacijama;

(c) davati priloge političkim strankama ili kampanjama;

(d) javno učestvovati u kontroverznim političkim diskusijama, osim o pitanjima koja se direktno tiču rada sudova, nezavisnosti pravosuđa ili fundamentalnih aspekata provođenja pravde;

(e) potpisivati peticije koje bi mogle imati uticaja na neku političku odluku.

2.2.4. Sudija se uzdržava od ponašanja koje bi moglo kod javnosti izazvati utisak da je sudija politički aktivan.

2.2.5. Sudija će uzeti u obzir da bi politička aktivnost članova njegove uže porodice mogla imati uticaja na javnu predodžbu o njegovoj pristrasnosti, u kom slučaju će zatražiti svoje izuzeće.

2.3. Sudija, u ličnim odnosima s pripadnicima pravne profesije, izbjegava situacije koje bi opravdano mogle izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost.

2.4. Sudija ne daje bilo kakav komentar u javnosti ili privatno, kako u vezi sa predmetom u kojem postupi, tako i u vezi sa predmetom u kojem bi mogao postupiti, a koji bi opravdano mogao izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost.

2.5. Sudija će zatražiti svoje izuzeće ako kod javnosti može stvoriti utisak da nije u stanju odlučivati o predmetu nepristrasno, kao i kada to sam ocijeni.

3. JEDNAKOST

Sudija poznaje i poštuje različitosti u društvu, a koje se naročito odnose na rasu, boju kože, spol, vjersku pripadnost, nacionalno porijeklo, društveni stalež, invalidnost, starosnu dob, bračni status, seksualno opredjeljenje, socijalni i ekonomski status i druge kriterije, i odnosi se prema svim osobama s kojima ima profesionalne kontakte s jednakim poštovanjem.

2) Primjena:

3.1. Sudija u obavljanju svoje funkcije neće riječima niti ponašanjem pokazivati naklonost ili predrasude prema bilo kojem pojedincu ili grupi.

3.2. Sudija obavlja svoju funkciju tako da osigura jednak tretman učesnika u postupku.

3.3. Sudija neće dozvoliti strankama, sudskom osoblju i drugim licima, koja su pod njegovim nadzorom, da bez opravdanog razloga različito tretiraju ostale učesnike u postupku.

4. INTEGRITET I DOLIČNO PONAŠANJE

Sudija se ponaša moralno, dostojanstveno i u skladu s dignitetom funkcije koju obavlja.

Primjena:

4.1. Sudija, kao predmet stalnog nadzora javnosti, slobodno i voljno prihvata ograničenja koja mu nameće funkcija koju obavlja.

4.2. Sudija se ponaša na način da afirmira povjerenje javnosti u integritet pravosuđa.

4.3. Sudija, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu izražavanja, misli, svijesti, vjeroispovijesti, udruživanja i okupljanja, ali da se u ostvarivanju tih prava uvijek ponaša na takav način da očuva dignitet sudijskog položaja, nepristrasnost i nezavisnost pravosuđa.

4.4. Sudija neće dozvoliti da njegovi finansijski interesi, kao i finansijski interesi članova njegove uže porodice negativno utiču na dignitet funkcije koju obavlja.

4.5. Sudija neće dozvoliti da njegovi porodični, društveni i drugi odnosi nedolično utiču na vršenje sudijske funkcije.

4.6. Sudija neće koristiti prestiž sudijske funkcije, niti dozvoljavati drugima da ga koriste u privatne interese.

4.7. Povjerljive informacije, koje dobije prilikom vršenja funkcije, sudija neće koristiti niti otkrivati u druge svrhe.

4.8. Sudija može učestvovati u aktivnostima koje nisu direktno povezane sa obavljanjem sudijske funkcije, ukoliko takve aktivnosti ne umanjuju dignitet funkcije ili se na drugi način ne miješaju u izvršavanje te funkcije u skladu sa Kodeksom, kao na primjer:

(a) pisati, predavati, podučavati i učestvovati u naučnim, kulturnim i stručnim aktivnostima vezanim za pravo, pravni sistem, te provođenje pravde;

(b) učestvovati na javnim raspravama koje se odnose na pravo, pravni sistem i provođenje pravde;

(c) biti član vladinih komisija, odbora i savjetodavnih tijela, ako takvo članstvo nije u suprotnosti s javnim utiskom o nepristrasnosti i političkoj neutralnosti sudije.

4.9. Sudija može formirati ili biti član udruženja sudija, ili drugih organizacija koje zastupaju interese sudija.

4.10. Sudija i članovi njegove uže porodice neće tražiti niti prihvatati poklone, oporuke, pozajmice i druge usluge vezane za postupanje ili propuštanje u obavljanju sudijske funkcije, niti će to svjesno dozvoliti sudskom osoblju ili drugima koji su pod njegovim nadzorom.

4.11. U skladu sa zakonskim propisima koji regulišu dužnost prijavljivanja poklona, sudija može primiti simboličan poklon, nagradu ili korist, u skladu sa prilikom u kojoj se oni daju, pod uvjetom da se taj poklon, nagrada ili korist ne mogu opravdano smatrati za pokušaj uticanja na sudiju u obavljanju sudijske funkcije, ili na drugi način stvarati utisak u javnosti o pristrasnosti

sudije.

4.12. Sudija neće dopustiti da pripadnik pravne profesije koristi njegovu kuću ili stan kao ured.

4.13. Sudija u obavljanju svoje funkcije u sudnici nosi sudijsku togu i prikladno je odjeven u svim ostalim prilikama.

5. STRUČNOST I ODGOVORNOST PREMA POSLU

Sudija održava visok nivo profesionalne sposobnosti i obavlja svoju funkciju stručno, savjesno, marljivo i efikasno.

3) Primjena:

5.1. Sudijska funkcija ima prioritet nad svim ostalim aktivnostima sudije.

5.2. Sudija će posvetiti svoju profesionalnu djelatnost svojim dužnostima, koje uključuju ne samo obavljanje sudijske funkcije nego i ostale poslove relevantne za poslovanje suda.

5.3. Sudija stalno održava i unapređuje svoje znanje, vještinu i lične kvalitete, u cilju adekvatnog obavljanja sudijske funkcije.

5.4. Sudija prati relevantnu praksu u međunarodnom pravu, što obuhvata međunarodne konvencije i druge instrumente kojim se ustanovljavaju norme za zaštitu ljudskih prava.

5.5. Sudija obavlja svoju funkciju na efikasan i zakonit način, u razumnom roku.

5.6. Sudija obavlja svoju funkciju strpljivo, dostojanstveno i korektno, kako u odnosu prema strankama u postupku tako i u odnosu prema ostalim licima s kojima dolazi u profesionalni kontakt, a takvo postupanje zahtijeva od pravnih zastupnika, sudskog osoblja i ostalih koji su pod njegovim nadzorom.

POGLAVLJE III

DEFINICIJE

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
Krivični zakon (FBiH/RS)	3

POGLAVLJE III.

DEFINICIJE

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Poglavlje II. - ZNAČENJE IZRAZA

Član 21./20. Osnovni pojmovi

Osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- “osumnjicheni” je osoba za koju postoji osnovana sumnja da je počinila krivično djelo,
- “optuženi” je osoba protiv koje je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena,
- “osuđeni” je osoba za koju je pravosnažnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorna za određeno krivično djelo,
- “sudija za prethodni postupak” je sudija koji u toku istrage postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom,
- “sudija za prethodno saslušanje” je sudija koji nakon podizanja optužnice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom i koji ima ovlašćenja koja pripadaju sudiji za prethodni postupak,
- “stranke” su tužitelj i osumnjičeni, odnosno optuženi,
- “ovlašćena službena osoba” je ona osoba koja ima odgovarajuća ovlašćenja unutar državne granične službe, policijskih organa Federacije, sudske policije, kao i carinskih organa, organa finansijske policije, poreskih organa i organa vojne policije,
- “oštećeni” je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo,
- “pravne osobe” su osobe koje su kao takve definirane u KZFBiH, uključujući: korporacije, preduzeća, udruženja i ortakluka i druge pravne osobe,
- “istraga” obuhvata aktivnosti poduzete od tužitelja ili ovlašćene službene osobe u skladu s ovim zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje

izjava i dokaza,
“unakrsno ispitivanje” je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke, odnosno branitelja koja nije pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
“direktno ispitivanje” je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke, odnosno branitelja, koja je pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
“osnovana sumnja” je viši stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno krivično djelo,
“zabilješke” i “spisi” su slova, riječi ili brojke ili njihov ekvivalent zapisane rukopisom, otkucane pisaćom mašinom, odštampane, fotokopirane, fotografirane, zabilježene magnetskim impulsima, mehanički ili elektronski ili nekim drugim oblikom sakupljanja podataka,
“fotografije” su fotografski, digitalni i rendgenski snimci, videotrake i filmovi,
“original” je sam spis ili snimak ili sličan ekvivalent kojim se ostvaruje isto djelovanje od osobe koja ga piše, snima ili izdaje. “Original” fotografija uključuje negativ i sve kopije. Ako su podaci pohranjeni u kompjuteru ili sličnom uređaju za automatsku obradu podataka, original je i svaki odštampani primjerak ili okom vidljivi pohranjeni podatak,
“kopija” je preslikavanje originala ili matrice, uključujući uvećanja i umanjenja, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, hemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom
kojom se precizno reprodukuje original,
“telekomunikacijska adresa” je svaki telefonski broj, linijski ili mobilni ili e-mail ili internet adresa koju posjeduje ili koristi određena osoba.

Krivični zakon (FBiH/RS)

Član 2./147.

Značenje izraza u ovom zakonu

- (1) Krivično zakonodavstvo u Federaciji sačinjavaju krivičnopravne odredbe sadržane u ovom zakonu, drugim zakonima Federacije i zakonima kantona.
- (2) Teritorija Federacije je kopnena teritorija, obalno more i vodene površine unutar njenih granica, te zračni prostor nad njima.
- (3) Službena osoba je izabrani ili imenovani službenik ili druga službena osoba u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim organima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje

obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno vrši službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlašćena osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povjereno obavljanje javnih ovlašćenja, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu funkcija; te druga osoba koja obavlja određenu službenu funkcija na osnovu ovlašćenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona.

(4) Vojna osoba je vojnik na odsluženju vojne obaveze, pitomac vojne škole, djelatni mlađi oficir, oficir, vojni službenik i osoba iz rezervnog sastava dok se nalazi na vojnoj službi te civilna osoba koja vrši određenu vojnu dužnost.

(5) Kada je kao počinitelj pojedinog krivičnog djela označena službena osoba ili vojna osoba, osobe iz stava 3. ovog člana mogu biti počinitelji tih djela, ako iz obilježja pojedinog krivičnog djela ili iz pojedinog propisa ne proizlazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.

Odgovorna osoba je osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je, s obzirom na njenu dužnost ili na osnovu posebne ovlasti, povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih na osnovu zakona, ili općeg akta privrednog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom privrednom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stava 3.

POGLAVLJE IV

NADLEŽNOST

I RELEVANTNE ODREDBE	2
 Zakon o sudovima	2
Zakon o krivičnom postupku (Federacija / RS)	4
Krivični zakon	7
 TABELA NADLEŽNOSTI U KRIVIČNIM PREDMETIMA	8

POGLAVLJE IV.

NADLEŽNOST

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o sudovima

Član 27./26.

Stvarna nadležnost općinskih/osnovnih sudova

Općinski sud je nadležan:

- 1) U krivičnim predmetima:
 - a) da u prvom stepenu sudi:
 - za krivična djela za koja je zakonom propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina, ako posebnim zakonom nije određena nadležnost drugog suda;
 - za krivična djela za koja je posebnim zakonom određena nadležnost općinskog suda;
 - za krivična djela za koja je Sud Bosne i Hercegovine prenio nadležnost na općinski sud;
 - u svim krivičnim postupcima protiv maloljetnika;
 - b) da postupa u toku istrage i nakon podizanja optužnice u skladu sa zakonom;
 - c) da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima kad je to zakonom predviđeno;
 - d) da odlučuje o brisanju osude i prestanku mjera sigurnosti i pravnih posljedica osude, na osnovu sudske odluke i
 - e) da postupa po molbama za pomilovanje u skladu sa zakonom.
- 2) U građanskim predmetima da u prvom stepenu sudi:
 - a) u svim građanskim sporovima i

b) u vanparničnom postupku.

3) U privrednim predmetima općinski sudovi koji imaju privredna odjeljenja u prvom stepenu sude:

- a) u sporovima koji se odnose na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa roba, usluga, vrijednosnih papira, vlasničkih i drugih stvarnih prava na nekretninama, te na prava i obaveze proistekle iz vrijednosnih papira u kojima su obje stranke u postupku pravno lice ili fizičko lice koje, u svojstvu samostalnog poduzetnika ili u drugom svojstvu, obavlja privrednu ili drugu registriranu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja;
- b) u sporovima koji se odnose na brodove i na plovidbu na moru i unutrašnjim vodama, te u sporovima na koje se primjenjuje plovidbeno pravo, osim sporova o prevozu putnika;
- c) u sporovima koji se odnose na avione, te u sporovima na koje se primjenjuje zrakoplovno pravo, osim sporova o prevozu putnika;
- d) sporove iz autorskog prava, srodnih prava i prava industrijske svojine;
- e) sporove nastale u povodu djela za koja se tvrdi da predstavljaju nelojalnu konkurenciju ili monopolistički sporazum;
- f) privredne prestupe i
- g) u postupku stečaja i likvidacije, u skladu sa zakonom, kao i u svim sporovima koji nastanu toku i u povodu provođenja postupka stečaja i likvidacije.

4) U drugim predmetima:

- a) da vodi izvršni postupak, ako zakonom nije drukčije određeno;
- b) da određuje mjere osiguranja, ako zakonom nije drukčije određeno;
- c) da rješava u posebnim postupcima, ako zakonom nije drukčije određeno;
- d) da obavlja zemljišnoknjižne poslove u skladu sa zakonom;
- e) da pruža pravnu pomoć sudovima u Bosni i Hercegovini;
- f) da vrši poslove međunarodne pravne pomoći, ako zakonom nije određeno da neke od tih poslova vrši kantonalni sud;
- g) da vrši poslove upisa u registre pravnih lica i
- h) da vrši druge poslove određene zakonom.

Član 28./27.

Stvarna nadležnost kantonalnih/okružnih sudova

Kantonalni sud je nadležan:

1) Prvostepena nadležnost:

- a) da sudi za krivična djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora više od 10 godina ili dugotrajni zatvor, ako zakonom nije određena nadležnost drugog suda;
- b) da postupa u toku istrage i nakon podizanja optužnice u skladu sa zakonom;
- c) da sudi za krivična djela za koja je Sud Bosne i Hercegovine prenio nadležnost na kantonalne sudove i
- d) da odlučuje u svim upravnim sporovima, kao i o zahtjevima za zaštitu sloboda i prava utvrđenih ustavom, ako su takve slobode i prava povrijeđeni konačnim pojedinačnim aktom ili radnjom službenog lica u organima uprave, odnosno odgovornog lica u preduzeću, ustanovi ili drugom pravnom licu kada za zaštitu tih prava nije osigurana druga sudska zaštita.

2) Drugostepena nadležnost

- a) da odlučuje o žalbama protiv odluka općinskih sudova,
- b) da odlučuje o drugim redovnim i vanrednim pravnim lijekovima, ako je to određeno zakonom.

3) Ostalo

- a) da rješava o sukobu mjesne nadležnosti između općinskih sudova sa područja kantona;
- b) da odlučuje o prenosu mjesne nadležnosti sa jednog općinskog suda na drugi općinski sud na području kantona;
- c) da odlučuje o brisanju osude i prestanku mjera sigurnosti i pravnih posljedica osude na osnovu sudske odluke;
- d) da postupa po molbama za pomilovanje u skladu sa zakonom;
- e) da rješava o priznavanju odluka stranih sudova, stranih trgovačkih sudova i stranih arbitraža;
- f) da pruža međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim predmetima i
- g) da obavlja druge poslove određene zakonom.

Zakon o krivičnom postupku (Federacija / RS)

Član 17./16. Princip akuzatornosti

Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu nadležnog tužitelja.

Član 20./19.
Prethodna pitanja

(1) Ako primjena Krivičnog zakona ovisi od prethodne odluke o kakvom pravnom pitanju za čije je odlučivanje nadležan sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, sud, kad sudi u krivičnom predmetu, može sam odlučiti i o tom pitanju po odredbama koje važe za dokazivanje u krivičnom postupku. Odluka suda o ovom pravnom pitanju ima učinak samo u krivičnom predmetu koji ovaj sud raspravlja.

(2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već donio odluku sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, takva odluka ne veže sud u pogledu ocjene je li učinjeno određeno krivično djelo.

Član 24./23.
Stvarna nadležnost suda

Sudovi sude u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom.

Član 26./25.
Forum delicti commissi

(1) Mjesno nadležan je sud na čijem području je krivično djelo izvršeno ili pokušano.

(2) Ako je krivično djelo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja, ili je neizvjesno na kojem je području izvršeno ili pokušano, nadležan je onaj od tih sudova koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnica nije potvrđena - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.

Član 27./26.
Nadležnost ako je krivično djelo učinjeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu

Ako je krivično djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem zrakoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem se području nalazi to pristanište. U ostalim slučajevima, kad je krivično djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem zrakoplovu, nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno zrakoplova ili domaće pristanište

u kome se brod, odnosno zrakoplov prvi put zaustavi.

Član 28./27.
Forum domicilii

(1) Ako nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela ili ako je to mjesto izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište.

(2) Ako je sud na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište već započeo postupak, ostaje nadležan, iako se saznalo za mjesto izvršenja krivičnog djela.

Član 29./27.
Forum deprehensionis

Ako nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela, a niti prebivalište ili boravište osumnjičenog, odnosno optuženog, ili se oba mjesta nalaze izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem se području osumnjičeni, odnosno optuženi uhapsi ili se sam prijavi.

Član 30./28.
Nadležnost s elementom inozemnosti

Ako je neka osoba počinila krivična djela u Federaciji/RS/van teritorije RS i u inozemstvu/, a između tih djela postoji međusobna veza i isti dokazi, nadležan je sud koji je nadležan za krivično djelo počinjeno u Federaciji.

Član 31./29.
Forum ordinatum

Ako se prema odredbama ovog zakona ne može ustanoviti koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije odrediće jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se provesti postupak.

Član 34./32.
Prenošenje nadležnosti iz pravnih ili stvarnih razloga

(1) Kad je nadležni sud, iz pravnih ili stvarnih razloga, spriječen da postupa,

dužan je, poslije saslušanja stranaka i branitelja, o tome izvijestiti neposredno viši sud koji će odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana nije dopuštena žalba.

Član 35./33.

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

(1) Sud određen zakonom može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području, ako postoje važni razlozi.

(2) Vrhovni sud Federacije može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na području drugog kantona, ako postoje važni razlozi.

(3) Rješenje u smislu st. 1. i 2. ovog člana, protiv kojeg nije dopuštena žalba, može se donijeti na prijedlog sudije za prethodni postupak, sudije za prethodno saslušanje, sudije ili predsjednika vijeća ili na prijedlog jedne od stranaka ili branitelja.

Član 36./34.

Posljedice nenadležnosti

(1) Sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost i čim primijeti da nije nadležan, oglasiće se nenadležnim i, po pravomoćnosti rješenja, uputiće predmet nadležnom sudu.

(2) Ako u toku glavnog pretresa sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud, neće dostaviti predmet tom sudu nego će sam provesti postupak i donijeti odluku.

(3) Nakon potvrđivanja optužnice sud se ne može oglasiti mjesno nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mjesne nenadležnosti.

(4) Nenadležan sud je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 37./35.
Pokretanje postupka za rješavanje sukoba nadležnosti

(1) Ako sud kojemu je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenuće postupak za rješavanje sukoba nadležnosti.

(2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se ovaj oglašio nenadležnim odluku donio drugostepeni sud, za tu odluku vezan je u pitanju nadležnosti i sud kojemu je predmet ustupljen ako je drugostepeni sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Član 38./36.
Rješavanje sukoba nadležnosti

(1) Sukob nadležnosti između sudova rješava zajednički neposredno viši sud.

(2) Prije nego što donese rješenje povodom sukoba nadležnosti, sud će zatražiti mišljenje stranaka i branitelja. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.

(3) Kod odlučivanja o sukobu nadležnosti sud može istovremeno po službenoj dužnosti donijeti odluku o prenošenju mjesne nadležnosti ako su ispunjeni uvjeti iz člana 35. ovog zakona.

(4) Dok se ne riješi sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Krivični zakon

Član 1./6.
Predmet ovog zakona

Ovim zakonom se uređuje opći dio krivičnog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i krivična djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

TABELA NADLEŽNOSTI U KRIVIČNIM PREDMETIMA

STVARNA NADLEŽNOST	OPĆINSKI SUDOVI	KANTONALNI SUDOVI		
	Prvostepena nadležnost – Krivična djela s propisanom kaznom zatvora do 10 godina; Odluke o brisanju osude ili prestanku mjere sigurnosti koju je izrekao sud; Odlučuje o molbama za pomilovanje, o vanrednim pravnim lijekovima, ako je to određeno zakonom.	Prvostepena nadležnost – Krivična djela s propisanom kaznom zatvora više od 10 godina; Krivična djela za koja je Sud BiH prenio nadležnost na kantonalni sud. Drugostepena nadležnost – Žalbe protiv odluka općinskog suda. Ostalo – Brisanje osude, prestanak mjera sigurnosti i pomilovanja u sudskim predmetima; Međunarodna pravna pomoć u krivičnim predmetima; Odluke o prenosu nadležnosti u predmetu sa jednog na drugi općinski sud na području kantona.		
MJESNA NADLEŽNOST	Krivično djelo izvršeno na jednom području - sud na čijem području je krivično djelo izvršeno.	Krivično djelo izvršeno na područjima dva suda ili na granici tih područja - sud koji je prvi potvrdio optužnicu ili sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.	Krivično djelo počinjeno na domaćem brodu, odnosno zrakoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, odnosno zrakoplovnoj luci – Sud na čijem se području nalazi	Nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela– sud na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište ili boravište.

			pristanište ili zrakoplovna luka. U svim drugim slučajevima –sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno zrakoplovna luka zrakoplova ili sud na čijem se području brod, odnosno zrakoplov prvi put zaustavi.	
	Mjesto izvršenja krivičnog djela utvrđeno nakon što je pokrenut postupak – sud koji je započeo postupak ostaje nadležan.	Nije poznato mjesto izvršenja krivičnog djela, a niti prebivalište ili boravište osumnjičenog, odnosno optuženog, ili se oba mjesta nalaze izvan područja Federacije – sud na čijem je području osumnjičeni, odnosno optuženi uhapšen ili se sam prijavi.	Krivična djela izvršena izvan teritorije Federacije – kada između krivičnih djela postoji međusobna veza i isti dokazi, sud koji je nadležan za krivična djela izvršena u njegovoj jurisdikciji.	Ne može se ustanoviti koji je sud mjesno nadležan – Vrhovni sud određuje jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se provesti postupak.
PRENOŠENJE MJESNE NADLEŽNOSTI	Kada je sud spriječen da postupa iz pravnih ili stvarnih razloga – viši sud može izvršiti prenos nadležnosti u predmetu.	Postojanje važnih razloga – nadležan sud može odrediti drugi sud na svom području za vođenje postupka.	Postojanje važnih razloga – Vrhovni sud može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud.	
POS LJEDICE NENADLEŽNOSTI	Prigovori ili rješenja koja se odnose na nadležnost suda moraju se donijeti prije potvrđivanja optužnice.	Ako sud ustanovi da nije nadležan - oglašice se nenadležnim i uputiće predmet nadležnom sudu.	Ako viši sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud – nastaviće provoditi postupak	Kada je sud nenadležan – dužan je poduzeti sve radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

RJEŠAVANJE SUKOBA NADLEŽNOSTI	Zajednički neposredno viši sud rješava sukob nadležnosti.	Dok se ne riješi pitanje nadležnosti - svaki od sudova je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.		
--	--	---	--	--

POGLAVLJE V

IZUZEĆE

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II KONTROLNE LISTE	5
a) Izuzeće po sili zakona	5
b) Izuzeće po zahtjevu stranke ili branitelja	6
c) Radnje koje poduzima sud nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće	6
d) Radnje koje poduzima sudija, nakon podnesenog zahtjeva za izuzeće	7
III. PRAKTIČNA RJEŠENJA	7
a) Rješenje kojim se odbacuje zahtjev za izuzeće (pristrasnost) usljed neblagovremenosti	7
b) Rješenje doneseno na općoj sjednici kojim se odbacuje zahtjev za izuzeće (pristrasnost) zbog neblagovremenosti	8
c) Rješenje vijeća sudija kojim se odbacuje zahtjev za izuzeće podnesen nakon početka glavnog pretresa	10

POGLAVLJE V.

IZUZEĆE

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 39./37. Razlozi za izuzeće

Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost:

- (1) ako je oštećen krivičnim djelom,
- (2) ako mu je osumnjičeni, odnosno optuženi, njegov branitelj, tužitelj, oštećeni, njegov zakonski zastupnik ili punomoćnik, bračni, odnosno vanbračni drug ili srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena,
- (3) ako je s osumnjičenim, odnosno optuženim, njegovim braniteljem, tužiteljem ili oštećenim u odnosu staratelja, staratnika, usvojitelja, usvojenika, hranitelja ili hranjenika,
- (4) ako je u istom krivičnom predmetu učestvovao kao sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog ili je saslušan kao svjedok ili kao vještak,
- (5) ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom, i
- (6) ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost.

Član 40./38. Izuzeće po zahtjevu stranke

- (1) Izuzeće predsjednika suda i sudije može tražiti stranka ili branitelj.
- (2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti do početka glavnog

pretresa, a ako se za razlog izuzeća iz člana 39. tač. od a) do f) ovog zakona saznalo kasnije, zahtjev se podnosi odmah poslije saznanja.

(3) Zahtjev za izuzeće sudije vijeća apelacionog odjeljenja stranka ili branitelj mogu podnijeti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.

(4) Stranke ili branitelj mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije, odnosno predsjednika suda koji postupi u predmetu.

(5) Stranka ili branitelj dužni su u zahtjevu navesti okolnosti i dokaze zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće. U zahtjevu se ne mogu ponovo navoditi razlozi koji su isticali u zahtjevu za izuzeće koji je ranije odbijen.

Član 41./39. Postupak za izuzeće

(1) Čim sazna za postojanje kojeg od razloga za izuzeće iz člana 39. tač. od a) do e) ovog zakona, sudija je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o tome obavijestiti predsjednika suda. Ako sudija smatra da postoje okolnosti iz člana 39. tačke f) ovog zakona, izvijestit će o tome predsjednika suda.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, kao i u slučaju kada se radi o izuzeću predsjednika suda - o njegovom izuzeću i zamjeni odlučuje opća sjednica, odnosno kolegij sudija tog suda.

Član 42./40. Odlučivanje po zahtjevu za izuzeće

(1) O zahtjevu za izuzeće iz člana 40. ovog zakona odlučuje opća sjednica, odnosno kolegij sudija.

(2) Prije donošenja rješenja o izuzeću pribaviće se izjava sudije, odnosno predsjednika suda, a, prema potrebi, provešće se i drugi izviđaji.

(3) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće žalba nije dopuštena.

(4) Ako je zahtjev za izuzeće iz člana 39. tačka f) ovog zakona podnesen poslije početka glavnog pretresa ili ako je postupljeno protivno odredbama

člana 40. st. 4. i 5. ovog zakona, zahtjev će se odbaciti u cjelini, odnosno djelimično. Rješenje kojim se zahtjev odbacuje donosi vijeće. U donošenju tog rješenja ne može učestvovati sudija čije se izuzeće traži. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbacuje nije dopuštena žalba.

Član 43./41.

Valjanost radnji poduzetih nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće

Kad sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 39. tačka f) ovog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu poduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 44./42.

Izuzeće tužitelja i drugih učesnika u postupku

(1) Odredbe o izuzeću sudije shodno se primjenjuju i na tužitelja i osobe koje su na osnovu zakona ovlašćene da ga zastupaju u postupku, zapisničare, sudske tumače, stručne osobe, kao i na vještake ako za njih nije što drugo određeno.

(2) Tužitelj odlučuje o izuzeću osoba koje su na osnovu zakona ovlašćene da ga zastupaju u krivičnom postupku. O izuzeću tužitelja odlučuje kolegij tužiteljstva.

(3) O izuzeću zapisničara, sudskog tumača, stručne osobe i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudija.

(4) Kada ovlašćene službene osobe poduzimaju istražne radnje na osnovu ovog zakona, o njihovom izuzeću odlučuje tužitelj. Ako prilikom poduzimanja radnje učestvuje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službena osoba koja poduzima radnju.

Član 55./49.

Ko ne može biti branitelj

(1) Branitelj ne može biti oštećeni, bračni, odnosno vanbračni drug oštećenog ili tužitelja, niti njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena.

(2) Branitelj koji je pozvan kao svjedok ne može biti branitelj u tom predmetu.

(3) Branitelj ne može biti osoba koja je u istom predmetu postupala kao sudija ili tužitelj.

Član 56./50.

Isključenje branitelja iz postupka

(1) Razlog za isključenje branitelja iz postupka postoji i u pogledu osobe koja zloupotrebljava kontakt s osumnjičenim, odnosno optuženim koji je u pritvoru, kako bi osumnjičeni, odnosno optuženi počinio krivično djelo ili ugrozio sigurnost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, osumnjičeni, odnosno optuženi će se pozvati da u određenom roku uzme drugog branitelja.

(3) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane sam ne uzme branitelja ili branitelja ne angažuju osobe iz člana 53. stava 3. ovog zakona, postupiće se na način predviđen u članu 59. stav 4. ovog zakona.

(4) U slučaju iz st. 2. i 3. ovog člana, novom branitelju će se ostaviti dovoljno vremena za pripremu odbrane osumnjičenog, odnosno optuženog.

(5) Za vrijeme trajanja isključenja branitelj ne može braniti osumnjičenog, odnosno optuženog u drugom postupku. Branitelj ne može braniti druge osumnjičene, odnosno optužene u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Član 57./51.

Postupak isključenja branitelja

(1) Odluka o isključenju branitelja donosi se na posebnom saslušanju kome prisustvuju tužitelj, osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i predstavnik advokatske komore čiji je branitelj član.

(2) Postupak isključenja može se provesti i bez branitelja, ako je uredno pozvan i ako je u pozivu za saslušanje bio upozoren da će se postupak voditi i u njegovoj odsutnosti. O saslušanju se sastavlja zapisnik.

Član 58./52. **Rješenje o isključenju**

(1) Rješenje o isključenju iz člana 57. ovog zakona prije početka glavnog pretresa donosi vijeće (član 25. stav 6.), a na glavnom pretresu sudija, odnosno vijeće. U postupku pred vijećem apelacionog odjeljenja rješenje o isključenju branitelja donosi vijeće nadležno za odlučivanje u apelacionom postupku.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dopuštena.

(3) Ako je branitelj isključen iz postupka, može mu se narediti da snosi troškove nastale zbog prekida ili odlaganja postupka.

II KONTROLNE LISTE

a) Izuzeće po sili zakona

- 1. slučaj: Sudija provjerava, nakon što je zadužen predmetom, da li su prisutni **zakonski razlozi** za izuzeće, kada je dužan, po sili zakona, da obavijesti predsjednika suda i ukaže na neki od zakonskih razloga za izuzeće.
- 2. slučaj: Sudija provjerava da li je u konkretnom predmetu prisutan razlog koji izaziva **razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost** (lično poznanstvo sa osumnjičenim/optuženim i sl.) te je, takođe, dužan da obavijesti predsjednika suda.

Koraci koje poduzima predsjednik suda:

Ako predsjednik suda smatra da je prisutan neki zakonski razlog u smislu člana --- ZKP-a FBiH/RS kada se sudija izuzima po sili zakona i kada mora prekinuti rad na predmetu ili su prisutne okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost, prijedlog se prezentira pred opću sjednicu sudija tog suda, radi donošenja odluke o izuzeću.

b) Izuzeće po zahtjevu stranke ili branitelja

- Stranka u postupku ili branitelj može podnijeti zahtjev za izuzeće sudije do početka glavnog pretresa, a ako se saznalo za razloge izuzeća kasnije, zahtjev se podnosi odmah poslije saznanja.
- Zahtjev kojim se dovodi u pitanje nepristrasnost sudije može se podnijeti samo prije glavnog pretresa.
- Zahtjev se podnosi prema poimenično određenom sudiji, u kojem se navode dokazi i okolnosti za postojanje zakonskih razloga za izuzeće sudije. (Stranka ili branitelj su dužni obrazložiti i potkrijepiti svoj zahtjev, što predstavlja osnov za odlučivanje pred sudom).

c) Radnje koje poduzima sud nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće

- Ako je zahtjev za izuzeće podnesen iz bilo kojeg zakonskog razloga, osim u vezi sa zadnjom tačkom (čl. ZKP-a FBiH/RS), o zahtjevu uvijek odlučuje sjednica sudija, bez obzira u kojoj fazi postupka se ističe (prije ili poslije početka glavnog pretresa).
- Ako je u pitanju zahtjev u vezi sa zadnjom tačkom čl. ZKP-a FBiH/RS („ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost“), **zahtjev se može podnijeti samo prije početka glavnog pretresa.**
- Ako je zahtjev u vezi sa zadnjom tačkom čl. ZKP-a FBiH/RS podnese nakon početka glavnog pretresa (glavni pretres počinje čitanjem optužnice), **odlučku donosi vijeće koje sudi i zahtjev se odbacuje kao nedopušten.**
- Kod donošenja odluke vijeća, ne može učestvovati sudija čije se izuzeće traži.
- Žalba nije dopuštena.
- Ako se radi o sudiji pojedincu, čije se izuzeće traži nakon početka glavnog pretresa u vezi sa zadnjom zakonskom tačkom (čl. ZKP-a FBiH/RS), nije u suprotnosti sa zakonom da odluči sudija pojedinac, jer se radi o nedopuštenom zahtjevu.
- Isti je postupak ako se podnese zahtjev iz drugih zakonskih razloga,

ukoliko podnosilac zahtjeva ne navede okolnosti i dokaze zbog kojih se traži izuzeće.

- Ako je zahtjev podnesen poslije početka glavnog pretresa u vezi sa zakonskim razlogom sumnje u nepristrasnost, odluku može donijeti i Vijeće sudija (KV vijeće), u smislu čl. ZKP-a FBiH/RS, ako je zahtjev podnesen između glavnih pretresa.
- O svakom zahtjevu za izuzeće sudije ili predsjednika suda odlučuje opća sjednica, odnosno kolegij sudija.
- Prije donošenja rješenja pribavlja se izjava sudije čije se izuzeće traži.
- Opća sjednica sudija, odnosno kolegij može odbiti ili usvojiti zahtjev za izuzeće.
- Protiv rješenja nije dozvoljena žalba.

d) Radnje koje poduzima sudija, nakon podnesenog zahtjeva za izuzeće

- Sudija obustavlja rad na predmetu nakon podnesenog zahtjeva za njegovo izuzeće do donošenja odluke po zahtjevu.
- Ako se radi o zahtjevu za izuzeće u vezi sa okolnostima koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost, onda sudija poduzima samo radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.
- U pogledu drugih zakonskih razloga ne poduzima nikakve radnje.
- O izuzeću zapisničara, sudskog tumača, stručne osobe i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudija.

III. PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje kojim se odbacuje zahtjev za izuzeće (pristrasnost) usljed neblagovremenosti

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

-----sud u-----,sudija -----,kao pojedinac, povodom odlučivanja po zahtjevu za izuzeće sudije-----, koji je podnesen od strane -----, u predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela -----iz člana ----- KZ FBiH/RS, dana-----godine, a u smislu člana-----ZKP-a FBiH/RS, donio je

R J E Š E N J E

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev za izuzeće sudije -----u predmetu br.---, protiv optuženog ----, zbog krivičnog djela ----- iz člana ----- KZ FBiH/RS, podnesen od strane-----.

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena

O b r a z l o ž e n j e

U predmetu koji se vodi pred ovim sudom protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela iz člana ----- KZ FBiH/RS, podnesen je zahtjev za izuzeće sudije---- kao pojedinca, zbog postojanja zakonskog razloga u smislu člana – . stav 1. tačka--- ZKP-a FBiH/RS. U zahtjevu se navode okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u nepristrasnost navedenog sudije, a koje se odnose na (postupanje sudije u ranijim predmetima prema istom osumnjičenom/ optuženom, rodbinska povezanost sudije sa bliskim prijateljima optuženog, način vođenja glavnog pretresa i neusvajanje prijedloga stranke ili branitelja i sl.).

Cijeneći, prije svega, vrijeme podnošenja zahtjeva, sudija je zaključila/o da je zahtjev za izuzeće podnesen poslije početka glavnog pretresa, što je u suprotnosti sa čl---ZKP-a FBiH/RS, tako da nisu ni razmatrani razlozi koji se navode u zahtjevu, s obzirom na to da se zahtjev odnosi na zakonski razlog za izuzeće u smislu člana ----- ZKP-a FBiH/RS, a koji se ne može postavljati poslije početka glavnog pretresa.

Kod odlučivanja sud je imao u vidu činjenicu da se u konkretnom slučaju radi o suđenju sudije pojedinca, što ne predstavlja smetnju za odlučivanje u smislu čl.----. ZKP-a FBiH/RS, s obzirom na to da je sudija pojedinac ovlašten za postupanje u konkretnom predmetu, a zahtjev za izuzeće je postavljen poslije početka glavnog pretresa, kada nije moguće postavljati ovakav zahtjev iz navedenog zakonskog razloga.

Zbog svega navedenog odlučeno je kao u izreci Rješenja.

Zapisničar

SUDIJA

PRIMJEDBA: Obrazac predstavlja smjernicu u donošenju ovakvih vrsta rješenja kada je u pitanju sudija pojedinac i nije smetnja da se koristi u smislu zakona. Takođe se ne mora dostavljati pismeni otpravak rješenja i može se ova procesna situacija obrazložiti u presudi.

b) Rješenje doneseno na općoj sjednici kojim se odbacuje zahtjev za izuzeće (pristrasnost) zbog neblagovremenosti.

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

-----sud u-----na općoj sjednici sudija, u povodu odlučivanja po zahtjevu za izuzeće sudije-----, u predmetu protiv osumnjičenog/optuženog, zbog krivičnog djela iz člana ----- KZ FBiH/RS, održanoj dana----. godine, a u smislu člana-----ZKP-a FBiH/RS, donio je

R J E Š E N J E

Odbija se kao neosnovan zahtjev za izuzeće sudije ----- u predmetu---- protiv osumnjičenog/optuženog, zbog krivičnog djela----- iz člana ----- KZ FBiH/RS, podnesen od strane-----.

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena.

O b r a z l o ž e n j e

U predmetu koji se vodi pred ovim sudom, protiv osumnjičenog/optuženog, zbog krivičnog djela iz člana ----- KZ FBiH/RS, podnesen je zahtjev za izuzeće sudije---- zbog postojanja zakonskog razloga u smislu člana --. stav---. tačka--- ZKP-a FBiH/RS. U zahtjevu se navode okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u nepristrasnost navedenog sudije, a koje se odnose na (poznanstvo sa osumnjičenim/optuženim s obzirom na to da su nastanjeni u blizini; postupanje sudije u ranijim predmetima prema istom osumnjičenom/optuženom; rodbinska povezanost sudije sa bliskim prijateljima osumnjičenog/optuženog i sl.). Dokazi koji su ponuđeni u tom pravcu odnose se na iskaz osumnjičenog/optuženog; ranije presude i sl..

Cijeneći navode iz zahtjeva-----, sud je na općoj sjednici sudija zaključio da su razlozi koji se navode u zahtjevu, a u povodu sumnje u nepristrasnost sudije, u cijelosti neosnovani. Činjenica da se poznaju od ranije zbog blizine stanovanja nije dovoljna i ne može predstavljati opravdanu okolnost sumnje u nepristrasnost sudije koji je izabran na postojeću funkciju

u skladu sa zakonom uz obavezu primjene etičkog kodeksa za sudije. Postupanje sudije u konkretnom predmetu u ovoj fazi postupka ne ukazuje na nezakonito i pristrasno ponašanje, s obzirom na to da su poduzimane sve procesne radnje u skladu sa zakonom.

Prilikom odlučivanja nije učestvovao sudija čije se izuzeće traži.

Zbog svega navedenog, odlučeno je kao u izreci Rješenja.

Zapisničar

PREDSJEDNIK SUDA

PRIMJEDBA: Obrazac predstavlja smjernicu u donošenju ovakvih vrsta rješenja i može se koristiti za sve zakonske razloge koji se odnose na izuzeće kada odlučuje opća sjednica suda. Obrazloženje se prilagođava konkretnom zahtjevu u vezi sa zakonskim razlozima izuzeća sudije ili predsjednika suda. Ako se odlučuje o predsjedniku suda, rješenje potpisuje drugi ovlašćeni sudija u ime suda. Takođe je moguća situacija usvajanja zahtjeva za izuzeće od strane opće sjednice sudija, ali se i u tom slučaju može koristiti ovaj obrazac, s tim što se mijenja izreka rješenja u kojoj se zahtjev za izuzeće usvaja, a u obrazloženju se navode razlozi za takvo odlučivanje.

c) Rješenje vijeća sudija kojim se odbacuje zahtjev za izuzeće podnesen nakon početka glavnog pretresa

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

-----sud u-----u vijeću sudija ----- u povodu odlučivanja po zahtjevu za izuzeće sudije-----,u predmetu protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela -----iz člana ----- KZ FBiH/RS, dana-----godine, a u smislu člana-----ZKP-a FBiH/RS, donio je

R J E Š E N J E

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev za izuzeće sudije -----u predmetu- protiv optuženog, zbog krivičnog djela iz člana ----- KZ FBiH/RS, podnesen od strane-----.

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena.

O b r a z l o ž e n j e

U predmetu koji se vodi pred ovim sudom protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela iz člana ----- KZ FBiH/RS, podnesen je zahtjev za izuzeće sudije---- ,zbog postojanja zakonskog razloga u smislu člana –. stav --. tačka---ZKP-a FBiH/RS. U zahtjevu se navode okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u nepristrasnost navedenog sudije, a koje se odnose na (postupanje sudije u ranijim predmetima prema istom osumnjičenom/optuženom; rodbinska povezanost sudije sa bliskim prijateljima optuženog; način vođenja glavnog pretresa i neusvajanje prijedloga stranke ili branitelja i sl.).

Cijeneći prije svega vrijeme podnošenja zahtjeva, vijeće suda je zaključilo da je zahtjev za izuzeće podnesen poslije početka glavnog pretresa što je u suprotnosti sa čl---. ZKP-a FBiH/RS, tako da nisu ni razmatrani razlozi koji se navode u zahtjevu, s obzirom na to da se zahtjev odnosi na zakonski razlog za izuzeće u smislu člana -----, a koji se ne može postavljati poslije početka glavnog pretresa.

Prilikom odlučivanja nije učestvovao sudija čije se izuzeće traži.

Zbog svega navedenog, odlučeno je kao u izreci Rješenja.

Zapisničar

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A**

PRIMJEDBA: Obrazac predstavlja smjernicu u donošenju ovakvih vrsta rješenja i može se koristiti i za ostale zakonske razloge koji se odnose na izuzeće kada odlučuje i opća sjednica suda ako u zahtjevu nisu navedene okolnosti i dokazi koji potkrepljuju zahtjev. Ako se traži izuzeće predsjednika vijeća, rješenje potpisuje član vijeća.

Odlučivanje po zahtjevu za izuzeće poslije početka glavnog pretresa ne mora imati posebnu pismenu formu i dostavljanje pismenog opravka strankama i branitelju nije potrebno s obzirom na to da žalba nije dopuštena. Moguće je odlučivanje u ovom pravcu u kratkoj pauzi glavnog pretresa uz usmeno obavještenje o odluci suda, a pismeno se u tom pravcu sud oglašava prilikom sačinjavanja presude.

Izbor načina postupanja u konkretnom slučaju je na sudiji, tj. njegova je odluka da li će se opredijeliti za dostavljanje posebnog pismenog opravka rješenja ili će se u tom pravcu osvrnuti u presudi.

POGLAVLJE VI

LIŠENJE SLOBODE/PRITVOR/PUŠTANJE NA SLOBODU/SUĐENJE BEZ ODLAGANJA

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II KONTROLNA LISTA ZA USMENI FORMALNI RAZGOVOR O RAZMATRANJU PRIJEDLOGA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA	12
USMENI FORMALNI RAZGOVOR NA ROČIŠTU ZA ODLUČIVANJE O PRIJEDLOGU ZA ODREĐIVANJE PRITVORA	13
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	14
a) Rješenje o određivanju pritvora u trajanju od jedan mjesec	14
b) Rješenje o produženju pritvora za dva mjeseca	16
c) Rješenje o ukidanju pritvora	18
c.)Naredba za dovođenje osumnjičenog u sud	19
d) Nalog za prijem osumnjičenika u kazneno-popravni zavod zatvorenog tipa	20

POGLAVLJE VI.

LIŠENJE SLOBODE/PRITVOR/PUŠTANJE NA SLOBODU/SUĐENJE BEZ ODLAGANJA

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 5.

Prava osobe lišene slobode

(1) Osoba lišena slobode mora se na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima lišenja slobode i istovremeno, prije prvog ispitivanja, poučiti da nije dužna dati iskaz, da ima pravo uzeti branitelja kojeg može sama izabrati, kao i o tome da ima pravo da njena obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba, koju ona odredi, budu obaviješteni o njenom lišenju slobode.

(2) Osobi koja je lišena slobode postaviće se branitelj na njen zahtjev ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove odbrane.

Član 14./13.

Pravo na suđenje bez odlaganja

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice.

(2) Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku.

(3) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.

Član 138./181.
Dostavljanje i sadržaj poziva

- (1) Prisutnost optuženog pri izvršenju radnji u krivičnom postupku osigurava se njegovim pozivanjem.
- (2) Pozivanje se vrši dostavljanjem zatvorenog pisanog poziva koji sadrži: naziv organa koji poziva, ime i prezime optuženog, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, mjesto gdje optuženi ima da dođe, dan i sat kad treba da dođe, označenje da se poziva u svojstvu optuženog i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti prinudno doveden, da je dužan odmah obavijestiti tužitelja, odnosno sud o promjeni adrese, kao i o namjeri da promijeni boravište i službeni pečat i potpis tužitelja, odnosno sudije koji poziva.
- (3) Kad se optuženi prvi put poziva, poučiče se u pozivu o pravu da uzme branitelja i da branitelj može biti prisutan njegovom saslušanju.
- (4) Kad se osumnjičeni prvi put poziva, poučiče se u pozivu o njegovim pravima u skladu s članom 92. ovog zakona. Do podizanja optužnice poziv osumnjičenom upućuje tužitelj.
- (5) Ako optuženi nije u stanju odazvati se pozivu usljed bolesti ili druge neotklonjive smetnje, ispitaće se u mjestu gdje se nalazi ili će se osigurati njegov prevoz do zgrade suda ili drugog mjesta gdje se radnja poduzima.

Odjeljak 3. - Dovođenje

Član 139./182.
Naredba za dovođenje

- (1) Naredbu da se optuženi dovede može izdati sud ako je donijeto rješenje o pritvoru ili ako uredno pozvani optuženi ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, ili ako se nije moglo izvršiti uredno dostavljanje poziva, a iz okolnosti očigledno proizlazi da optuženi izbjegava prijem poziva.
- (2) Izuzetno, u hitnim slučajevima, naredbu iz stava 1. ovog člana može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani osumnjičeni ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim što ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 sata od izdavanja naredbe.
- (3) Naredbu za dovođenje izvršava sudska policija.

(4) Naredba za dovođenje izdaje se pisano. Naredba sadržava: ime i prezime optuženog koji se ima dovesti, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, uz navođenje odredbe krivičnog zakona, razlog zbog kojeg se naređuje dovođenje, službeni pečat i potpis sudije koji naređuje dovođenje.

(5) Osoba kojoj je povjereno izvršenje naredbe predaje naredbu optuženom i poziva ga da pođe s njom. Ako optuženi to odbije, dovešće ga prinudno.

Član 140./183. Mjere zabrane

(1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi optuženi mogao pobjeći, sakriti se, otići u nepoznato mjesto ili u inozemstvo, sud mu može obrazloženim rješenjem zabraniti da bez odobrenja napusti mjesto boravišta.

(2) Uz mjeru iz stava 1. ovog člana, optuženom može biti zabranjeno posjećivanje određenih mjesta ili sastajanje s određenim osobama ili naređeno da se povremeno javlja određenom organu ili privremeno oduzeta putna isprava ili vozačka dozvola, kao i zabranjeno poduzimanje određenih poslovnih aktivnosti.

(3) Mjerama iz st. 1. i 2. ovog člana ne može se ograničiti pravo optuženog da komunicira sa svojim braniteljem.

(4) Optuženi će se u rješenju o izricanju mjera iz st. 1. i 2. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.

(5) U toku istrage mjere iz st. 1. i 2. ovog člana određuje i ukida sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice – sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa – taj sudija, odnosno predsjednik vijeća.

(6) Mjere iz st. 1. i 2. ovog člana mogu trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravosnažnosti presude. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je da svaka dva mjeseca ispita da li je primijenjena mjera još potrebna.

(7) Protiv rješenja kojim se određuju, produžavaju ili ukidaju mjere iz st. 1. i 2. ovog člana stranke i branitelj mogu podnijeti žalbu, a tužitelj i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Odjeljak 5. - Jamstvo

Član 141./184.

Uvjeti za određivanje jamstva

Optuženi kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on osobno ili neko drugi za njega pruži jamstvo da do kraja krivičnog postupka neće pobjeći, a sam optuženi obeća da se neće kriti i da bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

Član 142./185.

Sadržaj jamstva

(1) Jamstvo uvijek glasi na novčani iznos koji se određuje, s obzirom na težinu krivičnog djela, osobne i obiteljske prilike optuženog i imovno stanje osobe koja daje jamstvo.

(2) Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, papira od vrijednosti, dragocjenosti ili drugih pokretnih stvari veće vrijednosti, koje se lako mogu unovčiti i čuvati, ili u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nepokretna dobra osobe koja daje jamstvo ili u osobnoj obavezi jednog ili više građana da će u slučaju bjekstva optuženog platiti utvrđeni iznos jamstva.

(3) Osoba koja daje jamstvo mora dostaviti dokaze o svom imovnom stanju, porijeklu imovine, vlasništvu i posjedu nad imovinom koja se daje kao jamstvo.

(4) Ako optuženi pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost data kao jamstvo prihod budžeta Federacije.

Član 143./186.

Prestanak jamstva

(1) Optuženom će se i pored datog jamstva odrediti pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izostanak ne opravda, ako se sprema za bjekstvo ili ako se protiv njega, nakon što je ostavljen na slobodi, pojavi koji drugi zakonski osnov za pritvor.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, papiri od vrijednosti ili druge pokretne stvari vraćaju

se, a hipoteka se skida. Na isti način se postupa i kad se krivični postupak pravosnažno dovrši rješenjem o obustavi postupka ili presudom.

(3) Ako je presudom izrečena kazna zatvora, jamstvo se ukida tek kad osuđeni počne izdržavati kaznu.

Član 144./187. Rješenje o jamstvu

U toku istrage rješenje o jamstvu i o njegovom ukidanju donosi sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice – sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću, u svrhu zakazivanja glavnog pretresa, taj sudija, odnosno predsjednik vijeća. Rješenje kojim se određuje jamstvo i rješenje kojim se jamstvo ukida donosi se poslije saslušanja tužitelja.

Odjeljak 6. - Pritvor

Član 145./188. Određivanje pritvora

(1) Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom hitnosti.

(3) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.

Član 146./189. Razlozi za pritvor

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:

— ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na

- opasnost od bjekstva,
- ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,
 - ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će počiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora najmanje pet godina ili teža kazna,
 - ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, a uslijed načina počinjenja ili posljedica krivičnog djela, određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine. U slučaju kada se radi o krivičnom djelu terorizma, smatra se da postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena sigurnost građana i imovine.

(3) U slučaju iz stava 1. tačke b) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Član 147./190. Opće pravo zadržavanja

Osobu zatečenu na počinjenju krivičnog djela svako može zadržati. Osoba koja je zadržana mora se odmah predati sudu, tužitelju ili najbližem policijskom organu, a ako se to ne može učiniti, mora se odmah obavijestiti jedan od tih organa.

Član 148./191. Nadležnost za određivanje pritvora

(1) Pritvor se određuje rješenjem suda, a na prijedlog tužitelja.

(2) Rješenje o pritvoru sadrži: ime i prezime osobe koja se lišava slobode, krivično djelo koje joj se stavlja na teret, zakonski osnov za pritvor, obrazloženje, pouku o pravu na žalbu, službeni pečat i potpis sudije koji određuje pritvor.

(3) Rješenje o pritvoru predaje se osobi na koju se odnosi u času pritvaranja. U spisima se mora naznačiti sat lišenja slobode i sat predaje rješenja.

(4) Protiv rješenja o pritvoru pritvorena osoba može podnijeti žalbu vijeću (član 25. stav 6.) u roku od 24 sata od prijema rješenja. Ako se pritvorena osoba prvi put ispituje poslije isteka ovog roka, može podnijeti žalbu prilikom tog ispitivanja. Žalba s prepisom zapisnika o ispitivanju, ako je pritvorena osoba ispitana, i rješenje o pritvoru dostavljaju se odmah vijeću. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(5) Ako sudija za prethodni postupak, odnosno sudija za prethodno saslušanje ne prihvati prijedlog tužitelja o određivanju pritvora, zatražiće da o tome odluči vijeće (član 25. stav 6). Protiv rješenja vijeća kojim se određuje pritvor, pritvorena osoba može podnijeti žalbu koja ne zadržava izvršenje rješenja. U pogledu predaje rješenja i podnošenja žalbe primjenjuju se odredbe stava 3. i 4. ovog člana.

(6) U slučajevima iz st. 4. i 5. ovog člana vijeće koje odlučuje o žalbi dužno je donijeti odluku u roku od 48 sati.

Član 149./192.

Trajanje pritvora u istrazi

(1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora, sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju sudije za prethodni postupak pritvor može trajati najduže mjesec dana od dana lišenja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.

(2) Pritvor se odlukom vijeća (član 25. stav 6), po obrazloženom prijedlogu tužitelja, može produžiti za najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

(3) Ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora 10 godina ili teža kazna i ako postoje naročito važni razlozi, Vijeće Vrhovnog suda Federacije može, po obrazloženom prijedlogu tužitelja, produžiti pritvor za još najviše tri mjeseca. Protiv rješenja Vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Ako se do isteka rokova iz st. od 1. do 3. ovog člana ne potvrdi optužnica, osumnjičeni će se pustiti na slobodu.

Član 150./193.

Ukidanje pritvora

(1) U toku istrage, a prije isteka roka trajanja pritvora, sudija za prethodni postupak može rješenjem ukinuti pritvor po prethodnom saslušanju tužitelja. Protiv tog rješenja tužitelj može podnijeti žalbu vijeću iz Člana 25. stav 6. ovog zakona, koje je dužno donijeti odluku u roku od 48 sati.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za ukidanje pritvora žalba nije dopuštena.

Član 151./194.

Pritvor nakon potvrđivanja optužnice

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora vrši se nakon isteka svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(2) Nakon potvrđivanja optužnice pritvor može trajati najduže jednu godinu. Ako za to vrijeme ne bude izrečena prvostepena presuda, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu.

(3) Poslije izricanja prvostepene presude pritvor može trajati najduže još šest mjeseci. Ako za to vrijeme ne bude izrečena drugostepena presuda kojom se prvostepena presuda preinačuje ili potvrđuje, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu. Ako u roku od šest mjeseci bude izrečena drugostepena odluka kojom se prvostepena presuda ukida, pritvor može trajati najduže još jednu godinu od izricanja drugostepene odluke.

(4) Pritvor se uvijek ukida istekom izrečene kazne.

Član 152./195.

Određivanje pritvora nakon izricanja presude

(1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, sud će optuženom odrediti pritvor, odnosno pritvor će se produžiti ako postoje razlozi iz Člana 146. stava 1. tač. a), c) i d) ovog zakona, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinuće pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a žalba protiv rješenja ne zadržava

njegovo izvršenje.

(2) Pritvor će se ukinuti ako je optuženi oslobođen od optužbe, ili je optužba odbijena, ili ako je oglašen krivim, a oslobođen od kazne ili je osuđen samo na novčanu kaznu, ili je uvjetno osuđen ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao.

(3) Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama stava 1. ovog člana može trajati do pravosnažnosti presude, ali najduže dok ne istekne vrijeme trajanja kazne izrečene u prvostepenoj presudi.

(4) Na zahtjev optuženog, koji se poslije izricanja kazne zatvora nalazi u pritvoru, sudija, odnosno predsjednik vijeća može optuženog rješenjem uputiti u ustanovu za izdržavanje kazne i prije pravosnažnosti presude.

Član 153./196. **Lišenje slobode i zadržavanje**

(1) Policijski organ može osobu lišiti slobode ako postoji osnovana sumnja da je ta osoba počinila krivično djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen u članu 146. ovog zakona, ali je policijski organ dužan da takvu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata, sprovede tužitelju. Prilikom dovođenja policijski organ će obavijestiti tužitelja o razlozima i o vremenu lišenja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dopuštena je u skladu sa zakonom.

(2) Osoba lišena slobode mora biti poučena u skladu sa članom 5. ovog zakona.

(3) Ako osoba lišena slobode ne bude sprovedena tužitelju u roku iz stava 1. ovog člana, biće puštena na slobodu.

(4) Tužitelj je dužan osobu lišenu slobode ispitati bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata i u tom roku odlučiti da li će osobu lišenu slobode pustiti na slobodu ili će sudiji za prethodni postupak postaviti prijedlog za određivanje pritvora. Sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, donijeti odluku o određivanju pritvora ili o puštanju na slobodu.

(5) Ako sudija za prethodni postupak ne prihvati prijedlog za određivanje pritvora, postupiće u skladu sa članom 148. stav 5. ovog zakona.

Odjeljak 7. - Izvršenje pritvora i postupanje s pritvorenicima

Član 154./197.

Opće odredbe

Pritvor se izvršava u ustanovama koje za tu namjenu odredi federalni ministar pravde. Na poslovima izvršavanja pritvora mogu raditi samo oni uposlenici Federalnog ministarstva pravde koji imaju potrebna znanja i vještine i stručnu spremu predviđenu propisima.

Član 155./198.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenicima

(1) Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa osoba i dostojanstvo pritvorenika. Ovlašćene osobe sudske policije i straže ustanove prilikom izvršavanja pritvora smiju upotrijebiti prinudna sredstva samo u slučajevima određenim zakonom.

(2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni samo u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi kojeg je određen pritvor, spriječiti bjekstvo pritvorenika, spriječiti počinjenje krivičnog djela i otkloni opasnost po život i zdravlje ljudi.

(3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenicima koji se odnose na identitet pritvorenika i njihovo psihofizičko stanje, trajanje, produženje i ukidanje pritvora, rad pritvorenika, ponašanje pritvorenika i izrečene disciplinske mjere i slično.

(4) Evidenciju o pritvorenicima vodi Federalno ministarstvo pravde.

Član 156./199.

Smještaj pritvorenika

Pritvorenici se smještaju u prostorije odgovarajuće veličine, koje zadovoljavaju potrebne zdravstvene uvjete. U istu prostoriju ne smiju biti smještene osobe različita spola. U pravilu, pritvorenici se neće smjestiti u istu prostoriju s osobama koje izdržavaju kaznu zatvora. Pritvorenik se neće smjestiti zajedno s osobama koje bi na njega mogle štetno djelovati ili s osobama s kojima bi druženje moglo štetno uticati na vođenje postupka.

Član 157./200.
Posebna prava pritvorenika

(1) Pritvorenici imaju pravo na osmosatni neprekidni odmor u vremenu od 24 sata. Njima će se osigurati kretanje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.

(2) Pritvorenik smije kod sebe imati predmete za osobnu upotrebu, higijenske potrepštine, o svom trošku nabavljati knjige, novine i drugu štampu, te imati druge predmete u količini i veličini koja ne ometa boravak u prostoriji i ne remeti kućni red. Prilikom prijema u pritvor od pritvorenika će se prilikom osobne pretrage oduzeti predmeti u vezi s krivičnim djelom, a ostali predmeti koje pritvorenik ne smije imati u pritvoru prema njegovoj će se uputi pohraniti i čuvati ili predati osobi koju odredi pritvorenik.

Član 158./201.
Pravo na komunikaciju pritvorenika sa spoljnim svijetom i braniteljem

(1) Prema odobrenju sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje i pod njegovim nadzorom ili nadzorom osobe koju on odredi, pritvorenika imaju pravo posjećivati, u okviru kućnog reda, bračni, odnosno vanbračni drug i njegovi srodnici, a na njegov zahtjev liječnik i druge osobe. Pojedine posjete se mogu zabraniti ako bi zbog toga mogla nastati šteta za vođenje postupka.

(2) Sudija za prethodni postupak, odnosno sudija za prethodno saslušanje će odobriti konzularnom službeniku strane zemlje posjetu pritvoreniku koji je državljanin te zemlje, u skladu s kućnim redom pritvora.

(3) Pritvorenik se smije dopisivati s osobama izvan zatvora sa znanjem i pod nadzorom sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje i sudije, odnosno predsjednika vijeća. Pritvoreniku se može zabraniti slanje i primanje pisama i drugih pošiljaka, ali ne i slanje molbe, pritužbe ili žalbe.

(4) Pritvorenik ne može koristiti mobitel, ali ima pravo, u skladu s kućnim redom a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenicima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija ili predsjednik vijeća mogu zbog razloga sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz člana 146. stava 1. tačke od a) do c) ovog zakona, rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korišćenje telefona.

(5) Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniteljem.

Član 159./202.

Disciplinski prestupi pritvorenika

(1) Za disciplinske prestupe pritvorenika sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća može, na prijedlog upravnika ustanove, izreći disciplinsku kaznu ograničenja posjeta i dopisivanja. To se ograničenje ne odnosi na veze pritvorenika s braniteljem ili susrete s konzularnim službenikom.

(2) Disciplinski prestupi su sve teže povrede koje se odnose na:

- fizičke napade na druge pritvorenike, uposlenike ili službene osobe, odnosno njihovo vrijeđanje;
- izrađivanje, primanje, unošenje, krijumčarenje predmeta za napad ili bjekstvo;
- unošenje u ustanovu ili pripremanje u ustanovi opojnih sredstava ili alkohola;
- povrede propisa o sigurnosti na radu, protivpožarnoj zaštiti, kao i sprječavanju posljedica prirodnih nepogoda;
- namjerno prouzrokovanje veće materijalne štete;
- nedolično ponašanje pred drugim pritvorenicima ili službenim osobama.

(3) Protiv rješenja o disciplinskoj kazni dopuštena je žalba vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona u roku od 24 sata. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) O primjeni prinudnih mjera prema pritvoreniku uprava ustanove će, bez odlaganja, izvijestiti sud.

Član 160./203.

Nadzor nad izvršenjem pritvora

(1) Nadzor nad izvršenjem pritvora obavlja predsjednik suda.

(2) Predsjednik suda ili sudija kojeg on odredi dužan je najmanje jednom u 15 dana obići pritvorenike i ako nađe da je potrebno, i bez prisutnosti sudskog policajca, obavijestiti se kako se pritvorenici hrane, kako zadovoljavaju ostale potrebe i kako se s njima postupa. Predsjednik suda, odnosno sudija

kojeg on odredi dužan je poduzeti potrebne mjere da se otklone nepravilnosti uočene pri obilasku ustanove. Predsjednik suda ne može odrediti da sudija za prethodni postupak, odnosno sudija za prethodno saslušanje umjesto njega obavlja nadzor nad izvršavanjem pritvora.

(3) Predsjednik suda, sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija, odnosno predsjednik vijeća, neovisno o nadzoru iz stava 2. ovog člana, mogu u svako doba obilaziti pritvorenike, s njima razgovarati i od njih primati pritužbe.

Član 161./204.

Kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora

Federalni ministar pravde propisao će kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora kojim će se pobliže urediti izvršavanje pritvora u skladu s odredbama ovog zakona.

II KONTROLNA LISTA ZA USMENI FORMALNI RAZGOVOR O RAZMATRANJU PRIJEDLOGA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA

[**Napomena:** Ova lista može se također primijeniti za određivanje zabrane napuštanja mjesta boravka ili za određivanje jamstva. Napravite odgovarajuće izmjene ovisno od slučaja.]

- Predstavljanje optuženom.
- Utvrđivanje prisustva ročištu za određivanje pritvora.
- Navođenje svrhe održavanja ročišta.
- Postavljanje pitanja u svrhu identificiranja osumnjičenog.
- Postavljanje pitanja osumnjičenom u pogledu mentalnog oboljenja, te da li je pod utjecajem droga, alkohola ili lijekova, te prema potrebi postavljanje dodatnih pitanja.
- Ukoliko osumnjičeni već ima izabranog branitelja, postaviti pitanje o tome da li je saglasan da ga isti i dalje brani i zastupa u krivičnom postupku i da li je zadovoljan sa istim.
- Čitanje prijedloga nadležnog tužilaštva/tužiteljstva za određivanje pritvora.
- Izjašnjavanje osumnjičenog u pogledu prijedloga za određivanje pritvora, te izjašnjavanje njegovog advokata (ako ga ima) u vezi sa prijedlogom za određivanje pritvora.

- Uzimanje pauze radi razmatranja prijedloga za određivanje pritvora nadležnog tužiteljstva.
- Saopćavanje odluke u pogledu prijedloga za određivanje pritvora osumnjičenom.
- Ako je odluka suda da se protiv osumnjičenog odredi pritvor, pristupa se upoznavanju osumnjičenog (ako nema izabranog advokata) da ima mogućnost da ga izabere sa liste advokata koja se daje na uvid osumnjičenom, a ako osumnjičeni ne izabere branitelja, istome će sud po službenoj dužnosti postaviti branitelja i o liku branitelja upoznati osumnjičenog.
- Izrada rješenja o određivanju pritvora, izrada rješenja o postavljanju branitelja po službenoj dužnosti, izrada naloga za prijem osumnjičenog u ustanovu za izdržavanje mjere pritvora.
- Izdavanje naredbe nadležnoj sudskoj policiji za odvođenje osumnjičenog u pritvor.

USMENI FORMALNI RAZGOVOR NA ROČIŠTU ZA ODLUČIVANJE O PRIJEDLOGU ZA ODREĐIVANJE PRITVORA

Sudija:

Ja sam sudija/sudac za prethodni postupak _____ Kantonalnog/Okružnog suda _____ i dužan sam da Vas upoznam o razlozima za održavanje ročišta povodom prijedloga za određivanje pritvora podnesenog od strane Kantonalnog/Okružnog tužiteljstva _____ broj Kt _____ od _____.

Konstatuje se da su na današnje ročište, povodom prijedloga za određivanje pritvora, pristupili osumnjičeni _____, koji je u Kantonalni/Okružni sud _____ priveden od strane pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova/Centra javne bezbjednosti _____, zatim njegov branitelj advokat (ako ga ima) _____, kao i kantonalni/okružni tužitelj _____.

Utvrđuje se identitet osumnjičenog koji o sebi daje sljedeće lične podatke:

Sada ću Vam postaviti pitanja u vezi sa vašom mogućnošću učešća na

današnjem ročištu, a ta pitanja su vezana za Vaše trenutno zdravstveno stanje, odnosno da li imate bilo kakvih zdravstvenih problema kako na fizičkom tako i na psihičkom planu, zbog kojih ste eventualno spriječeni da danas prisustvujete ovom ročištu, da li ste do sada liječeni od kakvih bolesti, da li ste danas pod utjecajem lijekova, medikamenata, da li ste danas ili u prethodnom periodu koristili opojne droge ili narkotike, te da li danas postoji bilo kakva smetnja zbog koje osjećate da niste sposobni prisustvovati ovom ročištu.

Osumnjičeni:

Osjećam se sposobnim za prisustvovanje današnjem ročištu.

Sudija:

Ja ću Vam sada pročitati prijedlog za određivanje pritvora kojega je podnijelo Kantonalno/Okružno tužiteljstvo _____ protiv Vas i u kojem stoji da je isto tužiteljstvo nakon Vašeg ispitivanja donijelo naredbu o provođenju istrage broj Kt _____ od _____, kojom je utvrđeno postojanje osnovane sumnje da ste počinili krivično djelo _____ iz člana _____ KZ FBiH/RS, te zbog toga predlažem određivanje pritvora protiv Vas u trajanju od jedan mjesec iz razloga predviđenih članom _____. tačka _____ ZKP-a FBiH/RS.

Da li ste razumjeli navode iz prijedloga za određivanje pritvora kojeg sam Vam pročitao?

Nakon Vašeg izjašnjenja i izjašnjenja Vašeg branitelja u pogledu prijedloga za određivanje pritvora, Vi ćete napustiti ovu sudnicu i sačekati donošenje sudske odluke u vezi sa ovim prijedlogom.

[Ročište se nakratko prekida kako bi sudija razmotrio prijedlog – potom se stranke pozivaju da se vrate u sudnicu.]

Nakon što sam razmotrio prijedlog Kantonalnog/Okružnog tužiteljstva _____ za određivanje pritvora protiv Vas, cijeneći sve dokaze dostavljene uz ovaj prijedlog, kao i Vaše izjašnjenje u vezi sa prijedlogom, dužan sam Vas upoznati da će ovaj sud sada donijeti rješenje kojim će Vama biti određena mjera pritvora u trajanju od jedan mjesec iz razloga predviđenih članom _____. tačka _____ ZKP-a FBiH/RS.

Zbog činjenice da će protiv Vas biti određena mjera pritvora u trajanju od jedan mjesec, dužan sam Vas upoznati da, u skladu sa odredbama člana _____ ZKP-a FBiH/RS, odmah nakon određivanja pritvora Vi morate imati branitelja, zato ću Vam sada prezentirati listu advokata – branitelja sa koje ćete moći izabrati sebi branitelja da Vas brani i zastupa u ovom krivičnom

postupku, a ako to Vi ne možete učiniti, to će učiniti ovaj sud te o tome donijeti rješenje.

Nakon što ste se izjasnili u vezi sa izborom branitelja-advokata, Vi ćete sada napustiti ovu sudnicu kako bi sud mogao donijeti rješenje o određivanju pritvora protiv Vas i rješenje kojim će Vam se postaviti branitelj po službenoj dužnosti koji će Vas braniti i zastupati u ovom krivičnom predmetu.

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje o određivanju pritvora u trajanju od jedan mjesec

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni/Okružni sud u-----, sudija za prethodni postupak _____, uz sudjelovanje zapisničara _____, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenih _____ oba iz naselja, općina, zbog krivičnog djela----- iz člana _____ u vezi sa članom _____, oba zastupana po zavodu za pružanje pravne pomoći _____ (grad) po službenoj dužnosti, nakon održanog ročišta povodom prijedloga za određivanje pritvora, odlučujući o prijedlogu za određivanje pritvora Kantonalnog/Okružnog tužilaštva-tužiteljstva broj KT-----od-----, na osnovu člana _____ u vezi sa članom _____ . tačka ___ ZKP-a FBiH/RS, donio je dana sljedeće

R J E Š E N J E

Protiv osumnjičenih: _____ i _____, sa ostalim podacima kao u spisu, ODREĐUJE SE PRITVOR U TRAJANJU OD 1 (JEDAN) MJESEC, a koji se ima računati od dana (datum) u _____ (sati) za osumnjičenog _____, a za osumnjičenog _____ od dana (datum) u _____ (sati), te isti po ovome rješenju može trajati najduže do (datum) do _____ (sati) za osumnjičenog _____, a za osumnjičenog _____ najduže do (datum) do _____ (sati).

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno tužilaštvo/tužiteljstvo je nakon saslušanja osumnjičenih _____ i _____ stavilo prijedlog za određivanje pritvora broj Kt---- od ---- godine protiv osumnjičenih iz razloga predviđenih članom

_____. tačka ____ ZKP-a FBiH/RS.

U svom prijedlogu za određivanje pritvora Tužiteljstvo/Tužilaštvo navodi da je donijelo naredbu o provođenju istrage broj _____ zbog postojanja osnovane sumnje da su osumnjičeni počinili krivično djelo iz člana ____ u vezi sa članom ____ KZ FBiH/RS, i to u vrijeme i na način kako je opisano u dispozitivu naredbe.

U pogledu razloga zbog kojih Tužiteljstvo/Tužilaštvo predlaže određivanje pritvora protiv osumnjičenih, u predmetnom prijedlogu je navedeno da je za krivično djelo koje se osumnjičenima stavlja na teret propisana najmanja kazna zatvora od 5 godina što znači da se može izreći kazna zatvora od 10 godina ili teža kazna, te da se zbog načina izvršenja krivičnog djela, odnosno upotrebe automatske puške kojom je prijećeno oštećenima kod kojih je izazvan strah, te imajući u vidu činjenicu da je kod osumnjičenog _____ pronađena navedena automatska puška kao i puškomitraljez ----, da su ovo činjenice koje ukazuju da je određivanje pritvora protiv osumnjičenih neophodno radi sigurnosti građana i imovine, a zbog svih navedenih činjenica iz prijedloga.

Povodom citiranog prijedloga Tužilaštva/Tužiteljstva _____ za određivanje pritvora protiv osumnjičenih, Kantonalni/Okružni sud -----održao je ročište radi izjašnjenja osumnjičenih u povodu prijedloga za određivanje pritvora, te su osumnjičeni na navedenom ročištu saglasno izjavili da se protive prijedlogu za određivanje pritvora, da oni smatraju da ne predstavljaju nikakvu prijetnju niti opasnost za sigurnost građana ili imovine, da boravkom na slobodi ne bi počinili nikakvo novo krivično djelo, da ne bi prijetili građanima niti ugrožavali njihovu sigurnost, pogotovo ne oružjem, te saglasno predlažu da se prijedlog za određivanje pritvora Kantonalnog tužiteljstva _____ odbije kao neosnovan.

Odlučujući o prijedlogu Kantonalnog tužiteljstva/Tužilaštva _____ za određivanje pritvora protiv osumnjičenih, sudija za prethodni postupak izvršio je uvid u navode iz istog prijedloga, zatim izvršio uvid u zapisnike o ispitivanju osumnjičenih _____ i _____ pod brojem Kt-_____ od _____, zatim je izvršio uvid u izvještaj o otkrivanju izvršilaca krivičnog djela, sačinjen od strane Uprave policije MUP-a _____ broj _____, kao i zapisnik o uviđaju sačinjen od strane Policijske stanice _____, pod brojem _____, fotokopiju crteža lica mjesta sačinjenu od strane MUP-a _____, pod brojem _____, zatim u zapisnike o saslušanju svjedoka _____, zatim u zapisnik o pretresanju stana, drugih prostorija i pokretnih stvari osumnjičenog _____, potvrdu o privremenom

oduzimanju predmeta od _____, specifikaciju otuđenog novca od godine, potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta od _____, potvrdu o vraćenim predmetima _____, potvrdu o vraćenim predmetima _____, potvrdu o vraćenim predmetima _____, te zapisnike o lišenju slobode osumnjičenih, izvode iz kaznene evidencije za _____ i _____, službenu zabilješku Policijske stanice _____ od -----, zapisnik o uviđaju Policijske uprave _____ od _____, te sudija za prethodni postupak ovoga suda nalazi da je prijedlog osnovan, pa je na osnovu člana _____ u vezi sa članom _____, tačka _____ ZKP-a FBiH/RS, odlučeno kao u izreci ovoga rješenja, iz sljedećih razloga:

Naime, iz dispozitiva naredbe o provođenju istrage Tužiteljstva/ Tužilaštva _____ vidljivo je da su osumnjičeni krivično djelo koje im se stavlja na teret počinili u tzv. „gluho doba noći“, dakle u neuobičajeno vrijeme kada nema puno prolaznika, kada građani miruju i kada je saobraćaj na putnoj komunikaciji _____, na kojoj se nalazi naznačena benzinska pumpa, znatno oslabljen, zatim da su osumnjičeni bili maskirani crnim pletenim kapama - „fantomkama“, da su u izvršenju ovog krivičnog djela upotrijebili vatreno oružje kojim su prijetili, da su tom prilikom oduzeli veću količinu novca, telefonske kartice, mobilni telefon, te da su otuđili i putničko motorno vozilo. Način izvršenja krivičnog djela, zatim vrijeme izvršenja krivičnog djela kao i posljedice izvršenja ovog krivičnog djela, koje su vidljive u otuđenju velike količine novca kao i putničkog motornog vozila, te veliki strah oštećenih radnika benzinske pumpe, te činjenica da se za krivično djelo koje se osumnjičenima stavlja na teret može izreći kazna zatvora od 10 godina ili teža kazna jesu razlozi zbog kojih je određivanje pritvora protiv osumnjičenih neophodno radi sigurnosti građana i njihove imovine, odnosno da bi boravkom na slobodi osumnjičenih ponovno bila ugrožena sigurnost građana i imovine na širem području na kojem isti imaju prebivalište, pa je sudija za prethodno saslušanje uvažio prijedlog _____ Tužiteljstva/ Tužilaštva _____, te osumnjičenima odredio mjeru pritvora u trajanju od mjesec dana sukladno odredbama člana _____ u vezi sa članom _____, tačka _____ ZKP-a FBiH/RS.

Zapisničar,

Sudija za prethodni postupak

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba krivičnom vijeću ovoga suda u roku od 24 sata od sata prijema istog. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

b) Rješenje o produženju pritvora za dva mjeseca

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni sud/Okružni sud _____ u vijeću
sastavljenom od sudija _____ kao predsjednika
vijeća i članova vijeća sudija _____ uz učešće
zapisničara _____, u krivičnom predmetu protiv
osumnjičenog _____, zbog krivičnog
djela _____ iz čl. _____ KZFBiH/RS, zastupan po izabranom
branitelju/branitelju po službenoj dužnosti _____,
odlučujući o prijedlogu Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/
tužiteljstva _____, broj _____ od _____, na osnovu
čl. _____ ZKP-a FBiH/RS, donio je dana _____ sljedeće

R J E Š E N J E

Prema osumnjičenom _____, koji se nalazi u
pritvoru KPZ _____, po rješenju sudije za prethodni postupak Kantonalnog/
Okružnog suda _____ broj _____ od _____,
PRODUŽAVA SE PRITVOR za još 2 (dva) mjeseca, tako da isti po ovome
rješenju može trajati najduže do _____.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno/Okružno tužilaštvo/tužiteljstvo _____
podnijelo je dana _____ krivičnom vijeću Kantonalnog/Okružnog
suda _____ prijedlog broj _____ od _____ za produženje pritvora
protiv osumnjičenog _____ iz razloga što isto tužiteljstvo smatra
da su se stekli uvjeti za produžene pritvora prema osumnjičenom, odnosno da
nisu prestali razlozi zbog kojih je osumnjičenom pritvor određen rješenjem
sudije za prethodni postupak Kantonalnog/Okružnog suda _____
broj _____ od _____.

Odlučujući o prijedlogu Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/

tužiteljstva _____ za produženje pritvora protiv osumnjičenog za još 2 (dva) mjeseca, krivično vijeće ovoga suda je izvršilo uvid u stanje ovog krivičnog spisa, kao i rješenje sudije za prethodni postupak ovoga suda, kojim je osumnjičenom određena mjera pritvora u trajanju od 1 (jedan) mjesec, te nalazi da je prijedlog za produženje pritvora osnovan, radi čega je sukladno odredbama čl. _____ ZKP-a FBiH/RS i odlučeno kao u izreci ovoga rješenja, a iz sljedećih razloga:

Naime, nakon izvršenog uvida u stanje spisa ovog krivičnog predmeta, a imajući u vidu navode iz prijedloga nadležnog Tužiteljstva/Tužilaštva za produženje pritvora protiv osumnjičenog, krivično vijeće ovoga suda nalazi da u odnosu na osumnjičenog još stoje razlozi zbog kojeg je istom pritvor određen rješenjem sudije za prethodni postupak ovoga suda.

U toku istrage koju provodi nadležno Tužiteljstvo/Tužilaštvo, na osnovu naredbe o provođenju istrage, proizlazi da isto tužiteljstvo nije saslušalo sve svjedoke koje ima namjeru saslušati u toku istrage, zbog čega postoji opravdana bojazan da bi osumnjičeni boravkom na slobodi mogao ometati istragu uticajem na ove svjedoke, a sve iz razloga što osumnjičeni u svojoj izjavi prilikom ispitivanja u nadležnom tužiteljstvu ne priznaje izvršenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret.

Pored toga, ovaj sud nalazi da je osnovan prijedlog nadležnog Tužiteljstva/Tužilaštva za produženje pritvora protiv osumnjičenog i iz razloga što u ovoj fazi istrage još nije pronađeno sredstvo kojim je osumnjičeni izvršio ovo krivično djelo, pa postoji osnovana bojazan da bi osumnjičeni boravkom na slobodi mogao uništiti ili nastaviti dalje da skriva sredstvo kojim je izvršeno ovo krivično djelo i na taj način ometati istragu i prikupljanje dokaza u ovom krivičnom postupku.

Zbog svega naprijed navedenog, krivično vijeće ovog suda nalazi da je prijedlog nadležnog Tužiteljstva/Tužilaštva osnovan pa je i odlučeno kao u izreci ovoga rješenja u skladu sa odredbama člana _____ ZKP-a FBiH/RS.

Zapisničar

**Predsjednik vijeća
S u d i j a**

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Vrhovnom sudu FBiH/RS u roku od 3 dana od dana prijema istog. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

c) Rješenje o ukidanju pritvora

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni sud/Okružni sud _____, sudija za prethodni postupak _____, uz učešće zapisničara _____, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela _____ iz čl. _____ KZ FBiH/RS, zastupan po izabranom branitelju/branitelju po službenoj dužnosti _____, odlučujući o prijedlogu Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/tužiteljstva _____, broj _____ od _____, na osnovu čl. _____ ZKP-a FBiH/RS, donio je dana _____ sljedeće

R J E Š E N J E

Prema osumnjičenom _____, koji se nalazi u pritvoru KPZ _____, **UKIDA SE PRITVOR** određen rješenjem sudije za prethodni postupak Kantonalnog/Okružnog suda _____ broj _____ od _____, te se osumnjičeni ima **ODMAH** pustiti na slobodu, sa časom prijema ovog rješenja.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno/Okružnotužilaštvo/tužiteljstvo _____ podnijelo je dana _____ sudiji za prethodni postupak Kantonalnog/Okružnog suda _____ prijedlog broj _____ od _____ za ukidanje pritvora protiv osumnjičenog _____, iz razloga što isto tužiteljstvo smatra da su se stekli uvjeti za ukidanje pritvora prema osumnjičenom, odnosno da su prestali razlozi zbog kojih je osumnjičenom pritvor određen rješenjem sudije za prethodni postupak Kantonalnog/Okružnog suda _____ broj _____ od _____.

Razmatrajući prijedlog Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/tužiteljstva_____, sudija za prethodni postupak ovoga suda izvršio je uvid u stanje spisa u ovom krivičnom predmetu, te nalazi da je prijedlog osnovan, pa je na osnovu čl._____ ZKP-a FBiH/RS i odlučio kao u izreci ovoga rješenja, a iz sljedećih razloga:

Kantonalno/Okružno tužilaštvo/tužiteljstvo_____ svojim prijedlogom broj_____ od_____ nalazi da su u odnosu na osumnjičenog prestali razlozi za određivanje pritvora predviđeni čl._____ ZKP-a FBiH/RS iz razloga što naznačeno tužiteljstvo nalazi da osumnjičeni boravkom na slobodi više ne bi mogao ometati istragu uticajem na svjedoke, jer su svi potrebni svjedoci od strane nadležnog tužiteljstva saslušani u toku istrage, te da osumnjičeni ne bi mogao uništiti tragove izvršenja krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, s obzirom na činjenicu da je u toku istražnog postupka pronađeno sredstvo izvršenja krivičnog djela, iz kojih razloga Tužiteljstvo/tužilaštvo i predlaže ukidanje pritvora protiv osumnjičenog, a koje razloge prihvata i sudija za prethodni postupak ovoga suda, pa je i doneseno rješenje da se osumnjičenom ukida mjera pritvora određena rješenjem sudije za prethodni postupak ovoga suda, te se osumnjičeni ima odmah pustiti na slobodu sa časom prijema ovoga rješenja.

Zapisničar

Sudija za prethodni postupak

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Krivičnom vijeću ovoga suda u roku od 3 dana od dana prijema istog. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

c.)Naredba za dovođenje osumnjičenog u sud

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Sudija za prethodni postupak Kantonalnog/Okružnog suda u _____ u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela _____ iz čl. _____ u vezi sa članom _____ KZ FBiH/RS, na osnovu člana _____ ZKP-a FBiH/RS, d o n o s i

N A R E D B U

za dovođenje

Naređuje se dovođenje u Kantonalni/Okružni sud _____ za **dan** _____ u _____ **sati** u sobu broj _____

Osumnjičeni:

Ovu naredbu će izvršiti Odjeljenje sudske policije _____ kantona-.

Sudija za prethodni postupak

**d) Nalog za prijem osumnjičenika u kazneno-popravni zavod
zatvorenog tipa**

Bosna i Hercegovina
Entitet
(Kanton)
Sud
Broj:
Datum i mjesto,

KAZNENO POPRAVNOM ZAVODU -----
-Odjeljenje pritvora -

N A L O G

Molimo Vas da primite na izdržavanje mjere pritvora osumnjičenog
_____, broj lične karte _____, kojem je
rješenjem sudije za prethodni postupak Kantonalnog suda/Okružnog suda
_____, br. _____ od _____ g., određena mjera pritvora.

Uz ovaj nalog dostavljamo Vam:

1. Rješenje o određivanju pritvora br. _____ od _____ g.
2. Fotokopija identifikacionog dokumenta broj _____

Sudija za prethodni postupak

POGLAVLJE VII.

SPAJANJE I RAZDVAJANJE POSTUPKA

I. RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II. PRAKTIČNA RJEŠENJA	3
a) Rješenje o odbijanju prijedloga za razdvajanje postupka	3
b) Rješenje o odbijanju prijedloga za spajanje postupka	4
c) Rješenje o razdvajanju postupka	5
d) Rješenje o spajanju postupka	6

POGLAVLJE VII.

SPAJANJE I RAZDVAJANJE POSTUPKA

I. RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 32./30. Spajanje postupka

- (1) Ako je ista osoba optužena za više krivičnih djela, pa je za neka od tih djela nadležan niži a za neka viši sud, nadležan je viši sud, a ako su nadležni sudovi iste vrste, nadležan je onaj sud koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnice nisu potvrđene - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.
- (2) Prema odredbama stava 1. ovog člana, određuje se nadležnost i u slučaju ako je oštećeni istovremeno učinio krivično djelo prema osumnjičenom, odnosno optuženom.
- (3) Za saizvršitelje, prema pravilu, nadležan je sud koji je prvi potvrdio optužnicu.
- (4) Sud koji je nadležan za izvršitelja krivičnog djela nadležan je, prema pravilu, i za saučesnike, prikrivače, osobe koje su pomogle počinitelju poslije izvršenja krivičnog djela, kao i za osobe koje nisu prijavile pripremanje krivičnog djela, izvršenje krivičnog djela ili počinitelja.
- (5) U svim slučajevima iz st. od 1. do 4. ovog člana, provešće se, prema pravilu, jedinstveni postupaki i donijeti jedna presuda.
- (6) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu i u slučaju kad je više osoba optuženo za više krivičnih djela, ali samo ako između izvršenih krivičnih djela postoji međusobna veza. Ako je za neka od ovih krivičnih djela nadležan viši a za neka niži sud, jedinstveni postupak može se provesti samo pred višim sudom.
- (7) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu

ako se pred istim sudom vode odvojeni postupci protiv iste osobe za više krivičnih djela ili protiv više osoba za isto krivično djelo.

(8) O spajanju postupka odlučuje sud koji je nadležan za provođenje jedinstvenog postupka. Protiv rješenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za spajanje nije dopuštena žalba.

(9) Prema odredbama ovog člana postupiće se i ako jedinstveni postupak treba provesti za više krivičnih djela za koja su nadležni sudovi u raznim kantonima.

Član 33./31. Razdvajanje postupka

(1) Sud, koji je prema članu 32. ovog zakona nadležan, može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši.

(2) Rješenje o razdvajanju postupka donosi sudija, odnosno vijeće poslije saslušanja stranaka i branitelja.

(3) Protiv rješenja kojim je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za razdvajanje postupka nije dopuštena žalba.

II. PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje o odbijanju prijedloga za razdvajanje postupka

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Osnovni (općinski) sud u ----- i to sudija ----- (ili vijeće), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženih ----- i -----, zbog krivičnog djela ----- iz člana ---. stav --. Krivičnog zakona Republike Srpske/FBiH, u vezi sa članom --- istog zakona, po optužnici OT/KT u ----- broj Kt- --- od ----- godine, dana ----- godine, donio je

R J E Š E N J E

ODBIJA SE PRIJEDLOG-----za razdvajanje postupka.

O b r a z l o ž e n j e

OT/KT u ----- je optužnicom broj Kt- ----- od ----- godine optužilo ----- i -----, zbog krivičnih djela --- iz člana ---. stav --. i ----- iz člana ---. stav --. KZ RS/FBiH.

Optužnica je, u ovoj krivičnoj stvari, potvrđena dana -----.

Nakon što je tužitelj/branitelj optuženog-----, adv. ----- iz -----, predložio razdvajanje postupka i nakon što su se stranke i branitelj izjasnili o prijedlogu, sud je izvršio uvid u spis, te našao da nisu opravdani razlozi za razdvajanje postupka između prvooptuženog ----- i drugooptuženog -----, a iz razloga----- (vrlo kratko obrazložiti razloge).

Imajući u vidu navedeno, sud je primijenio odredbu člana 31. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (član 33. st. 3. ZKP-a FBiH) i donio odluku kao u dispozitivu.

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A**

POUKA: Protiv ovog rješenja žalba nije **dopuštena RS – dozvoljena FBiH** (član 31. stav 3. ZKP-a RS – član 33. stav 3. ZKP-a FBiH).

b) Rješenje o odbijanju prijedloga za spajanje postupka

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Osnovni (Općinski) sud u ----- i to sudija ----- (ili vijeće), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela ----- iz člana ----. stav --. Krivičnog zakona Republike Srpske/FBiH, dana ----- godine, donio je

R J E Š E N J E

ODBIJA SE PRIJEDLOG ----- za spajanje postupaka.

O b r a z l o ž e n j e

Kod ovog suda su u toku tri (ili neki drugi broj) krivična postupka protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela -----iz člana ---. stav --. KZ RS/ FBiH.

Tužitelj/branitelj optuženog ---, adv. ----- iz -----, predložio je spajanje postupaka koji se vode protiv optuženog -----, kod istog suda, zbog -----(njegovi razlozi).

Sud je izvršio uvid u sve spise i odlučio odbiti prijedlog za spajanje postupaka i provođenje jedinstvenog postupka, te donošenje jedne presude, s obzirom na to da ----- (navesti razloge koji su opredijelili sud za donošenje takve odluke, kratko).

Shodno naprijed navedenom, sud je donio odluku kao u dispozitivu, a što je u skladu sa članom 30. stav 8. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (član 32. stav 8. ZKP-a FBiH).

PREDSJEDNIK VIJEĆA

S U D I J A

POUKA: Protiv ovog rješenja žalba nije dozvoljena (član 30. stav 8. ZKP-a RS – član 32. stav 8. ZKP-a F BiH).

c) Rješenje o razdvajanju postupka

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Osnovni (općinski) sud u ----- i to sudija -----(ili vijeće), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženih ----- i -----, zbog krivičnog djela -----iz člana ---. stav --. Krivičnog zakona Republike Srpske/FBiH, u vezi sa članom --- istog zakona, po optužnici OT u ----- broj Kt- --- od ----- godine, dana -----godine (**postupak se može razdvojiti do završetka glavnog pretresa, za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih**), donio je

R J E Š E N J E

Krivični postupak protiv optuženih -----, zbog krivičnog djela ---- iz člana ---. stav --. KZ RS/FBiH i -----, zbog krivičnog djela -----iz člana ---. stav --. KZ RS/FBiH, razdvaja se i ima se posebno dovršiti pred ovim sudom, na način da će se formirati novi krivični predmet u odnosu na ----.

O b r a z l o ž e n j e

OT/KT u ----- je optužnicom broj Kt- ----- od -----godine optužilo ----- i -----, zbog krivičnih djela --- iz člana ---. stav --. i -----iz člana ---. stav --. KZ RS/FBiH.

Optužnica je, u ovoj krivičnoj stvari, potvrđena dana -----, nakon čega je zakazano ročište za izjašnjenje o krivnji. U toku postupka sud je utvrdio da je optuženi -----nepoznat na adresi iz optužnice, pa je, nakon što je tužitelj predložio razdvajanje postupka i nakon što su se stranke i branitelj izjasnili o prijedlogu, izvršio uvid u spis, te našao da su opravdani razlozi za razdvajanje postupka između prvooptuženog ----- i drugooptuženog ----- i to na način da će se postupak nastaviti pod istim brojem, u odnosu na -----, dok će se u odnosu na -----, formirati drugi spis i posebno dovršiti, pred ovim sudom.

Imajući u vidu navedeno, sud je primijenio odredbu člana 31. stav 1. i 2. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (član 33. st. 1. i 2. ZKP-a FBiH) i donio odluku kao u dispozitivu rješenja, iz razloga cjelishodnosti postupka (ili nekih drugih važnih razloga).

S U D I J A

POUKA: Protiv ovog rješenja žalba nije **dopuštena RS – dozvoljena F BiH** (član 31. stav 3. ZKP-a RS – član 33. stav 3. ZKP-a F BiH).

d) Rješenje o spajanju postupka

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Osnovni (Općinski) sud u ----- i to sudija ----- (ili vijeće), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela ----- iz člana -----, stav --. Krivičnog zakona Republike Srpske/FBiH, dana ----- godine, donio je

R J E Š E N J E

U krivičnom predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela ----- iz člana ----, stav --. KZ RS/FBiH, provešće se jedinstveni postupak i donijeti jedna presuda, pred Osnovnim (Općinskim) sudom u -----.

Postupak se nastavlja pod brojem -----.

O b r a z l o ž e n j e

Kod ovog suda su u toku tri (ili neki drugi broj) krivična postupka protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela -----iz člana ---, stav --. KZ RS/FBiH. Postupci se vode pod brojem -----, po optužnici OT/KT iz -----broj Kt---- od ---godine, ---, po optužnici broj Kt----- od ---- godine i -----, po optužnici br. Kt---- od ---- g.

Sud je izvršio uvid u sve spise i odlučio da se provede jedinstveni postupak i donese jedna presuda, s obzirom na to da se vode tri odvojena postupka protiv istog lica i zbog istovrsnog krivičnog djela (ili protiv istog lica za više krivičnih djela ili protiv više lica za isto krivično djelo), tako da će se postupak voditi i okončati pod brojem -----.

Shodno naprijed navedenom, sud je donio odluku kao u dispozitivu, a što je u skladu sa članom 30. stav 7. i 8. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (član 32. stav 7. i 8. ZKP-a FBiH).

PREDSJEDNIK VIJEĆA

S U D I J A

POUKA: Protiv ovog rješenja žalba nije dozvoljena (član 30. stav 8. ZKP-a RS – član 32. stav 8. ZKP-a FBiH).

POGLAVLJE VIII
IMENOVANJE (POSTAVLJANJE)
BRANITELJA

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku FBiH	2
PRAVILA ZA POSTAVLJANJE BRANITELJA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI ZBOG SLABOG IMOVNOG STANJA	5
II. PRAKTIČNA RJEŠENJA	6

POGLAVLJE VIII.

IMENOVANJE (POSTAVLJANJE) BRANITELJA

Pravo osumnjičenog ili optuženog na branitelja u toku cijelog postupka, od prvog ispitivanja osumnjičenog do pravosnažnosti presude, osnovno je pravo koje je zaštićeno krivičnim zakonodavstvom i članom 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava. Da bi se zaštitilo ovo pravo, krivično zakonodavstvo izričito zahtijeva od policije, tužitelja i suda da obavijeste osumnjičenog, odnosno optuženog o pravu da ima branitelja i da branitelj bude prisutan u toku postupka, čime bi se osiguralo ostvarenje ovog prava. Adversarnim obilježjima u okviru krivičnog sistema prisustvo branitelja dobija na značaju, zbog čega je mogućnost da ostvari pravo na branitelja za osumnjičenog, odnosno optuženog presudna.

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku FBiH

Član 53.

Pravo na branitelja

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi može imati branitelja u toku cijelog postupka.
- (2) Za branitelja se može uzeti advokat pod uvjetima koji su propisani Zakonom o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukoliko osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, osumnjičenom, odnosno optuženom, osim ako se on tome izričito ne protivi, mogu branitelja uzeti njegov zakonski zastupnik; bračni, odnosno vanbračni drug, krvni srodnik u pravoj liniji do bilo kog stepena, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra ili hranitelj.
- (4) Branitelj mora predati punomoć za zastupanje prilikom poduzimanja prve radnje u postupku.

Član 54.

Broj branitelja

(1) Više osumnjičenih, odnosno optuženih mogu imati zajedničkog branitelja, osim ako branitelj postavlja sud, u skladu sa čl. 59. i 60. ovog zakona.

(2) Osumnjičeni, odnosno optuženi može imati više branitelja, ali samo jedan od njih će imati status glavnog branitelja, o čemu će se osumnjičeni, odnosno optuženi izjasniti. Smatra se da je odbrana osigurana kad u postupku učestvuje jedan od branitelja.

Član 55.

Ko ne može biti branitelj

(1) Branitelj ne može biti oštećeni, bračni, odnosno vanbračni drug oštećenog ili tužitelja, niti njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena.

(2) Branitelj koji je pozvan kao svjedok, ne može biti branitelj u tom predmetu.

(3) Branitelj ne može biti osoba koja je u istom predmetu postupala kao sudija ili tužitelj.

Član 56.

Isključenje branitelja iz postupka

(1) Razlog za isključenje branitelja postoji i u pogledu osobe koja zloupotrebljava kontakt sa osumnjičenim, odnosno optuženim koji je u pritvoru, kako bi osumnjičeni, odnosno optuženi počinio krivično djelo ili ugrozio sigurnost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, osumnjičeni, odnosno optuženi će se pozvati da u određenom roku uzme drugog branitelja.

(3) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane sam ne uzme branitelja ili branitelja ne angažiraju osobe iz čl. 53. stav 3. ovog zakona, postupiće se na način predviđen u članu 59. stav 4. ovog zakona.

(4) U slučaju iz stava 2. i 3. ovog člana, novom branitelju će se ostaviti dovoljno vremena za pripremu odbrane osumnjičenog, odnosno optuženog.

(5) Za vrijeme trajanja isključenja, branitelj ne može braniti osumnjičenog, odnosno optuženog u drugom postupku. Branitelj ne može braniti druge osumnjičene, odnosno optužene u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Član 57.

Postupak isključenja branitelja

(1) Odluka o isključenju branitelja donosi se na posebnom saslušanju kojemu prisustvuju javni tužitelj, osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i predstavnik advokatske komore čiji je branitelj član.

(2) Postupak isključenja može se provesti i bez branitelja ako je uredno pozvan, a ako je u pozivu za saslušanje bio upozoren da će se postupak voditi i u njegovoj odsutnosti. O saslušanju sa sastavlja zapisnik.

Član 58.

Rješenje o isključenju

(1) Rješenje o isključenju iz člana 57. ovog zakona prije početka glavnog pretresa donosi vijeće (član 25. stav 6.), a na glavnom pretresu sudija, odnosno vijeće. U postupku pred vijećem apelacionog odjeljenja rješenje o isključenju branitelja donosi vijeće nadležno za odlučivanje u apelacionom postupku.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dopuštena.

(3) Ako je branitelj isključen iz postupka, može mu se narediti da snosi troškove nastale zbog prekida ili odlaganja postupka.

Član 59.

Kada osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja već prilikom prvog ispitivanja ako je nijem ili gluh, ili ako je osumnjičen za krivično djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.

(2) Osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja odmah nakon što mu je određen pritvor, za vrijeme dok pritvor traje.

(3) Nakon podizanja optužnice za krivično djelo za koje se može izreći kazna od deset godina zatvora ili teža kazna, optuženi mora imati branitelja u vrijeme dostavljanja optužnice.

(4) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane ne uzme sam branitelja ili branitelja ne angažiraju lica iz člana 53. stav 3. ovog zakona, branitelja će mu postaviti sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća. U ovom slučaju, osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo na branitelja do pravosnažnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora - i za postupak po pravnom lijeku.

(5) Branitelj će biti postavljen osumnjičenom, odnosno optuženom ako sud utvrdi da je to, zbog složenosti predmeta ili mentalnog zdravlja osumnjičenog, odnosno optuženog, u interesu pravde.

(6) U slučaju postavljanja branitelja, osumnjičeni, odnosno optuženi će se prvo pozvati da sam izabere branitelja sa predložene liste. Ukoliko osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne izabere branitelja sa predložene liste, branitelja će postaviti sud.

Član 60.

Postavljanje branitelja zbog slabog imovnog stanja

(1) Kad ne postoje uvjeti za obaveznu odbranu, a postupak se vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ili kada to zahtijevaju interesi pravičnosti, bez obzira na propisanu kaznu, osumnjičenom, odnosno optuženom će se, na njegov zahtjev, postaviti branitelj, ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.

(2) Zahtjev za postavljanje branitelja prema stavu 1. ovog člana može se podnijeti u toku cijelog krivičnog postupka. Branitelja postavlja sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća, nakon što je osumnjičenom, odnosno optuženom prvo pružena prilika da sa predložene liste izabere branitelja.

Član 61.

Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju

(1) U toku istrage branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji su u korist osumnjičenog. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, kada se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru, tužitelj će dostaviti sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dokaze radi obavještanja branitelja.

(3) Nakon podizanja optužnice, branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog ima pravo uvida u sve spise i dokaze.

(4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće, kao i tužitelj dužni su, kada dođu u posjed bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju.

(5) U slučaju iz stava 3. i 4. ovog člana, branitelj može izvršiti fotokopiranje svih spisa i dokumenata.

Član 62.

Komunikacija osumnjičenog, odnosno optuženog s braniteljem

(1) Ako se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru, ima pravo odmah komunicirati s braniteljem, usmeno ili pismeno.

(2) U toku razgovora osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj mogu biti promatrani, ali se ne smije slušati njihov razgovor.

Član 63.

Razrješenje postavljenog branitelja

(1) Umjesto postavljenog branitelja, osumnjičeni, odnosno optuženi može sam uzeti drugog branitelja. U tom slučaju, razriješiće se postavljeni branitelj.

(2) Branitelj može tražiti razrješenje samo na način predviđen ovim zakonom.

(3) O razrješenju branitelja, u slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana, odlučuje u toku istrage sudija za prethodni postupak, nakon podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a u toku glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba.

(4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće može, na traženje osumnjičenog, odnosno optuženog ili uz njegovu saglasnost, razriješiti postavljenog branitelja koji neodgovorno vrši svoju dužnost. Umjesto razriješenog branitelja postaviće se drugi branitelj. O razrješenju branitelja odmah će biti obaviještena advokatska komora čiji je član.

Član 64.

Poduzimanje radnji branitelja

(1) Branitelj mora, zastupajući osumnjičenog, odnosno optuženog, poduzimati sve neophodne radnje u cilju utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i zaštite njegovih prava.

(2) Prava i dužnosti branitelja ne prestaju u slučaju opoziva punomoći, sve dok sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće ne razriješi branitelja njegovih prava i dužnosti.

PRAVILA ZA POSTAVLJANJE BRANITELJA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI ZBOG SLABOG IMOVNOG STANJA

- Pravna pomoć zbog slabog imovnog stanja obuhvata ostvarivanje prava na sudsku zaštitu, na osnovu principa jednakosti, uzimajući u obzir socijalne prilike lica koja nisu u stanju sebi priuštiti branitelja, bez značajnih finansijskih poteškoća za sebe i svoje porodično domaćinstvo.
- U svim fazama krivičnog postupka sudija licu slabog imovnog stanja postavlja branitelja po službenoj dužnosti na njegov zahtjev ili kada, zbog ozbiljnosti optužbe, složenosti pravnih i činjeničnih pitanja, starosne dobi, zdravlja i drugih ličnih svojstava, utvrdi da je tom licu, u interesu pravičnosti, pravna pomoć potrebna.

II. PRAKTIČNA RJEŠENJA

PRIMJENA ČLANA 60. ZKP-a FBiH (ČLAN 54. ZKP-a RS) POSTAVLJANJE BRANITELJA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, ZBOG SLABOG IMOVNOG STANJA

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Općinski/osnovni sud u -----i to sudija -----,
kao sudija pojedinac, uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom
predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela ---- iz člana
----- Krivičnog zakona FBiH/RS, van glavnog pretresa, dana -----
godine, donio je

R J E Š E N J E

OPTUŽENOM: /navesti lične podatke /

POSTAVLJA SE BRANITELJ PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI
-----, advokat iz -----.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonarno/Okružno tužilaštvo/tužiteljstvo -----,optužnicom broj
KT- ----- od ----- godine, optužilo je -----, zbog krivičnog djela
----- iz člana ----- KZ FBiH/RS i krivično djelo -----
iz člana ----- KZ FBiH/RS.

Na glavnom pretresu održanom dana ----- godine, optuženi je obavijestio
Sud da želi branitelja, zbog slabog imovnog stanja, da nije u mogućnosti
snositi troškove svoje odbrane.

Dana ----- godine optuženi je sudu predočio potrebnu

dokumentaciju, (Rješenje o mjesečnom primanju Službe za upravu za boračko-invalidsku zaštitu Općine -----, kućna lista Službe za opću upravu i lokalnu samoupravu Općine -----, Uvjerenje Univerzitetskog planinarsko-smučarskog društva -----, Uvjerenje Službe za zapošljavanje -----), čime dokazuje slabo imovno stanje, te imajući u vidu zakonske odredbe, činjenicu da se radi o krivičnom djelu koje se optuženom stavlja na teret i za koje se može izreći kazna zatvora od 5 godina, i u interesu pravičnosti, Sud je, shodno odredbama člana 60. Zakona o krivičnom postupku FBiH (član 54. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske), odlučio kao u izreci Rješenja i optuženom postavio branitelja po službenoj dužnosti u osobi -----, advokat iz -----, a nakon što je optuženi istog izabrao sa predložene liste advokata Regionalne advokatske komore -----.

Nadalje, ovo pravo optuženom je utemeljeno i u članu 6. stav 3. tačke c) Evropske konvencije o ljudskim pravima iz 1950. godine, sa dodatnim protokolom.

OBRAZLOŽENJE ZA PRIMJENU ČLANA 60. ZKP-a (ČLAN 54. ZKP-a RS) POSTAVLJANJE BRANITELJA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, ZBOG SLOŽENOSTI PREDMETA U INTERESU PRAVIČNOSTI

Kantonalno/Okružno tužilaštvo/ tužiteljstvo-----, optužnicom broj KT- ----- od ----- godine, optužilo je -----, zbog krivičnog djela ----- iz člana ----- Krivičnog zakona FBiH/RS i krivično djelo ----- iz člana ----- KZ FBiH/RS.

Na ročištu izjašnjenja o krivnji, održanom dana ----- godine, optuženi je obavijestio Sud da želi branitelja po službenoj dužnosti, s obzirom na to da nije sposoban sam se braniti, da mu je u interesu pravičnosti neophodna pomoć stručne osobe. Izvršenim uvidom u cio spis nesporno proizlazi da se optuženom stavlja na teret izvršenje krivičnog djela neovlašćene proizvodnje i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stav 1. Krivičnog zakona FBiH (član 224. Krivični zakon RS), za koje je zapriječena kazna zatvora u trajanju od 1 do 10 godina(samo kao primjer). Zbog složenosti predmeta, interesa pravičnosti, prije svega u posebnim specifičnostima krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret, imajući u vidu ličnost optuženog, te da je podnio zahtjev za postavljanje branitelja po službenoj dužnosti, sutkinja za prethodno saslušanje je smatrala da su ispunjeni uvjeti iz člana --- Zakona o krivičnom postupku FBiH/RS. Zbog toga je optuženom predložena lista advokata Regionalne advokatske komore

-----,te je optuženi i izabrao branitelja -----, advokata iz-----, pa je sutkinja donijela odluku kao u izreci ovog rješenja, sve u skladu sa odredbom člana ----. stav ---. ZKP-a FBiH/RS.

Nadalje, ovo pravo optuženom utemeljeno je i u članu 6. stav 3. tačke c) Evropske konvencije o ljudskim pravima iz 1950. godine, sa dodatnim protokolima.

ZAPISNIČAR

S U D I J A

POUKA: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Krivičnom vijeću ovog suda u roku od 3 / tri / dana od dana prijema pismenog opravka Rješenja.

Za gore navedena rješenja neophodno je ispunjenje uvjeta i to:

- Da ne postoje uvjeti za obaveznu odbranu.
- Da se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od 3 (tri) godine ili teža kazna.
- Kada to zahtijevaju interesi pravičnosti, bez obzira na propisanu kaznu.
- Da postoji zahtjev optuženog/osumnjičenog.
- Opći uvjet da optuženi/osumnjičeni prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.
- Zahtjev se podnosi u toku cijelog krivičnog postupka.
- Branitelja postavlja sudija (ovisno od toga u kojoj je fazi krivični postupak).
- Osumnjičeni/optuženi bira branitelja sa predložene liste advokata, i istog sam bira.

Članom 59. Zakona o krivičnom postupku FBiH (član 53. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske) utvrđeno je kada osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja (obavezna odbrana).

Slično rješenje se donosi u slučaju kada sud utvrdi da je postavljanje branitelja neophodno zbog složenosti predmeta i zbog mentalnog stanja osumnjičenog, odnosno optuženog u interesu pravde, uz to ako sud utvrdi nesposobnost za odbranu u ovom slučaju jeste quaestio facti, što utvrđuje sud, a prema potrebi provešće se psihijatrijsko vještačenje.

POGLAVLJE IX

RAZMJENA DOKAZA

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2

POGLAVLJE IX.

RAZMJENA DOKAZA

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 61./55.

Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju

- (1) U toku istrage, branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, kada se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru tužitelj će dostaviti sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dokaze radi obavlještavanja branitelja.
- (3) Nakon podizanja optužnice branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog ima pravo uvida u sve spise i dokaze.
- (4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće, kao i tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju.
- (5) U slučaju iz st. 3. i 4. ovog člana branitelj može izvršiti fotokopiranje svih spisa i dokumenata.

Član 109./159.

Određivanje vještačenja

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolažu potrebnim stručnim

znanjem. Ako naučno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak, kao posebna vrsta svjedoka, može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Član 110./160. Naredba o vještačenju

(1) Pisanu naredbu za vještačenje izdaje tužitelj ili sud. U naredbi će se navesti činjenice o kojima se vrši vještačenje.

(2) Ako za određenu vrstu vještačenja postoji stručna ustanova ili se vještačenje može izvesti u okviru državnog organa, takva vještačenja, a posebno složenija, povjeriće se, prema pravilu, takvoj ustanovi, odnosno organu. U tom slučaju ta ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka koji će izvršiti vještačenje.

Član 111./161. Dužnosti vještaka kojeg je odredio tužitelj, odnosno sud

Osoba koju tužitelj, odnosno sud odredi za vještaka dužna je tužitelju, odnosno sudu dostaviti svoj izvještaj koji sadrži sljedeće: dokaze koje je pregledao, obavljene testove, nalaz i mišljenje do kojeg je došao i sve druge relevantne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i objektivnu analizu. Vještak će detaljno obrazložiti kako je došao do određenog mišljenja.

Član 112./162. Ko ne može biti vještak

(1) Za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (član 96.) ili osoba koja je oslobođena od dužnosti svjedočenja (član 97.), kao ni osoba prema kojoj je krivično djelo počinjeno, a ako je takva osoba određena - na njenom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.

(2) Razlog za izuzeće vještaka (član 44.) postoji i za osobu koja je zajedno s osumnjičenim, odnosno optuženim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu, preduzeću ili drugoj pravnoj osobi ili kod samostalnog privrednika

(obrtnik), kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod oštećenog ili osumnjičenog, odnosno optuženog.

(3) Za vještaka se neće uzeti osoba koja je saslušana kao svjedok.

Član 113./163. Postupak vještačenja

(1) Vještačenjem rukovodi organ koji je naredio vještačenje. Prije početka vještačenja pozvaće se vještak da predmet vještačenja pažljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i utvrdi i da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu s pravilima nauke i vještine. Posebno će se upozoriti da je lažno vještačenje krivično djelo.

(2) Prilikom davanja nalaza i mišljenja o predmetu koji se pregleda, vještak će se oslanjati na dokaze na koje su mu ukazale ovlaštene službene osobe, tužitelj ili sud. Vještak može svjedočiti samo o činjenicama koje proizlaze iz njegovog neposrednog saznanja, osim ako se prilikom pripreme svog nalaza i mišljenja nije koristio informacijama na koje bi se opravdano oslanjali ostali stručnjaci iste struke.

(3) Vještaku se mogu davati razjašnjenja, a može mu se dopustiti i da razmatra spise. Vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja. Ako prisustvuje uviđaju, rekonstrukciji događaja ili drugoj istražnoj radnji, vještak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili da se osobi koja se saslušaava postave pojedina pitanja.

Član 114./164. Pregledanje predmeta vještačenja

(1) Vještak pregleda predmete vještačenja na mjestu gdje se oni nalaze, osim ako su za vještačenje potrebna dugotrajna ispitivanja ili ako se ispitivanja vrše u ustanovi, odnosno organu ili ako to zahtijevaju razlozi morala.

(2) Ako je u okviru vještačenja potrebno izvršiti analizu neke materije, vještaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo dio te materije, a ostatak će se u potrebnoj količini sačuvati za slučaj naknadnih analiza.

Član 115./165.
Dostavljanje nalaza i mišljenja

Vještak dostavlja nalaz i mišljenje, kao i radni materijal, skice i zabilješke organu koji ga je odredio.

Član 117./167.
Obdukcija i ekshumacija leša

(1) Pregled i obdukcija leša poduzeće se uvijek kad u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da se ne radi o prirodnoj smrti. Ako je leš već zakopan, odrediće se ekshumacija u cilju njegovog pregleda i obdukcije.

(2) Kod obdukcije leša poduzeće se potrebne mjere da se ustanovi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati podaci o vanjskim i unutarnjim tjelesnim osobinama leša.

Član 118./168.
Obdukcija leša van specijalizirane medicinske ustanove

(1) Specijalizirana medicinska ustanova vrši pregled i obdukciju leša.

(2) Kad se vještačenje ne vrši u specijaliziranoj medicinskoj ustanovi, pregled i obdukciju leša vrši liječnik specijalista sudske medicine. Tim vještačenjem rukovodi tužitelj i u zapisnik unosi nalaz i mišljenje vještaka.

(3) Za vještaka se ne može odrediti liječnik koji je liječio umrlog. Međutim, liječnik koji je liječio umrlog može se saslušati kao svjedok, radi davanja razjašnjenja o toku i okolnostima bolesti umrlog.

Član 119./169.
Izvještaj o pregledu i obdukciji

(1) Vještak sudske medicine će u svom nalazu i mišljenju navesti uzrok i vrijeme kada je smrt nastupila.

(2) Ako je na lešu nađena bilo kakva povreda, utvrdiće se da li je tu povredu nanio ko drugi i, ako jeste, čime, na koji način, koliko vremena prije nego što je smrt nastupila i da li je ona prouzrokovala smrt. Ako je na lešu nađeno više povreda, utvrdiće se da li je svaka povreda nanesena istim sredstvom i koja

je povreda prouzrokovala smrt, a ako je više smrtonosnih povreda, koja je od njih ili koje od njih su svojim zajedničkim djelovanjem bile uzrok smrti.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana naročito će se utvrditi da li je smrt prouzrokovana samom vrstom i općom prirodom povrede, ili zbog osobnog svojstva, ili naročitog stanja organizma povrijeđenog, ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojim je povreda nanijeta.

(4) Vještak je dužan da obrati pažnju na nađeni biološki materijal (krv, pljuvačka, sperma, urin i dr.) i da ga opiše i sačuva za biološko vještačenje - ako ono bude određeno.

Član 120./170.

Pregled i obdukcija začetka i novorođenčeta

(1) Prilikom pregleda i obdukcije začetka treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za vanmaterični život i uzrok smrti.

(2) Prilikom pregleda i obdukcije leša novorođenčeta posebno će se utvrditi da li je rođeno živo ili mrtvo, da li je bilo sposobno za život, koliko je dugo živjelo, kao i vrijeme i uzrok smrti.

Član 121./171.

Toksikološko ispitivanje

(1) Ako postoji sumnja o trovanju, sumnjive materije koje su nađene u lešu ili na drugom mjestu će se uputiti na vještačenje ustanovi ili državnom organu koji vrše toksikološka ispitivanja.

(2) Kod pregleda sumnjivih materija posebno će se utvrditi vrsta, količina i djelovanje nađenog otrova, a ako se radi o pregledu materija uzetih iz leša, po mogućnosti i količina upotrijebljenog otrova.

Član 122/172.

Vještačenje tjelesnih povreda

(1) Vještačenje tjelesnih povreda vrši se, prema pravilu, pregledom povrijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno - na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.

(2) Nakon što tačno opiše povrede, vještak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom djelovanju, s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su povrede nanese i na koji način.

Član 123./173. **Tjelesni pregled i druge radnje**

(1) Tjelesni pregled poduzeće se i bez pristanka osumnjičenog, odnosno optuženog ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za krivični postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se bez njihovog pristanka poduzeti samo ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određen trag ili posljedica krivičnog djela.

(2) Uzimanje krvi i druge liječničke radnje koje se, prema pravilima medicinske nauke, poduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za krivični postupak, mogu se poduzeti i bez pristanka osobe koja se pregleda - ako time ne bi bila nanesena kakva šteta njenom zdravlju.

(3) Poduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenog, odnosno optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje sud, a ako postoji opasnost od odlaganja – tužitelj.

(4) Nije dopušteno da se prema osumnjičenom, odnosno optuženom ili svjedoku primijene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se uticalo na njihovu volju prilikom davanja iskaza.

(5) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana, na tako pribavljenom dokazu ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 124./174. **Psihijatrijsko vještačenje**

(1) Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost osumnjičenog, odnosno optuženog, ili da je osumnjičeni, odnosno optuženi počinio krivično djelo zbog ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ili da zbog duševnih smetnji nije sposoban učestvovati u postupku, odrediće se psihijatrijsko vještačenje.

(2) Ako se u toku istrage osumnjičeni dobrovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je prema mišljenju vještaka potrebno duže posmatranje, osumnjičeni će se poslati na psihijatrijski pregled, odnosno na posmatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tome donosi sudija za prethodni postupak na prijedlog tužitelja. Posmatranje ne može trajati duže od dva mjeseca.

(3) Ako vještaci ustanove da je duševno stanje osumnjičenog, odnosno optuženog poremećeno, utvrdiće prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je uticaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvatanje i postupke osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

(4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru, sudija će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor da bi se poduzele mjere potrebne za osiguranje svrhe pritvora.

(5) Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunaće se osumnjičenom, odnosno optuženom u pritvor, odnosno u kaznu ako bude izrečena.

Član 125./175.

Vještačenje poslovnih knjiga

(1) Kad je potrebno da se poduzme vještačenje poslovnih knjiga, organ pred kojim se vodi postupak dužan je vještacima naznačiti u kom pravcu i u kom opsegu treba vršiti vještačenje i koje činjenice i okolnosti treba utvrditi.

(2) Ako je za poduzimanje vještačenja poslovnih knjiga preduzeća, drugih pravnih osoba ili samostalnog privrednika nužno da se prethodno sredi njihovo knjigovodstvo, troškovi sređivanja knjigovodstva padaju na njihov teret.

(3) Naredbu o sređivanju knjigovodstva donosi organ koji vodi postupak, na osnovu obrazloženog pisanog izvještaja vještaka kojem je naređeno vještačenje poslovnih knjiga. U naredbi će se naznačiti i iznos koji je pravna osoba, odnosno samostalni privrednik dužan položiti organu koji vodi postupak kao predujam za troškove sređivanja knjigovodstva.

(4) Naplata troškova, ukoliko njihov iznos nije bio predummljen, vrši se u korist organa koji je unaprijed isplatio troškove i nagradu vještacima.

Član 126./176.
Analiza dezoksiribonukleinske kiseline

Analizu dezoksiribonukleinske kiseline (u daljnjem tekstu: DNK) može vršiti isključivo ustanova specijalizirana za ovu vrstu vještačenja.

Član 127./177.
Kada se vrši analiza DNK

Analiza DNK može se vršiti ukoliko je to neophodno potrebno za određivanje identiteta ili činjenice da li otkriveni tragovi materija potiču od osumnjičenog, odnosno optuženog ili oštećenog.

Član 128./178.
Korišćenje rezultata analize DNK u drugim krivičnim postupcima

U cilju utvrđivanja identiteta osumnjičenog, odnosno optuženog, s njegovog tijela mogu se uzeti ćelije radi analize DNK. Podaci dobijeni na ovaj način mogu se koristiti i u drugim krivičnim postupcima protiv iste osobe.

Član 129./179.
Registar izvršenih analiza DNK i zaštita podataka

(1) Sve izvršene analize DNK vode se u posebnom registru u Federalnom ministarstvu zdravlja, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Zaštita podataka dobijenih analizama iz stava 1. ovog člana uređuje se posebnim zakonom.

POGLAVLJE XI

ODLUČIVANJE O OPTUŽNICI

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II. KONTROLNA LISTA	2
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	4
Rješenje o odbijanju optužnice	4
b) Rješenje o potvrđivanju optužnice	5
c) Naredba za vraćanje privremeno oduzetih predmeta	6

POGLAVLJE XI.

ODLUČIVANJE O OPTUŽNICI

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 243./235. Odlučivanje o optužnici

- (1) Sudija za prethodno saslušanje može potvrditi ili odbiti sve ili pojedine tačke optužnice u roku od 8 dana od dana prijema optužnice. Ukoliko odbije sve ili pojedine tačke optužnice, sudija za prethodno saslušanje donosi rješenje koje se dostavlja tužitelju. Protiv ovog rješenja žalba nije dopuštena.
- (2) Kod potvrđivanja optužnice sudija za prethodno saslušanje proučava svaku tačku optužnice i materijale koje mu je dostavio tužitelj kako bi utvrdio postojanje osnovane sumnje.
- (3) Nakon što se potvrde pojedine ili sve tačke optužnice, osumnjičeni dobija status optuženog. Sudija za prethodno saslušanje dostavlja optužnicu optuženom i njegovom branitelju.
- (4) Sudija za prethodno saslušanje dostaviće optužnicu optuženom koji je na slobodi bez odlaganja, a ako se nalazi u pritvoru, u roku od 24 sata po potvrđivanju optužnice. Sudija za prethodno saslušanje obavijestiti će optuženog da će u roku od 15 dana od dana dostavljanja optužnice biti pozvan da se izjasni da li priznaje ili poriče krivnju za svaku tačku optužnice, da li namjerava podnijeti prethodne prigovore, te da navede prijedloge dokaza koje treba izvesti na glavnom pretresu.
- (5) Nakon odbijanja svih ili pojedinih tačaka u optužnici, tužitelj može podnijeti novu ili izmijenjenu optužnicu koja može biti zasnovana na novim dokazima. Nova, odnosno izmijenjena optužnica podnosi se na potvrđivanje.

Član 247./240.
Povlačenje optužnice

- (1) Tužitelj može povući optužnicu bez prethodnog odobrenja do njenog potvrđivanja, a nakon toga pa do početka glavnog pretresa - samo uz odobrenje sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana postupak se obustavlja rješenjem, a o čemu se odmah obavještavaju osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj, kao i oštećeni.

II. KONTROLNA LISTA

- Kada tužitelj u toku istrage nađe da ima dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni počinio krivično djelo, pripremiće i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje.
- Sudija za prethodno saslušanje prima optužnicu dostavljenu od nadležnog tužilaštva.
- Optužnica sadrži:
 - o naziv suda, ime i prezime osumnjičenog sa ličnim podacima,
 - o opis djela iz koga proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela,
 - o vrijeme i mjesto izvršenja krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je
 - o izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što
 - o preciznije odredi,
 - o zakonski naziv krivičnog djela,
 - o prijedlog dokaza, imena svjedoka i vještaka, spisa koje treba pročitati i predmeta koji
 - o služe kao dokaz, rezultat istrage, materijal koji potkrepljuje navode optužnice.
- Jedna optužnica može sadržavati više krivičnih djela ili više osumnjičenih.

- U optužnici se može predložiti da se osumnjičenom odredi ili produži pritvor.
- Nakon podizanja optužnice osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj mogu izvršiti uvid u spis i dokaze.
- Stranke ili branitelj mogu predlagati sudiji za prethodno saslušanje poduzimanje radnji radi sudskog osiguranja dokaza.
- Sudija za prethodno saslušanje u roku od 8 dana odlučuje o prihvatanju ili odbacivanju optužnice.
- Sudija za prethodno saslušanje proučava svaku tačku optužnice i materijale radi utvrđivanja da li optužnica sadrži osnovanu sumnju da je osumnjičeni počinio krivično djelo.
- Sudija za prethodno saslušanje mora proučiti svaku pojedinu tačku optužnice i utvrditi da li da je prihvati ili odbaci.
- Ako se odbiju sve ili pojedine tačke optužnice, donosi se rješenje koje se u pisanoj formi dostavlja tužitelju. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.
- Tužitelj može podnijeti novu ili izmijenjenu optužnicu koja može biti zasnovana i na novim dokazima, a nakon što je sudija za prethodno saslušanje odbio sve ili pojedine tačke u optužnici.
- Nova, odnosno izmijenjena optužnica prolazi proceduru potvrđivanja.
- Sudija za prethodno saslušanje može vratiti na ispravku podnesenu optužnicu nadležnom tužilaštvu, a u smislu članova 162. ZKP-a FBiH i 59. ZKP-a RS.
- Nakon što utvrdi postojanje osnovane sumnje, sudija za prethodno saslušanje potvrđuje pojedine ili sve tačke optužnice.
- Osumnjičeni, nakon potvrđivanja optužnice, dobija status optuženog.
- Obaveza sudije za prethodno saslušanje je da dostavi potvrđenu optužnicu optuženom i njegovom branitelju, a tužitelju obavijest da je optužnica potvrđena.

- Optuženom se, ako je na slobodi, potvrđena optužnica dostavlja bez odlaganja, a ako se isti nalazi u pritvoru, u roku od 24 sata od momenta potvrđivanja optužnice.
- Nakon dostavljanja optužnice, sudija za prethodno saslušanje obavještava optuženog da će u roku od 15 dana od dana dostavljanja optužnice biti pozvan da se izjasni da li priznaje ili poriče krivnju za svaku tačku optužnice.
- Optuženom se upućuje upit da li namjerava podnijeti prethodne prigovore, a u smislu člana 248./235. ZKP-a FBiH/RS.
- Tužitelj može povući optužnicu bez prethodnog odobrenja do njenog potvrđivanja.
- Nakon potvrđivanja pa do početka glavnog pretresa, tužitelj može povući optužnicu isključivo uz odobrenje sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.
- U slučaju povlačenja optužnice, obustavlja se krivični postupak.

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje o odbijanju optužnice

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

---- sud u ----, sudija za prethodno saslušanje _____, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela _____ iz člana _____ KZ FBiH/RS, odlučujući o optužnici Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/tužiteljstva, broj Kt: _____ od _____ je dana _____ donio sljedeće:

R J E Š E N J E

Odbija se potvrđivanje optužnice Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/tužiteljstva, broj Kt- _____ od _____.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno/Okružno tužilaštvo/tužiteljstvo -----je optužnicom broj: Kt- _____ od _____ godine, optužilo _____, zbog krivičnog djela _____ iz člana _____. KZ FBiH/RS, a kako je to bliže činjenično, a i pravno opisano u tom tužilačkom aktu. U postupku potvrđivanja naprijed navedene optužnice, sudija za prethodno saslušanje proučio je istu, kao i materijale koje je dostavio tužitelj, nakon čega je utvrđeno da je kuća oštećenog pretresana bez naredbe sudije za prethodno saslušanje, a nisu bili ispunjeni ni uvjeti za pretresanje kuće bez naredbe, a shodno članu 78./128. ZKP-a FBiH/RS, radi čega se zapisnik o

pretresu ne može prihvatiti kao zakonit dokaz. Isto tako, sudija za prethodno saslušanje je utvrdio da privremeno oduzimanje predmeta nije izvršeno u skladu sa odredbom čl. 79./129. i 80./130. ZKP-a FBiH/RS, radi čega se ni potvrda o privremenom oduzimanju predmeta ne može prihvatiti kao zakonit dokaz. Kako se ova dva dokaza ne mogu prihvatiti kao zakonita, a iz drugih dokaza se ne može utvrditi osnovana sumnja da je optuženi počinio naprijed navedeno krivično djelo, sudija za prethodno saslušanje je odbio potvrditi optužnicu, a shodno odredbi člana 243./235. stav 1. ZKP-a FBiH/RS.

Sudija za prethodno saslušanje

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba.

b) Rješenje o potvrđivanju optužnice

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

----- sud u-----, sudija za prethodno saslušanje
_____, u krivičnom predmetu protiv optuženog
_____, zbog krivičnog djela _____ iz člana
_____. KZ FBiH/RS, odlučujući o optužnici Kantonalnog/
Okružnog tužilaštva/tužiteljstva -----, broj Kt-_____ od
_____ je dana _____ donio sljedeće:

R J E Š E N J E

Potvrđuje se optužnica Kantonalnog/Okružnog tužilaštva/tužiteljstva
----- broj Kt-_____ od _____ u cijelosti.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno/Okružno tužilaštvo/tužiteljstv-----je optužnicom
broj Kt-_____ od _____ godine, optužilo _____, zbog
krivičnog djela _____ iz člana _____. KZ FBiH/RS, a
kako je to bliže činjenično, a i pravno navedeno u tom tužilačkom aktu.

Prilikom potvrđivanja naprijed navedene optužnice, sudija za
prethodno saslušanje je proučio istu, kao i materijale koje je dostavio tužitelj,
pa je utvrdio da postoji osnovana sumnja da je optuženi počinio naprijed
navedeno krivično djelo, radi čega je i odlučeno kao u dispozitivu, a shodno
odredbi člana 243./235. stav 1. ZKP-a FBiH/RS.

Sudija za prethodno saslušanje

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rješenja nije dozvoljena žalba.

c) Naredba za vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Sud (upisati naziv suda), u skladu sa članom __. Zakona o krivičnom postupku (FBiH/RS), odlučujući po zahtjevu _____ izdaje:

NAREDBU

Da se vrati u posjed _____ niže navedena osobna imovina i motorno vozilo, koji su privremeno oduzeti u skladu sa naredbom za pretres osoba, stanova i drugih prostorija i pokretnina, a koju je izdao sud, br. _____, od _____.

Sudija za prethodni postupak

Ime i prezime

Napomena: Ako je odluka o vraćanju negativna, izdaje se rješenje!

POGLAVLJE XII.

PRETHODNI PRIGOVORI

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II PRAKTIČNA RJEŠENJA	2
a) Rješenje o prigovoru na optužnicu	2

POGLAVLJE XII.

PRETHODNI PRIGOVORI

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 248./241. Razlozi za prigovor i odluka o prigovoru

(1) Prethodnim prigovorima se:

- osporava nadležnost,
- ukazuje na formalne nedostatke u optužnici,
- osporava zakonitost dokaza ili dobijenog priznanja,
- zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka,
- osporava odluka o odbijanju zahtjeva za postavljanje branitelja na osnovu člana 46. stav 1. ovog zakona.

(2) Prethodni prigovori podnose se sudu pisano u roku od 15 dana od dana uručjenja optužnice, a o njima će se odlučiti do dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću, u svrhu zakazivanja glavnog pretresa.

(3) O prethodnim prigovorima odlučuje sudija za prethodno saslušanje koji ne može učestvovati u suđenju. Protiv rješenja kojim se odlučuje o prethodnim prigovorima žalba nije dopuštena.

II PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje o prigovoru na optužnicu

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

----- sud u -----, po sudiji za prethodno saslušanje -----, uz učešće ----- kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela ----- iz člana ----- KZ FBiH/RS, odlučujući po prethodnim prigovorima na optužnicu, dana --- --- --- godine donio je

R J E Š E N J E

ODBIJASE kaoneosnovan prigovor optuženog ----- podnesen na optužnicu OT u ----- broj Kt- ----- od ----- godine.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno/Okružno tužilaštvo/tužiteljstvo u ----- optužnicom broj Kt. ----- od ----- godine optužilo je ----- da je počinio krivično djelo ----- iz člana ----- KZ FBiH/RS.

Sudija za prethodno saslušanje ovog suda potvrdio je optužnicu, koja je optuženom dostavljena dana --- --- --- godine uz obavijest o potvrđivanju optužnice, kojom obaviješću je istovremeno poučen da će biti pozvan radi izjašnjenja o krivnji, te da može u roku od 15 dana podnijeti prethodne prigovore na optužnicu, koji se odnose na osporavanje nadležnosti suda.

[**Napomena:** Prema ZKP-a RS, može se osporavati samo stvarna nadležnost nakon potvrđivanja optužnice.], formalne nedostatke na optužnicu, osporavanje zakonitosti dokaza ili dobijenog priznanja, zahtjev za spajanje ili razdvajanje postupka, odluke o odbijanju zahtjeva za postavljanje branitelja, sve u smislu odredbe člana ----- Zakona o krivičnom postupku.

a) Odbijanje prigovora zbog nenavodenja zakonskih razloga za pobijanje optužnice

Optuženi je blagovremeno dana --- --- ----- godine podnio ovom sudu podnesak sa prigovorom na optužnicu u kome navodi kako smatra navode optužbe neosnovanim, jer da ne postoji dovoljno dokaza koji ukazuju da je optuženi počinio predmetno krivično djelo, odnosno da iz materijalnih dokaza koji potkrepljuju optužnicu ne proizlaze činjenica da je optuženi počinio krivično djelo. (Npr.: Da je u odredbi člana -----, KZ FBiH/RS, koja mu se stavlja na teret, bitno obilježje djela namjera sticanja protivpravne imovinske koristi i lažno predstavljanje, a da za ista obilježja nisu ponuđeni dokazi prema prijedlozima iz optužnice.).

Prema nahođenju suda u prigovoru se **ne navode razlozi iz kojih se optužnica može pobijati** prethodnim prigovorima u smislu navedene odredbe Zakona o krivičnom postupku, a ni sadržaj podneska ne ukazuje na te razloge.

Kako se razlozi navedeni u podnesenom prigovoru ne mogu podvesti ni pod jedan osnov po kome se isti u smislu navedene odredbe ZKP-a FBiH/RS, može izjaviti, to je sud osnovom odredbe člana -----, ZKP-a FBiH/RS donio odluku kao u izreci rješenja.

O prigovorima koje je optuženi naveo u svom podnesku, sud će odlučiti na glavnom pretresu, s obzirom na to da je sud prilikom potvrđivanja optužnice cijenio da li priloženi dokazi tužilaštva ukazuju na osnove sumnje o počinjenom krivičnom djelu koje se optuženom stavljaju na teret. U ovoj fazi postupka ne traži se za utvrđivanje činjenica standard “van svake razumne sumnje”, jer je to standard za utvrđivanje odlučnih činjenica prilikom suđenja na glavnom pretresu.

Sudija za prethodno saslušanje se ograničava samo na odlučivanje o formalnim nedostacima u optužnici, tako da nije ovlašten utvrđivati činjenice i okolnosti odgovarajućim dokazima i iste ocjenjivati **radi provjere osnovanosti navoda optužbe**, što je jedino dozvoljeno na glavnom pretresu.

Činjenični opis izreke optužnice proizlazi iz materijala priloženih uz optužnicu, koji potkrepljuju navode optužnice da postoji osnovana sumnja da je optuženi počinio predmetno krivično djelo, a da li će to djelo biti dokazano izvan svake razumne sumnje, o tome se može odlučivati tek nakon izvođenja dokaza na glavnom pretresu i nakon njihove ocjene.

b) Odbijanje prigovora kojim se ukazuje na formalne razloge za odbacivanje optužnice

Optuženi je dana --- --- ----- godine podnio ovom sudu podnesak sa prigovorom na optužnicu u kome navodi kako smatra navode optužbe

neosnovanim, jer da ne postoji dovoljno dokaza koji ukazuju **kojim ukazuje na formalne nedostatke u optužnici**, odnosno da činjenični opis djela ne sadrži tačno vrijeme izvršenja djela i precizno mjesto izvršenja.

Prigovor je blagovremen, ali prema nahodanju ovog suda navodi iz prigovora ne stoje, pa je sud osnovom odredbe člana ----- Zakona o krivičnom postupku RS/FBiH, donio odluku kao u izreci rješenja.

Naime, optužnicom se stavlja na teret optuženom da je u vremenskom periodu od --- do ----- godine koristio svoj službeni položaj direktora u -----, tako što je u ----- počinio radnje izvršenja predmetnog krivičnog djela, čime je dovoljno opisano i vrijeme i mjesto izvršenja krivičnog djela, tako da optužnica sadrži opis djela iz koga proizlaze sva zakonska obilježja krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret u smislu odredbe člana ----- ZKP-a FBiH/RS.

c) Odbijanje prigovora kojim se osporava zakonitost dokaza na kojima se zasniva optužnica

Optuženi je dana --- --- ----- godine podnio ovom sudu prigovor na optužnicu u kome navodi da je pretres njegovog stana izvršen na nezakonit način bez odobrenja sudije za prethodni postupak, suprotno odredbama člana ----- ZKP-a RS/FBiH, pa da su pronađeni predmeti u stanu i to -----, koji su u optužnici predloženi kao dokazi tužilaštva, nezakoniti dokazi, jer nisu na zakonit način pribavljeni.

Prigovor je podnesen blagovremeno, ali sud nalazi da ne stoje navodi iz prigovora, pa je na osnovu odredbe člana ----- Zakona o krivičnom postupku donio odluku kao u izreci rješenja.

Prije svega, treba napomenuti da je odredbom člana ----- ZKP-a FBiH/RS propisano šta se smatra pravno nevaljalim dokazima, a to su, između ostalog, i dokazi pribavljeni povredom odredbi ZKP-a FBiH/RS.

U svom odgovoru na prigovor, tužilaštvo navodi da su ovlašćena službena lica imala usmenu naredbu sudije za prethodni postupak prije pretresa stana i poziva se na spis ovog suda broj -----.

U isti spis sud je izvršio uvid i utvrdio činjenice: da je sudija za prethodni postupak sačinio zapisnik o doslovnom bilježenju razgovora i izdavanju usmene naredbe dana --- --- ----- godine u ----- sati, da je isti zapisnik predat u sudsku pisarnicu dana --- --- ----- godine u ----- sati, što znači u roku od 24 sata od izdavanja naredbe u skladu sa odredbom člana ----- ZKP-a FBiH/RS, da je ovlašćeno službeno lice -----, inspektor kriminalističke službe u -----, sudiji za prethodni postupak ovog suda ----- pročitao naredbu za pretres, koju je sam sastavio u skladu sa članom ----- ZKP-a FBiH/RS i da ista sadrži sve elemente iz člana ----- ZKP-a FBiH/RS, da je pretres izvršen dana --- --- ----- godine u ----- sati, da su u stanu pronađeni i od optuženog oduzeti gore navedeni predmeti i izdata

potvrda optuženom o privremenom oduzimanju predmeta.

d) Odbijanje prigovora kojim se zahtijeva spajanje postupka

Optuženi je dana --- --- ----- godine podnio ovom sudu prigovor na optužnicu, zahtijevajući **spajanje predmetnog postupka sa još jednim postupkom** koji se protiv njega vodi kod suda za ista djela.

Prigovor je podnesen blagovremeno.

Ispitujući predmetnu optužnicu u vezi sa prigovorima, a nakon izvršenih izvidaja provjerom kroz krivični upisnik ovog suda, sud je našao da prigovor optuženog nije osnovan.

Prema odredbi člana ----- ZKP-a FBiH/RS, prethodni prigovori se mogu podnijeti i kad se zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka.

Međutim, iz krivičnog upisnika ovog suda slijedi da je protiv optuženog vođen krivični postupak pod brojem -----, u kom postupku je donesena presuda, a predmet se po žalbi optuženog nalazi kod drugostepenog suda radi odlučivanja po toj žalbi.

Pretpostavka za donošenje odluke o spajanju postupaka je, u smislu odredbe člana ----- ZKP-a FBiH/RS, postojanje dvije ili više optužnica protiv jednog lica za više krivičnih djela, ili dvije i više optužnica podignutih protiv više lica zbog jednog krivičnog djela, ili dvije i više optužnica protiv više lica za više krivičnih djela ako između tih krivičnih djela postoji međusobna veza. Prilikom odlučivanja o spajanju postupaka sud mora imati u vidu međusobnu povezanost krivičnih djela, povezanost dokaza kao i okolnost da se spajanje vrši u istoj procesnoj situaciji.

U konkretnom slučaju tačno je da se protiv optuženog vode dva krivična postupka, ali s obzirom na različite faze postupaka; gdje je jedan postupak u fazi izjašnjenja o krivnji po optužnici, a drugi u fazi odlučivanja po žalbi na presudu, donošenje odluke o spajanju postupaka nije moguće, stoga je sudija za prethodno saslušanje našao da nema uvjeta za spajanje krivičnih postupaka protiv optuženog, pa je donio odluku kao u izreci rješanja.

Zapisničar,

S u d i j a,

NAPOMENA : Protiv ovog rješenja žalba nije dozvoljena.

POGLAVLJE XIV

IZJAŠNJENJE O KRIVNJI I SPORAZUMI O PRIZNANJU KRIVNJE

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku - FBiH/RS	2
II. KONTROLNE LISTE I FORMALNI RAZGOVORI	4
a) Kontrolna lista za usmeni formalni razgovor o priznanju krivnje sa sporazumom o priznanju krivnje	4
b). Potpuni formalni razgovor o priznanju krivnje u skladu sa sporazumom o priznanju krivnje	5
c) Kontrolna lista za usmeni formalni razgovor o priznanju krivnje bez sporazuma	8
d) Potpuni formalni razgovor o priznanju krivnje bez sporazuma	9
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	12
a) Presuda po priznanju krivnje bez sporazuma o priznanju krivnje	12

POGLAVLJE XIV.

IZJAŠNJENJE O KRIVNJI I SPORAZUMI O PRIZNANJU KRIVNJE

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku - FBiH/RS

Član 244./236. Izjašnjenje o krivnji

- (1) Izjavu o krivnji optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužitelja i branitelja. Izjava o krivnji unosi se u zapisnik. Ukoliko se optuženi ne izjasni o krivnji, sudija za prethodno saslušanje će po službenoj dužnosti unijeti u zapisnik da optuženi poriče krivnju.
- (2) Ako se optuženi izjasni da je kriv, sudija za prethodno saslušanje će uputiti predmet sudiji, odnosno vijeću radi zakazivanja ročišta na kome će se utvrditi postojanje uvjeta iz člana 245. ovog zakona.
- (3) Ukoliko se optuženi proglasi krivim nakon završetka glavnog pretresa ili promijeni svoju prvobitnu izjavu o poricanju krivnje i naknadno prizna krivnju, njegova izjava o poricanju krivnje neće biti uzeta u obzir kod odmjeravanja sankcije.
- (4) Nakon unošenja izjave o poricanju krivnje u zapisnik, sudija za prethodno saslušanje će proslijediti predmet sudiji, odnosno vijeću kojem je predmet dodijeljen u svrhu zakazivanja glavnog pretresa i to najkasnije u roku od 60 dana od dana izjašnjavanja o krivnji. Ovaj rok se može izuzetno produžiti za još 30 dana.

Član 245./237. Razmatranje izjave o priznanju krivnje

- (1) Prilikom razmatranja izjave o priznanju krivnje sud provjerava:

- da se do izjave o priznanju krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopравни zahtjev i troškove krivičnog postupka,
- da postoji dovoljno dokaza o krivnji optuženog.

(2) Ako sud prihvati izjavu o priznanju krivnje, izjava optuženog će se unijeti u zapisnik. Istovremeno, odrediće se datum održavanja pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije i to u roku od najkasnije 3 dana.

(3) Ako sud odbaci izjavu o priznanju krivnje, o tome će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatovati u zapisnik. Izjava o priznanju krivnje ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Član 246./238.

Pregovaranje o krivnji

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi i njegov branitelj mogu pregovarati sa tužiteljem o uvjetima priznavanja krivnje za djelo za koje se osumnjičeni, odnosno optuženi tereti.

(2) Prilikom pregovaranja sa osumnjičenim, odnosno optuženim i braniteljem o priznanju krivnje u skladu sa stavom 1. ovog člana, tužitelj može predložiti izricanje kazne ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to krivično djelo, odnosno blažu sankciju za osumnjičenog, odnosno optuženog.

(3) Sporazum o priznanju krivnje sačinjava se u pisanom obliku i sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće može ga usvojiti ili odbaciti.

(4) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivnje sud provjerava:

- da se do sporazuma o priznanju krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopравни zahtjev i troškove krivičnog postupka,
- da postoji dovoljno dokaza o krivnji osumnjičenog, odnosno optuženog,
- da osumnjičeni, odnosno optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivnje odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći.

(5) Ako sud prihvati sporazum o priznanju krivnje, izjava osumnjičenog,

odnosno optuženog će se unijeti u zapisnik. Istovremeno će se odrediti datum održavanja pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije predviđene sporazumom iz stava 3. ovog člana i to u roku od najkasnije 3 dana.

(6) Ako sud odbaci sporazum o priznanju krivnje, o tome će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatovati u zapisnik. Priznanje dato pred sudijom za prethodni postupak, sudijom za prethodno saslušanje, sudijom, odnosno vijećem ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(7) O rezultatima pregovaranja o krivnji sud će obavijestiti oštećenog.

II. KONTROLNE LISTE I FORMALNI RAZGOVORI

a) Kontrolna lista za usmeni formalni razgovor o priznanju krivnje sa sporazumom o priznanju krivnje

- Predstavite se optuženom.
- Navedite svrhu postupka (npr. priznanje krivnje).
- Identificirajte optuženog.
- Postavite pitanja u pogledu obrazovanja, pismenosti, mentalnog oboljenja, te da li je pod uticajem droga, alkohola ili lijekova. Prema potrebi postavite dodatna pitanja.
- Da li je zadovoljan uslugama branitelja (ako ga ima)?
- Objasnite prezumpciju nevinosti, teret dokaza, pravo na unakrsno ispitivanje, pravo na šutnju, pravo na pozivanje svjedoka.
- Objasnite posljedicu priznanja krivnje.
- Priznanje znači odustajanje od svih tih prava.
- Optužbe i činjenice na koje se tužitelj poziva, a koje čine osnovu optužnice.
- Pitanja vezana za razumijevanje sporazuma o priznanju krivnje i provjera potpisa.
- Pitanja vezana za dobrovoljnost, svjesnost i razumijevanje, kao i

eventualne posljedice u smislu imovinskopravnog zahtjeva, troškova krivičnog postupka, odricanja od prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći.

- Postojanje dokaza o krivici optuženog, izvođenje dokaza od strane tužitelja i navođenje razloga za sporazum o priznanju krivice.
- Pitajte advokata odbrane, tužitelja i ostale sudije u vijeću da li oni imaju neka pitanja.
- Uzmite pauzu kako biste razmotrili adekvatnost sporazuma o priznanju krivnje. [Ovo može biti kratka pauza od nekoliko minuta ako se radi o jednostavnom predmetu ili duža ako je u pitanju složen predmet.]
- Objavite odluku u vezi sa sporazumom o priznanju krivnje.
- Zakažite ročište za izricanje kazne predviđene prihvaćenim sporazumom o priznanju krivnje.

b). Potpuni formalni razgovor o priznanju krivnje u skladu sa sporazumom o priznanju krivnje

Ja sam sudac _____ i ja danas predsjedavam u Vašem predmetu. Prema riječima Vašeg advokata, Vi želite priznati krivnju po određenim optužbama umjesto da pristupite suđenju i tužitelj je, zauzvrat, pristao da preporuči krivičnopravnu sankciju _____, te da traži od suda da odbaci optužbe za _____.

Prije nego što se izjasnite o krivici, moram Vam postaviti nekoliko pitanja kako bih bio siguran da shvatate sva prava kojih se odričete priznanjem krivnje i da to činite svojom slobodnom voljom.

[U ovom trenutku postavite pitanja koja se odnose na utvrđivanje identiteta u skladu sa ZKP-om. Ova pitanja nisu potrebna ako su već postavljena i odgovori dati u ranijoj fazi postupka.]

Koju školsku spremu imate?

Da li znate čitati, pisati i razumijete li lokalni jezik?

Da li ste ikada bili liječeni od mentalnih oboljenja?

Da li ste sada pod uticajem narkotika, alkohola ili lijekova? [Ako optužena osoba odgovori potvrdno na pitanje o lijekovima, pitajte koje lijekove uzima i da li oni utiču na bilo koji način na njegovu sposobnost da shvati šta se dešava oko njega, te postavite i druga adekvatna pitanja.]

Da li razumijete da imate apsolutno pravo na suđenje i da se ne morate izjasniti krivim ni po kojem osnovu?

Da li ste svjesni da se priznanjem krivice odričete svih prava koja biste imali u slučaju suđenja i da ne možete uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koju će Vam izreći ovaj sud?

Kada biste imali suđenje, smatrali biste se nevinim i tužitelj bi morao dokazati Vašu krivicu. Da li razumijete to?

Kako bi dokazao Vašu krivicu, tužitelj bi morao dovesti pred sud svjedoke da svjedoče protiv Vas i oni se moraju zakleti da će govoriti istinu. Vi biste imali pravo, putem svog advokata, na unakrsno ispitivanje kako biste utvrdili da li je njihovo svjedočenje istinito i tačno. I Vi biste imali pravo da ih ispitujete ako želite. Nadalje, imali biste pravo, ako želite, da pozovete svjedoke, izvodite dokaze u svoju korist, te da svjedočite u svoju odbranu, ili, ako želite, možete odabrati da ne iznosite dokaze niti da svjedočite, mogli biste samo šutjeti i ništa ne činiti i to se ne bi moglo upotrijebiti protiv Vas. Da li razumijete ovo što sam Vam do sada objasnio?

Kada se izjasnite krivim, odričete se svih ovih prava koja sam naveo. Da li to shvatate?

Imajući u vidu sve ovo, da li se i dalje želite izjasniti krivim po ovim optužbama?

Ovo je kopija sporazuma o priznanju krivnje na lokalnom jeziku; da li ste izvršili uvid u ovaj dokument sa svojim advokatom?

Da li razumijete sve što piše u ovom sporazumu o priznanju krivnje?

Da li je ovo Vaš potpis na ovom dokumentu? (pokazuje potpis optužene osobe)

Da li ste ovo potpisali u prisustvu svog advokata?

Da li ste imali priliku da o ovome detaljno razgovarate sa svojim advokatom?

Da li imate pitanja o bilo kojem dijelu sporazuma o priznanju krivnje?

Da li ste ovo potpisali slobodnom voljom nakon što ste razmotrili dokument sa svojim advokatom?

[U ovom trenutku, neophodno je utvrditi optužbe po kojima se optužena osoba izjašnjava i činjeničnu osnovu za izjašnjavanje. Postoji nekoliko načina. Najlakše je odrediti da tužitelj, prilikom sastavljanja sporazuma o priznanju krivnje, uključi u taj dokument naziv optužbe, zakonsku definiciju optužbe i činjenice na kojima se optužba zasniva. Ukoliko je ovo učinjeno, treba postaviti sljedeća pitanja.]

Da li ste počinili djela koja tužitelj navodi u sporazumu o priznanju krivnje?

[Ako činjenice na kojima se zasniva optužba nisu uključene u sporazum, treba da zatražite od tužitelja da navede činjenica na kojima se zasniva optužba, a potom pitajte optuženog da li je počinio djela koja je tužitelj upravo nabrojao.]

[Ako optužena osoba potvrdno odgovori, pređite na sljedeće pitanje. Ako optužena osoba negativno odgovori, potrebno je utvrditi koje tačno činjenice optužena osoba priznaje i da li one čine optužbu. U ovom slučaju bilo bi korisno napraviti pauzu kako bi se optužena osoba konsultirala sa svojim advokatom. Ako optužena osoba ne želi priznati činjenice iz optužbe nakon konsultacija sa svojim advokatom, ne može se nastaviti sa formalnim dijalogom o izjašnjavanju o krivnji i mogu biti potrebna dodatna pregovaranja ili predmet treba odmah proslijediti na suđenje. Ako optužena osoba ne želi priznati da je počinila djela, ali je spremna reći

kako vjeruje da će tužitelj moći dokazati činjenice navedene u sporazumu o priznanju krivnje ili one koje je naveo za zapisnik, te da misli kako je u njegovom najboljem interesu da se izjasni, ovo je dovoljno za izjašnjavanje.]

Da li imate pitanja o bilo kojem dijelu teksta ovog dokumenta?

Da li imate pitanja o bilo čemu što sam Vas pitao do sada?

Da li Vam je iko ponudio nešto, osim onoga što je obećano u ovom dokumentu?

Da li je neko upotrebio silu ili Vam je prijetio kako bi Vas natjerao da priznate krivicu danas?

Da li ovo činite svojom slobodnom voljom?

Da li ste zadovoljni uslugama svog advokata?

(advokatu) G./Gđo _____, da li Vam je poznat bilo koji razlog zašto vijeće ne bi trebalo prihvatiti ovakvo izjašnjavanje o krivici?

(advokatu) Da li želite postaviti pitanja svom klijentu?

(tužitelju) Imate li pitanja koje želite postaviti optuženoj osobi?

(svakom članu vijeća) Sudija _____, da li želite postaviti pitanja optuženoj osobi?

Vijeće će se sada povući da razmotri sporazum o priznanju krivnje.

(Nakon pauze) Vijeće zaključuje da je sporazum o priznanju krivnje sklopljen dobrovoljno, svjesno i s razumijevanjem, te da je optužena osoba priznala činjenice koje se odnose na krivično djelo (djela) o kojem se izjašnjava i sporazum o priznanju krivnje se prihvata. Vijeće nadalje zaključuje da je krivičnopravna sankcija koju preporučuje tužitelj primjerena.

[Izreći odmah krivičnopravnu sankciju ili zakazati ročište za izricanje sankcije u roku od tri dana.]

c) Kontrolna lista za usmeni formalni razgovor o priznanju krivnje bez sporazuma

- Predstavite se optuženom.
- Navedite svrhu postupka (npr. priznanje krivnje).
- Identificirajte optuženog.
- Postavite pitanja u pogledu mentalnog oboljenja, te da li je pod uticajem droga, alkohola ili lijekova. Prema potrebi postavite dodatna pitanja.
- Da li je zadovoljan advokatom (ako ga ima)?
- Objasnite prezumpciju nevinosti, teret dokaza, pravo na unakrsno ispitivanje, pravo na šutnju, pravo na pozivanje svjedoka.
- Objasnite posljedicu priznanja krivnje
- Priznanje znači odustajanje od svih tih prava.
- Optužbe i činjenice na koje se tužitelj poziva, a koje čine osnovu optužnice i pojašnjenje optužbe po potrebi.
- Pitanja
- Pitanja da li je priznanje krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem (član 245. (1) (a) Zakona o krivičnom postupku FBiH i član 237. (1) (a) Zakona o krivičnom postupku RS).
- Predočavanje dokaza o krivici optuženog.
- Pitajte advokata odbrane, tužitelja i ostale sudije u vijeću da li oni imaju neka pitanja.
- Uzmite pauzu kako biste razmotrili adekvatnost priznanja.
- Objavite odluku u vezi sa priznanjem.
- Zakažite ročište za izricanje kazne u roku od tri dana.

d) Potpuni formalni razgovor o priznanju krivnje bez sporazuma

[**Napomena:** Iz praktičnih razloga, pretpostavka je da se ovaj razgovor vodi pred vijećem i da je optuženi muškog roda. Napraviti neophodno prilagođavanje ovisno od slučaja.]

Ja sam sudac _____ i ja danas predsjedavam u Vašem predmetu. U zapisniku sa ročišta za izjašnjenje o krivnji navedeno je

da ste se izjasnili krivim po optužnici _____, koju je podiglo tužilaštvo _____ br _____ dana _____ za krivično djelo (djela) _____. Moram Vam postaviti nekoliko pitanja kako bih bio siguran da shvatate sva prava kojih se odričete priznanjem krivice i da to činite svojom slobodnom voljom.

[U ovom trenutku postavite pitanja koja se odnose na utvrđivanje identiteta u skladu sa ZKP-om. Ova pitanja nisu potrebna ako su već postavljena i odgovori dati u ranijoj fazi postupka.]

Koju školsku spremu imate?

Da li znate čitati, pisati i razumijete li lokalni jezik?

Da li ste ikada bili liječeni od mentalnih oboljenja?

Da li ste sada pod uticajem narkotika, alkohola ili lijekova? **[Ako optužena osoba odgovori potvrdno na pitanje o lijekovima, pitajte koje lijekove uzima i da li oni utiču na bilo koji način na njegovu sposobnost da shvati šta se dešava oko njega, te postavite i druga adekvatna pitanja.]**

Da li ste još uvijek zadovoljni uslugama svog advokata?

Da li razumijete da imate apsolutno pravo na suđenje i da se ne morate izjasniti krivim ni po kojem osnovu?

Da li ste svjesni da se priznanjem krivice odričete svih prava koja biste imali u slučaju suđenja?

Da li shvatate da, kada biste imali suđenje, smatrali biste se nevinim i tužitelj bi morao dokazati Vašu krivicu? Da li razumijete to?

Kako bi dokazao Vašu krivicu, tužitelj bi morao dovesti pred sud svjedoke da svjedoče protiv Vas i oni se moraju zakleti da će govoriti istinu. Vi biste imali pravo, putem svog advokata, na unakrsno ispitivanje kako biste utvrdili da li je njihovo svjedočenje istinito i tačno. I Vi biste imali pravo da ih ispitujete ako želite. Nadalje, imali biste pravo, ako želite, da pozovete svjedoke, izvodite dokaze u svoju korist, te da svjedočite u svoju odbranu, ili, ako želite, možete odabrati da ne iznosite dokaze niti da svjedočite, mogli biste samo šutjeti i ništa ne činiti i to se ne bi moglo upotrijebiti protiv Vas. Da li razumijete ovo što sam Vam do sada objasnio?

Kada se izjasnite krivim, odričete se svih ovih prava koja sam naveo. Da li to shvatate?

Imajući u vidu sve ovo, da li se i dalje želite izjasniti krivim po ovim optužbama?

[U ovom trenutku, neophodno je utvrditi optužbe po kojima se optužena osoba izjašnjava i činjeničnu osnovu za izjašnjavanje. Treba da zatražite od tužitelja da navede činjenice na kojima se zasniva optužba, a potom pitajte optuženog da li je počinio djela koja je tužitelj upravo nabrojao. Ako optužena osoba, nakon konsultacija sa svojim advokatom, ne želi priznati činjenice iz optužbe, ne može se nastaviti sa formalnim dijalogom o izjašnjavanju o krivnji i predmet treba odmah prosljediti na suđenje. Ako optužena osoba ne želi priznati da je počinila djela, ali je spremna reći kako vjeruje da će tužitelj moći dokazati činjenice koje je naveo za zapisnik, te da misli kako je u njegovom najboljem interesu da se izjasni krivim, ovo je dovoljno za izjašnjavanje.]

Da li imate pitanja o bilo čemu što sam Vas pitao do sada?

Da li Vam je iko ponudio nešto ako pristupite izjašnjavanju?

Da li je neko upotrijebio silu ili Vam je prijetio kako bi Vas natjerao da priznate krivicu danas?

Da li ovo činite svojom slobodnom voljom?

Da li ste svjesni posljedica priznanja krivnje u pogledu imovinskopravnog zahtjeva i troškova krivičnog postupka?

(advokatu) G./Gđo _____, da li Vam je poznat bilo koji razlog zašto vijeće ne bi trebalo prihvatiti ovakvo izjašnjavanje o krivici?

(advokatu) Da li želite postaviti pitanja svom klijentu?

(tužitelju) Imate li pitanja koje želite postaviti optuženoj osobi?

(svakom članu vijeća) Sudija _____, da li želite postaviti pitanja optuženoj osobi?

Vijeće će se sada povući da razmotri vaše priznanje krivnje.

(Nakon pauze) Vijeće zaključuje da je priznanje krivnje bilo dobrovoljno, svjesno i s razumijevanjem, te da je optužena osoba priznala činjenice koje se odnose na krivično djelo (djela) o kojem se izjašnjava i priznanje krivnje se prihvata. Zakazati ročište za izricanje sankcije u roku od tri dana.]

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Presuda po priznanju krivnje bez sporazuma o priznanju krivnje

Napomena: U ovom primjeru radi se o tročlanom vijeću i optuženi je muškog roda. Napravite neophodne izmjene ovisno od situacije.

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

U IME-----!

_____sud u u vijeću sastavljenom od sudija _____,
kao predsjednika vijeća, sudija _____ i _____, kao članova
vijeća, uz sudjelovanje zapisničara _____, u krivičnom predmetu
protiv optuženog _____, zbog krivičnog djela _____
iz člana _____ Krivičnog zakona Republike Srpske/Federacije Bosne
i Hercegovine, povodom otpužnice Okružnog/Kantonalnog tužilaštva u
-----broj KT----- od _____ godine, nakon održanog
pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije u prisustvu tužitelja Okružnog/

Kantonalnog tužilaštva u.....i optuženog, danagodine donio je i istog dana javno objavio sljedeću

P R E S U D U

OPTUŽENI:, zv. “.....”, sin i majke
rođene, rođen godine u, JMBG
nastanjen u, općina, po zanimanju
ne/zaposlen, ne/oženjen, otac.....djece, po nacionalnosti
državljanin, vojsku služio godine u,
ne/posjeduje imovinu i to, ne/osuđivan, ne /vodi se drugi krivični postupak

K R I V J E

Što je : (navesti činjenični opis djela iz optužnice)

Dakle: (navesti pravni opis djela iz optužnice)

Čime je: počinio (navesti pravnu kvalifikaciju djela),

pa Sud, na osnovu istog zakonskog propisa, primjenom člana (navesti članove Krivičnog zakona koji su primijenjeni prilikom izricanja kazne) **i z r i č e**

O S U D U

Na osnovu člana ZKP-a RS/FBiH, optuženi se obavezuje da nadoknadi troškove krivičnog postupka u iznosu od KM u roku od dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

(Ovisno od slučaja, optuženog osloboditi od obaveze nadoknade troškova postupka.)

(Ovisno od slučaja, oštećenog sa imovinskopравnim zahtjevom uputiti na parnični postupak ili obavezati optuženog da oštećenom nadoknadi štetu u određenom novčanom iznosu.)

O b r a z l o ž e n j e

Okružno/Kantonalno tužilaštvo u, optužnicom broj Kt-.....
od godine, optužilo je zbog krivičnog djelaiz

članaKZ RS/FBiH, počinjenog na način opisan u izreci presude.

Predmetna optužnica potvrđena je od strane sudije za prethodno saslušanje dana godine.

Izjašnjavajući se o krivnji po predmetnoj optužnici, na ročištu održanom dana godine pred sudijom za prethodno saslušanje, optuženi se izjasnio da je kriv za djelo za koje se tereti predmetnom optužnicom, pa je sud zakazao ročište za razmatranje izjave o priznanju krivnje.

Na ročištu radi razmatranja izjave o priznanju krivnje održanom dana godine, nakon što je sud utvrdio da je optuženi zdrav, sposoban i da nije pod uticajem narkotika, alkohola i drugi psihotički sredstava, optuženi se izjasnio da je izjavu o priznanju krivnje dao svjesno, dobrovoljno i sa razumijevanjem, da je svjestan svih posljedica priznanja, uključujući i posljedice vezane za imovinskopравни zahtjev i troškove krivičnog postupka.

Na ročištu radi razmatranja izjave o priznanju krivnje, optuženi je naveo da je sve tačno kako je navedeno u optužnici Okružnog/Kantonalnog tužilaštva u, broj KT- od godine.

Na istom ročištu sud je izveo dokaze uvidom u(navesti sve materijalne dokaze u koje je sud izvršio uvid).

Razmatrajući izjavu o priznanju krivnje u skladu sa članom ZKP-a RS/FBiH, sud je utvrdio da je do priznanja krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, i nakon upoznavanja o svim mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopравни zahtjev i troškove krivičnog postupka.

Uvidom u pomenute materijalne dokaze, sud je našao da je izjava o priznanju krivnje potkrijepljena materijalnim dokazima, pa je sud u skladu sa odredbom člana ---. stav ---. ZKP-a RS/FBiH, prihvatio izjavu o priznanju krivnje.

Cijeneći sve navedene dokaze, kako pojedinačno tako i u međusobnoj vezi, a prije svega priznanje optuženog, sud je našao da su u radnjama optuženog ostvarena sva bitna obilježja krivičnog djela..... iz člana KZ RS/FBiH.

Na pretresu za izricanje krivičnopravne sankcije, održanom istog dana, optuženi je, a vezano za okolnosti od značaja za odmjeravanje krivičnopravne

sankcije, naveo da je u vrijeme izvršenja djela bio mlađe životne dobi, da se kaje zbog izvršenog djela, da je oštećio oštećenog (navesti i druge okolnosti iznesene na pretresu za izricanje krivičnopravne sankcije).

Cijeneći psihički odnos - vinost optuženog prema izvršenom krivičom djelu iz člana KZ RS/FBiH, sud nalazi da je optuženi predmetno krivično djelo počinio sa umišljajnim oblikom vinosti i to sa direktnim umišljajem.

Optuženi je bio svjestan da će (opisati radnje iz optužnice koje ukazuju na umišljaj ili, ovisno od slučaja, koje ukazuju na nehat).

Za krivično djelo iz člana KZ RS/FBiH, predviđena je kazna

Prihvatajući izjavu o priznanju krivnje optuženog, sud je cijenio i druge okolnosti koje utiču na vrstu i visinu kazne pa je od olakšavajućih okolnosti na strani optuženog cijenio njegovo ukupno ponašanje u toku postupka, njegove materijalne prilike (navesti taksativno olakšavajuće okolnosti koje je sud cijenio prilikom odmjeravanja kazne).

Od otežavajućih okolnosti na strani optuženog sud je cijenio (navesti taksativno otežavajuće okolnosti koje je sud cijenio prilikom odmjeravanja kazne).

Imajući u vidu naprijed navedene okolnosti, sud je mišljenja da izrečena kazna odgovara težini i opasnosti izvršenog krivičnog djela, kao i samoj ličnosti počinioca, nastalim posljedicama, stepenu krivične odogovornosti optuženog i svrsi krivičnih sankcija predviđenih odredbama članova KZ RS/FBiH. (Objasniti zašto je sud obavezao ili oslobodio optuženog obaveze plaćanja troškova postupka.)

(Objasniti zašto je sud oštećenog uputio na parnični postupak, odnosno obavezao optuženog da nadoknadi štetu oštećenom u određenom iznosu.)

Zapisničar,

Predsjednik vijeća,

PRAVNA POUKA : Protiv ove presude dozvoljena je žalba Okružnom/ Kantonalnom sudu u _____, u roku od 15 dana, od dana prijema prepisa presude. Žalba se podnosi putem ovog suda u dovoljnom broju primjeraka za sud i suprotnu stranu.

POGLAVLJE XV.

STATUSNA KONFERENCIJA

I KONTROLNA LISTA ZA STATUSNU KONFERENCIJU	2
--	---

POGLAVLJE XV.

STATUSNA KONFERENCIJA

Statusna konferencija nije predviđena Zakonom o krivičnom postupku. Međutim, ona može biti veoma korisna za pripremu složenih krivičnih predmeta. Statusna konferencija se sada primjenjuje u Sudu Bosne i Hercegovine i u različitim sudovima širom zemlje. S obzirom na to da nije definirana u zakonu, dozvoljena je velika fleksibilnost u vezi sa tim. Konferenciju treba prilagoditi potrebama u konkretnom predmetu.

Kako bi utvrdio da li se radi o složenom predmetu, Sud treba uzeti u razmatranje:

- vrstu optužbe;
- broj optuženih kojima treba suditi u jednom suđenju;
- složenost činjeničnih ili pravnih pitanja predloženih u optužnici;
- vrijeme koje je potrebno za rješavanje predmeta;
- ostala pitanja koja ukazuju da će za predmet trebati više od uobičajene organizacije kako bi se efikasno postupalo.

Statusna konferencija pomaže u organiziranju složenog suđenja kako bi postupak neometano tekao i bio efikasniji. Statusnu konferenciju treba da vodi sudac ili vijeće koji će voditi glavni pretres, a može se održati u bilo koje vrijeme nakon potvrđivanja optužnice i određivanja suca ili vijeća u predmetu. Može se održati više statusnih konferencija. Na primjer, u predmetu u kojem je potrebno nekoliko ročišta, poželjno bi bilo održati statusnu konferenciju nekoliko puta u toku sudskog postupka. Konferencija treba da bude zatvorena za javnost i treba da budu prisutni samo advokati za obje strane. Nije neophodno da optuženi prisustvuje ovom postupku.

S obzirom na to da optuženi ima pravo na šutnju, odbrana ne mora objelodaniti svoju strategiju ili imena svjedoka prije svog izlaganja. Iz tog razloga bilo bi neophodno održati statusnu konferenciju prije nego što tužitelj izloži slučaj i održati još jednu prije nego što odbrana izloži slučaj. Kod zakazivanja statusne konferencije, sud bi trebao poslati branitelju optuženog i tužitelju obavijest u kojoj će biti naveden datum održavanja konferencije i pitanja o kojima će se raspravljati. Takođe je važno naglasiti da moraju biti prisutni advokati koji će biti uključeni u glavni pretres.

I KONTROLNA LISTA ZA STATUSNU KONFERENCIJU

1. Zakazivanje glavnog pretresa. Ako je potrebno više ročišta, zakazivanje datuma održavanja ročišta.

[NAPOMENA: Ako je to moguće, glavni pretres treba voditi dan za danom.]

2. Utvrđivanje broja svjedoka koji treba da se pojave na svakom zakazanom ročištu i redoslijed pozivanja svjedoka. [NAPOMENA: Iako odbrana nije dužna otkrivati detalje svog slučaja, moguće je okvirno predvidjeti koliko će biti svjedoka i koliko dana suđenja je potrebno odbrani, s tim što se podrazumijeva da se ovo traži samo u svrhu procjenjivanja koliko je potrebno vremena za glavni pretres.]
3. Utvrđivanje činjeničnih pitanja koja nisu sporna.
4. Zakazivanje ročišta za pretpretresne zahtjeve (prema potrebi).
5. Pregled i preliminarno obilježavanje dokaznog materijala.
6. Ako je istraga još u toku, zakazivanje datuma kada se moraju dostaviti novi dokazni predmeti.
7. Utvrđivanje da li su potrebni tumači i za koje jezike.
8. Rješavanje pitanja koja se tiču vještačenja i razmjene nalaza vještačenja.
9. Koliko će biti advokata i redoslijed ispitivanja svjedoka.
10. Ako je u pitanju jedan optuženi koji ima više advokata ili ako više advokata zastupa tužilaštvo, utvrđivanje koliko advokata može da ispituje jednog svjedoka. (Dobro pravilo je dopustiti da samo jedan advokat ispituje svjedoka i insistirati da strane unaprijed odrede koji advokat će ispitivati kojeg svjedoka.)
11. Da li će tužitelj ostati pri svim tačkama optužnice ili će odustati od nekih.
12. Pitanja koja se odnose na prihvatljivost dokaza, a koja se mogu razriješiti prije glavnog pretresa.
13. Rješavanje pitanja o spajanju ili razdvajanju tačaka optužnice ili optuženih.

Ova kontrolna lista nije konačna i sadrži samo neke sugestije u vezi sa pitanjima koja se mogu razmatrati na statusnoj konferenciji. Sud treba da uzme u obzir sva pitanja koja su značajna za neometano odvijanje suđenja.

POGLAVLJE XVI

GLAVNI PRETRES

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (Federacija/RS)	2
II KONTROLNA LISTA	15
a) Prethodna pitanja	15
b) Procesne pretpostavke za otvaranje i vođenje glavnog pretresa	15
c) Varijanta kada nisu ispunjene procesne pretpostavke za otvaranje i vođenje glavnog pretresa	16
d) Početak glavnog pretresa	17
e) Izvođenje dokaza	17
f.)Završetak izvođenja dokaza	18
g) Odlaganje glavnog pretresa	18
h) Prekid glavnog pretresa	19
i) Javnost glavnog pretresa	19
j) Rukovođenje glavnim pretresom	20
k) Održavanje reda u sudnici u toku glavnog pretresa	20
l) Posljedice udaljavanja advokata iz sudnice u toku glavnog pretresa	21
m) Posljedice davanja lažnog iskaza	21

POGLAVLJE XVI.

GLAVNI PRETRES

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (Federacija/RS)

Član 95./145.

Poziv za saslušanje svjedoka

- (1) Svjedoci se saslušavaju kada postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o krivičnom djelu, počinitelju i o drugim važnim okolnostima.
- (2) Poziv za svjedočenje dostavlja tužitelj, odnosno sud. Pozivanje kao svjedoka maloljetne osobe koja nije navršila šesnaest godina vrši se putem roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupa ili drugih okolnosti.
- (3) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati u svom stanu, bolnici ili na drugom mjestu.
- (4) U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka, o mjestu i vremenu kada se treba odazvati pozivu, kao i o posljedicama neodazivanja pozivu.
- (5) Ukoliko se svjedok ne odazove pozivu, niti svoj izostanak opravda, sud može izreći novčanu kaznu do 5.000 KM ili narediti prinudno dovođenje.
- (6) Naredbu za dovođenje svjedoka izvršava sudska policija. Izuzetno, naredbu može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani svjedok ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim da ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 sata od izdavanja naredbe.

(7) Ukoliko svjedok odbije da svjedoči, sud može, na prijedlog tužitelja, donijeti rješenje o kažnjavanju svjedoka novčanom kaznom do 30.000 KM. Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje.

(8) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna odlučuje vijeće (član 25. stav 6.).

Član 96./146.

Osobe koje ne mogu biti saslušane kao svjedoci

Ne može se saslušati kao svjedok:

- osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja državne, vojne ili službene tajne dok je nadležni organ ne oslobodi te dužnosti,
- branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog u pogledu činjenica koje su mu postale poznate u svojstvu branitelja,
- osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja profesionalne tajne (vjerski službenik, odnosno ispovjednik, novinar u svrhu zaštite izvora informacija, advokat, bilježnik, liječnik, babica i dr.), osim ako je oslobođena te dužnosti posebnim propisom ili izjavom osobe u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne,
- maloljetna osoba koja nije, s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost, sposobna shvatiti značaj prava da ne mora svjedočiti.

Član 97./147.

Osobe koje mogu odbiti svjedočenje

(1) Svjedočenje mogu odbiti:

- bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, odnosno optuženog,
- srodnik osumnjičenog, odnosno optuženog po krvi u pravoj liniji, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnici po tazbini do drugog stepena,
- usvojenik i usvojitelj osumnjičenog, odnosno optuženog.

(2) Organ koji vodi postupak dužan je da osobe iz stava 1. ovog člana, prije njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos sa osumnjičenim, odnosno optuženim, upozori da mogu odbiti svjedočenje. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.

(3) Osoba koja može odbiti svjedočenje prema jednom od osumnjičenih, odnosno optuženih može odbiti svjedočenje i prema ostalim osumnjičenim, odnosno optuženim ako se njen iskaz, prema prirodi stvari, ne može ograničiti samo na ostale osumnjičene, odnosno optužene.

(4) Ako je kao svjedok saslušana osoba koja može odbiti svjedočenje, ili je saslušana osoba koja nije upozorena da može odbiti svjedočenje ili to upozorenje nije uneseno u zapisnik, na takvom iskazu se ne može zasnivati sudska odluka.

Član 98./148.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

(1) Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju.

(2) Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana odgovoriće na ta pitanja ako mu se da imunitet.

(3) Imunitet se daje odlukom tužitelja.

(4) Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio neće se krivično goniti, osim ako je dao lažni iskaz.

(5) Svjedoku se može odlukom suda za savjetnika odrediti advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.

Član 99./149.

Način, suočenje i prepoznavanje

(1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i u odsustvu drugih svjedoka.

(2) U toku postupka svjedok se može suočiti s drugim svjedocima i osumnjičenim, odnosno optuženim.

(3) Ako je potrebno da se utvrdi poznaje li svjedok osobu ili predmet, od njega će se prvo tražiti da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno s drugim njemu

nepoznatim osobama, odnosno, ako je to moguće - zajedno s predmetima iste vrste.

Član 100./150.

Tok saslušanja svjedoka

(1) Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.

(2) Svjedok će se prethodno opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a zatim će se upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo.

(3) Poslije toga, svjedok će se pitati za ime i prezime, ime oca ili majke, zanimanje, boravište, mjesto i godinu rođenja i njegov odnos s osumnjičenim, odnosno optuženim i oštećenim. Svjedok će se upozoriti da je dužan o promjeni adrese ili boravišta obavijestiti sud.

(4) U toku saslušanja maloljetne osobe, naročito ako je ona oštećena krivičnim djelom, postupiće se obazrivo da saslušanje ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje maloljetnika. Ako je to potrebno, saslušanje maloljetne osobe izvršiće se uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe.

(5) Oštećenog krivičnim djelom nije dopušteno ispitivati o njegovom seksualnom životu prije izvršenog krivičnog djela, a ako je takvo ispitivanje obavljeno - na takvom iskazu ne može se zasnivati sudska odluka.

(6) S obzirom na životnu dob, tjelesno i duševno stanje ili druge opravdane interese, svjedok se može saslušati putem tehničkih uređaja za prenos slike i zvuka na način da mu stranke i branitelj mogu postavljati pitanja bez prisustva u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Za potrebe takvog ispitivanja može se odrediti stručna osoba.

(7) Poslije općih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a zatim će mu se postavljati pitanja radi provjeravanja, dopune i razjašnjenja. U toku saslušanja svjedoka nije dopušteno služiti se obmanom niti postavljati takva pitanja u kojima je već sadržano ono što bi trebao sadržavati odgovor.

(8) Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.

(9) Svjedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se njihovi iskazi

međusobno ne slažu ponaosob saslušati i njihov će se odgovor unijeti u zapisnik. Istovremeno se mogu suočiti samo dva svjedoka.

(10) Oštećenog, koji se sasluša kao svjedok, pitaće se da li želi u krivičnom postupku ostvarivati imovinskopравни zahtjev.

Član 101./151.

Saslušanje svjedoka uz pomoć tumača

(1) Ako je svjedok gluh ili nijem, njegovo saslušanje vrši se putem tumača.

(2) Ako je svjedok gluh, postaviće mu se pitanja pismeno, a ako je nijem, pozvaće se da pisano odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način, biće pozvana kao tumač osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.

(3) Ako tumač nije ranije položio zakletvu, položiće zakletvu da će vjerno prenijeti pitanja koja se svjedoku upućuju i izjave koje on bude davao.

Član 102./152.

Zakletva, odnosno izjava svjedoka

(1) Ako su ispunjeni uvjeti za saslušanje, sud može zahtijevati od svjedoka da prije svjedočenja položi zakletvu, odnosno da da izjavu.

(2) Prije glavnog pretresa svjedok može položiti zakletvu, odnosno dati izjavu samo ako postoji bojazan da zbog bolesti ili zbog drugih razloga neće moći doći na glavni pretres. Zakletva se polaže, odnosno izjava se daje pred sudijom, odnosno predsjednikom vijeća. Razlog zbog kojeg je položena zakletva, odnosno data izjava navešće se u zapisniku.

(3) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: “ Zaklinjem se - izjavljujem da ću o svemu što pred sudom budem pitan govoriti istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prešutjeti.”

(4) Svjedok zakletvu polaže, odnosno izjavu daje usmeno, čitanjem njenog teksta ili potvrdnim odgovorom nakon saslušanog sadržaja teksta zakletve, odnosno izjave koju je pročitao sudija, odnosno predsjednik vijeća. Nijemi svjedoci koji znaju da čitaju i pišu potpisuju tekst zakletve, odnosno izjave, a gluhi ili nijemi svjedoci koji ne znaju ni da čitaju ni da pišu – zaklinju se,

odnosno daju izjavu uz pomoć tumača.

(5) Odbijanje i razlozi odbijanja svjedoka da položi zakletvu, odnosno da da izjavu unijeće se u zapisnik.

Član 103./153.

Osobe koje ne polažu zakletvu, odnosno ne daju izjavu

Ne smiju se zaklinjati, odnosno davati izjavu osobe koje nisu punoljetne u trenutku saslušanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili učestvovala u krivičnom djelu zbog koga se saslušavaju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve, odnosno izjave.

Član 104./154.

Snimanje saslušanja svjedoka audiovizuelnim sredstvima

Saslušanje svjedoka može se snimati audiovizuelnim sredstvima u svim fazama postupka. Saslušanje se mora snimiti u slučajevima kada se radi o maloljetnim osobama koje nisu navršile šesnaest godina i koje su oštećene krivičnim djelom, kao i ako postoje osnove za bojazan da se svjedok neće moći saslušati na glavnom pretresu.

Član 105./155.

Zaštićeni svjedok

Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred sudom, primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

Član 106./156.

Poduzimanje uviđaja

Uviđaj se poduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Član 107./157.
Rekonstrukcija događaja

- (1) Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari, organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja koja se vrši tako što se ponavljaju radnje ili situacije u uvjetima pod kojima se, prema izvedenim dokazima, događaj desio. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenih, odnosno optuženih radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, prema pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih.
- (2) Rekonstrukcija se ne smije vršiti na način kojim se vrijeđa javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.
- (3) Prilikom rekonstrukcije mogu se, prema potrebi, ponovno izvesti pojedini dokazi.

Član 108./158.
Pomoć vještaka i stručne osobe

- (1) Uviđaj i rekonstrukcija događaja vrše se uz pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke ili druge struke, koja će pomoći u pronalaženju, osiguranju ili opisivanju tragova, izvršiti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke.
- (2) Na uviđaj ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak ako bi njegova prisutnost bila od koristi za davanje nalaza i mišljenja.

Član 262./254.
Zabrana suđenja u odsustvu

Optuženom se ne može suditi u odsustvu.

Član 249./242.
Opća javnost

- (1) Glavni pretres je javan.

(2) Glavnom pretresu mogu prisustvovati samo punoljetne osobe.

(3) Osobe koje su prisutne na glavnom pretresu ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženog i osoba kojima to dozvoli sudija, odnosno predsjednik vijeća.

Član 250./243. Isključenje javnosti

Od otvaranja zasjedanja pa do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i branitelja, ali uvijek poslije njihovog saslušanja, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, radi čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.

Član 251./244. Na koga se ne odnosi isključenje javnosti

(1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, branitelja, oštećenog, zakonskog zastupnika i punomoćnika.

(2) Sudija, odnosno vijeće može dopustiti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena budu prisutne službene osobe, naučni i javni radnici, a na zahtjev optuženog može to dopustiti i njegovom bračnom, odnosno izvanbračnom drugu i bliskim srodnicima.

(3) Sudija, odnosno vijeće će upozoriti osobe koje su prisutne na glavnom pretresu na kome je javnost isključena da su dužne da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznale i da neovlašćeno odavanje tajne predstavlja krivično djelo.

Član 252./243. Odluka o isključenju javnosti

(1) Odluku o isključenju javnosti donosi sudija, odnosno vijeće rješenjem

koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.

(2) Rješenje o isključenju javnosti može se pobijati samo u žalbi na presudu.

Član 253./245.

Obavezno prisustvo na glavnom pretresu

(1) Sudija, odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno prisutni na glavnom pretresu.

(2) Ako je u izgledu da će glavni pretres trajati duže, predsjednik vijeća može zatražiti od predsjednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudija da prisustvuju glavnom pretresu kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove spriječenosti.

Član 254./246.

Obaveze sudije, odnosno predsjednika vijeća

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća rukovodi glavnim pretresom.

(2) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara za svestrano pretresanje predmeta, utvrđivanje istine i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.

(3) Ukoliko ovim zakonom nije drukčije propisano, o prijedlozima stranaka i branitelja odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća.

(4) Odluke sudije, odnosno predsjednika vijeća se uvijek objavljuju i, s kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica, unose u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 255./247.

Redosljed radnji glavnog pretresa

Glavni pretres teče redom koji je određen u ovom zakonu, ali sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravljanja zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih djela i obima dokaznog materijala. U zapisnik o glavnom pretresu unijet će se razlozi

zašto se glavni pretres ne odvija prema zakonom utvrđenom redosljedu.

Član 256./248.

Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća

(1) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odmah poslije otvaranja zasjedanja upozoriti osobu koje su prisutne na glavnom pretresu da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad suda. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti pretresanje osoba koje su prisutne na glavnom pretresu.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sa zasjedanja udalje sve osobe koje kao slušatelji prisustvuju glavnom pretresu, ako su se mjere za održavanje reda predviđene u ovom zakonu pokazale neefikasnim za osiguranje neometanog održavanja glavnog pretresa.

(3) U sudnici je zabranjeno filmsko ili televizijsko snimanje. Izuzetno, predsjednik suda može odobriti takvo snimanje na glavnom pretresu. Ako je snimanje odobreno, sudija, odnosno predsjednik vijeća može na glavnom pretresu, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavnog pretresa ne snimaju.

Član 265./257.

Razlozi za odlaganje glavnog pretresa

(1) Na zahtjev stranaka ili branitelja glavni pretres se može odložiti rješenjem sudije, odnosno predsjednika vijeća ako treba pribaviti nove dokaze, ili ako je optuženi nakon izvršenog krivičnog djela nesposoban da prisustvuje glavnom pretresu ili ako postoje druge smetnje da se glavni pretres uspješno provede.

(2) Rješenje kojim se odlaže glavni pretres unijeće se u zapisnik i, prema mogućnosti, odrediće se dan i sat nastavka glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća takođe će narediti osiguranje dokaza koji se mogu izgubiti ili uništiti zbog odlaganja glavnog pretresa.

(3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana nije dopuštena žalba.

Član 266./258.
Nastavljanje odloženog glavnog pretresa

(1) Ako se glavni pretres koji je bio odložen drži pred istim sudijom, odnosno vijećem, pretres će se nastaviti, a sudija, odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tok ranijeg glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavni pretres počne iznova.

(2) Glavni pretres koji je odložen mora iznova početi ako se izmijenio sastav vijeća, ali nakon saslušanja stranaka i branitelja, vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se pročitaju iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju.

(3) Ako je odlaganje trajalo duže od 30 dana ili ako se glavni pretres drži pred drugim sudijom, odnosno predsjednikom vijeća - glavni pretres mora iznova početi i svi dokazi se moraju ponovo izvesti.

Član 267./259.
Prekid glavnog pretresa

(1) Osim u slučajevima predviđenim ovim zakonom, sudija, odnosno predsjednik vijeća može prekinuti glavni pretres zbog odmora, ili zbog isteka radnog vremena, ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili odbrane.

(2) Prekinuti glavni pretres nastavlja se uvijek pred istim sudijom, odnosno vijećem.

(3) Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim sudijom, odnosno vijećem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od 8 dana, postupiće se prema odredbama člana 266. ovog zakona.

Član 271./263.
Ulazak sudije, odnosno vijeća u sudnicu

(1) U trenutku ulaska sudije ili vijeća u sudnicu i u trenutku njihovog izlaska iz sudnice svi prisutni, na poziv ovlaštene osobe, treba da ustanu.

(2) Stranke i drugi učesnici postupka dužni su da ustanu kad se obraćaju sudu,

osim ako za to postoje opravdane prepreke.

Član 272./264.

Uvjeti za održavanje glavnog pretresa

Kada sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrdi prisustvo svih pozvanih osoba na glavnom pretresu, ili kada odluči da se glavni pretres održi bez prisustva određenih pozvanih osoba ili je odlučivanje o ovim stvarima odloženo, pozvaće optuženog i uzeti od njega osobne podatke radi utvrđivanja identiteta.

Član 273./265.

Utvrđivanje identiteta optuženog i davanje uputa

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća uzima od optuženog osobne podatke (član 92.) da bi utvrdio njegov identitet.

(2) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog, sudija, odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja da li imaju primjedbe na sastav vijeća i nadležnost suda.

(3) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog, sudija, odnosno predsjednik vijeća će uputiti svjedoke i vještake van sudnice, u prostoriju određenu za njih, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti svjedoke na to da, dok čekaju, o svojim iskazima ne razgovaraju s drugim svjedocima. Na prijedlog tužitelja, optuženog ili branitelja, sudija, odnosno predsjednik vijeća će odobriti onim vještacima na koje se prijedlog odnosi da prisustvuju toku pretresa u sudnici.

(4) Ukoliko je prisutan oštećeni, ali još nije podnio imovinskopравни zahtjev, sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga poučiti da može podnijeti taj zahtjev do zaključenja glavnog pretresa.

(5) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može poduzeti neophodne mjere radi sprječavanja međusobnog komuniciranja svjedoka, vještaka i stranaka.

Član 274./266.
Pouke optuženom

Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog na potrebu da pažljivo prati toka pretresa i poučice ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, da može postavljati pitanja sa optuženim, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženja u vezi s njihovim iskazima.

Član 275./267.
Čitanje optužnice i dokazi optužbe i odbrane

- (1) Glavni pretres počinje čitanjem optužnice. Optužnicu čita tužitelj.
- (2) Nakon toga, tužitelj će ukratko iznijeti dokaze na kojima zasniva optužnicu. Nakon čitanja optužnice, sudija, odnosno predsjednik vijeća upitaće optuženog da li je razumio njene navode. Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća ustanovi da optuženi nije razumio optužnicu, ukratko će je izložiti optuženom na način koji mu je razumljiv.
- (3) Optuženi ili njegov branitelj mogu nakon toga izložiti odbranu i ukratko iznijeti dokaze koje će ponuditi u svojoj odbrani.

Član 280./272.
Posljedice priznanja optuženog

Ako je priznanje optuženog na glavnom pretresu potpuno i u skladu s prije izvedenim dokazima, u dokaznom postupku izvešće se samo oni dokazi koji se odnose na odluku o krivičnopravnoj sankciji.

Član 281./273.
Polaganje zakletve, odnosno davanje izjave

- (1) Svi svjedoci prije svjedočenja polažu zakletvu ili daju izjavu koja zamjenjuje zakletvu.
- (2) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: “Zaklinjem se čašću i savješću - izjavljujem da ću govoriti istinu o svemu što će me sud pitati i da neću uskratiti, dodati ili promijeniti ništa meni poznato o ovom predmetu.”

(3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati daju zakletvu, odnosno izjavu potpisivanjem teksta zakletve, odnosno izjave, a gluhi svjedoci čitaju tekst zakletve, odnosno izjave. Ako gluhi ili nijemi svjedoci ne znaju čitati i pisati, zakletva, odnosno izjava se daje uz pomoć tumača.

Član 284./276. Angažiranje vještaka

- (1) Vještaka mogu angažirati stranke, branitelj i sud.
- (2) Troškove vještaka iz stava 1. ovog člana snosi onaj ko ga je angažirao.

Član 291./283. Dopuna dokaznog postupka

- (1) Nakon izvođenja dokaza, sudija, odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja da li imaju još neki dokazni prijedlog.
- (2) Ukoliko stranke i branitelj nemaju nove dokazne prijedloge ili prijedlozi budu odbijeni, sudija, odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak završen.

Član 292./284. Završna riječ

- (1) Nakon završetka dokaznog postupka, sudija, odnosno predsjednik vijeća će pozvati tužitelja, oštećenog, branitelja i optuženog radi davanja završne riječi. Posljednja riječ uvijek pripada optuženom.
- (2) Ako optužnicu zastupa više tužitelja ili optuženi ima više od jednog branitelja, svi mogu dati završnu riječ, ali se njihova izlaganja ne mogu ponavljati i mogu biti vremenski ograničena.

Član 293./284. Završetak glavnog pretresa

Nakon završnih riječi sudija, odnosno predsjednik vijeća objavljuje da je glavni pretres završen, a sud se povlači na vijećanje i glasanje radi donošenja presude.

II KONTROLNA LISTA

a) Prethodna pitanja

- Ulazak sudije, odnosno vijeća u sudnicu.
- U trenutku ulaska sudije ili vijeća u sudnicu, na poziv ovlaštene osobe, svi prisutni treba da ustanu (ovako se postupa i u trenutku izlaska sudije ili vijeća iz sudnice).
- Stranke i drugi učesnici postupka dužni su da ustanu kad se obraćaju sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke
- **[NAPOMENA: Bolja je praksa da advokati sjede dok ispituju svjedoka, a da ustanu samo kada se direktno obraćaju sudiji. Bolje je i da svjedoci sjede dok daju iskaz. Ako je optužnica preduga, bolje je da tužitelj sjedi dok čita sadržaj optužnice. Svaki sudija ponaosob ili vijeće treba da odluče o ovim stvarima kako njima odgovara i ovisno od okolnosti konkretnog predmeta.]**

b) Procesne pretpostavke za otvaranje i vođenje glavnog pretresa

- Sudija, odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavljuje predmet glavnog pretresa.
- Potom se pristupa utvrđivanju da li su prisutne sve pozvane osobe, a ako nisu, provjeriće se da li su im pozivi dostavljeni i da li su svoj izostanak opravdali.
- Nakon što je sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrdio prisustvo svih pozvanih osoba na glavnom pretresu, ili kada odluči da se glavni pretres održi bez prisustva određenih pozvanih osoba ili je odlučivanje o ovim stvarima odloženo, pozvaće optuženog i od njega uzeti lične podatke radi utvrđivanja identiteta.
- Uzimanje ličnih podataka od optuženog vrši se u skladu sa odredbom člana ____ . stav ____ . ZKP-a RS/FBiH.
- Nakon utvrđivanja identiteta optuženog, sudija, odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja da li imaju primjedbe na sastav vijeća i nadležnost suda (ako ima primjedbi, glavni pretres se prekida, primjenjuju odredbe o izuzeću i nadležnosti). Vidi Poglavlje IV. i Poglavlje V.
- Potom se pristupa udaljavanju svjedoka i vještaka van sudnice, u prostoriju određenu za njih, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče.

- Prije udaljavanja svjedoka i vještaka iz sudnice, svjedoci će se upozoriti na to da, dok budu čekali poziv suda da uđu u sudnicu i svjedoče, ne smiju razgovarati o svojim iskazima sa drugim svjedocima.
- Na prijedlog stranaka ili branitelja, sudija, odnosno predsjednik vijeća, može odobriti vještacima, na koje se odnosio prijedlog, da ostanu u sudnici.[NAPOMENA: Često se pokaže neophodnim da vještaci čuju ostala vještačenja kako bi mogli odgovoriti na pitanja koja im se kasnije postave. Ovo je posebno važno kada postoje različita mišljenja vještaka.].
- Ukoliko je na glavnom pretresu prisutan oštećeni, ali još nije podnio imovinskopravni zahtjev, sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga podučiti da može podnijeti taj zahtjev do zaključenja glavnog pretresa.
- Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog na potrebu da pažljivo prati toka glavnog pretresa, te će ga poučiti da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, kao i na to da može postavljati pitanja sa optuženim, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženje u vezi sa njihovim iskazima.

c) Varijanta kada nisu ispunjene procesne pretpostavke za otvaranje i vođenje glavnog pretresa

- Ukoliko na glavni pretres ne dođe optuženi, postupajući tužitelj ili branitelj kod obavezne odbrane, glavni pretres se odgađa.
- Ukoliko na glavni pretres ne dođe svjedok ili vještak, glavni pretres se može voditi, ali se može i odgoditi.[NAPOMENA: Ako se neki od svjedoka pojave, a neki ne, onda sudija ili vijeće treba da saslušaju one svjedoke koji su se pojavili tako da oni ne moraju kasnije dolaziti.]
- Ako tužitelj ili osoba koja ga zamjenjuje i koja je uredno pozvana ne dođe na glavni pretres, glavni pretres se mora odložiti.
- U toj situaciji, sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvaće tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje da iznese razloge svog nedolaska.
- Sudija, odnosno predsjednik vijeća će razmotriti izjavu tužitelja o nedolasku na glavni pretres, te će se utvrditi da li tužitelj treba biti kažnjen.(Tužitelj se može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM. O tome će se obavijestiti Visoko sudske i tužiteljske vijeće). Vidi Poglavlje XXI.
- Ako optuženi, koji je uredno pozvan na glavni pretres, na isti ne dođe a niti svoj izostanak opravda, glavni pretres se mora odgoditi.

- U ovoj situaciji, narediće se sudskoj policiji prinudno dovođenje optuženog na sljedeći glavni pretres.
- Postoji mogućnost opozivanja naredbe o prinudnom dovođenju optuženog ako isti do dovođenja opravda izostanak sa glavnog pretresa.
- Postoji mogućnost određivanja pritvora optuženom odmah poslije njegovog dovođenja u situaciji ako optuženi koji je uredno pozvan očigledno izbjegava da dođe na glavni pretres, odnosno ako prinudno dovođenje nije uspjelo.
- Protiv rješenja o određivanju pritvora dopuštena je žalba koja ne odlaže njegovo izvršenje.
- Ova vrsta pritvora traje do objavljivanja presude, a najduže 30 dana, s tim da postoji mogućnost i ranijeg ukidanja pritvora.
- Ako na glavni pretres ne dođe branitelj koji je uredno obaviješten (obavezna odbrana), glavni pretres će se odložiti. (U toj situaciji sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvaće branitelja da objasni razloge svog nedolaska.)
- Nakon razmatranja izjave branitelja, utvrdiće se da li branitelj treba biti kažnjen.
- Branitelj može biti kažnjen novčanom kaznom do 5.000 KM. Vidi Poglavlje XXI.
- O kažnjavanju branitelja obavještava se advokatska komora čiji je on član.
- Branitelj koji je kažnjen (branitelj postavljen od strane suda) može biti razriješen, a optuženom se može postaviti novi branitelj po službenoj dužnosti.
- Ako je optuženom određen novi branitelj, glavni pretres će biti odložen.
- Novom branitelju ostavlja se dovoljno vremena za pripremu odbrane. Taj vremenski period ne može biti kraći od 15 dana ako se radi o krivičnom djelu sa propisanom kaznom zatvora 10 godina ili težom kaznom, osim ako se optuženi ne odrekne ovog prava, a sudija, odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu odbrane neće uticati na pravo optuženog na pravično suđenje.
- Postoji mogućnost da na glavni pretres ne dođu svjedoci ili vještaci koji su uredno obaviješteni, a svoj izostanak ne opravdaju. (U toj situaciji izdaje se naredba za prinudno dovođenje svjedoka, odnosno vještaka.)
- Svjedok i vještak za neopravdani izostanak mogu biti kažnjeni i novčanom kaznom do 5.000 KM.
- U situaciji da svjedok ili vještak ne dođu na glavni pretres isti se može odložiti, ali se može donijeti i odluka da se vodi ako ima druge dokazne građe koja se treba provesti u toku glavnog pretresa.

- Optuženom se ne može suditi u odsustvu.

d) Početak glavnog pretresa

- Glavni pretres počinje čitanjem optužnice.
- Optužnicu čita tužitelj.
- Nakon čitanja optužnice, tužitelj će ukratko iznijeti dokaze na kojima zasniva optužnicu.
- Nakon čitanja optužnice, sudija odnosno predsjednik vijeća upitaće optuženog da li je razumio navode optužnice.
- Ako se ustanovi da optuženi nije razumio optužnicu, sudija, odnosno predsjednik vijeća će istom ukratko izložiti optužnicu na način koji mu je razumljiv.
- Optuženi ili njegov branitelj, nakon toga, mogu izložiti odbranu i ukratko iznijeti dokaze koje će ponuditi u svoju odbranu (uvodno izlaganje).

[NAPOMENA: S obzirom na to da optuženi ima pravo na šutnju, on i/ili njegov advokat ne moraju objelodaniti dokaze na samom početku. Branitelj može dati uvodnu riječ na početku izlaganja odbrane.]

e) Izvođenje dokaza (Vidi Poglavlje XVII.)

- Tužitelj prezentira slučaj na način da poziva svjedoke i/ili izvodi fizičke predmete i/ili dokumente.
- Svaki svjedok će položiti zakletvu da će govoriti istinu u skladu sa ZKP-om RS/FBiH, osim ako su svjedoci izuzeti ili im je zabranjeno da polažu zakletvu u skladu sa odredbama ZKP- a RS/FBiH.
- Tužitelj provodi direktno ispitivanje svjedoka.
- Optuženi ili njegov advokat, ako ima advokata, mogu unakrsno ispitivati svjedoka nakon što optužba završi direktno ispitivanje.
- Nakon što optužba završi, odbrana može, ali i ne mora pozvati svjedoke, te ima pravo na šutnju i ne iznositi nikakve dokaze.

f.) Završetak izvođenja dokaza

- Nakon provedenog dokaznog postupka, sudija, odnosno predsjednik vijeća poziva tužitelja, oštećenog, branitelja i optuženog da daju završne riječi.
- Posljednja riječ uvijek pripada optuženom.
- Ako optužnicu zastupa više tužitelja, ili optuženi ima više od jednog

branitelja, svi mogu dati završne riječi, ali se njihova izlaganja ne mogu ponavljati i mogu biti vremenski ograničena.

- Nakon završnih riječi, sudija, odnosno predsjednik vijeća objavljuje da je glavni pretres završen, a sud se povlači na vijećanje i glasanje radi donošenja odluke.
- Cijeli tok glavnog pretresa tonski se snima.
- Sudija, odnosno predsjednika vijeća može narediti da se određeni dio zapisnika pročita ili reproducira, a pročitaoce ga ili reproducirati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branitelj ili osoba čija se izjava unosi u zapisnik.
- U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude uz naznaku da li je presuda javno objavljena.
- Izreka presude unijeta u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja izvornik.
- Ako je doneseno rješenje o pritvoru nakon izricanja presude, i ono treba da se unese u zapisnik o glavnom pretresu.

g) Odlaganje glavnog pretresa

- Na zahtjev stranaka i branitelja, glavni pretres se može odložiti, a može se odložiti i rješenjem sudije ili predsjednika vijeća u situaciji kada treba pribaviti nove dokaze, ili ako je optuženi nakon izvršenog krivičnog djela nesposoban da prisustvuje glavnom pretresu ili ako postoje druge smetnje da se glavni pretres uspješno provede.
- Rješenje kojim se odlaže glavni pretres unijet će se u zapisnik o glavnom pretresu, te će se, prema mogućnosti, odrediti dan i sat nastavka glavnog pretresa.
- Protiv naprijed navedenog rješenja nije dopuštena žalba.
- Postoje pravila kod nastavljanja odloženog glavnog pretresa.
- Ako se glavni pretres koji je bio odložen drži pred istim sudijom, odnosno vijećem, pretres će se nastaviti, a sudija, odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tok ranijeg glavnog pretresa.
- Može se odrediti da glavni pretres počne iznova.
- Glavni pretres mora iznova početi ako se izmijenio sastav vijeća, ali poslije saslušanja stranaka i branitelja, sud može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci, vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se pročitaju iskazi svjedoka, vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se pročita zapisnik o uviđaju.
- U situaciji da je glavni pretres odložen duže od 30 dana ili da se glavni pretres drži pred drugim sudijom ili predsjednikom vijeća, glavni pretres mora iznova početi i svi dokazi se moraju ponovo izvesti.

h) Prekid glavnog pretresa

- Sud može prekinuti glavni pretres zbog odmora, ili zbog isteka radnog vremena, ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili odbrane.
- Prekinuti glavni pretres uvijek se nastavlja pred istim sudijom, odnosno vijećem.
- Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim sudijom, odnosno vijećem, ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od 8 dana, postupiće se prema odredbama člana _____. KZ RS/FBiH.

i) Javnost glavnog pretresa

- Glavni pretres je javan.
- Glavnom pretresu mogu prisustvovati samo punoljetne osobe.
- Osobe koje su prisutne na glavnom pretresu ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženog i osoba kojima to dozvoli sudija, odnosno predsjednik vijeća.
- Postoji mogućnost isključenja javnosti.
- Javnost se može isključiti po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i branitelja, ali uvijek poslije saslušanja stranaka i branitelja.
- Javnost se može isključiti za cio glavni pretres ili za jedan njegov dio.
- Razlozi za isključenje javnosti su slijedeći:
 - ako je u pitanju interes državne sigurnosti,
 - radi čuvanja državne, vojne, službene, važne poslovne tajne,
 - radi čuvanja javnog reda,
 - radi zaštite morala u demokratskom društvu,
 - ličnog i intimnog života optuženog, ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.
- Kada se isključi javnost, to se ne odnosi na stranke, branitelja, oštećenog, zakonskog zastupnika i punomoćnika.
- Može se dopustiti da na glavnom pretresu na kome je isključena javnost budu prisutne službene osobe, naučni i javni radnici, a, na zahtjev optuženog, može se to dopustiti i njegovom bračnom, odnosno izvanbračnom drugu i bliskim srodnicima.
- Obaveza suda je da prisutne na glavnom pretresu, na kome je isključena javnost, upozori da su dužni kao tajnu čuvati sve ono što su na pretresu saznali, a da je neovlašćeno odavanje tajne krivično djelo.

- Rješenje o isključenju javnosti donosi sudija, odnosno vijeće i ono mora biti obrazloženo i javno objavljeno. Na ovo rješenje ne može se izjaviti posebna žalba, ali se može pobijati u žalbi na presudu.

j) Rukovođenje glavnim pretresom

- Sudija, odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno prisutni na glavnom pretresu.
- Ako izgledi govore da bi pretres mogao trajati duže, predsjednik vijeća ima mogućnost zatražiti od predsjednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudija koji će prisustvovati glavnom pretresu, kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove spriječenosti (rezervne ili dodatne sudije).
- Glavnim pretresom rukovodi sudija, odnosno predsjednik vijeća koji treba da se stara za svestrano pretresanje predmeta, utvrđivanje istine i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.
- O prijedlozima stranaka i branitelja odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća.
- Odluke sudije, odnosno predsjednika vijeća uvijek se objavljuju s kratkim obrazloženjem, a odluka sa obrazloženjem se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.
- Glavni pretres teče onim redom kako je to utvrđeno zakonom, ali se može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravljanja.

k) Održavanje reda u sudnici u toku glavnog pretresa

- Sudija, odnosno predsjednik vijeća stara se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda.
- Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odmah poslije otvaranja glavnog pretresa upozoriti osobe koje su prisutne na glavnom pretresu da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad suda. Može se odrediti i pretresanje osoba koje su prisutne na glavnom pretresu.
- Osobe koje ometaju rad suda mogu se udaljiti iz sudnice.
- U sudnici je zabranjeno filmsko i televizijsko snimanje, s tim da predsjednik suda može odobriti snimanje na glavnom pretresu.
- Ako je snimanje odobreno od strane predsjednika suda, sudija, odnosno predsjednik vijeća na glavnom pretresu može iz opravdanih razloga odlučiti da se pojedini dijelovi pretresa ne snimaju.
- Ukoliko se optuženi nedolično ponaša, može se narediti da se isti udalji iz sudnice za određeni vremenski period, ali se prije toga mora

upozoriti da prekine sa nedoličnim ponašanjem. U tom vremenskom periodu može se nastaviti glavni pretres, ukoliko optuženi ima branitelja.

- Ako tužitelj, branitelj, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja prisustvuje glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije, odnosno predsjednika vijeća, isti će se upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, navedene osobe mogu se kazniti novčanom kaznom do 10.000 KM, a mogu se i udaljiti iz sudnice.

l) Posljedice udaljavanja advokata iz sudnice u toku glavnog pretresa

- Ako tužitelj i branitelj budu udaljeni iz sudnice, obavještava se Visoko sudsko i tužilačko vijeće, odnosno advokatska komora čiji je branitelj član, radi poduzimanja daljih mjera.
- Branitelju ili punomoćniku oštećenog, koji nakon kažnjavanja nastavi sa narušavanjem reda, može se uskratiti dalje zastupanje i može se kazniti novčanom kaznom do 30.000 KM.
- O kažnjavanju donosi se rješenje protiv koga je dopuštena posebna žalba.
- Glavni pretres će se prekinuti ili odložiti dok optuženi ne uzme drugog branitelja koji će se pripremiti za odbranu.

m) Posljedice davanja lažnog iskaza

- Na glavnom pretresu, ako sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrdi da postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak dao lažni iskaz, može se o tome sačiniti poseban prepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka, a koji se dostavlja nadležnom tužitelju radi poduzimanja zakonskih mjera.

POGLAVLJE XVII.
ZAKONITOST DOKAZA

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2

POGLAVLJE XVII.

ZAKONITOST DOKAZA

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 11./10. Zakonitost dokaza

- (1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.
- (2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.
- (3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na osnovu dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 15./14. Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su da s jednakom pažnjom ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje mu idu u korist.

Član 16./15. Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 238./223.
Sudsko osiguranje dokaza

(1) Kada je u interesu pravde da se svjedok sasluša kako bi se njegov iskaz koristio na glavnom pretresu, zato što postoji mogućnost da neće biti dostupan sudu za vrijeme suđenja, sudija za prethodni postupak može, na prijedlog stranaka ili branitelja, narediti da se izjava tog svjedoka uzme na posebnom saslušanju. Saslušanje će se provesti u skladu sa članom 277. ovog zakona.

(2) Prije upotrebe izjave svjedoka iz stava 1. ovog člana, stranka, odnosno branitelj, koji traži da se izjava uzme u obzir kao dokaz na glavnom pretresu, mora dokazati da je, i pored svih uložениh napora da se osigura prisustvo svjedoka na glavnom pretresu, svjedok ostao nedostupan. Ova izjava se ne može koristiti ako je svjedok prisutan na glavnom pretresu.

(3) Ukoliko stranke ili branitelj smatraju da će doći do nestanka određenog dokaza, odnosno do nemogućnosti izvođenja takvog dokaza na glavnom pretresu, predložit će sudiji za prethodni postupak poduzimanje neophodne radnje u cilju osiguranja dokaza. Ako sudija za prethodni postupak prihvati prijedlog o poduzimanju radnje dokazivanja, obavijestit će o tome stranke i branitelja.

(4) Ako sudija za prethodni postupak odbije prijedlog iz st.1. i 3. ovog člana, donijeće rješenje protiv kojeg se može izjaviti žalba vijeću iz člana 25. stav 6. ovog zakona.

Član 258./250.
Davanje lažnog iskaza svjedoka ili vještaka

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnom pretresu dao lažni iskaz, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sačini poseban prepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti tužitelju.

Član 270./262.
Čuvanje materijalnih dokaza

(1) U posebnoj prostoriji suda pohranjuju se i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni u toku krivičnog postupka. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može u bilo koje vrijeme izdati naredbu koja se odnosi na kontrolu i raspolaganje materijalnim dokazima.

(2) Federalni ministar pravde donijeće propise kojima će odrediti način i uvjete pod kojima se čuvaju materijalni dokazi iz stava 1. ovog člana.

Član 276./268. Izvođenje dokaza

(1) Stranka i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.

(2) Osim ako sudija, odnosno vijeće u interesu pravde ne odredi drukčije, dokazi se na glavnom pretresu izводе sljedećim redom:

- dokazi optužbe,
- dokazi odbrane,
- dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika),
- dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika),
- dokazi čije je izvođenje naložio sudija, odnosno vijeće,
- sve relevantne informacije koje mogu pomoći sudiji, odnosno vijeću kod odmjerenja odgovarajuće krivičnopravne sankcije ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.

(3) U toku izvođenja dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje. Direktno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija, odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

Član 277./269. Direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje svjedoka

(1) Dozvoljeno je ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji je pozvao svjedoka (direktno ispitivanje), zatim ispitivanje tog svjedoka od suprotne stranke, odnosno branitelja (unakrsno ispitivanje) i ponovno ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji ga je pozvao. Svjedoka ispituje stranka koja ga je pozvala, ali sudija, odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu u svakoj fazi ispitivanja postaviti svjedoku odgovarajuće pitanje. Pitanja svjedoku od suprotne stranke ograničavaju se na pitanja koja su prethodno postavljena u toku ispitivanja svjedoka od stranke koja je pozvala svjedoka i pitanja u korist vlastitih tvrđenja. Pitanja na ponovnom ispitivanju svjedoka od stranke koja ga je pozvala ograničavaju se i odnose na pitanja postavljena u toku ispitivanja svjedoka od suprotne stranke. Nakon što svjedok bude ispitan, sudija, odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu mu postavljati pitanja.

(2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postavljati

prilikom direktnog ispitivanja, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. Prema pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti - dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke, ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi da sarađuje, sudija, odnosno predsjednik vijeća može dozvoliti pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.

(3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri kontrolirati način i redosljed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja.

(4) Prilikom izvođenja dokaza iz člana 276./268. stav 2. tačka e)/d) ovog zakona sud će ispitati svjedoka, a nakon toga dozvoliti strankama i branitelju da postavljaju pitanja.

Član 278./270.

Pravo suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno - ako je to pitanje prema njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet.

(2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj žele da dokažu nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbiće izvođenje takvog dokaza.

Član 279./271.

Posebna pravila o dokazima u slučajevima seksualnih delikata

(1) U postupku se ne mogu koristiti kao dokazi činjenice koje se odnose na ranije seksualno ponašanje oštećene strane i njene seksualne predispozicije.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana može se u postupku koristiti dokaz da sperma, medicinska dokumentacija o povredama ili drugi materijalni dokazi potiču od druge osobe, a ne od optuženog.

(3) U slučajevima počinjenja krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pristanak žrtve se ne može upotrijebiti u prilog odbrane optuženog.

(4) Prije prihvatanja dokaza u skladu s ovim članom obaviće se odgovarajuće saslušanje sa koga je isključena javnost.

(5) Zahtjev, prateća dokumentacija i zapisnik sa saslušanja čuvaju se zapečaćeni u posebnoj omotu, osim ako sud ne odredi drukčije.

Član 281./273.

Polaganje zakletve, odnosno davanje izjave

(1) Svi svjedoci polažu zakletvu ili daju izjavu prije svjedočenja, koja zamjenjuje zakletvu.

(2) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: “Zaklinjem se čašću i savješću - izjavljujem da ću govoriti istinu o svemu što će me sud pitati i da neću uskratiti, dodati ili promijeniti ništa meni poznato o ovom predmetu.”

(3) Nijemi svjedoci, koji znaju čitati i pisati, daju zakletvu, odnosno izjavu potpisivanjem teksta zakletve, odnosno izjave, a gluhi svjedoci čitaju tekst zakletve, odnosno izjave. Ako gluhi ili nijemi svjedoci ne znaju čitati i pisati, zakletva, odnosno izjava se daje uz pomoć tumača.

Član 285./277.

Ispitivanje vještaka

(1) Prije ispitivanja vještaka, sudija, odnosno predsjednik vijeća opomenuće ga i na njegovu dužnost da iznese nalaz i mišljenje na najbolji mogući način i u skladu s vještinom i pravilima struke i upozoriće ga da davanje lažnog iskaza o nalazu i mišljenju predstavlja krivično djelo.

(2) Vještak će položiti zakletvu, odnosno dati izjavu prije svjedočenja.

(3) Zakletva, odnosno izjava se daje usmeno.

(4) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: “Zaklinjem se čašću-izjavljujem da ću govoriti istinu i da ću tačno i potpuno iznijeti svoj nalaz i mišljenje.”

(5) Vještak iznosi svoj nalaz i mišljenje usmeno na glavnom pretresu. U tom slučaju vještak će biti direktno, unakrsno, odnosno dodatno ispitan od obje stranke i branitelja, odnosno suda.

(6) Pisani nalaz i mišljenje vještaka biće prihvaćeni kao dokazni materijal samo ukoliko je taj vještak svjedočio na pretresu.

Član 286./278.
Otpuštanje svjedoka i vještaka

(1) Saslušani svjedoci i vještaci ostaće ispred sudnice ukoliko ih sudija, odnosno predsjednik vijeća potpuno ne otpusti nakon ispitivanja od stranaka i branitelja.

(2) Na prijedlog stranke, ili branitelja ili po službenoj dužnosti, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da ispitani svjedoci i vještaci napuste sudnicu i da budu naknadno pozvani i ponovo ispitani u prisustvu ili odsustvu ostalih svjedoka i vještaka.

Član 287./279.
Saslušanje van sudnice

(1) Ako se u toku suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti doći pred sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se svjedok, odnosno vještak ispita van sudnice - ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će prisustvovati ispitivanju, a ispitivanje će se provesti u skladu s članom 277./269. ovog zakona.

(2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, ispitivanje svjedoka se može izvršiti prilikom rekonstrukcije događaja van sudnice. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će biti prisutni na rekonstrukciji, a ispitivanje će se provesti u skladu s članom 277./269. ovog zakona.

(3) Stranke, branitelj i oštećeni uvijek se obavještavaju o vremenu i mjestu ispitivanja svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije, s uputstvom da stranke, branitelj i svjedoci moraju prisustvovati ovim radnjama. Saslušanje će se provesti kao da se izvodi na glavnom pretresu u skladu s članom 277./269. ovog zakona.

(4) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, na ispitivanje maloljetnika kao svjedoka shodno se primjenjuju odredbe člana 100./150. stava 6. i člana 104./154. ovog zakona.

Član 288./280.
Izuzeci od neposrednog provođenja dokaza

(1) Iskazi dati u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnom pretresu i mogu biti korišćeni prilikom direktnog i unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda, ili u odgovoru na pobijanje ili za dodatno ispitivanje. U ovom slučaju osobi se može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se prema odluci sudije, odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć ili je znatno otežan iz važnih uzroka.

Član 289./281.
Zapisnici o dokaznom materijalu

(1) Zapisnik o uviđaju na licu mjesta, o pretresanju stana ili osoba, o oduzimanju stvari, knjiga, zapisnika i ostalih dokaza izniće se na glavnom pretresu da bi se utvrdio njihov sadržaj, a prema ocjeni sudije, odnosno predsjednika vijeća njihov sadržaj se može ukratko unijeti u zapisnik o glavnom pretresu.

(2) Za provjeru vjerodostojnosti pismena, zapisa ili fotografije, potrebni su originalna pismena, zapis ili fotografija, osim ako nije drukčije propisano ovim zakonom.

(3) Izuzetno od stava 2. ovog člana može se koristiti kao dokaz i ovjerena kopija originala, kao i kopija koja je potvrđena kao neizmjenjena u odnosu na original.

(4) Dokazni materijal iz stava 1. ovog člana se čita ukoliko se stranke i branitelj drukčije ne dogovore.

Član 291./283.
Dopuna dokaznog postupka

(1) Nakon izvođenja dokaza, sudija, odnosno predsjednik vijeća upitaće stranke i branitelja da li imaju još neki dokazni prijedlog.

(2) Ukoliko stranke i branitelj nemaju nove dokazne prijedloge ili prijedlozi budu odbijeni, sudija, odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak završen.

GLAVA XVIII.

PRESUDA I KRIVIČNA SANKCIJA

I RELEVANTNE ODREDBE	10
Zakon o krivičnom postupku FBiH	10
Krivični zakon FBiH/RS	14
II TABELE KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA	34
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	63
a) Presude kojima se izriče kazna	63
b) izricanje kazne zatvora	64
c) Izricanje kombinirane kazne za krivična djela počinjena u stjecaju	64
d) Izricanje kazne dugotrajnog zatvora	64
e) Izricanje novčane kazne	65
f) izricanje novčane kazne kao sporedne kazne	65
g) izricanje mjere rada za opće dobro na slobodi	65

POGLAVLJE XVIII.

PRESUDA I KRIVIČNA SANKCIJA

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku FBiH

Član 269.

Unošenje izreke presude u zapisnik

- (1) U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude, uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude unijeta u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja izvornik.
- (2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru, i ono se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 297.

Meritorne i procesne presude

- (1) Presudom se optužba odbija, ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.
- (2) Ako optužba obuhvata više krivičnih djela, u presudi će se izreći da li se i za koje djelo optužba odbija, ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.

Član 298.

Presuda kojom se optužba odbija

Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

- a) ako za presuđenje sud nije stvarno nadležan,
- b) ako je postupak vođen bez zahtjeva tužitelja,
- c) ako je tužitelj od započinjanja pa do završetka glavnog pretresa

- odustao od optužnice,
- d) ako nije bilo potrebnog odobrenja ili ako je nadležni državni organ odustao od odobrenja,
 - e) ako je optuženi za isto djelo već pravosnažno osuđen, oslobođen od optužbe ili je postupak protiv njega rješenjem pravosnažno obustavljen, a ne radi se o rješenju o obustavljanju postupka iz člana 342. ovog zakona i
 - f) ako je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od gonjenja, ili se krivično gonjenje ne može poduzeti zbog zastarjelosti ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

Član 299.

Presuda kojom se optuženi oslobađa od optužbe

Presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe sud će izreći:

- a) ako djelo za koje se optuženi optužuje nije zakonom propisano kao krivično djelo,
- b) ako postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost optuženog,
- c) ako nije dokazano da je optuženi učinio krivično djelo za koje se optužuje.

Član 300.

Presuda kojom se optuženi oglašava krivim

(1) U presudi kojom se optuženi oglašava krivim sud će izreći:

- a) za koje se krivično djelo optuženik oglašava krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe Krivičnog zakona,
- b) zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe Krivičnog zakona primijenjene,
- c) kakva se kazna izriče optuženom ili se prema odredbama Krivičnog zakona oslobađa kazne,
- d) odluku o uvjetnoj osudi,
- e) odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi i odluku o vraćanju predmeta (član 88.), ako predmeti do tada nisu vraćeni vlasniku, odnosno držatelju, odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne,
- f) odluku o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopravnom

zahtjevu, kao i o tome da se pravosnažna presuda ima objaviti putem sredstava javnog informiranja.

(2) Ako je optuženom izrečena novčana kazna, u presudi će se odrediti rok u kojem se novčana kazna ima platiti i način zamjene izvršenja novčane kazne u slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti.

Odjeljak 3 - Objavljivanje presude

Član 301.

Vrijeme i mjesto objavljivanja presude

(1) Nakon što je presuda izrečena, sud će je odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti da istog dana poslije završetka glavnog pretresa izrekne presudu, odložiće objavljivanje presude najviše za tri dana i odrediće vrijeme i mjesto objavljivanja presude.

(2) Sud će u prisutnosti stranaka i branitelja, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika javno pročitati izreku i priopćiti ukratko razloge presude.

(3) Objavljivanje presude će se izvršiti i kad stranka, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik nije prisutan. Sud može odlučiti da optuženom koji je odsutan presudu usmeno priopći sudija, odnosno predsjednik vijeća ili da mu se presuda samo dostavi.

(4) Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvijek pročitati u javnom zasjedanju. Vijeće će odlučiti hoće li i koliko isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

(5) Svi prisutni saslušaće čitanje izreke presude stojeći.

Član 302.

Pritvor nakon izricanja presude

Za određivanje, produženje ili ukidanje pritvora poslije objavljivanja presude do njene pravosnažnosti, primjenjivaće se odredba člana 152. ovog zakona.

Član 303.
Pouka o pravu na žalbu i druga upozorenja

- (1) Nakon objavljivanja presude sudija, odnosno predsjednik vijeća će poučiti optuženog i oštećenog o pravu na žalbu, kao i o pravu na odgovor na žalbu.
- (2) Ako je optuženom izrečena uvjetna osuda, sudija, odnosno predsjednik vijeća upozoriće ga na značaj uvjetne osude i na uvjete kojih se mora pridržavati.
- (3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća upozoriće optuženog da do pravosnažnog okončanja postupka treba obavijesti sud o svakoj promjeni adrese.

Odjeljak 4 - Pisana izrada i dostavljanje presude

Član 304.
Pisana izrada presude

- (1) Presuda koja je objavljena mora se pisano izraditi u roku od 15 dana poslije objavljivanja, a u složenim stvarima, izuzetno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je obavijestiti predsjednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik suda će, prema potrebi, poduzeti mjere da se presuda što prije izradi.
- (2) Presudu potpisuju sudija, odnosno predsjednik vijeća i zapisničar.
- (3) Ovjereni prepis presude dostaviće se tužitelju i oštećenom, a optuženom i branitelju saglasno članu 185. ovog zakona. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, ovjereni prepisi presude moraju biti dostavljeni u rokovima iz stava 1. ovog člana.
- (4) Optuženom i oštećenom dostaviće se i pouka o pravu na žalbu.
- (5) Ovjereni prepis presude sud će, s poukom o pravu na žalbu, dostaviti osobi čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i pravnoj osobi kojoj je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Pravosnažna presuda će se dostaviti oštećenom.

Član 305.

Sadržaj presude

(1) Pisano izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

(2) Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime Federacije Bosne i Hercegovine, naziv suda, ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime optuženog, krivično djelo za koje je optužen i da li je bio prisutan na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime tužitelja, branitelja, zakonskog zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni na glavnom pretresu i dan objavljivanja izrečene presude.

(3) Izreka presude sadrži osobne podatke o optuženom i odluku kojom se optuženi oglašava krivim za krivično djelo za koje je optužen, ili kojom se oslobađa od optužbe za to djelo ili kojom se optužba odbija.

(4) Ako je optuženi oglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz člana 300. ovog zakona, a ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtjevu, ako je bio postavljen.

(5) U slučaju sticaja krivičnih djela, sud će u izreku presude unijeti kazne utvrđene za svako pojedinačno krivično djelo, a zatim jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva djela u sticaju.

(6) U obrazloženju presude, sud će iznijeti razloge za svaku tačku presude.

(7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se vodio prilikom rješavanja pravnih pitanja, a naročito prilikom utvrđivanja da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i prilikom primjenjivanja određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.

(8) Ako je optuženom izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti sud uzeo u obzir kod odmjeravanja kazne. Sud će posebno obrazložiti kojim se razlozima vodio prilikom odluke da kaznu treba ublažiti, ili optuženog osloboditi kazne, ili izreći uvjetnu osudu, ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanja imovinske koristi.

(9) Ako se optuženi oslobađa optužbe, u obrazloženju će se naročito navesti iz kojih se razloga iz člana 299. ovog zakona to čini.

(10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija, sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Član 306.

Ispravke u presudi

(1) Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnosti pisano izrađene presude s izvornikom ispraviće, posebnim rješenjem, sudija, odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branitelja ili po službenoj dužnosti.

(2) Ako postoji nesaglasnost između pisano izrađene presude i njenog izvornika u pogledu podataka iz člana 300. stav 1. tač. od a) do e) i tačke g) ovog zakona, rješenje o ispravci dostaviće se osobama iz člana 303. ovog zakona. U tom slučaju, rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rješenja protiv koga posebna žalba nije dopuštena.

Krivični zakon FBiH/RS

Poglavlje VII./Poglavlje III.

K A Z N E

Član 41./29.

Vrste kazni

(6) Krivično odgovornim počiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove kazne:

(5) kazna zatvora;

(6) novčana kazna.

(7) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.

(8) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.

(9) Ako je za jedno krivično djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.

(10) Za krivična djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom, ili kad je zakonom propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Član 42./28.

Svrha kažnjavanja

Svrha kažnjavanja jeste:

- a) da se izrazi društvena osuda počinjenog krivičnog djela;
- b) da se utiče na počinitelja da ubuduće ne počini krivična djela;
- c) da se utiče na ostale da ne počine krivična djela;
- d) i da se utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja počinitelja.

Član 43./32.

Kazna zatvora

(1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti duža od dvadeset godina.

(2) Za najteže oblike teških krivičnih djela počinjenih s umišljajem može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset pet godina (dugotrajni zatvor).

(3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino krivično djelo.

(4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći počinitelju koji u vrijeme počinjenja krivičnog djela nije navršio dvadeset jednu godinu.

(5) Pod uvjetima propisanim Glavom X. (Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika) ovog zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je prema svojoj svrsi, prirodi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna lišenja slobode.

(6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.

(7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržane tri petine te kazne.

Član 44./34.

Rad za opće dobro na slobodi

(1) Kad sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci, može istovremeno odrediti da se izrečena kazna, uz pristanak optuženog, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.

(2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi zasniva se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istovremeno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe krivičnihopravnih sankcija.

(3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju srazmjernom izrečenoj kazni zatvora od najmanje deset do najviše šezdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti duži od jedne godine.

(4) Kod ocjenjivanja trajanja rada za opće dobro na slobodi, kao i vremena izvršenja tog rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti počinitelja, s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.

(5) U slučaju kad osuđenik nakon isteka određenog roka nije izvršio ili je samo djelimično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.

(6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama člana 47. (Zamjena novčane kazne) ovog zakona.

(7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi, u smislu vrste i radnog mjesta, obavlja kantonalno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta osuđenika, vodeći računa o njegovim sposobnostima i znanjima.

Član 45./108.

Uvjetni otpust

- (1) Osuđeni koji je izdržao polovinu, te, izuzetno, osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora, pod uvjetom da ne učini novo krivično djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
- (2) Osuđeni koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a naročito da neće počinuti krivična djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenog, uzeće se u obzir njegovo ponašanje u toku izdržavanja kazne i druge okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnjavanja postignuta.
- (3) Osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stava 1. ovog člana i ukoliko posebne okolnosti vezane za ličnost osuđenog jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
- (4) Osuđeni na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Član 46./109.

Opoziv uvjetnog otpusta

- (1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđeni za vrijeme uvjetnog otpusta učini jedno ili više krivičnih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
- (2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđeni na uvjetnom otpustu učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja hoće li opozvati uvjetni otpust, sud naročito uzima u obzir sličnost počinjenih djela, njihov značaj, motive iz kojih su počinjena, te druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.
- (3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta, sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđeni izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.
- (4) Odredbe st. od 1. do 3. ovog člana primjenjuju se i kad se osuđenom na uvjetnom otpustu sudi za krivično djelo počinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.

(5) Ako je osuđeni na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Član 47./35.

Novčana kazna

(1) Novčana kazna izriče se u dnevnim iznosima, a, ako to nije moguće, može se izreći u određenom iznosu.

(2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šezdeset dnevnih iznosa, a za krivična djela počinjena iz koristoljublja najviše hiljadu pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.

(3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu, najniži iznos ne može biti manji od 150 KM, a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za krivična djela počinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.

(4) Prilikom izricanja novčane kazne za krivična djela počinjena iz koristoljublja, sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od najvišeg iznosa propisanog u st. 2. i 3. ovog člana, ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je počinitelj pribavio počinjenjem krivičnog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju počinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio počinjenjem krivičnog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.

(5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud, primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka počinitelja prema iznosu njegove tromjesečne neto plaće i njegove druge dohotke, te porodične obaveze. Prilikom određivanja visine iznosa, sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.

(6) Podatke iz st. od 1. do 5. ovog člana, koji sudu nisu poznati, osigurava optuženi u roku koji odredi sud, a najkasnije do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku. Ako do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku, sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.

(7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu, a najviši jednu trećinu posljednje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plaće

zaposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.

(8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne koji ne može biti kraći od petnaest dana niti duži od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđeni isplati novčanu kaznu i u otplatama, s tim da rok isplate ne može biti duži od dvije godine.

(9) Novčane kazne izrečene i naplaćene prema ovom zakonu prihod su budžeta Federacije.

Član 48./36.

Zamjena novčane kazne

(1) Novčana kazna se ne naplaćuje prinudno.

(2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelimično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.

(3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne, ili ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu, za svakih započelih 50 KM novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od jedne godine.

(4) Ako osuđeni isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se srazmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, izvršenje zatvora će se obustaviti.

Član 49./37.

Opća pravila za odmjeravanje kazne

(1) Sud će počinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja.

(2) Kad sud odmjerava kaznu počinitelju za krivično djelo počinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela počinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od

ranije osude, ili od izdržane ili oproštene kazne.

(3) Kod odmjerenja novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje počinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.

Član 50./38.

Ublažavanje kazne

Sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

- a) kad zakon propisuje da se počinitelj može blaže kazniti;
- b) i kad sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Član 51./39.

Granice ublažavanja kazne

(1) Kad postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 50. (Ublažavanje kazne) ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

- a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
- b) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
- c) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;
- d) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;
- e) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
- f) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;
- g) ako je za krivično djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se

izriče u određenom iznosu, do 150 KM.

(2) Kod odlučivanja koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to krivično djelo.

Član 52./40.

Oslobodjenje od kazne

(1) Sud može osloboditi kazne počinitelja krivičnog djela kad to zakon izričito propisuje.

(2) Kad je sud ovlašćen počinitelja krivičnog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članu 50. (Ublažavanje kazne) ovog zakona.

Član 53./41.

Poseban slučaj oslobodjenja od kazne za krivična djela počinjena iz nehata

Sud može osloboditi kazne počinitelja krivičnog djela počinjenog iz nehata kad posljedice djela tako teško pogađaju počinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Član 54./42.

Stjecaj krivičnih djela

(1) Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći prema ovim pravilima:

- a) ako je za neko od krivičnih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
- b) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti preći dvadeset godina;

- c) ako su za sva krivična djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
 - d) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih novčanih kazni.
- (3) Ako je za neka krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u stjecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu prema odredbama stava 2. tač. od b) do d) ovog člana.
- (4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno krivično djelo u stjecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jedinstvenu novčanu kaznu prema odredbi stava 2. tačke d) ovog člana.
- (5) Ako je sud za krivična djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu prema odredbama stava 2. tač. b) i c) ovog člana.

Član 55.(FBiH) **Produženo krivično djelo**

- (1) Odredbe ovog zakona o stjecaju krivičnih djela neće se primijeniti kad počinitelj počini produženo krivično djelo.
- (2) Produženo krivično djelo je počinjeno kad je počinitelj s namjerom počinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja, s obzirom na način počinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
- (3) Kad se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Član 56./43. **Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi**

- (1) Ako se osuđenoj osobi sudi za krivično djelo počinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična

djela primjenom odredaba člana 53. (Stjecaj krivičnih djela) ovog zakona uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđeni izdržao uračunaće se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.

(2) Za krivično djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će počinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne ako se primjenom odredaba člana 53. ovog zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja, s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.

(3) Prema osuđenom koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora učini krivično djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se disciplinska mjera.

Član 57./44.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

(1) Vrijeme provedeno u pritvoru i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.

(2) Kazna zatvora koju je osuđenik izdržao ili novčana kazna koju je osuđenik platio za prekršaj, uračunava se u kaznu izrečenu za krivično djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja.

(3) Kod svakog uračunavanja, izjednačava se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Član 58./124.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inozemstvu

Pritvor, lišenje slobode u toku postupka izručenja i kazna koju je počinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunaće se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično djelo, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti prema ocjeni suda.

MJERE UPOZORENJA

Član 59./45.

Vrste mjera upozorenja

Mjere upozorenja jesu:

- a) sudska opomena;
- b) uvjetna osuda.

Član 60.(FBiH)

Svrhe mjera upozorenja

(3) Svrha sudske opomene je da se krivično odgovornom počinitelju uputi upozorenje kada se radi ostvarivanja svrhe krivičnihopravnih sankcija ne mora primijeniti kažnjavanje i kada ono nije nužno radi krivičnopravne zaštite.

(4) Svrha uvjetne osude je da se počinitelju krivičnog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom, kojim se omogućava ostvarivanje svrhe krivičnihopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja kada izvršenje kazne nije prijeko potrebno radi krivičnopravne zaštite.

Član 61./54.

Sudska opomena

(6) Sudska opomena može se izreći za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom, koja su počinjena pod takvim olakšavajućim okolnostima koje ih čine naročito lakim i kad se, s obzirom na sve okolnosti koje se tiču počinitelja, posebno njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzrokovane krivičnim djelom, steknu uvjeti za postignuće svrhe krivičnihopravnih sankcija bez kažnjavanja.

(7) Sudska opomena može se izreći i za određeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do tri godine, pod uvjetima propisanim zakonom i kad se steknu ostali uvjeti iz stava 1. ovog člana.

(8) Sudska opomena može se izreći i za krivična djela počinjena u stjecaju ako se za svako od tih djela steknu uvjeti iz st. 1. ili 2. ovog člana.

(9) Kod odlučivanja hoće li izreći sudsku opomenu, sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir ličnost počinitelja, njegov raniji

život, njegovo ponašanje poslije počinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno.

(10) Sudska se opomena ne može izreći vojnim osobama za krivična djela protiv oružanih snaga Federacije.

Član 62./46. Uvjetna osuda

(8) Sud počinitelju krivičnog djela uvjetnom osudom utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne učini novo krivično djelo.

(9) Kod odlučivanja hoće li izreći uvjetnu osudu, sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir ličnost počinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije počinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno.

(10) Uvjetna osuda može se izreći kad je počinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.

(11) Za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, uvjetna osuda se može izreći samo ako je kazna iz stava 3. ovog člana utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.

(12) Uvjetna se osuda ne može izreći za krivična djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine.

(13) Ako je počinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda može se izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.

(14) Sigurnosne mjere izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Član 63.(FBiH) Obaveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda

i. Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje sljedećih obaveza: da osuđeni vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, da naknadi štetu koju je pričinio krivičnim djelom, ili da ispuni druge obaveze predviđene krivičnim zakonodavstvom u Federaciji.

ii. Rok za ispunjenje obaveza iz stava 1. ovog člana utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Član 64./48.

Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela

(5) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđeni u toku vremena provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora dvije godine ili teža kazna.

(6) Ako osuđeni u vrijeme provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti koje se odnose na počinjena krivična djela i počinitelja, a posebno srodnost počinjenih krivičnih djela, njihov značaj i pobude iz kojih su počinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome je sud vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako počinitelju za krivična djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova krivična djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju dužem od dvije godine, član 62. (Uvjetna osuda) stav 3. ovog zakona.

(7) Ako opozove uvjetnu osudu, sud će primjenom odredaba člana 54. (Stjecaj krivičnih djela) ovog zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo krivično djelo uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.

(8) Ako ne opozove uvjetnu osudu, sud može za novo krivično djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo krivično djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdiće jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo krivično djelo primjenom odredaba člana 54. ovog zakona i odrediće novo vrijeme provjeravanja koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti nove presude. Osuđenom, kojem za novo krivično djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne uračunava se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije krivično djelo.

Član 65./49.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije počinjenog krivičnog djela

(3) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđeni počinio krivično djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo osnova za izricanje uvjetne osude da se znalo za to krivično djelo. U tom će slučaju primijeniti odredbu člana 64. (Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela) stav 3. ovog zakona.

(4) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu, primijeniće odredbu člana 64. stav 4. ovog zakona.

Član 66./50.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza

(3) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđeni u toku određenog vremena provjeravanja ne ispuni izrečenu obavezu u slučajevima kad je mogao ispuniti tu obavezu.

(4) U slučaju nemogućnosti ispunjenja izrečene obaveze sud može produžiti rok za ispunjenje te obaveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obavezom predviđenom krivičnim zakonodavstvom u Federaciji, ili može osuđenog osloboditi ispunjenja izrečene obaveze.

Član 67./51.

Rokovi za opoziv uvjetne osude

(4) Uvjetna osuda se može opozvati u toku vremena provjeravanja.

(5) Ako osuđeni u toku vremena provjeravanja počini krivično djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek poslije isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja.

(6) Ako osuđeni u određenome roku ne ispuni koju obavezu iz člana 63. (Obaveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda) stav 1. ovog zakona, sud može uvjetnu osudu opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Član 68./52.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom

(3) Sud može odrediti da se počinitelj kome je izrečena uvjetna osuda stavi pod zaštitni nadzor ako, s obzirom na okolnosti počinjenja krivičnog djela, ličnost počinitelja, njegov raniji život i ponašanje poslije počinjenog krivičnog djela, smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagođavanje osuđenika bolje ostvariti.

(4) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti duže od dvije godine.

Član 69./53.
Sadržaj zaštitnog nadzora

Zaštitni nadzor može obuhvaćati ove obaveze:

- g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- h) uzdržavanje od upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga;
- i) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovališta i postupanje prema njihovim savjetima;
- j) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- k) prihvatanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima počinitelja;
- l) raspolaganje plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i u skladu sa bračnim i obiteljskim obavezama.

Član 70.
Određivanje zaštitnog nadzora

(1) Sud u presudi određuje jednu ili više obaveza iz člana 69. (Sadržaj zaštitnog nadzora) ovog zakona utvrđujući njihov sadržaj.

(2) Kod određivanja obaveza iz člana 69. ovog zakona sud će naročito uzeti u obzir godine života počinitelja, njegovo opće zdravstveno i psihičko stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, naročito u kući, školi ili na radnom mjestu, pobude iz kojih je počinio krivično djelo i ponašanje poslije počinjenog krivičnog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja, a od značaja su za izbor obaveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.

(3) Ako u toku trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.

(4) Ako osuđeni, kojem je izrečen zaštitni nadzor, ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti, ili može ranije obaveze zamijeniti drugim, ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja ili opozvati uvjetnu osudu.

SIGURNOSNE MJERE

Član 71./56. Vrste sigurnosnih mjera

Počiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:

- a) obavezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obavezno liječenje od ovisnosti;
- c) zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom;
- e) lišenje predmeta.

Član 72./55. Svrha sigurnosnih mjera

Svrha sigurnosnih mjera je otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu uticati da počinitelj ubuduće poćini krivićna djela.

Član 73./57. Izricanje sigurnosnih mjera

Sud moće počinitelju krivićnog djela izreći jednu ili više sigurnosnih mjera kad postoje uvjeti za njihovo izricanje predvićeni ovim zakonom.

Član 74./58. Obavezno psihijatrijsko lijećenje

- (1) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog lijećenja izriće se počinitelju krivićnog djela koji je krivićno djelo poćinio u stanju bitno smanjene uraćunljivosti ili smanjene uraćunljivosti ako postoji opasnost da bi uzroci takvoga stanja mogli i ubuduće djelovati na počinitelja da poćini novo krivićno djelo.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog lijećenja moće se izvršiti pod uvjetima iz stava 1. ovog ćlana, uz izdržavanje kazne zatvora, ili uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu.
- (3) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog lijećenja traje dok ne prestanu

razlozi zbog kojih je izrečena, ali najduže do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.

(4) Kao u slučaju iz člana 44. (Rad za opće dobro na slobodi) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji se u toku izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju.

(5) Pod uvjetima iz stava 2. ovog člana obavezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.

(6) Prema počinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju u toku vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 66. (Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza) ovog zakona.

Član 75./59.

Obavezno liječenje od ovisnosti

(1) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti može se izreći počinitelju koji je krivično djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće počiniti krivična djela.

(2) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti se, pod uvjetima iz stava 1. ovog člana, može izreći uz istu krivičnopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim zakonom propisano za sigurnosnu mjeru obaveznog psihijatrijskog liječenja.

(3) Kao u slučaju iz člana 44. (Rad za opće dobro na slobodi) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji se u toku izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom liječenju od ovisnosti.

(4) Pod uvjetima iz člana 74. (Obvezno psihijatrijsko liječenje) stav 2. ovog zakona, obavezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.

(5) Prema počinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti u toku vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 65. (Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza) ovog zakona.

Član 76./60.

Zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije

- (1) Sigurnosna mjera zabrane vršenja određenog poziva, aktivnosti ili funkcije može se izreći počinitelju koji je počinio krivično djelo u vezi sa imovinom koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, aktivnosti ili funkciji ako postoji opasnost da bi takvo vršenje moglo poticajno djelovati da počinio novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, aktivnosti ili funkcije u vezi sa imovinom koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
- (2) Sigurnosna mjera zabrane vršenja određenog poziva, aktivnosti ili funkcije može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne niti duže od deset godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.
- (3) Kao u slučaju iz člana 44. (Rad za opće dobro na slobodi) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji u toku izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije.
- (4) Prema počinitelju krivičnog djela koji prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije u toku vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 66. (Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza) ovog zakona.

Član 77./61.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

- (1) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći počinitelju krivičnog djela protiv sigurnosti prometa kada postoji opasnost da će upravljaajući motornim vozilom ponovo počiniti takvo krivično djelo.
- (2) Pod uvjetima iz stava 1. ovog člana zabrana upravljanja motornim vozilom može se odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste motornih vozila.
- (3) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni duže od pet godina računajući od pravosnažnosti sudske odluke, s tim da se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.
- (4) Prema počinitelju krivičnog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom uz zamjenu za kaznu zatvora ili uvjetnu osudu, ako ne postupi prema toj zabrani, primijeniće se odredbe člana 44. (Rad za opće

dobro na slobodi) stav 5. i člana 66. (Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obaveza) stav 5. ovog zakona.

Član 78./62.

Oduzimanje predmeta

(1) Predmeti koji su upotrijebljeni, ili su bili namijenjeni za počinjenje krivičnog djela ili koji su nastali počinjenjem krivičnog djela oduzeće se, kad postoji opasnost da će biti ponovo upotrijebljeni za počinjenje krivičnog djela, ili kad se radi zaštite opće sigurnosti ili iz razloga morala lišenje čini prijeko potrebnim, ako su vlasništvo počinitelja.

(2) Predmeti iz stava. 1. ovog člana mogu se oduzeti i ako nisu vlasništvo počinitelja kad to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i razlozi morala, ali se time ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od počinitelja.

U slučajevima iz stava 2. ovog člana, zakonom se može propisati obavezno oduzimanje predmeta.

OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA

Član 110./106.

Izvršenje kazne zatvora

(1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

(2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Član 111./105.

Granice izvršenja kazni

Osoba prema kojoj se izvršava kazna lišava se prava ili se ona ograničava u pravima u skladu sa zakonom, samo u granicama prijeko potrebnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Član 112.

Rad osuđenih osoba

- (1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.
- (2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.
- (3) Rad osuđene osobe treba biti koristan i usklađen sa savremenim načinom vršenja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenog.

Član 113.

Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrši osamnaest godina, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim krivičnopopravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina, ali nije navršila dvadeset tri godine (mlađa punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlađe punoljetne osobe ili u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlađe punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset tri godine prije kraja izdržavanja kazne ostatak kazne se izvršava u krivičnopopravnoj ustanovi za odrasle.
- (2) Prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u krivičnopopravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njenog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se ne može ni u kojem slučaju izvršavati u krivičnopopravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to na bilo koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
- (3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, radi stručnog osposobljavanja, a prema mogućnostima koje postoje u krivičnopopravnoj ustanovi za maloljetnike. Mlađoj punoljetnoj osobi će se, takođe, omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira na to izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima krivičnopopravnih ustanova za odrasle osobe.
- (4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogući školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za

fizički odgoj i razonodu.

(5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u krivičnopopravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne zaštite. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe člana 46. (Opoziv uvjetnog otpusta) ovog zakona.

(6) Maloljetni osuđenik, osim u izuzetnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Član 114./94.

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.
- (2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzeće se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo počinjeno pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (3) Sud može oduzeti korist iz stava 1. ovog člana i u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena krivičnim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

Član 115./95.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Počinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako lišenje nije moguće, počinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjerno pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kad je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena s

imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja, ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

(3) Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, ili imovine u koju je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom pretvorena ili imovine s kojom je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članu na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

Član 116./96. Zaštita oštećenog

(1) Ako je oštećenom u krivičnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći lišenje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog.

(2) Oštećeni, koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravosnažnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

(3) Oštećeni, koji u krivičnom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev, može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je radi utvrđenja svog zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Član 117.97. Nastupanje pravnih posljedica osude

(1) Osude za određena krivična djela mogu imati za pravnu posljedicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.

(2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kad je za krivično djelo počinitelju izrečena novčana kazna, sudska opomena ili uvjetna osuda ili kad je počinitelj oslobođen kazne.

(3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Član 118./98.
Vrste pravnih posljedica osude

(1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:

- a) prestanak vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
- b) prestanak zaposlenja ili prestanak vršenja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
- c) lišenje odlikovanja.

(1) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava jesu:

- a) a) zabrana vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
- b) zabrana sticanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi;
- c) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.

Član 119./99.
Početak i trajanje pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravosnažnosti presude.
- (2) Pravne posljedice osude, koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava, traju najduže deset godina od dana izdržane, oproštene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
- (3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Član 120./104.
Prestanak sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude na osnovu sudske odluke

- (2) Sud može odlučiti o prestanku primjene sigurnosne mjere zabrane vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njenog izricanja.
- (3) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u

zabrani sticanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne.

(4) Kod ocjene hoće li odrediti prestanak primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, te druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude.

Prestanak pravne posljedice osude ne utiče na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

II TABELE KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA ZAKONSKE KAZNE

KAZNA Samo jedna kazna može biti glavna kazna	IZVRŠENJE & TRAJANJE	UVJETI	TRAJANJE KAZNE ZATVORA /IZNOS NOVČANE KAZNE	OPOZIV	NAPOMENA
KAZNA ZATVORA	Može se izreći samo kao glavna kazna. Izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama.		Ne može biti kraća od 30 dana ni duža od dvadeset godina, izriče se na pune godine i mjesece. Kazne zatvora do 6 mjeseci izriču se i na pune dane.		Osoba osuđena na kaznu zatvora može raditi ako je sposobna za rad i ako ona na to pristane. Rad osuđene osobe treba biti koristan i uskladen sa savremenim načinom vršenja iste vrste rada u poslovnom svijetu.
KAZNA DUGOTRAJNOG ZATVORA	Nikada kao jedina kazna za pojedino krivično djelo. Izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama.	Ne može se izreći počinitelju koji u vrijeme počinjenja krivičnog djela nije navršio dvadeset jednu godinu života. Za najteže oblike teških krivičnih djela počinjenih s umišljajem.	Kazna zatvora od dvadeset do četrdeset pet godina izriče se na pune godine.	Amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržanih tri petine kazne	
NOVČANA KAZNA	Može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.		Novčana kazna izriče se u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće, može se izreći u određenom iznosu. Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet, a najviše tri stotine šezdeset dnevnih iznosa. Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud prema visini dnevnog dohotka počinitelja (dohodak minus porodične obaveze). Ako sudu nisu poznati ovi podaci do završetka glavnog pretresa, novčana kazna se izriče u određenom iznosu pri čemu se primjenjuju opća pravila za	Ako se novčana kazna ne naplati u cijelosti ili djelimično u roku koji je utvrđen presudom, sud će donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora. Za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne ili, ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu, za svakih započelih 50 KM novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od jedne godine.	Novčana kazna ne može se naplatiti upotrebom sile.

KAZNA Samo jedna kazna može biti glavna kazna	IZVRŠENJE & TRAJANJE	UVJETI	TRAJANJE KAZNE ZATVORA /IZNOS NOVČANE KAZNE	OPOZIV	NAPOMENA
			odmjeravanje kazne. Za krivična djela počinjena iz koristoljublja, najviša novčana kazna iznosi hiljadu pet stotina dnevnih iznosa. Ako je određen iznos, od 150 KM do 50.000 KM. Za krivična djela učinjena iz koristoljublja, iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM. Kod izricanja novčane kazne za krivična djela počinjena iz koristoljublja, sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od 1.000.000 KM ako vrijednost protupravne imovinske koristi koju je počinitelj pribavio počinjenjem krivičnog djela prelazi ovaj iznos. U tom slučaju, novčana kazna ne može biti veća od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi pribavljene počinjenjem krivičnog djela.	Ako osuđeni isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se srazmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, izvršenje zatvora će se obustaviti.	
MALOLJETNIČKI ZATVOR	Prema starijim maloljetnicima, izvršava se u posebnim institucijama dok ne navršee osamnaest godina života.	Počinitelj ima 18 ili manje godina u vrijeme izdržavanja kazne. Osobe koje su navršile 18 godina života, ali nisu navršile 23 godine, izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora u posebnim institucijama za mlade punoljetne osobe. Prema osobi koja je navršila dvadeset tri godine života prije kraja izdržavanja kazne, ostatak kazne se izvršava u krivičnopolopravnoj ustanovi za	Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se onoguci vrijeme za fizički odgoj i razonodu. Osuđeni maloljetnik biće uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u maloljetničkoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgovnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne zaštite.	Prema mladoj punoljetnoj osobi kazna se ne može ni u kojem slučaju izvršavati u krivičnopolopravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to na bilo koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.	Mlade punoljetne osobe moraju imati priliku za školovanje i usavršavanje bez obzira da li su u ustanovi za maloljetne ili odrasle osobe.

KAZNA Samo jedna kazna može biti glavna kazna	IZVRŠENJE & TRAJANJE	UVJETI	TRAJANJE KAZNE ZATVORA / IZNOS NOVČANE KAZNE	OPOZIV	NAPOMENA
RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI	Počinitelju je izrečena: 11.) kazna zatvora od najviše šest mjeseci ILI 22.) novčana kazna u zamjenu za kaznu zatvora I optuženi pristaje da mu se kazna zatvora ili novčana kazna zamijeni radom za opće dobro na slobodi	odrasle. Mora se zasnivati na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istovremeno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe krivičnopravnih sankcija. Trajanje se utvrđuje uzimajući u obzir: 1) izrečenu kaznu zatvora, i 2) mogućnosti učinitelja, s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.	Srazmjerno izrečenoj kazni zatvora od najmanje deset do najviše šezdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti duži od jedne godine.	Ako počinitelj ne izvrši traženi rad za opće dobro na slobodi u roku kojeg odredi sud, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.	Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta obavlja kantonalno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, vodeći računa o njegovim sposobnostima i znanjima
UVJETNI OTPUST	Počinitelj može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora pod uvjetom da ne učini novo krivično djelo prije isteka trajanja kazne.	1) Osuđenik je izdržao polovinu kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravilo do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno; ILI 2) osuđenik je izdržao trećinu kazne zatvora, te za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje se popravilo do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, i posebne		Uvjetni otpust bit će opozvan ako osuđeni za vrijeme uvjetnog otpusta učini jedno ili više krivičnih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna. Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđeni na uvjetnom otpustu učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili blaža kazna, uzimajući u obzir sličnost počinjenih djela, motive iz kojih su počinjena, te druge okolnosti.	Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta, sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđeni izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.

KAZNA Samo jedna kazna može biti glavna kazna	IZVRŠENJE & TRAJANJE	UVJETI	TRAJANJE KAZNE ZATVORA /IZNOS NOVČANE KAZNE	OPOZIV	NAPOMENA
		okolnosti vezane za ličnost osuđenog jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja, ILI 3) Osuđeni na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno pušten nakon izdržane tri petine te kazne i ako su zadovoljeni uvjeti iz stava 1.		Sud takode može opozvati uvjetni otpust zbog krivičnog djela počinjenog prije njegovog uvjetnog otpusta. Ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora za drugo krivično djelo.	
ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI	Materijalna korist mora biti oduzeta odlukom suda kojom se optuženi proglašava krivim ili odvojenim postupkom ako postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena krivičnim djelom.	Počinitelj je zadržao imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom. Kad je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja, ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi predmet su oduzimanja.	Počinitelju se oduzima novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom. Ako oduzimanje nije moguće, počinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjerno pribavljenoj imovinskoj koristi. Zaštita oštećenog Sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ako ona prelazi imovinskoopravni zahtjev oštećenog. Ako je upućen na parnični postupak u pogledu svog imovinskoopravnog zahtjeva, naknada se može namiriti iz iznosa oduzete vrijednosti ako traži odštetu u roku od tri mjeseca od dana odluke kojom se utvrđuje njegovo pravo i podnese tužbu u roku od šest mjeseci od dana odluke kojom je upućen na parnični postupak	Sud takode može opozvati uvjetni otpust zbog krivičnog djela počinjenog prije njegovog uvjetnog otpusta. Ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora za drugo krivično djelo.	Imovinska korist može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti

KAZNA	IZVRŠENJE & TRAJANJE	UVJETI	TRAJANJE KAZNE ZATVORA /IZNOS NOVČANE KAZNE	OPOZIV	NAPOMENA
Samo jedna kazna može biti glavna kazna		zatvora njegovo ponašanje se popravilo do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, i posebne okolnosti vezane za ličnost osuđenog jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja, Ili 3) Osuđeni na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne i ako su zadovoljeni uvjeti iz stava 1.		izrečena kazna zatvora do jedne godine ili blaža kazna, uzimajući u obzir sličnost počinjenih djela, motive iz kojih su počinjena, te druge okolnosti. Sud takode može opozvati uvjetni otpust zbog krivičnog djela počinjenog prije njegovog uvjetnog otpusta. Ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora za drugo krivično djelo.	

KAZNA	IZVRŠENJE & TRAJANJE	UVJETI	TRAJANJE KAZNE ZATVORA /IZNOS NOVČANE KAZNE	OPOZIV	NAPOMENA
Samo jedna kazna može biti glavna kazna ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI	Materijalna korist mora biti oduzeta odlukom suda kojom se optuženi proglašava krivim ili odvojenim postupkom ako postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena krivičnim djelom.	Počinitelj je zadržao imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom. Kad je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja, ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi predmet su oduzimanja.	Počinitelju se oduzima novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom. Ako oduzimanje nije moguće, počinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjerno pribavljenoj imovinskoj koristi. Zaštita oštećenog Sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ako ona prelazi imovinskopravni zahtjev oštećenog. Ako je upućen na parnični postupak u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva, naknada se može namiriti iz iznosa oduzete vrijednosti ako traži odštetu u roku od tri mjeseca od dana odluke kojom se utvrđuje njegovo pravo i podnese tužbu u roku od šest mjeseci od dana odluke kojom je upućen na parnični postupak		Imovinska korist može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti

OPĆA PROCESNA PITANJA

	ELEMENTI KOJE TREBA UZETI U RAZMATRANJE	UVJETI	ODREDBE	POSEBNI UVJETI
UBLAŽAVANJE KAZNE	Kod odlučivanja koliko će kaznu ublažiti, sud će uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to krivično djelo.	1) Zakon propisuje da se počinitelj može blaže kazniti; I 2) sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.	a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora, b) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora, c) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora. d) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora. e) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora. f) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna. g) novčana kazna može se ublažiti do pet dnevnih iznosa ili u određenom iznosu do 150 KM.	Kad je sud ovlašten počinitelja krivičnog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članu 50.

OSLOBOĐENJE OD KAZNE		Sud može osloboditi kazne počinitelja krivičnog djela kad to zakon izričito propisuje.	Kad je sud ovlašten počinitelja krivičnog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članu 50.	Poseban slučaj oslobodjenja od kazne za krivična djela počinjena iz nehata: Sud može osloboditi kazne učinitelja krivičnog djela učinjenog iz nehata kad posljedice djela tako teško pogađaju učinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi.
---------------------------------	--	--	--	--

STJECAJ KRIVIČNIH DJELA		Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora.	Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima: ako je za neko od krivičnih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu; ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti preći dvadeset godina. ako su za sva krivična djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih novčanih kazni.	
--	--	--	---	--

PRODUŽENO KRIVIČNO DJELO		Odredbе о stjеcаju krivičnih djеlа nеćе se primijeniti kаd počinitelj počinи produženo krivično djelo.	Kаd se rаdi о produženom krivičnom djelu istih zаkоnskih оbilježја, sud će izаbrati vrstu i mјeru kаzne kоја је propisаnа zа to krivično djelo. Ako se rаdi о istovrsnim krivičnim djelimа, sud će izаbrati vrstu i mјeru kаzne kоја је propisаnа zа nајtežе оd tih djelа.	
ODMJERAVANJE KAZNE		Akо se osuđenoј osobi sudi zа krivično djelo počinјeno priје nego što је zаpočelа izdržаvanје kаzne zаtvorа, kаzne dugotrajnog zаtvorа ili kаzne malolјetničkog zаtvorа.	Sud će izreći јединstvenu kаznu zа svа krivičnа djelа primјenom оdređаbа, uzimajući rаniје izrečenu kаznu kаo već utvrđenu. Kаznа ili dio kаzne kојu је osuđeni izdržао urаčunаće se u izrečenu kаznu zаtvorа ili kаznu dugotrajnog zаtvorа.	Zа krivično djelo počinјeno zа vriјeme izdržаvanја kаzne zаtvorа, kаzne dugotrajnog zаtvorа ili kаzne malolјetničkog zаtvorа, sud će počiniteljу izreći kаznu neovisno оd rаniје izrečene kаzne. Prema osuđenom kојi zа vriјeme izdržаvanја kаzne zаtvorа počinи krivično djelo zа kоје zаkоn propisuje novčanu kаznu ili kаznu zаtvorа dо јedne године, primijenit će se disciplinska mјerа.

URAČUNAVANJE PRITVORA I RANIJE KAZNE			Vrijeme provedeno u pritvoru i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu. Kazna zatvora koju je osuđenik izdržao ili novčana kazna koju je osuđenik platio za prekršaj uračunava se u kaznu izrečenu za krivično djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja.	Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.
URAČUNAVANJE PRITVORA I KAZNE IZDRŽANE U INOZEMSTVU		Počinitelju kaznu izriče i domaći i strani sud. Ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje izdržavanja kazne u inozemstvu izvršiće se prema ocjeni suda.	Pritvor, lišenje slobode u toku postupka izručenja i kazna koju je počinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunae se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično djelo.	

NAMIRENJE OŠTEĆENOM U POGLEDU MATERIJALNE KORISTI		1) Oštećeni ističe imovinskopravni zahtjev u roku od tri mjeseca od dana presude kojom je utvrđeno njegovo pravo. 2) Ako je upućen na parnični postupak, mora pokrenuti parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana rješenja kojim se upućuje da pokrene parnični postupak. ILI 1) Oštećeni može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je pokrenuo parnični postupak u roku od tri dana od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi I 2) ako zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti u roku od tri mjeseca od dana odluke kojom je utvrđeno njegovo pravo na materijalnu korist		
---	--	--	--	--

PRAVNE POS LJEDICE OSUDE	Mogu imati za pravnu pos ljedicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.	PRAVNE POS LJEDICE PRESTAJU BRISANJEM OSUDE Pravne pos ljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane. Ne mogu nastupiti kad je počinitelju izrečena novčana kazna, sudska opomena ili uvjetna osuda ili kad je počinitelj oslobođen kazne. Početak /Trajanje Nastupaju danom osuđujuće presude. Zabrana sticanja određenog prava traje najduže deset godina od dana izdržane, oprostene ili zastarijele kazne.	Prestanak određenih prava: a) prestanak vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama; b) prestanak zaposlenja ili prestanak vršenja određenog zvanja, poziva ili zanimanja; c) lišenje odlikovanja. Zabrana sticanja određenih prava: a) zabrana vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama; b) zabrana sticanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi; c) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti	Prestanak na osnovu sudske odluke - Sud može odlučiti o prestanu zabrane vršenja zvanja ako su protekle tri godine od dana izricanja te sigurnosne mjere. - Sud može odrediti da prestane zabrana sticanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarijele ili oprostene kazne Elementi koje treba uzeti u obzir: - Ponašanje počinitelja; - spremnost da naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom; - druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanaka pravnih posljedica.
--------------------------------	---	---	--	--

MJERE UPOZORENJA & MJERE SIGURNOSTI

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR SE U	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
Sudska opomena (1) NE MOŽE SE IZREĆI vojnim osobama za krivična djela protiv oružanih snaga Federacije.	1) osuđeno djelo s propisanim kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom; I 2) osuđeno djelo ili djela počinjena pod takvim okolnostima koje ih čine naročito lakim, kad se uzmu u obzir sve okolnosti koje se tiču počinitelja, njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzrokovane krivičnim djelom; ILI 1) određeno osuđeno krivično djelo s propisanim kaznom zatvora do tri godine i počinjeno pod okolnostima koje ih čine naročito lakim. Judic	a. ličnost počinitelja, b. njegov raniji život, c. njegovo ponašanje poslije počinjenog krivičnog djela, d. stepen krivične odgovornosti i druge e. okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno.	Sudska opomena može se izreći za krivična djela počinjena u stjecaju, ako se za svako od tih djela steknu uvjeti.		

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU SE U OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
Uvjetna osuda (sud utvrđuje kaznu, i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, od 1 do 5 godina, ne učini novo krivično djelo (vrijeme provjeravanja).	1) Počinitelju je utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna, ILI 2) Počinitelj je osuđen za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, samo ako je kazna utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne do dvije godine.	1) Svrha uvjetne osude, 2) ličnost počinitelja 3) njegov raniji život, 4) stepen krivične odgovornosti i 5) druge okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno		Sud može odrediti: 1) da osuđeni vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, 2) da naknadi štetu koju je pričinio krivičnim djelom, ili 3) da osuđeni ispuni druge obaveze predviđene krivičnim zakonodavstvom u Federaciji. 4) Sud određuje rok za ispunjenje ovih obaveza u okviru	Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela: Sud donosi odluku uzimajući u obzir sve okolnosti počinjavanja novog krivičnog djela ili više djela da li opozvati uvjetnu osudu. Ako opozove uvjetnu osudu, sud će izreći jedinstvenu kaznu za ranije počinjeno i za novo krivično djelo ili djela. Ako ne opozove uvjetnu osudu, sud može za novo krivično djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu zatvora. - Čl 54. – Ako je učinitelj osuđen za više krivičnih djela, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će izreći jedinstvenu kaznu zatvora (1 do 5 godina). - Ako osuđenom bude izrečena kazna zatvora za novo krivično djelo, vrijeme provjeravanja ne računa se u vrijeme trajanja zatvorske kazne.

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
UVJETNA OSUDA				određenog vremena provjeravanja.	Opoziv uvjetne osude zbog ranije počinjenog krivičnog djela – Sud može opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je počinitelj učinio još jedno krivično djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo osnova za izricanje uvjetne osude da se znalo za to krivično djelo Ako sud ne opozove uvjetnu osudu, sud može za ranije učinjeno krivično djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu zatvora, i izreći jedinstvenu kaznu za oba/sva krivična djela do 5 godina zatvora. (Čl. 64. stav 4.)
					Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđeni tokom određenog vremena provjeravanja ne ispuni izrečenu obavezu OSIM AKO NIJE MOGUĆE ISPUNITI OBAVEZU, onda sud može produžiti rok za ispunjenje tih obaveza ili ih zamijeniti drugim obavezama predviđenim krivičnim zakonodavstvom u Federaciji, ili može osuđenog osloboditi ispunjenja obaveza

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVICHNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
					Rokovi – Uvjetna osuda se može opozvati tokom vremena provjeravanja Ako se presuda za krivično djelo koje povlači opoziv donese nakon isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja Ako uvjetnu osudu treba opozvati zbog neispunjavanja obaveze, sud je može opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja.
Uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite – ne kraće od 6 mjeseci niti duže od 2 godine	Sud može odrediti da se počinitelj stavi pod zaštitni nadzor ako smatra da će se svrha uvjetne osude i društveno prilagođavanje osuđenika bolje ostvariti.	1) godine života počinitelja, 2) njegovo opće zdravstveno i psihičko stanje, 3) njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, naročito u kući, školi ili na		Zaštitni nadzor može obuhvaćati sljedeće obaveze: a. liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi; b. uzdržavanje od upotrebe alkoholičnih pića ili opojnih droga; c. posjećivanje	Može biti ukinut po odluci suda (ako je ispunjena svrha). Ako počinitelj ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zamijeniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI SE UZIMAJU U OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
		radnom mjestu, 4) pobude iz kojih je počinio krivično djelo, 5) ponašanje poslije počinjenog krivičnog djela 6) njegov raniji život, 7) osobne i obiteljske prilike, 8) druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja a od značaja su za izbor obaveza zaštitnog nadzora		određenih psihijatrijskih, i psiholoških drugih savjetova i savjetova i postupanje njihovim savjetima; d. prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima počinitelja; e. raspolaganje plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i u skladu sa bračnim i obiteljskim obavezama.	
MJERE SIGURNOSTI Izriču se prema slobodnoj					

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECANJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
procjeni suda					
Obavezno psihijatrijsko liječenje	1) Počinitelju počinio krivično djelo u stanju bitno smanjene uračunljivosti, i 2) postoji opasnost da bi uzroci takvoga stanja mogli i ubuduće djelovati na počinitelja da počinu novo krivično djelo. 3) Može se izreći uz kaznu zatvora, uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu, i ne može trajati duže od izdržavanja kazne zatvora ili isteka vremena provjeravanja.				Izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora. Obavezno psihijatrijsko liječenje može se nastaviti nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati. Počinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tokom vremena provjeravanja može se opozvati uvjetna osuda zbog neispunjavanja izrečene obaveze (čl. 66)

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
Obavezno liječenje od ovisnosti	1) Počinitelj počinio krivično djelo pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, i 2) Postoji opasnost da ponovo počini krivično djelo. 3) Može se izreći uz kaznu zatvora, uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu, i ne može trajati duže od izdržavanja kazne zatvora ili isteka vremena provjeravanja.				Izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne obaveznom liječenju tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora. Obavezno psihijatrijsko liječenje može se nastaviti nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati Počinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne liječenju tokom vremena provjeravanja može se opozvati uvjetna osuda zbog neispunjavanja izrečene obaveze (čl. 66)
Zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije	1) Počinitelj koji je počinio krivično djelo u vezi sa imovinom koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup				Izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije.

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
	zahvaljujući svom pozivu, aktivnosti ili funkciji, I 2) postoji opasnost da bi takvo vršenje moglo poticajno djelovati da počini novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, aktivnosti ili funkcije u vezi sa imovinom koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup. 3) može se izreći u trajanju koje ne može biti duže od deset godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.				Počinitelju krivičnog djela koji prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi može se opozvati uvjetna osuda zbog neispunjenja izrečene obaveze (Čl. 66).

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
Zabrana upravljanja motornim vozilom	1) Počinitelj počin krivično djelo protiv sigurnosti prometa, i 2) postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovo počiniti takvo krivično djelo, i 3) može se odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste motornih vozila. 4) može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni duže od pet godina računajući od pravosnažnosti sudske odluke (ne uračunava se vrijeme izvršenja kazne zatvora).				Izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju krivičnog djela koji tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu upravljanja motornim vozilom. Počinitelju krivičnog djela koji prekrši zabranu upravljanja motornim vozilom tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi može se opozvati uvjetna osuda zbog neispunjenja izrečene obaveze (čl. 66).

MJERE UPOZORENJA	UVJETI	ELEMENTI KOJI UZIMAJU OBZIR	KRIVIČNA DJELA U STJECAJU	OBAVEZE POČINITELJA	OPOZIV
Oduzimanje predmeta	1) Predmeti koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za počinjenje krivičnog djela oduzeće se kad postoji opasnost da će biti ponovo upotrijebljeni za počinjenje krivičnog djela, ILI 2) radi zaštite opće sigurnosti, 3) iz razloga morala lišenje je prijeko potrebno, I 4) predmeti su vlasništvo počinitelja, ili 5) ako oduzimanje ne utiče na prava trećih osoba				

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Presude kojima se izriče kazna

(Ove presude podrazumijevaju da se radi o tročlanom vijeću i da je tuženi muškog roda. Napravite neophodne korekcije ovisno od slučaja.)

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

U IME ----

-----sud ---- u vijeću sastavljenom od sudije ---- kao predsjednika vijeća , sudija ---- i ----, članova vijeća , uz sudjelovanje zapisničara ---- , u krivičnom predmetu protiv optuženog ----, zbog krivičnih djela ---- iz člana ---- Krivičnog zakona RS/FBiH, u povodu optužnice Kantonalnog Okružnog tužiteljstva ---- broj KT---- od ---- (datum), nakon održanog javnog i usmenog pretresa, u povodu razmatranja pismenog sporazuma o priznanju krivnje, zaključenog između kantonalnog tužitelja ----, optuženog ---- te branitelja ---- u prisustvu optuženog lično, kantonalnog/okružnog tužitelja, branitelja optuženog , dana ---- (datum) , na pretresu za izricanje krivičnopravne sankcije, donio je i javno objavio sljedeću:

P R E S U D U

OPTUŽENI: ---- sin ---- i majke ----, rođene (djevojačko prezime majke) ----, rođen ----, mjesto ----, državljanin ----, nacionalnost ----, bračno stanje ----, školska sprema ---- radni status ----, nastanjen ---- (ulica i općina) , ne/osuđivan ---- ne/vodi se drugi krivični postupak

K R I V J E

Što je : Navesti činjenični supstrat, odnosno činjenični opis krivičnopravnih radnji.

Dakle: (pravni opis)

Čime je: (Navesti relevantni Zakon i kaznene odredbe u kontekstu počinjenih krivičnih djela.)

b) izricanje kazne zatvora

Pa sud, uz primjenu odredbi člana _____. Krivičnog zakona FBiH/RS za počinjeno krivično djelo iz člana ---KZ RS/FBiH.

O S U D U J E
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 2 (DVIJE) GODINE

c) Izricanje kombinirane kazne za krivična djela počinjena u stjeca ju

(Napomena: Ako je optuženi počinio više krivičnopravnih radnji u stjeca ju, utvrditi kazne zatvora za svako od krivičnih djela primjenom relevantnog Zakona, optuženog osuditi na jedinstvenu kombiniranu kaznu zatvora.)

Pa sud uz primjenu odredbi člana _____. Krivičnog zakona FBiH/RS za počinjeno:

krivično djelo iz člana -----KZ RS/FBiH-.

UTVRĐUJE KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 1 (JEDNE)
GODINE

Za počinjeno krivično djelo _____ iz člana -----KZ RS/ FBiH.

Sud

UTVRĐUJE KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 5 (PET) MJESECI

Pa, primjenom odredbi iz člana _____. Krivičnog zakona FBiH/RS optuženog

O S U D J U J E
NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA
U TRAJANJU OD 1 (JEDNE GODINE) i 4 (ČETIRI) MJESECA

(Napomena: Izrečena jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedinačno utvrđene kazne, ali ne smije dostići zbir utvrđenih kazni niti preći 20 godina)

d) Izricanje kazne dugotrajnog zatvora

Sud primjenom odredbi iz člana _____. Krivičnog zakona FBiH/RS za počinjeno krivično djelo iz člana -----KZ RS/FBiH.

O S U D J U J E
NA KAZNU DUGOTRAJNOG ZATVORA U TRAJANJU OD 30
(TRIDESET) GODINA

e) Izricanje novčane kazne

Na osnovu odredbi člana _____. Krivičnog zakona FBiH/ RS za počinjeno krivično djelo iz člana -----KZ RS/FBiH, optuženom se izriče

NOVČANA KAZNA

u iznosu od 300,00 KM (tristotinekonvertibilnihmaraka), koju je dužan platiti u roku od ____dana, od dana pravosnažnosti presude, a ukoliko djelimično ili u cijelosti ne plati izrečenu novčanu kaznu u predviđenom roku, sud će u smislu odredbi člana ---Krivičnog zakona FBiH/RS istu zamijeniti kaznom zatvora, tako što će za svakih započetih, a neisplaćenih 50,00 KM odrediti /jedan/ dan zatvora, s tim da zatvor ne može biti duži od 1 (jedne) godine.

f) izricanje novčane kazne kao sporedne kazne

Sud uz primjenu odredbi člana Krivičnog zakona FBiH/RS za počinjeno krivično djelo iz člana _____KZ RS/FBiH.

O S U D J U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 5 (PET) MJESECI

Shodno odredbama člana _____. Krivičnog zakona FBiH/ RS za počinjeno krivično djelo _____ KZ RS/FBiH izriče i

NOVČANU KAZNU

u iznosu od 300,00 KM (tristotinekonvertibilnih maraka), koju je dužan platiti u roku od ____ dana, od dana pravosnažnosti ove presude, s tim da ukoliko se novčana kazna ne isplati u ostavljenom roku, u cijelosti ili djelimično, sud će donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora, tako što će se za svakih započetih 50,00 KM novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, s tim da zatvor u ovom slučaju ne može biti duži od 1(jedne) godine dana.

g) izricanje mjere rada za opće dobro na slobodi

Sud primjenom odredbi iz člana _____. Krivičnog zakona FBiH/RS optuženog za počinjeno krivično djelo _____ iz člana -----KZ RS/FBiH.

O S U D U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 2 (DVA) MJESECA

Primjenom odredbi člana _____. Krivičnog zakona FBiH/RS

KAZNA ZATVORA SE ZAMJENJUJE RADOM ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI U TRAJANJU OD 20 (DVADESET) DANA, S TIM DA ROK ZA IZVRŠENJE NE MOŽE BITI KRAĆI OD 1 (JEDNOG) MJESECA NITI DUŽI OD 1 (JEDNE) GODINE .

[**Napomena:** U slučaju da optuženi poslije isteka određenog roka nije izvršio ili je samo djelimično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjerno vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi].

POGLAVLJE XIX.

ODUZIMANJE

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II KONTROLNE LISTE	5
a) Učinkovito provođenje postupka oduzimanja imovinske koristi	5
b) Učinkovito provođenje postupka radi opoziva uvjetne osude zbog nepoštivanja naredbe za oduzimanje koristi	6
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	7
a) Rješenje o oduzimanju predmeta	7
b) Presuda kojom se izriče uvjetna osuda i naredba za oduzimanje	9
c.) Presuda kojom se uvjetna osuda opoziva zbog nevraćanja imovinske koristi	10

POGLAVLJE XIX.

ODUZIMANJE

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 412./402. Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZFBiH moraju oduzeti oduzeće se i kad se krivični postupak ne završi presudom kojom se osuđeni proglašava krivim, ako to zahtijevaju interesi opće sigurnosti o čemu se donosi posebno rješenje.
- (2) Rješenje iz stava 1. ovog člana donosi sud u trenutku kad je postupak završen, odnosno kad je obustavljen.
- (3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stava 1. ovog člana donosi sud i kad je u presudi kojom je optuženi proglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.
- (4) Ovjereni prepis rješenja o oduzimanju predmeta dostaviće se vlasniku predmeta ako je vlasnik poznat.
- (5) Protiv rješenja iz st. od 1. do 3. ovog člana vlasnik predmeta ima pravo na žalbu zbog nepostojanja zakonskog osnova za oduzimanje predmeta.

Član 413./403. Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.
- (2) Tužitelj je u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

(3) Ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povrata predmeta pribavljenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Član 414./404.

Postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe pozvaće se na glavni pretres radi saslušanja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti bez njihove prisutnosti.

(2) Predstavnik pravne osobe saslušać se na glavnom pretresu poslije optuženog. Na isti način postupiće se u odnosu na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.

(3) Osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe ovlašten je da u vezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po dopuštenju sudije, odnosno predsjednika vijeća, postavlja pitanja optuženom, svjedocima i vještacima.

(4) Isključenje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ni na predstavnika pravne osobe.

(5) Ako sud u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinuće glavni pretres i pozvaće osobu na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnika privrednog društva, odnosno druge pravne osobe.

Član 415./405.

Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Sud će visinu iznosa imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom utvrditi po slobodnoj ocjeni ako bi inače njeno utvrđivanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka.

Član 416./406.
Privremene mjere osiguranja

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, sud će, po službenoj dužnosti, po odredbama koje važe za izvršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja. U takvom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 216. ovog zakona.

Član 417./407.
Sadržaj odluke kojom se izriče mjera oduzimanja imovinske koristi

- (1) Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom sud može izreći u presudi kojom se optuženi oglašava krivim i u rješenju o primjeni vaspitne mjere, kao i u postupku iz člana 410. ovog zakona.
- (2) U izreci presude ili rješenja sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.
- (3) Ovjereni prepis presude, odnosno rješenja dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavniku pravne osobe ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.

Član 418./408.
Zahtjev za ponavljanje postupka u pogledu mjere oduzimanja imovinske koristi

Osoba iz člana 414. ovog zakona može podnijeti zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Član 419./409.
Shodna primjena odredbi ovog zakona o žalbi

Odredbe člana 309. st. 2. i 3. i čl. 317. i 332. ovog zakona shodno se primjenjuju na žalbu protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Član 420./410.
Shodna primjena ostalih odredbi ovog zakona

Ako odredbama ove glave nije šta drugo predviđeno, u pogledu postupka za primjenu mjera sigurnosti ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, shodno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovog zakona.

Član 421./411.
Postupak opozivanja uvjetne osude

(1) Kad je u uvjetnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, ne nadoknadi štetu ili ne ispuni druge obaveze, a osuđeni u određenom roku nije ispunio te obaveze, sud će provesti postupak za opozivanje uvjetne osude na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti.

(2) Sud je obavezan da zakaže saslušanje radi utvrđivanja činjenica, na koje će pozvati tužitelja, osuđenog i oštećenog.

(3) Ako sud utvrdi da osuđeni nije ispunio obavezu koja mu je bila određena presudom, donijeeće presudu kojom će opozvati uvjetnu osudu i odrediti da se utvrđena kazna izvrši, ili odrediti novi rok za ispunjenje obaveze ili ukinuti taj uvjet. Ako sud nađe da nema osnove za donošenje neke od tih odluka, rješenjem će obustaviti postupak za opozivanje uvjetne osude.

II KONTROLNE LISTE

a) Učinkovito provođenje postupka oduzimanja imovinske koristi

Prije glavnog pretresa:

—
Kada postoji opasnost da se imovinska korist otuđi, prikrije ili da optuženi sa istom raspolaže na način koji sprječava ili znatno otežava oduzimanje koristi, sud po službenoj dužnosti određuje privremene mjere osiguranja:

- zabranu otuđenja,
- zabranu isplate sa žiro-računa otvorenih kod poslovnih banaka i dr.,

sve po pravilima parničnog postupka (u zakonskom tekstu pogrešno navedeno da su to pravila izvršnog postupka).

NAPOMENA: Ovo su privremene mjere koje se uglavnom primjenjuju u ranijim fazama krivičnog postupka, a prvenstveno u fazi istrage kada i postoji realna mogućnost da se imovinska korist otuđi, prikrije ili da optuženi poduzme radnje kojima će izbjeći oduzimanje imovinske koristi.

- **Visinu imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom utvrđuje sud po službenoj dužnosti. Visina imovinske koristi utvrđuje se u pravilu vještačenjem vještaka odgovarajuće struke, a u slučajevima uništenja ili nestanka predmeta imovinske koristi, sud može utvrditi visinu imovinske koristi prema slobodnoj ocjeni, ako bi inače utvrđivanje visine imovinske koristi bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama ili odugovlačenjem postupka i u kom slučaju se imovinska korist određuje u novčanom ekvivalentu.**

Na suđenju:

- Oduzimanje imovinske koristi izriče se u presudi kojom se optuženi oglašava krivim i presudi kojom se utvrđuje da je optuženi djelo počinio u stanju neuračunljivosti, ili u rješenju o sudskoj opomeni i rješenju o primjeni vaspitne mjere, a takva odluka suda se dostavlja i licu na koje je imovinska korist prenesena, ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od tog lica.
- Kada je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, prenesena na druga lica
- Na glavni pretres se obavezno pozivaju lica na koja je prenesena imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

[Napomena: Propuštanje pozivanja ovih lica je bitna povreda krivičnog postupka, a njihov nedolazak nema procesnih posljedica na tok postupka i postupak će se provesti bez njihovog prisustva, o čemu se upozoravaju u pozivu za glavni pretres].

- Na glavnom pretresu se saslušavaju lica na koja je prenesena

imovinska korist prema pravilima direktnog i unakrsnog ispitivanja, radi utvrđivanja sljedećih činjenica:

- da li je i pod kojim uvjetima imovinska korist na njih prenesena,
- da li je korist prenesena bez naknade, uz odgovarajuću naknadu ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti,
- da li su ta lica znala ili mogla znati da je korist koja je na njih prenesena pribavljena krivičnim djelom.

— **Lica na koja je prenesena imovinska korist poučavaju se od strane suda da su ovlašćena predlagati dokaze i, po odobrenju suda, postavljati pitanja optuženom, svjedocima i vještacima, bez prava na direktno i unakrsno ispitivanje, a radi utvrđivanja činjenica u vezi sa imovinskom koristi, odnosno dokazivanja da imovinska korist nije nastala krivičnim djelom nego pravnim poslom ili drugim zakonitim načinom.**

— **Pravo žalbe na odluku o oduzimanju koristi:**

— **Lica na koja je prenesena imovinska korist i od kojih je ista oduzeta sudskom odlukom mogu uložiti žalbu i podnijeti zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju koristi.**

— **Odredbe ZKP-a RS/FBiH u pogledu žalbe shodno se primjenjuju i na žalbu protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.**

— **U postupku oduzimanja imovinske koristi i primjene mjere bezbjednosti shodno se primjenjuju ostale odredbe ZKP-a FBiH/RS, ako nije drukčije određeno.**

b) Učinkovito provođenje postupka radi opoziva uvjetne osude zbog nepoštivanja naredbe za oduzimanje koristi

- Nakon isteka roka provjere iz uvjetne osude utvrditi da li postoje uvjeti za pokretanje postupka radi opozivanja uvjetne osude zbog nevraćanja imovinske koristi (koji se provodi ili na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti, pod uvjetom da osuđeni ne vrati imovinsku korist i da je u presudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne ispuni obavezu

vraćanja imovinske koristi).

- U postupku se zakazuje posebno saslušanje radi utvrđivanja činjenica (naredbom o određivanju ročišta za posebno saslušanje), a na to ročište se pozivaju: tužitelj, osuđeni, oštećeni i branitelj optuženog ako je ranije angažiran ili postavljen po službenoj dužnosti optuženom, s tim što je obavezno prisustvo svih pozvanih lica.
- Saslušanje se provodi po pravilima dokaznog postupka primjenom načela kontradiktornosti, što znači da će se izjasniti i optužba i odbrana, odnosno saslušati i osuđeni i oštećeni.
- Na ročištu se utvrđuju sljedeće činjenice: da osuđeni nije ispunio obavezu vraćanja imovinske koristi, da li postoje objektivni, odnosno opravdani razlozi zbog kojih osuđeni nije ispunio postavljenu obavezu vraćanja imovinske koristi i koji su to razlozi.
- Nakon okončanog ročišta za posebno saslušanje može se donijeti jedna od sljedećih odluka:
 - presuda kojom se opoziva uvjetna osuda i određuje da se utvrđena kazna izvrši,
 - presuda kojom se mijenja odluka u pogledu načina izvršenja obaveze (određivanjem novog roka ili slično),
 - presuda kojom se mijenja odluka o obavezi vraćanja imovinske koristi, tako što se optuženi oslobađa od ispunjenja obaveze,
 - rješenje kojim se obustavlja postupak za opozivanje uvjetne osude, ako sud utvrdi da nema osnova za donošenje drukčije odluke.

NAPOMENA: U pogledu mogućnosti donošenja presude kojom se obaveza vraćanja imovinske koristi, zamjenjuje nekom drugom obavezom, postoji neusaglašenost između Krivičnog zakona i Zakona o krivičnom postupku. Tako odredbe člana 50. KZ RS, odnosno odredbe člana 63. KZ FBiH omogućuju da se presudom zamijeni vraćanje imovinske koristi nekom drugom obavezom, dok je odredbama člana 411. stav 3. ZKP-a RS i člana 421. stav 3. ZKP-a FBiH isključena mogućnost donošenja presude o zamjeni obaveze vraćanja imovinske koristi nekom drugom obavezom.

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje o oduzimanju predmeta

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Osnovni/Općinski sud u _____ po sudiji ----- kao predsjedniku vijeća, uz učešće ----- kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela _____ iz člana _____. Krivičnog zakona RS/FBiH, po optužnici OT/KT br Kt-. ----- od ----- godine, nakon izricanja presude, po službenoj dužnosti, dana -----.godine donosi

R J E Š E N J E

Od optuženog ----- (navesti podatke o optuženom) ODUZIMAJU SE PREDMETI i to: ----- (navesti taksativno predmete koji se oduzimaju) koji su privremeno oduzeti po potvrdama o privremenom oduzimanju predmeta ----- broj ----- od ----- godine i koji su deponovani kod ovog suda pod brojem Kdp. -----.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom ovog suda broj K ----- od ----- godine osuđen je ----- na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od -----, zbog krivičnog djela iz člana ----. stav ---. Krivičnog zakona FBiH/RS.

U toku istražnog postupka, postupajući prema rješenju sudije za prethodni postupak ovog suda Kpp ----- od ----- godine od ----- iz ----- (ime i prezime lica od koga su oduzeti predmeti), privremeno su oduzeti, između ostalih, i predmeti iz izreke ovog rješenja koji su ujedno i predmeti izvršenja krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim i osuđen navedenom presudom, a koji predmeti su deponovani kod ovog suda pod brojem Kdp. -----.

Osnovom odredbe čl.-----, stav ----, KZ RS/FBiH, predmeti izvršenja krivičnog djela iz člana ---,-- stav ---, obavezno se oduzimaju, a u smislu odredbe čl.-----stav -----KZ RS/FBiH oduzimaju se i predmeti izvršenja krivičnog djela ako su svojina optuženog.

Navedenom presudom PROPUŠTENOM je da se donese odluka o oduzimanju predmeta koja su predmet izvršenja krivičnog djela i koja se po zakonu moraju oduzeti ili koja su nastala izvršenjem krivičnog djela, za koja je optuženi oglašen krivim, odnosno predmeti taksativno nabrojani u izreci navedene presude, a koji su, između ostalih predmeta, privremeno oduzeti po pomenutim potvrdama, pa je sud osnovom odredbe člana -----, stav ---, ZKP-a RS/FBiH donio odluku kao u izreci ovog rješenja.

**Zapisničar,
Predsjednik vijeća,**

S u d i

j a

PRAVNA POUKA : Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba u roku od 3 dana od

dana prijema prepisa rješenja putem ovog suda
Okružnom/Kantonalnom sudu u -----.

b) Presuda kojom se izriče uvjetna osuda i naredba za oduzimanje

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

**U IME REPUBLIKE SRPSKE/FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE!**

Osnovni/Općinski sud u _____ po sudiji -----, uz učešće zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog -----, zbog krivičnog djela _____ iz člana -----, stav ----. Krivičnog zakona FBiH/RS, po optužnici OT/KT broj KT ----- od -----.godine, na ročištu radi izjašnjenja optuženog povodom zahtjeva tužitelja za izdavanje kaznenog naloga, u prisutnosti Okružnog/Kantonalnog tužitelja ----- i optuženog -----, donio je dana -----.godine i javno objavio

P R E S U D U

OPTUŽENI: (navesti podatke o optuženom)

K R I V J E

ŠTO JE: (navesti činjenični opis krivičnog djela)

Dakle:(navesti pravni opis krivičnog djela)

Čime je: počinio krivično djelo (navesti pravnu kvalifikaciju krivičnog djela)

Pa sud, primjenom naprijed navedene odredbe, a na osnovu čl. -----, stav---- ZKP-a FBiH/RS i z d a j e

KAZNENI NALOG

a u smislu odredbe člana -----, KZ FBiH/RS optuženom i z r i č e

UVJETNU OSUDU

Kojom se optuženom za počinjeno krivično djelo utvrđuje kazna zatvora u trajanju od ----- mjeseca i istovremeno određuje da se izrečena kazna neće izvršiti ako u roku od ----- godine po pravosnažnosti presude ne učini novo krivično djelo.

Na osnovu odredbe člana -----, stav ---, KZ FBiH/RS optuženom se izriče MJERA BEZBJEDNOSTI oduzimanja predmeta i to puška ----, kalibar ---- mm, --- puščanih metaka, kalibra --- mm i jedna ručna bomba ---- boje sa oznakom ----, serijskog broja -----, a prema potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta CJB ----- broj -----od

Optuženi se oslobađa dužnosti naknade troškova postupka na osnovu odredbe člana ----, stav ---, ZKP-a RS/FBiH, pa isti padaju na teret budžetskih sredstava.

O b r a z l o ž e n j e

(kao kod presude, Glava XIII. – Kazneni nalog)

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI

Na osnovu odredbi člana _____.stav _____. KZ FBiH/RS od optuženog se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom u novčanom iznosu od ----- KM, i isti se ima vratiti oštećenom.

(Obrazloženje u presudi za oduzimanje imovinske koristi.)

Primjenom odredaba člana ----, stav ----, odnosno člana ----, stav ---, i člana ---, stav ---, u vezi sa stavom ---, KZ RS/FBiH, optuženom je oduzeta imovinska korist u iznosu od ----- KM, čija je visina utvrđena vještačenjem, a ta imovinska korist se nalazi na depozitu suda, jer je u toku postupka pregovaranja o priznanju krivnje optuženi isti iznos položio na depozit suda, i ta imovinska korist će se vratiti oštećenom posebnom naredbom suda.

c.) Presuda kojom se uvjetna osuda opoziva zbog nevraćanja imovinske koristi

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

**U IME REPUBLIKE SRPSKE/FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE!**

Osnovni/Općinski sud u _____u vijeću sastavljenom od sudije
----- kao predsjednika vijeća, te sudija ----- kao članova
vijeća, uz učešće ----- kao zapisničara, u krivičnom predmetu
protiv osuđenog -----, zbog krivičnog djela _____ iz člana ----.
stav ----. Krivičnog zakona RS/FBiH, odlučujući o opozivu uvjetne osude
dana -----.godine donio je

P R E S U D U

OPOZIVA SE UVJETNA OSUDA OSUĐENOM
------(navesti lične podatke osuđenog), koja mu je izrečena
pravosnažnom presudom Osnovnog/Općinskog suda u ----- broj K.
----- od -----. godine, pa se kazna zatvora u trajanju od -----,
utvrđena tom presudom, ima izvršiti.

O b r a z l o ž e n j e

Obrazložiti činjenice na kojima se zasniva odluka

Zapisničar

**Predsjednik vijeća
S u d i j a**

POGLAVLJE XX.

POSTUPAK PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku FBiH	2
II PRAKTIČNA RJEŠENJA	7
a) Odbijanje žalbe na pritvor u istrazi	7
b) Usvajanje žalbe na pritvor u istrazi	9
c) Odbijanje žalbe na pritvor nakon potvrđivanja optužnice	11
d) Presuda kojom se preinačuje presuda suda niže instance, zbog zastare	12
f) Presuda kojom se odbija žalba tužioca i potvrđuje prvostepena presuda	15
g) Rješenje o ukidanju presude i određivanju pretresa pred drugostepenim sudom	17
h) Presuda apelacionog vijeća kojom se optuženi oslobađa od optužbe	19
h) Rješenje kojim se uvažava žalba tužioca na prvostepeno rješenje o ukidanju pritvora u toku glavnog pretresa	21

POGLAVLJE XX.

POSTUPAK PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku FBiH

Član 307.

Pravo na žalbu i rok

- (1) Protiv presude donesene u prvom stepenu može se podnijeti žalba drugostepenom sudu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.
- (2) U složenim stvarima, na zahtjev stranaka i branitelja, sud može produžiti rok za žalbu najduže za 15 dana.
- (3) Do odluke suda o zahtjevu iz stava 2. ovog člana ne teče rok za žalbu.
- (4) Blagovremeno podnesena žalba odlaže izvršenje presude.

Član 308.

Subjekti žalbe

- (1) Žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i oštećeni.
- (2) U korist optuženog žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik, bračni, odnosno vanbračni drug optuženog, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra i hranitelj. Rok za žalbu i u tom slučaju teče od dana kad je optuženom ili njegovom branitelju dostavljen prepis presude.
- (3) Tužitelj može podnijeti žalbu kako na štetu tako i u korist optuženog.
- (4) Oštećeni može pobijati presudu samo zbog odluke suda o troškovima krivičnog postupka i odluke o imovinskopравnom zahtjevu.

(5) Žalbu može podnijeti i osoba čiji je predmet oduzet ili od koje je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

(6) Branitelj i osobe iz stava 2. ovog člana mogu podnijeti žalbu i bez naročitog ovlašćenja optuženog, ali ne i protiv njegove volje - osim ako je optuženom izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Član 309.

Odricanje i odustajanje od žalbe

(1) Optuženi se može odreći prava na žalbu samo nakon što mu je presuda dostavljena. Optuženi se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se tužitelj odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženi po presudi imao da izdržava kaznu zatvora. Do donošenja odluke vijeća apelacionog odjeljenja optuženi može odustati od već podnesene žalbe.

(2) Tužitelj se može odreći prava na žalbu od trenutka objavljivanja presude pa do isteka roka za podnošenje žalbe, a može do donošenja odluke vijeća apelacionog odjeljenja odustati od već podnesene žalbe.

(3) Odricanje i odustajanje od žalbe ne može se opozvati.

Član 310.

Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

(1) Žalba treba sadržavati:

- označenje presude protiv koje se podnosi žalba (naziv suda, broj i datum presude),
- osnov za pobijanje presude,
- obrazloženje žalbe,
- prijedlog da se pobijena presuda potpuno, ili djelimično ukine ili preinači,
- potpis osobe koja podnosi žalbu.

(2) Ako je žalbu podnio optuženi ili druga osoba iz člana 308. stav 2. ovog zakona, a optuženi nema branitelja ili ako je žalbu podnio oštećeni koji nema punomoćnika, a žalba nije sastavljena u skladu s odredbama stava 1. ovog člana, sud će pozvati žalitelja da u određenom roku dopuni žalbu pisanim

podneskom ili usmeno na zapisniku kod suda. Ako žalitelj ne postupi po ovom pozivu, sud će odbaciti žalbu ako ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b), c) i e) ovog člana, a ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a) ovog člana - odbaciće je ako se ne može utvrditi na koju se presudu odnosi. Ako je žalba podnesena u korist optuženog, dostaviće se apelacionom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciće se ako se to ne može utvrditi.

(3) Ako je žalbu podnio oštećeni koji ima punomoćnika ili tužitelj, a žalba ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b), c) i e) ovog člana ili ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a) ovog člana, a ne može se utvrditi na koju se presudu odnosi, žalba će se odbaciti. Žalba s ovim nedostacima podnesena u korist optuženog koji ima branitelja dostaviće se apelacionom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciće se ako se to ne može utvrditi.

(4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze – dužan je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Član 311. Žalbeni osnovi

Presuda se može pobijati:

- a) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka,
- b) zbog povrede Krivičnog zakona,
- c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- d) zbog odluke o krivičnopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, o troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja.

Član 312. Bitne povrede odredbi krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredbi krivičnog postupka postoji:

- ako je sud bio nepropisno sastavljen, ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravosnažnom odlukom izuzet od suđenja,
- ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti,
- ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom, protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa,
- ako je povrijeđeno pravo na odbranu,
- ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu,
- ako je sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa,
- ako je sud donio presudu, a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti,
- ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe,
- ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda,
- ako je optužba prekoračena,
- ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

(2) Bitna povreda odredbi krivičnog postupka postoji i ako sud za vrijeme pripremanja glavnog pretresa, ili u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Član 313. **Povrede Krivičnog zakona**

Povreda Krivičnog zakona postoji ako je Krivični zakon povrijeđen u pitanju:

- da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo,
- postoje li okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost,
- postoje li okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, a naročito da li je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja, ili je gonjenje isključeno usljed amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravosnažno presuđena,

- da li je u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti,
- da li je odlukom o kazni ili uvjetnoj osudi, odnosno odlukom o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlašćenje koje sud ima po zakonu,
- da li su pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

Član 314.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- (1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kad je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- (2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Član 315.

Odluke o krivičnopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavljivanju presude

- (1) Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uvjetnoj osudi kad tom odlukom nije prekoračeno zakonsko ovlašćenje, ali sud nije pravilno odmjerio kaznu, s obzirom na okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, ili o uvjetnoj osudi, iako su za to postojali zakonski uvjeti.
- (2) Odluka o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz člana 313. tačke e) ovog zakona, ali je sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao mjeru sigurnosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uvjeti. Iz istih razloga može se pobijati odluka o troškovima krivičnog postupka.
- (3) Odluka o imovinskopravnom zahtjevu, kao i odluka o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja može se pobijati kad je sud o ovim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

Član 334.
Dopuštenost žalbe na rješenje

- (1) Protiv rješenja suda donesenog u prvom stepenu stranke, branitelj i osobe čija su prava povrijeđena mogu podnijeti žalbu uvijek kad u ovom zakonu nije izričito određeno da žalba nije dopuštena.
- (2) Protiv rješenja vijeća donesenog u toku istrage nije dopuštena žalba, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (3) Rješenja koja se donose radi pripremanja glavnog pretresa i presude mogu se pobijati samo u žalbi na presudu.

Član 335.
Opći rok za podnošenje žalbe

- (1) Žalba se podnosi sudu koji je donio rješenje.
- (2) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja.

Član 336.
Suspenzivno djelovanje žalbe

Ako u ovom zakonu nije drukčije određeno, podnošenjem žalbe na rješenje odlaže se izvršenje rješenja protiv koga je podnesena žalba.

Član 337.
Odlučivanje o žalbi na rješenje

- (1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja višeg suda, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu pred Vrhovnim sudom Federacije, odlučuje Vijeće apelacionog odjeljenja tog suda.
- (2) O žalbi protiv rješenja sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje odlučuje vijeće istog suda (član 25. stav 6.), osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(3) Odlučujući o žalbi sud može rješenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedopuštenu, odbiti žalbu kao neosnovanu ili uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, prema potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

II PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Odbijanje žalbe na pritvor u istrazi

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni/okružni sud u----- u vijeću sastavljenom od sudija (imena troje sudija), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog -----, zbog krivičnog djela _____ iz člana ----- stav ____ KZ FBiH/RS, u povodu žalbe branitelja osumnjičenog protiv rješenja Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj:----- od ----- godine o produženju pritvora, na sjednici vijeća održanoj dana ----- godine, u smislu čl.-----ZKP-a FBiH/RS donio je:

R J E Š E N J E

Odbija se kao neosnovana žalba osumnjičenog -----izjavljena po branitelju protiv rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj: --KV-----od ----- godine.

O b r a z l o ž e n j e

Rješenjem Općinskog/Osnovnog suda u----- broj KV----- od ----- godine prema osumnjičenom-----je produžen pritvor, zbog osnova iz člana ----- stav --. tački ---.ZKP-a FBiH/RS.

Protiv navedenog rješenja žalbu je blagovremeno uložio branitelj

osumnjičenog -----i to adv.----- zbog pogrešne primjene Zakona, u kojoj je istakao da osumnjičeni ima stalno prebivalište u --, oženjen i tu živi sa porodicom, pa sama činjenica da je strani državljanin, ne može biti razlog za pritvor jer ne postoji bojazan da bi se boravkom na slobodi dao u bijeg. Isto tako, napada se osnov iz tačke --) stava --. člana ____ ZKP-a FBiH/RS ističući da osumnjičeni ne bi mogao uticati na oštećenu i da u rješenju nije obrazloženo zašto još nije saslušana od strane tužitelja, te da je samo paušalno navedeno da bi mogao uticati na oštećenu. Takođe, u žalbi se navodi da odbrana smatra paušalnu ocjenu u pobijanom rješenju da postoji i razlog iz tačke --) citiranog člana, jer da i ta tačka nije obrazložena nego je samo parafrazirana zakonska odredba, te da uopće njegov branjenik, osumnjičeni nije ni učinio krivičnopravnu radnju.

Nakon ispitivanja pobijanog rješenja u granicama žalbenih navoda, vijeće ovog suda je odlučilo kao u dispozitivu iz sljedećih razloga:

Suprotno žalbenim navodima u pobijanom rješenju prvostepenog suda jasno se obrazlaže postojanje općeg zakonskog uvjeta, osnovane sumnje da je osumnjičeni počinitelj krivičnog djela i dokaza na kojima zasniva to uvjerenje, a koja proizlazi iz stanja spisa i jasno je obrazložena u pobijanom rješenju. Navod žalbe da branjenik nije počinio krivičnopravnu radnju je samo paušalan navod, jer je ovo faza postupka u kojoj se ispituje osnovanost sumnje da je određeno lice počinilo određeno krivično djelo.

Isto tako, vijeće ovog suda smatra da stoje zakonski osnovi i to iz člana ----- stav --. tački --) i --) ZKP-a FBiH/RS da se prema osumnjičenom licu pritvor ima produžiti za rok koji je i određen u pobijanom rješenju, a tražen prijedlogom nadležnog Kantonalnog/Okružnog tužitelja u kojem prijedlogu je pobliže obrazloženo zbog čega se traži produženje pritvora u ovoj fazi postupka. Naime, prvostepeni sud je argumentovano obrazložio da zbog boravka oštećene u bolnici, ista nije mogla biti do sada saslušana, kao niti provedeno medicinsko vještačenje, tražili su jedan razuman rok za okončanje istog, koji je sud i usvojio objašnjavajući i crpeći svoje uvjerenje o mogućnosti uticaja na oštećenu ukoliko bi osumnjičeni bio na slobodi iz činjenice njihovog međusobnog poznanstva i ranije komunikacije, što proizlazi iz stanja spisa.

Dakle, prvostepeni sud daje jasno i valjano obrazloženje za citiranu tačku zakonske odredbe koja omogućava da se pritvor prema nekom licu odredi ili produži, jer okolnosti zaista ukazuju na osnovanost bojazni da bi boravkom na slobodi, osumnjičeno lice moglo uticati na dalji tok postupka zbog čega je i po ocjeni Vijeća ovog suda u konkretnom slučaju ispunjen zakonski razlog u smislu čl.-----stav --. tačka --) ZKP-a FBiH/RS.

Nadalje, prvostepeni sud, također, što prihvata i ovaj sud, osim

postojanja opšteg uslova da se za djelo za koje se neko lice sumnjiči ili tereti može izreći kazna zatvora od 10 godina, što proizlazi i u ovom konkretnom slučaju, postoje posebne okolnosti u pogledu načina izvršenja, jer je osumnjičeni došao direktno pred vrata stana oštećene, kako mu se sa osnovanom sumnjom stavlja na teret, te posljedicu u vidu teške tjelesne povrede opasne po život za koju postoji osnovana sumnja iz stanja spisa, pa je i vijeće ovog suda mišljenja da bi boravkom na slobodi osumnjičenog bila ugrožena bezbjednost građana pa je ispunjen i zakonski osnov iz člana -----, stav --. tačke --) ZKP-a FBiH/RS za produženje pritvora.

S obzirom na utvrđeno, ove razloge i okolnosti vijeće ovog suda neće posebno obrazlagati, jer smatra da je ispunjenjem ovih drugih osnova prvostepena odluka donijeta ispravno, činjenicu da ne stoji osnov iz člana _____. stav --. tačke --) ZKP-a FBiH/RS, na koji pravilno ukazuje žalba da nije dovoljno i jasno argumentovan i obrazložen, pogotovo što se iz stanja spisa ne vidi šta znači samo privremeni boravak u BiH i neposjedovanje odgovarajućih dokumenata BiH i koja su to odgovarajuća dokumenta, te vijeće ovog suda činjenicu da je neko državljanin strane države bez posebnih dodatnih okolnosti koje bi opravdavale bojazan za bjekstvo, zaista ne može uvažiti kao razlog.

Međutim, kako je već naprijed obrazloženo i navedeno, kako stoje dva zakonska osnova za mjeru pritvora, sud je primjenom odredbi člana -----, stav _____. ZKP-a FBiH/RS odlučio kao u izreci rješenja.

ZAPISNIČAR

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

PRIMJEDBA: Ovaj obrazac predstavlja rješavanje po žalbi na odluku o produženju pritvora prvostepenog suda u **toku trajanja istrage** (KV vijeće prvostepenog suda), kojim se odbija žalba za određene razloge po osnovu pritvora, dok je žalba osnovana za neke druge razloge, ali se ne mijenja suština drugostepene odluke. Može se koristiti i u situaciji kada drugostepeni sud u cijelosti prihvata prvostepeno rješenje i odbija sve navode žalbe.

b) Usvajanje žalbe na pritvor u istrazi

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni/okružni sud u----- u vijeću sastavljenom od sudija (imena troje sudija), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog-----, zbog krivičnog djela_____ iz člana -----. stav – KZ FBiH/RS, u povodu žalbe branitelja optuženog protiv rješenja Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj:---KV--- od ----- godine o produženju pritvora, na sjednici vijeća održanoj dana ----- godine, u smislu čl.-----, ZKP-a FBiH/RS donio je:

R J E Š E N J E

Uvažava se žalba branitelja osumnjičenog-----, ukida rješenje Općinskog/Osnovnog suda u----- broj: --KV-----od ----- godine i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

Rješenjem Općinskog/Osnovnog suda u----- broj KV----- od ----- godine prema osumnjičenom-----je produžen pritvor zbog osnova iz člana -----, ZKP-a FBiH/RS stav --. tački --) i --).

Osumnjičeni i njegov branitelj, na ročištu održanom ---god. pred Općinskim/Osnovnim sudom u-----, protivili su se prijedlogu za produženje pritvora ističući da ne postoje zakonski uvjeti za dalje zadržavanje osumnjičenog u pritvoru.

Protiv navedenog rješenja blagovremeno je uložio žalbu branitelj osumnjičenog -----i to adv.----- predlažući ukidanje rješenja i vraćanje predmeta prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Žalba je osnovana.

Suština žalbe je u konstataciji da pobijano rješenje ne sadrži ni jednu konkretnu činjenicu, konkretan dokaz o postojanju osnovane sumnje da je osumnjičeni izvršio krivično djelo za koje se tereti već uopćeno pozivanje na podatke koji se nalaze u spisu.

Tačnost ove konstatacije jasno je vidljiva iz rješenja o produženju pritvora (strana 2. pasus 5.), u kojem se navodi...“da osnovana sumnja iz dosad provedenih dokaza i prikupljenih podataka i dalje postoji, tako da je po ocjeni suda osnovni uvjet za određivanje pritvora ispunjen.“

Sa aspekta nesporne činjenice, koju prihvata i prvostepeni sud, da određivanje, odnosno produženje pritvora osumnjičenom za počinjeno krivično djelo mora prethoditi postojanje osnovane sumnje da je to lice i izvršitelj određenog krivičnog djela, nesporna je i činjenica da se postojanje te sumnje mora temeljiti na konkretnim činjenicama, konkretnim dokazima, a što mora biti i navedeno i obrazloženo u rješenjima o određivanju i produženju pritvora.

Kako u rješenju o produženju pritvora osumnjičenom -----nije na naveden način konstatovano postojanje osnovane sumnje o izvršenju krivičnog djela za koje se protiv osumnjičenog vodi istražni postupak, to apelaciono vijeće ovog suda za sada nije ni moglo ispitati zakonitost pobijanog rješenja, zbog čega je isto trebalo ukinuti na osnovu čl.-----ZKP-a FBiH/RS.

U ponovljenom postupku prvostepeni sud će, prije usvajanja prijedloga tužiteljstva o produženju pritvora osumnjičenom-----, razmotriti i konkretno obrazložiti postojanje osnovane sumnje vezano za krivično djelo za koje se osumnjičeni tereti, kako bi bio u mogućnosti donijeti na zakonu osnovanu odluku o neophodnosti daljnjeg zadržavanja osumnjičenog u pritvoru.

ZAPISNIČAR

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

PRIMJEDBA: Ovaj obrazac predstavlja rješavanje po žalbi na odluku o produženju pritvora prvostepenog suda u toku istrage (KV vijeće prvostepenog suda) kojim se usvaja žalba. Može se koristiti kada se rješava po žalbi na pritvor prilikom razmatranja zakonskih razloga za pritvor. Ako je osnovana sumnja obrazložena u rješenju, a nisu potkrijepljeni dokazima razlozi za pritvor, takođe se odlučuje na isti način.

c) Odbijanje žalbe na pritvor nakon potvrđivanja optužnice

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni/okružni sud u----- u vijeću sastavljenom od sudija (imena troje sudija), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela _____ iz člana -----, stav 1. KZ FBiH/RS, u povodu žalbe branitelja optuženog protiv rješenja Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj:---KV--- od ----- godine o produženju pritvora, na sjednici vijeća održanoj dana ----- godine, u smislu čl.----- ZKP-a FBiH/RS donio je:

R J E Š E N J E

Odbija se kao neosnovana žalba optuženog -----izjavljena po branitelju protiv rješenja ----- suda u ----- broj: --KV-----od ----- godine.

O b r a z l o ž e n j e

Rješenjem Općinskog/Osnovnog suda u----- broj KV----- od ----- godine prema optuženom-----je produžen pritvor, zbog osnova iz člana -----, stav --, tački --) i --) ZKP-a FBiH/RS

Protiv navedenog rješenja blagovremeno je uložio žalbu branitelj optuženog -----i to adv.----- zbog pogrešne primjene Zakona, u kojoj osporava postojanje osnova za produženje pritvora pa je predložio da se pobijano rješenje preinači i optuženi pusti na slobodu ili da se rješenje ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovnu odluku.

Žalba nije osnovana.

Pobijano rješenje je i po ocjeni ovog suda ispravno našlo da stoje razlozi za pritvor preme optuženom iz člana-----, st. -- tačka --) i --) ZKP-a FBiH/RS, o čemu je iznijelo potrebne razloge.

Protiv optuženog je podignuta i potvrđena optužnica zbog krivičnog djela _____ iz člana---. KZ FBiH/RS i tom optužnicom je afirmirana osnovana sumnja da je optuženi počinitelj krivičnog djela. Nakon potvrđene optužnice rješava se pitanje postojanja zakonskih razloga za pritvor te je isključena rasprava u pogledu osnovane sumnje o izvršenju djela tako da rješenje kojim se odlučuje o pritvoru nije dužno da se bavi ovim pitanjem pa su suprotne tvrdnje žalbe neosnovane.

Opravljanost pritvora po ocjeni ovog vijeća ne može se dovesti u pitanje ni ostalim navodima žalbe. Optuženi se tereti da je počinio krivično djelo _____ iz člana____. KZ FBiH/RS u dva navrata u kratkom vremenskom periodu što potvrđuje bojazan da bi puštanjem na slobodu nastavio sa izvršenjem krivičnih djela, a kako se za djelo zbog koga je optužnica podignuta i potvrđena može izreći kazna zatvora od 5 godina, stečeni su uvjeti da se pritvor produži po čl---. stav --. tačka --) ZKP-a FBiH/RS.

Konačno, prilikom izvršenja krivičnog djela optuženi je koristio silu i prijetnju da će direktno napasti na život oštećenog oduzimajući tuđu pokretnu stvar i to na javnom mjestu, na ulici, u toku dana kada prolazi i okuplja se veći broj građana. Ovakav način izvršenja krivičnog djela predstavlja, takođe, bojazan da bi puštanjem na slobodu optuženog sigurnost građana bila ugrožena te je ispunjen i razlog za pritvor u smislu člana ---. stav --. tačka d-- ZKP-a FBiH/RS, kako je to pravilno zaključilo i pobijano rješenje.

Zbog svega navedenog, prema ocjeni ovog suda, žalba nije ponudila argumente na osnovu kojih bi se mogla donijeti drukčija odluka pa je žalba odbijena kao neosnovana.

ZAPISNIČAR

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

PRIMJEDBA: Ovaj obrazac predstavlja rješavanje po žalbi na odluku o produženju pritvora prvostepenog suda nakon potvrđivanja optužnice (KV vijeće prvostepenog suda) kojim se odbija žalba. Može se koristiti kada se rješava po žalbi na pritvor prilikom prvog produžavanja pritvora nakon potvrđivanja optužnice, kao i u toku trajanja glavnog pretresa kada se odlučuje o pritvoru nakon isteka dva mjeseca trajanja pritvora (tzv. ad hoc odlučivanje o pritvoru).

d) Presuda kojom se preinačuje presuda suda niže instance, zbog zastare

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE /REPUBLIKE
SRPSKE!

----- sud u -----, u vijeću sastavljenom od sudija (troje sudija) predsjednik i članovi vijeća, uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optužene-----, zbog krivičnog djela _____ iz člana -----. stav __. Krivičnog zakona FBiH/RS, rješavajući po žalbi Kantonalnog/Okružnog tužiteljstva u-----, izjavljenoj protiv presude Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj ----- od ----- godine, na sjednici vijeća održanoj dana ----- godine, u smislu čl.----- ZKP-a FBiH/RS, donio je :

P R E S U D U

U povodu žalbe Kantonalnog/Okružnog tužiteljstva u -----, preinačuje se presuda Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj ----- od ----- godine, i sudi:

Prema optuženoj ----- (ime i prezime i ostali lični podaci)
Na osnovu člana ----- ZKP-a FBiH/RS

ODBIJA SE OPTUŽBA

Da je: opis činjeničnog dijela optužnice

Čime bi: počinila krivično djelo _____ iz člana ----- KZ FBiH/RS

Na osnovu člana -----, stav ---- ZKP-a RS/FBiH, troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžeta.

Na osnovu člana -----, stav-----, Zakona o krivičnom postupku RS/FBiH, oštećeni ----- se, sa imovinskopравnim zahtjevom, upućuje na parnicu.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Općinskog/Osnovnog suda u -----broj-----od ----- godine, optužena----- je oslobođena od optužbe da je počinila krivično djelo _____ iz člana -----, KZ FBiH/RS, a iz razloga propisanih članom-----, tačka-----ZKP-a FBiH/RS

Na osnovu člana -----, stav----Zakona o krivičnom postupku RS/FBiH, oštećeni ----- je sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom upućen na parnicu.

Na osnovu člana -----, stav ----, ZKP-a FBiH/RS troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava.

Protiv navedene presude Kantonalno/Okružno tužiteljstvo u ----- blagovremeno je izjavilo žalbu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, predloživši da se žalba uvaži, prvostepena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Optužena je putem branitelja blagovremeno podnijela odgovor na žalbu, u kojem se protivi žalbenim navodima kantonalnog tužitelja, predlažući da ovaj sud žalbu odbije kao neosnovanu, a da prvostepenu presudu protiv koje je žalba izjavljena u cijelosti potvrdi.

Svojim podneskom broj KT----- od -----godine Kantonalno/Okružno tužiteljstvo u ----- izjavilo je da ostaje kod žalbe.

Na sjednici vijeća ovog suda vijeće je ispitalo prvostepenu presudu, pa je riješilo kao u izreci iz sljedećih razloga:

Prema odredbi člana -----KZ FBiH/RS, krivično gonjenje se ne može poduzeti kada protekne --(---) godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći zatvor više od --- godine, a po članu -----, KZ FBiH/RS zastarjelost krivičnog gonjenja nastaje u svakom slučaju kada protekne dva puta onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarjelost gonjenja.

Kako je, dakle, u konkretnom slučaju nastupila apsolutna zastara krivičnog gonjenja, to je protiv optužene ----- odbijena optužba da je počinila krivično djelo _____ iz člana ----- . KZ FBiH/RS .

Odluka o troškovima krivičnog postupka, zasnovana je na propisu navedenom u izreci ove presude.

Na osnovu člana ----- . stav----- . Zakona o krivičnom postupku RS/ FBiH, oštećeni ----- je, sa imovinskopравnim zahtjevom, upućen na parnicu.

ZAPISNIČAR

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A**

PRIMJEDBA: U drugostepenom postupku se pazi da li je došlo do apsolutne zastare u krivičnom gonjenju prema počiniocu, a na osnovu optužnice prema kojoj je okončan prvostepeni postupak. Drugostepeni sud je u tom slučaju u obavezi donijeti odbijajuću presudu radi zaštite prava optuženog.

f) Presuda kojom se odbija žalba tužitelja i potvrđuje prvostepena presuda

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE /REPUBLIKE
SRPSKE!

----- sud u -----, u vijeću sastavljenom od sudija (troje sudija) predsjednik i članovi vijeća, uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana -----, stav 1. Krivičnog zakona FBiH/RS, odlučujući o žalbi kantonalnog/okružnog tužitelja u _____ protiv presude Općinskog/Osnovnog suda u ----broj---od----godine, u sjednici vijeća održanoj dana -----, donio je

P R E S U D U

Žalba kantonalnog/okružnog tužitelja u -----odbija se kao neosnovana i presuda Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj---od----godine potvrđuje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Općinskog/Osnovnog suda u -----broj---od ----godine, na osnovu čl.---. ZKP-a FBiH/RS optuženi je oslobođen da je počinio krivično djelo ----- iz čl.---. KZ FBiH/RS. Istom presudom je odlučeno da troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava.

Protiv ove presude žalbu je izjavio kantonalni/okružni tužitelj, zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz čl.-----, ZKP-a FBiH/RS, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede krivičnog zakona. U obrazloženju žalbe je iznio detaljne razloge u smislu pomenutih

žalbenih osnova i izveo zaključak da je nižestepeni sud pogriješio kada je osporenom presudom optužene oslobodio od optužbe. Predložio je da se pobijana presuda ukine i održi pretres pred ovim sudom.

Branitelj optuženog dao je odgovor na žalbu u kojem osporava njene navode i predlaže da se ista odbije kao neosnovana.

Tužitelj je u svom podnesku od--- predložio da se žalba uvaži.

Na sjednici vijeća održanoj u smislu čl.----. ZKP-a FBiH/RS kantonalni/okružni tužitelj ostao je kod navoda i prijedloga svoje žalbe, dok su optuženi i njegov branitelj ostali kod prijedloga datog u odgovoru na žalbu.

Nakon što je na osnovu člana ----- ZKP-a FBiH/RS ispitao pobijanu presudu u granicama žalbenih navoda, ovaj sud je odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:

U žalbi tužitelj navodi da je prvostepeni sud oslobodio od optužbe optuženog u smislu čl.----. ZKP-a FBiH/RS, jer je našao da nije dokazano da je počinio krivično djelo za koje se optužuje. Pri tome je dodao da se prvostepeni sud u obrazloženju takve svoje odluke samo pozvao na iskaze svjedoka sa glavnog pretresa, bez navođenja analize i ocjene sadržine njihovih iskaza u razlozima presude zbog čega ista nema razloga o odlučnim činjenicama, pa je time počinjena naprijed naznačena bitna povreda odredaba krivičnog postupka.

Kod ocjene navedenih žalbenih prigovora tužitelja, ovaj sud je pošao od toga da je prvostepeni sud pravilno cijenio iskaze svih svjedoka dajući analize iskaza i dovodeći ih u vezu sa drugim dokazima kao i međusobno, nakon čega je iznio uvjerljive razloge u pravcu odlučne činjenice da niko od svjedoka nije iznio činjenice na osnovu kojih bi se na nesumnjiv način moglo zaključiti da je optuženi počinilac navedenog krivičnog djela. Takođe, ni navodi sudskog vještaka finansijske struke ne dovode u vezu optuženog sa izvršenjem navedenog krivičnog djela. U odnosu na navedene prigovore tužitelja, razlozi o odlučnim činjenicama u prvostepenoj presudi nisu izostali. Vidljivo je da je žalba tužitelja usmjerena na to da svojim argumentima dovede u pitanje činjeničnu osnovu pobijane presude, te da je sud na temelju istih dokaza trebao utvrditi drukčije činjenično stanje. Suprotno ovim navodima žalbe, ovaj sud ocjenjuje da je prvostepeni sud izveo pravilan odlučni zaključak da nije dokazano da je optuženi počinio navedeno krivično djelo.

U pogledu žalbenog osnova povrede krivičnog zakona, u žalbi tužitelja se jedino navodi da je pogrešan činjenični zaključak prvostepenog suda imao

za posljedicu pogrešan pravni zaključak da nema dokaza da je optuženi počinio krivično djelo za koje je optužen. Kako je ovaj sud, prema već naprijed izloženom, dao ocjenu žalbenih navoda tužitelja u pogledu činjeničnog stanja i pravno vrijednovao njihov značaj, te zaključio da je nižestepeni sud pravilno postupio kada je optuženog oslobodio od optužbe, to se njegova žalba i iz osnova povrede krivičnog zakona ukazuje kao neosnovana.

Na osnovu svega izloženog, ovaj sud je na osnovu ovlasti iz čl.----. ZKP FBiH/RS odbio žalbu tužitelja kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu jer je utvrdio da ne stoje razlozi zbog kojih presudu pobija žalbom.

ZAPISNIČAR

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

PRIMJEDBA: Prvostepena presuda se potvrđuje kada drugostepeni sud ocijeni da nisu osnovani žalbeni prigovori, s tim što se drugostepeni sud vodi samo žalbenim prigovorima i nema ovlasti postupati izvan istih. U drugostepenoj presudi se mora odgovoriti svim žalbenim navodima iz kojih razloga drugostepeni sud cijeni da je prvostepeni sud pravilno postupio, a žalbeni prigovori iz istih razloga neosnovani. Mora se detaljno obrazložiti zaključak drugostepenog suda kada podržava prvostepenu presudu uz opis detalja iz načina izvođenja svih dokaza prvostepenog suda ako se žalbom stranaka u postupku ukazuje na nepravilan zaključak nakon ocjene svih dokaza. Presuda se može pobijati i samo zbog kazne tako da drugostepeni sud daje razloge potvrđivanja prvostepene presude samo u tom pravcu ne upuštajući se u eventualno druge nedostatke prvostepene presude

g) Rješenje o ukidanju presude i određivanju pretresa pred drugostepenim sudom

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

----- sud u -----, u vijeću sastavljenom od sudija (troje sudija) predsjednik i članovi vijeća, uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela iz člana -----. stav _- Krivičnog zakona FBiH/RS, u povodu žalbe kantonalno/okružnog tužitelja u -----, protiv presude Općinskog/Osnovnog suda u ----br ----k-----od---, nakon održane sjednice vijeća, dana -----godine u prisutnosti kantonalnog /okružnog tužitelja-----, optuženog-----njegovog branitelja----, donijelo je sljedeće

R J E Š E N J E

Žalba kantonalnog/okružnog tužitelja se uvažava, presuda Općinskog/Osnovnog suda br---K---od----godine, ukida se i određuje pretres pred Kantonalnim/Okružnim sudom u-----

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Općinskog/Osnovnog suda u----br---K---od----godine, optuženi----je na osnovu člana -----. ZKP-a FBiH/RS oslobođen od optužbe da je na način opisan u izreci presude počinio krivično djelo iz člana-----. KZ FBiH/RS. Istom presudom oštećeni je sa svojim imovinskopравnim zahtjevom upućen za ostvarivanje svojih prava putem parnice, dok su troškovi postupka pali na teret sredstava budžeta.

Protiv navedene presude žalbu je izjavilo Kantonalno/Okružno tužiteljstvo----- zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona te pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. S tim u vezi, u žalbi se navodi da je sud pogriješio donoseći pobijanu presudu,

pa je predloženo da se žalba uvaži i pobijana presuda ukinе te odredi održavanje pretresa pred ovim sudom. Branitelj optuženog je dao odgovor na žalbu, osporio prigovore tužitelja i predložio da se žalba odbije i prvostepena presuda potvrdi.

Kantonalni/Okružni tužitelj je u podnesku br---od---predložio da se žalba tužitelja uvaži.

Na sjednici održanoj u smislu člana ----, ZKP-a FBiH/RS, kantonalni/okružni tužitelj je ostao kod svojih prijedloga, kao i branitelj i optuženi.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u smislu člana -----, ZKP-a FBiH/RS, ovaj sud je odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:

U žalbi tužitelj iznosi više prigovora koji se odnose kako na činjeničnu osnovu tako i na pravne zaključke izvedene u obrazloženju pobijane presude. Prema mišljenju ovog suda, i pored toga što je prvostepeni sud u obrazloženju pobijane presude izvodio određene činjenične zaključke, ovaj sud nalazi da tužitelj u svojoj žalbi pravilno ukazuje da je činjenično stanje za sada ostalo pogrešno i nepotpuno utvrđeno. Naime, kako se to vidi iz obrazloženja pobijane presude, u toku postupka su, između ostalog, saslušani oštećeni----- te svjedoci-----, ali nižestepeni sud njihove iskaze nije cijenio pojedinačno i u međusobnoj povezanosti, odnosno nije naveo dovoljno prihvatljivih razloga zbog čega neke od tih iskaza prihvata, a druge ne prihvata. Na sve ovo tužitelj je u svojoj žalbi pravilno ukazao pa je njegove žalbene prigovore valjalo uvažiti.

Imajući u vidu naprijed izloženo, ovaj sud je na osnovu ovlašćenja iz člana -----, ZKP-a FBiH/RS žalbu tužitelja usvojio, pobijanu presudu ukinuo i odredio održavanje pretresa pred ovim sudom.

Na pretresu, koji se ima održati pred ovim sudom, biće preuzeti svi oni dokazi koji su izvedeni pred nižestepenim sudom i uz to će se eventualno izvesti neki novi dokazi ukoliko se zato ukaže potreba.

ZAPISNIČAR

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A**

PRIMJEDBA: Nakon donošenja rješenja apelacionog vijeća o ukidanju prvostepene presude, zakazuje se pretres pred apelacionim vijećem drugostepenog suda. To znači da se donose kratka rješenja, bez puno obrazlaganja, sa sadržajem samo bitnih činjenica prilikom donošenja rješenja s obzirom na to da će se ponovo suditi u konkretnom predmetu.

h) Presuda apelacionog vijeća kojom se optuženi oslobađa od optužbe

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE /REPUBLIKE
SRPSKE!

----- sud u -----, u vijeću sastavljenom od sudija (troje sudija) predsjednik i članovi vijeća, uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela _____ iz člana -----, stav 1. Krivičnog zakona FBiH/RS, nakon održanog javnog pretresa pred apelacionim vijećem dana-----u prisutnosti kantonalnog /okružnog tužitelja-----, optuženog-----i njegovog branitelja----, donijelo je i istog dana objavilo sljedeću

P R E S U D U

Optuženi: (lični podaci)

na osnovu člana -----, tačka----- ZKP-a FBiH/RS

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

Da je: (opis činjeničnog dijela optužnice)

Čime bi: počinio krivično djelo _____ iz člana -----, KZ FBiH/RS

Na osnovu člana -----, stav --, ZKP-a RS/FBiH, optuženi se oslobađa plaćanja troškova krivičnog postupka i pri tome se određuje da troškovi nastali pred nižestepenim sudom, uključujući i troškove u povodu održavanja sjednice pred ovim sudom, padaju na teret budžetskih sredstava, a na osnovu čl----, istog zakona troškovi krivičnog postupka nastali u povodu održavanja pretresa pred kantonalnim/okružnim sudom padaju na teret budžetskih sredstava.

Na osnovu člana -----, stav-----, Zakona o krivičnom postupku RS/ FBiH, oštećeni ----- se, sa imovinskopравnim zahtjevom, upućuje na parnicu.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno/Okružno tužilaštvo----- optužnicom brKt- ----od-----stavilo je na teret optuženom krivično djelo-----iz čl-----, KZ FBiH/RS.

Presudom Općinskog/Osnovnog suda u -----broj-----od ----- godine, optuženi----- je oslobođen od optužbe da je počinio krivično djelo _____ iz člana -----, KZ FBiH/RS, a iz razloga propisanih članom-----, tačka----ZKP-a FBiH/RS.

Na osnovu člana -----, stav----Zakona o krivičnom postupku, oštećeni ----- je sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom upućen na parnicu.

Na osnovu člana ----- stav ----, ZKP-a FBiH/RS određeno je da troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava.

Rješenjem Apelacionog vijeća Kantonalnog /Okružnog suda -----br-od----žalba kantonalnog/okružnog tužitelja uvažena je, pa je navedena presuda prvostepenog suda ukinuta i određeno je održavanje pretresa pred ovim sudom.

Na pretresu koji je održan pred Apelacionim vijećem ovog suda u smislu čl..... ZKP-a FBiH/RS, tužitelj je istakao da ostaje u cijelosti kod uvodnog izlaganja tužitelja iz prvostepenog postupka, nakon čega je i odbrana, takođe, ostala kod svog ranijeg uvodnog izlaganja.

U toku dokaznog postupka Apelaciono vijeće je, u skladu sa ovlašćenjima iz čl----ZKP-a FBiH/RS, preuzelo dokaze izvedene na glavnom pretresu i to dokaze optužbe----- i dokaze odbrane-----.

Ovaj sud je nakon održanog pretresa odlučio kao u izreci presude iz sljedećih razloga:(opisati dokaze).

(nakon opisa dokaza, slijedi zaključak suda, zbog čega smatra da optužba nije dokazala da je predmetno krivično djelo počinjeno od strane optuženog.)

Troškovi postupka _____ (obrazložiti)

Odštetni zahtjev _____ (obrazložiti)

ZAPISNIČAR

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A**

PRIMJEDBA: Pretres pred apelacionim vijećem održava se nakon sjednice vijeća po žalbi na presudu. Nakon donošenja rješenja apelacionog vijeća o ukidanju prvostepene presude, zakazuje se pretres pred apelacionim vijećem drugostepenog suda. Na pretresu pred apelacionim vijećem mogu se izvesti novi dokazi ili ponoviti dokazi izvedeni u prvostepenom postupku ako je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno. Moguće je da se donese ista presuda kao prvostepena bez obzira što je od strane apelacionog vijeća ocijenjeno da je činjenično stanje ranije presude pogrešno ili nepotpuno utvrđeno. Takođe je moguće da se u novom suđenju pred drugostepenim sudom donese različita sankcija u odnosu na prvostepenu.

i) Rješenje kojim se uvažava žalba tužitelja na prvostepeno rješenje o ukidanju pritvora u toku glavnog pretresa

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Kantonalni/okružni sud u----- u vijeću sastavljenom od sudija (troje sudija sa njihovim imenima), uz sudjelovanje zapisničara -----, u krivičnom predmetu protiv optuženog-----, zbog krivičnog djela _____ iz člana -----. stav __. KZ FBiH/RS, u povodu žalbe kantonalnog/okružnog tužiteljstva protiv rješenja Općinskog/Osnovnog suda u ----- broj:--- -K--- od ----- godine o ukidanju pritvora, na sjednici vijeća održanoj dana ----- godine, u smislu čl.-----, ZKP-a FBiH/RS donio je:

R J E Š E N J E

Uvažava se žalba kantonalnog/okružnog tužitelja, ukida rješenje Općinskog/Osnovnog suda u----- broj: --K-----od ----- godine i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

Rješenjem Općinskog/Osnovnog suda u----- broj K----- od ----- godine, prema optuženom-----ukinut je pritvor i određeno je da se isti odmah pusti na slobodu. U obrazloženju rješenja navedeno je da oštećena na glavnom pretresu od---godine nije prepoznala optuženog kao počinitelja krivičnog djela, koji je prema njoj izvršio napad i uz prijetnju oružjem oduzeo tuđu pokretnu stvar te da nije bilo drugih svjedoka kritične prilike. S obzirom na to, rješenje je zaključilo da je iskazom oštećene ozbiljno dovedeno u pitanje da je optuženi izvršilac krivičnog djela iz optužnice pa su time prestali razlozi za zadržavanje optuženog u pritvoru. Zbog toga je prema prijedlogu branitelja pritvor ukinut.

Prema ocjeni ovog suda, zaključci iz navedenog rješenja su nepravilni kako to ispravno tvrdi žalba tužitelja.

Optužnicom, koja je od strane sudije za prethodno saslušanje potvrđena,

afirmisana je osnovana sumnja da je optuženi počinilac krivičnog djela, koje mu se stavlja na teret, pa je svaka rasprava o tome u postupku odlučivanja o pritvoru isključena. Prema tome, kada je branitelj optuženog u toku glavnog pretresa predložio da se prema optuženom pritvor ukine i kada je sud o tom prijedlogu odlučivao, nije bilo mjesta da se opravdanost pritvora raspravlja i ocjenjuje kroz postojanje osnovane sumnje već je bilo nužno da se cijeni da li je radi sigurnosti građana, s obzirom na način izvršenja, vrstu i težinu djela, neophodno da se optuženi zadrži u pritvoru ili to nije, a s tim u vezi da se ocijeni da li postoje osnovi za pritvor u smislu člana---stav---. tačka---ZKP-a FBiH/RS, po kojoj je odredbi pritvor ranije određen i produžavan.

Pobijano rješenje nije tako postupilo, pa se osnovanom ukazuje žalba tužitelja kojom osporava njegovu ispravnost, zbog čega je ovaj sud uvažavanjem žalbe ukinuo rješenje i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje u smislu čl---stav---. ZKP-a FBiH/RS.

ZAPISNIČAR

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

PRIMJEDBA: Ovaj obrazac predstavlja rješavanje po žalbi na odluku o ukidanju pritvora prvostepenog suda u toku glavnog pretresa (sudeće vijeće na glavnom pretresu) kojim se usvaja žalba. Može se koristiti kada se rješava po žalbi na pritvor prilikom razmatranja zakonskih razloga za pritvor. Ovaj obrazac je karakterističan zbog karakteristične situacije u praksi. Sud ne može kroz odluku o pritvoru prejudicirati prije okončanja glavnog pretresa odlučivanje o krivnji optuženog. Moguće je u toku glavnog preteresa ukidati pritvor, ali samo u slučaju ako su prestali zakonski (posebni) razlozi za dalje zadržavanje optuženog.

POGLAVLJE XXI

NEPOŠTIVANJE SUDA

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH)	2
II KONTROLNE LISTE	6
a) Održavanje reda u sudnici u toku suđenja	6
b) Primjenjive sankcije	7
c) Odlučivanje o sankcijama	7
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	8

POGLAVLJE XXI.

NEPOŠTIVANJE SUDA

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH)

Član 164.

Kažnjavanje osoba koje vrijeđaju sud

Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja, branitelja, punomoćnika, zakonskog zastupnika i oštećenog koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđa sud. Protiv rješenja o kažnjavanju dopuštena je žalba. O kažnjavanju tužitelja izvještava se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja izvještava se nadležna advokatska komora.

Član 226.

Kažnjavanje za odugovlačenje postupka

(1) Sud može u toku postupka kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja, branitelja, punomoćnika, zakonskog zastupnika ili oštećenog ako su njihovi postupci očigledno upravljeni na odugovlačenje krivičnog postupka.

(2) O kažnjavanju tužitelja obavijestit će se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja obavijestit će se Federalna advokatska komora.

Član 227.

Davanje podataka iz kaznene evidencije

(1) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati sudovima, tužiteljstvima i organima unutrašnjih poslova u vezi s krivičnim postupkom koji se vodi protiv osobe koja je ranije bila osuđivana, kao i nadležnim organima za

izvršenje krivičnopравnih sankcija i nadležnim organima koji učestvuju u postupku davanja amnestije, pomilovanja ili brisanja osude.

(2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se, na obrazloženi zahtjev, dati i državnim organima ako još traju određene mjere sigurnosti ili pravne posljedice osude.

(3) Građanima se, na njihov zahtjev, mogu davati podaci o njihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti ako su im ti podaci potrebni radi ostvarivanja njihovih prava.

(4) Niko nema pravo tražiti od građana da podnose dokaze o svojoj osuđivanosti, odnosno neosuđivanosti.

(5) Odredbe st. od 1. do 4. ovog člana su posebne odredbe koje se odnose i na Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 257.

Kažnjavanje zbog narušavanja reda i procesne discipline

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice da bi se zaštitilo pravo na pravedno i javno suđenje, odnosno održalo dostojanstveno i neometano suđenje.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se optuženi udalji iz sudnice za određeni vremenski period, ukoliko optuženi i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim ponašanjem zbog kojeg je opravdano njegovo udaljenje iz sudnice. U tom vremenskom periodu sudija, odnosno predsjednik vijeća može nastaviti postupak, ukoliko optuženi ima branitelja.

(3) Ako tužitelj, branitelj, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja prisustvuje glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije, odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda - sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako tužitelj ili branitelj budu udaljeni iz sudnice, sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine ili Federalnu advokatsku komoru, čiji je branitelj član - radi poduzimanja daljnjih mjera.

(4) Branitelju ili punomoćniku oštećenog koji, nakon što je kažnjen, produži da narušava red, sudija, odnosno predsjednik vijeća može uskratiti daljnje

zastupanje na glavnom pretresu i kazniti ga novčanom kaznom do 30.000 KM. Rješenje o tome, s obrazloženjem unosi se u zapisnik o glavnom pretresu. Protiv ovog rješenja dopuštena je posebna žalba. Glavni pretres će se prekinuti ili odložiti, dok optuženi ne uzme drugog branitelja i ne pripremi se za odbranu.

Član 258.

Davanje lažnog iskaza od svjedoka ili vještaka

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnom pretresu dao lažni iskaz, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sačini poseban prepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti tužitelju.

Odjeljak 3 - Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa

Član 259.

Otvaranje zasjedanja

Sudija, odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavljuje predmet glavnog pretresa. Zatim će sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrditi da li su prisutne sve pozvane osobe, a ako nisu, provjeriće da li su im pozivi dostavljeni i da li su svoj izostanak opravdale.

Član 260.

Nedolazak tužitelja, odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavni pretres

(1) Ako tužitelj ili osoba koja ga zamjenjuje i koja je uredno pozvana ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odložiti. Sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvaće tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje da iznese razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave, sudija će utvrditi da li treba biti kažnjen kaznom iz stava 2. ovog člana. Ako se tužitelj, odnosno osoba koja ga zamjenjuje kažnjava, o tome se obavještava Visoko sudsko i tužilačko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje i koja se na uredan

poziv suda za glavni pretres nije odazvala i nije opravdala svoj izostanak.

Član 261.

Nedolazak optuženog na glavni pretres

(1) Ako je optuženi uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda, sudija, odnosno predsjednik vijeća će odložiti glavni pretres i narediti da se optuženi na idući glavni pretres prinudno dovede. Ako do privođenja optuženi opravda izostanak, sudija, odnosno predsjednik vijeća će opozvati naredbu o prinudnom dovođenju.

(2) Ako optuženi koji je uredno pozvan očigledno izbjegava da dođe na glavni pretres i ako prinudno dovođenje nije uspjelo, sudija, odnosno predsjednik vijeća može optuženom odrediti pritvor.

(3) Protiv rješenja o određivanju pritvora dopuštena je žalba koja ne odlaže njegovo izvršenje.

(4) Ako ne bude ranije ukinut pritvor, traje do objavljivanja presude, a najduže 30 dana.

Član 262.

Zabrana suđenja u odsustvu

Optuženom se ne može suditi u odsustvu.

Član 263.

Nedolazak branitelja na glavni pretres

(1) Ako branitelj koji je uredno pozvan ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odložiti. Sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvaće branitelja da objasni razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave branitelja, sudija, odnosno predsjednik vijeća će utvrditi da li branitelj treba biti kažnjen. Kada se branitelj u ovakvim slučajevima kažnjava, obavještava se advokatska komora čiji je on član.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM branitelja koji se nije odazvao na uredan poziv suda za glavni pretres i nije opravdao svoj izostanak.

(3) Ako je optuženom određen novi branitelj, glavni pretres će biti odložen. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će dati novom branitelju dovoljno vremena za pripremu odbrane, a taj vremenski period ne može biti kraći od 15 dana ako se radi o krivičnom djelu s propisanom kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se optuženi ne odrekne ovog prava, a sudija, odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu odbrane neće uticati na pravo optuženog na pravedno suđenje.

Član 264.

Nedolazak svjedoka ili vještaka na glavni pretres

(1) Ako je svjedok ili vještak uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti prinudno dovođenje svjedoka ili vještaka.

(2) Svjedoka ili vještaka koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM.

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana sudija, odnosno predsjednik vijeća će odlučiti da li glavni pretres treba odložiti.

Član 282.

Zaštita svjedoka od vrijeđanja, prijetnji i napada

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je zaštititi svjedoka od vrijeđanja, prijetnje i napada.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti ili novčano kazniti učesnika u postupku ili bilo koju drugu osobu koja vrijeđa, prijeti ili dovodi u opasnost sigurnost svjedoka pred sudom. U slučaju novčanog kažnjavanja primjenjuje se odredba člana 257. ovog zakona.

(3) U slučaju ozbiljne prijetnje svjedoku, sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti tužitelja radi poduzimanja krivičnog gonjenja.

(4) Na prijedlog stranke ili branitelja sudija, odnosno predsjednik vijeća narediće policijskim organima poduzimanje mjera neophodnih za zaštitu svjedoka.

Član 283.
Kažnjavanje za odbijanje svjedočenja

(1) Ako svjedok odbije da svjedoči bez opravdanog razloga i nakon upozorenja na posljedice, može biti kažnjen novčanom kaznom do 30.000 KM.

(2) Protiv rješenja iz stava 1. dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

II KONTROLNE LISTE

[NAPOMENA: Za kontrolne liste u vezi sa pitanjima nepoštivanja suda, vidi i Poglavlje XVI. – Glavni pretres]

a) Održavanje reda u sudnici u toku suđenja

- Dužnost sudije/predsjednika vijeća je da se stara o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda, kako bi se zaštitilo pravo na pravedeno i javno suđenje i da bi se održalo dostojanstveno i nesmetano suđenje;
- Može odmah poslije otvaranja zasjedanja:
 - o upozoriti prisutna lica da se pristojno ponašaju i ne ometaju rad suda;
 - o pretresti ih;
 - o narediti udaljavanje lica iz sudnice (slušaatelja – javnosti);
- Ako je predsjednik suda dozvolio filmsko ili televizijsko snimanje, odlučuje da se pojedini dijelovi glavnog pretresa ne snimaju;

- Ukoliko se optuženi nedolično ponaša, udaljiće optuženog iz sudnice (samo ukoliko ima branitelja);

b) Primjenjive sankcije

- Ako tužitelj, branitelj, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili druga lica koja prisustvuju glavnom pretresu ometaju rad suda ili se ne pokoravaju naređenjima sudije/predsjednika vijeća za održavanje reda, prvo se upozoravaju - usmeno, a ako je upozorenje bezuspješno, mogu se kazniti novčanom kaznom do 10.000,00 KM.
- Ako su kažnjeni tužitelj ili branitelj ili udaljeni iz sudnice, o tome se obavještava VSTV ili advokatska komora čiji je branitelj član;
- Branitelju ili punomoćniku oštećenog koji, nakon što je kažnjen, nastavi narušavati red, uskratiti dalje zastupanje i ponovo ga kazniti kaznom do 30.000,00 KM.
- Donosi se rješenje sa obrazloženjem, koje se unosi u zapisnik o glavnom pretresu i protiv kojeg je dozvoljena posebna žalba (glavni pretres se prekida ili odlaže dok optuženi ne uzme drugog branitelja i ne pripremi se za odbranu).
- Ako tužitelj ili lice koje ga zamjenjuje, branitelj, svjedok ili vještak, koji su uredno pozvani, a izostanak nisu opravdali, ne dođu na glavni pretres, sudija/predsjednik vijeća ga može kazniti novčanom kaznom do 5.000,00 KM.

c) Odlučivanje o sankcijama

- Prije toga, tužitelja, odnosno lice koje ga zamjenjuje, i branitelja sud poziva da objasni razloge svog nedolaska i, prema slobodnoj ocjeni, cijeni razloge i odlučuje da li treba biti kažnjen.
- Sudija/predsjednik vijeća treba uzeti u obzir:
 - o koliko je advokat kasnio i koliko je bilo kašnjenje postupka;
 - o koliko ozbiljan je bio uzrok kašnjenja i da li je advokat mogao to izbjeći (npr. bolest, zastoj u saobraćaju, prisustvo na drugom sudu, bolest člana obitelji, skrbništvo nad djetetom,

- propuštena obavijest, itd.);
- o da li je do kašnjenja došlo namjerno ili je u pitanju čisti nemar;
 - o da li je ovo prvi put da je advokat odsutan, ili da kasni ili to stalno radi i uvijek daje slične izgovore;
 - o da li je neophodno kazniti advokata kako bi ostali advokati dolazili na vrijeme;
 - o ako se izriče novčana kazna, koliki bi bio pravičan iznos?;
 - o kako procijeniti primjeren iznos novčane kazne za određene postupke?.

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

a) Rješenje o kažnjavanju za nepoštivanje suda

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

Osnovni/općinski/kantonalni/okružni sud u _____ i to sudija _____, kao predsjednik vijeća, uz sudjelovanje zapisničara _____, u krivičnom predmetu protiv optuženog _____, zbog krivičnog djela _____ iz člana _____ Krivičnog zakona FBiH/RS, na glavnom pretresu održanom dana _____ godine, na osnovu člana _____. Zakona o krivičnom postupku FBiH/RS, dana _____ godine, donio je

RJEŠENJE

Branitelj_____ optuženog , advokat_____ iz_____, (tužitelj, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili drugo lice koje prisustvuje suđenju), kažnjava se novčanom kaznom u iznosu od_____ KM, zbog narušavanja reda u sudnici (do 10.000,00, odn. 30.00,00 KM, zavisno od toga ko je u pitanju, ako nastavi narušavati red u sudnici i nakon kažnjavanja).

Navedeni iznos se ima uplatiti u roku od 15 dana, od dana pravosnažnosti ovog rješenja, na račun broj_____ otvoren kod _____banke.

O rješenju obavijestiti advokatsku komoru – VSTV (ako su u pitanju branitelj ili tužitelj).

(Ako je u pitanju nedolazak tužitelja - lica koje ga zamjenjuje, branitelja, svjedoka ili vještaka na glavni pretres, a uredno su obaviješteni, te o izostanku nisu obavijestili sud, novčana kazna iznosi do 5.000,00 KM, uz prethodno pozivanje branitelja, odn. tužitelja - lica koje ga zamjenjuje, da iznese razloge svog izostanka)

O b r a z l o ž e n j e

Kratko navesti razloge koji su opredijelili sud za donošenje ovog rješenja.

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A**

POUKA: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Kantonalnom/Okružnom/ Vrhovnom sudu u _____, u roku od 3 dana od dana prijema ovog rješenja, a putem ovog suda.

POGLAVLJE XXII

ZAPISNICI

I RELEVANTNI ZAKONI	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
II KONTROLNE LISTE	6
a) Vođenje zapisnika	6
b) Vođenje tonskog zapisnika	7
c) Zapisnik o vijećanju i glasanju	8

POGLAVLJE XXII.

ZAPISNICI

I RELEVANTNI ZAKONI

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 162./59.

Način dostavljanja podnesaka

- (1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i saopćenja podnose se pisano ili se daju usmeno na zapisnik.
- (2) Podnesci iz stava 1. ovog člana moraju biti razumljivi i sadržavati sve što je potrebno da bi se prema njima moglo postupiti.
- (3) Ako u ovom zakonu nije drukčije određeno, sud će podnositelja podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se prema njemu moglo postupiti pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, sud će podnesak odbaciti.
- (4) U pozivu za ispravku, odnosno dopunu podneska podnositelj će se upozoriti na posljedice propuštanja.

Član 163./60.

Dostavljanje podnesaka protivnoj stranci

- (1) Podnesci, koji se po ovom zakonu dostavljaju protivnoj stranci, predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i drugu stranku.
- (2) Ako podnesci iz stava 1. ovog člana nisu predati sudu u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnositelja da u određenom roku preda dovoljan broj primjeraka. Ako podnositelj ne postupi po pozivu suda, sud će potrebne primjerke prepisati o trošku podnositelja.

Član 165./62.
Obaveza sastavljanja zapisnika

- (1) O svakoj radnji poduzetoj u toku krivičnog postupka sastaviće se zapisnik istovremeno kad se radnja obavlja, a ako to nije moguće, onda neposredno poslije toga.
- (2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kad se obavlja pretresanje stana, ili osobe ili se radnja poduzima van službenih prostorija organa, a zapisničar se ne može osigurati, zapisnik može pisati osoba koja poduzima radnju.
- (3) Kad zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja na taj način što osoba koja poduzima radnju kazuje glasno zapisničaru što će unijeti u zapisnik.
- (4) Osobi koja se saslušava dopustiće se da sama kazuje odgovore u zapisnik. Ovo pravo joj se može uskratiti u slučaju zloupotrebe.

Član 166./63.
Sadržaj zapisnika

- (1) Zapisnik sadrži: naziv organa pred kojim se obavlja radnja, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih osoba i u kojem svojstvu radnji prisustvuju, kao i naznačenje krivičnog predmeta po kojem se poduzima radnja.
- (2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o toku i sadržaju poduzete radnje. U zapisnik se doslovno unose postavljena pitanja i dati odgovori. Ako su prilikom poduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gdje se nalaze na čuvanju.
- (3) Kod poduzimanja radnji kao što je uviđaj, pretresanje stana ili osoba, ili prepoznavanje osoba ili predmeta, u zapisnik će se unijeti i podaci koji su važni, s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovjetnosti pojedinih predmeta (opis, mjere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr.), a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski snimci i slično, to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Član 167./64.
Vodenje zapisnika

- (1) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Precrtana mjesta moraju ostati čitka.
- (2) Sva preinačenja, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju biti ovjereni od osoba koje potpisuju zapisnik.

Član 168./65.
Čitanje i potpisivanje zapisnika

- (1) Osobe koje se saslušavaju, kao i osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i oštećeni imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita. Na to je dužna da ih upozori osoba koja poduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti da li je upozorenje učinjeno i da li je zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvijek pročitati ako nije bilo zapisničara i to će se naznačiti u zapisniku.
- (2) Zapisnik potpisuje saslušana osoba. Ako se zapisnik sastoji od više listova, saslušana osoba potpisuje svaki list.
- (3) Na kraju zapisnika potpisao će se tumač, ako ga je bilo, svjedoci čija je prisutnost obavezna pri poduzimanju istražnih radnji, a pri pretresanju i osoba koja se pretresa ili čiji se stan pretresa. Ako zapisnik ne piše zapisničar, zapisnik potpisuju osobe koje su prisutne radnji. Ako takvih osoba nema ili nisu u stanju shvatiti sadržaj zapisnika, zapisnik potpisuju dva svjedoka, osim ako nije moguće osigurati njihovu prisutnost.
- (4) Nepismena osoba umjesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njeno ime i prezime. Ako se usljed nemogućnosti da se stavi otisak desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta lijeve ruke, u zapisniku će se naznačiti od kojeg je prsta i s koje ruke uzet otisak.
- (5) Ako saslušana osoba odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, zabilježiće se to u zapisniku i navešće se razlog odbijanja.
- (6) Ako saslušana osoba nema obje ruke, pročitao će zapisnik, a ako je nepismena - zapisnik će joj se pročitati i to će se zabilježiti u zapisniku.
- (7) Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti

dan i sat kad je nastao prekid, kao i dan i sat kad se radnja nastavlja.

- (8) Ako je bilo prigovora u pogledu sadržaja zapisnika, navešće se u zapisniku i ti prigovori.
- (9) Zapisnik na kraju potpisuje osoba koja je poduzela radnju i zapisničar.

Član 169./66.

Snimanje audiovizuelnim sredstvima

- (1) Sve poduzete radnje u toku krivičnog postupka, u pravilu, snimaju se uređajem za zvučno snimanje. Tužitelj ili ovlašćena službena osoba će o tome prethodno obavijestiti osobu koja se ispituje, odnosno saslušava i poučiti je da ima pravo da zatraži reprodukovanje snimka kako bi provjerila svoju izjavu.
- (2) Snimak mora sadržavati podatke iz člana 166. stav 1. ovog zakona, podatke potrebne za identificiranje osobe čija se izjava snima i podatak u kojem svojstvu ta osoba daje izjavu. Kad se snimaju izjave više osoba, mora se osigurati da se iz snimke može jasno razaznati ko je dao izjavu.
- (3) Na zahtjev saslušane osobe, snimka će se odmah reproducirati, a ispravke ili objašnjenja te osobe će se snimiti.
- (4) U zapisnik o istražnoj radnji unijeće se da je izvršeno zvučno snimanje, ko je snimanje izvršio, da je osoba koja se saslušava prethodno obaviještena o snimanju, da je snimka reproducirana i gdje se zvučni snimak čuva ako nije priložen spisima predmeta.
- (5) Tužitelj može odrediti da se zvučni snimak u cjelini ili djelimično prepíše. Tužitelj će prepis pregledati, ovjeriti i priključiti zapisniku o poduzimanju istražne radnje.
- (6) Zvučni snimak čuva se do vremena do kojeg se čuva i krivični spis.
- (7) Tužitelj može dopustiti da osobe koje imaju opravdan interes pomoću uređaja za zvučno snimanje snime izvođenje istražne radnje.
- (8) Odredbe st. od 1. do 7. ovog člana shodno se primjenjuju i kad se obavlja filmsko ili drugo snimanje istražne radnje.
- (9) Snimci iz st. od 1. do 8. ovog člana ne mogu se javno prikazivati, bez pismenog odobrenja stranaka i učesnika snimljene radnje.

Član 170./67.
Shodna primjena drugih odredbi ovog zakona

Za zapisnik o glavnom pretresu važe i odredbe čl. 268. i 269. ovog zakona.

Član 171./68.
Zapisnik o vijećanju i glasanju

- (1) O vijećanju i glasanju sastaviće se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasanju sudskog vijeća sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.
- (3) Zapisnik o vijećanju i glasanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključiće se ovom zapisniku ako nisu unesena u zapisnik.
- (4) Zapisnik o vijećanju i glasanju zatvoriće se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo vijeće apelacionog odjeljenja kad rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju dužno je da zapisnik ponovo zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledalo zapisnik.

Član 268./260.
Način vođenja zapisnika

- (1) O radu na glavnom pretresu vodi se zapisnik u koji se mora doslovno unijeti cijeli tok glavnog pretresa.
- (2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se određeni dio zapisnika pročita ili reproducira, a pročitće ga ili reproducirati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branitelj ili osoba čija se izjava unosi u zapisnik.

Član 269./261.
Unošenje izreke presude u zapisnik

- (1) U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude, uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude unijeta u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja izvornik.
- (2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru, i ono se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.

II KONTROLNE LISTE

a) Vođenje zapisnika

1. Sadržaj uvodnog dijela zapisnika

- naziv suda,
- mjesto suda,
- dan i sat kada je radnja započeta,
- ime i prezime sudije, zapisničara i prisutnih osoba i u kojem svojstvu se saslušavaju,
- po kojem krivičnom predmetu se poduzima radnja.

2. Sadržaj zapisnika

- bitni podaci o toku i sadržaju poduzetih radnji,
- u zapisniku se doslovno mogu unositi postavljena pitanja i dati odgovori,
- u slučaju prekida službene radnje, u zapisniku će se naznačiti dan i sat kada je nastao prekid, kao i dan i sat kad se radnja nastavlja (Iz zapisnika se mora vidjeti kada je radnja započeta, prekinuta, nastavljena i završena.).

3. Uredno vođenje zapisnika

- U zapisniku se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Precrtana mjesta moraju ostati čitka.
- Ukoliko se ukaže potreba za preinačenjem, ispravkama i dodacima u zapisniku, to se mora učiniti na kraju zapisnika i sve to mora biti ovjereno od strane osoba koje potpisuju zapisnik.

4. Osobe koje imaju pravo čitanja zapisnika

- osobe koje se saslušavaju,
- osumnjičeni, odnosno optuženi,
- branitelj i oštećeni,
- sudija je dužan da ih pouči da mogu pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se zapisnik pročita.

5. Osobe koje su obavezne potpisati zapisnik

- saslušana osoba,
- sudija,
- zapisničar,
- tumač, ako je vršio prevođenje.

6. Način potpisivanja zapisnika

- Nepismena osoba umjesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, radi identifikacije.
- Ukoliko nije moguće uzeti otisak desnog kažiprsta, stavlja se otisak nekog drugog prsta sa iste ruke ili otisak prsta lijeve ruke.
- Obaveza je zapisničara da ispod otiska prsta tačno navede o kom prstu se radi i da uz to napiše ime i prezime osobe koja je stavila otisak prsta.
- Kada saslušana osoba odbije da potpiše zapisnik ili stavi otisak prsta, konstatovaće se u zapisniku i navesti razlozi odbijanja.
- Prigovori u vezi sa sadržajem zapisnika moraju biti navedeni u zapisniku.

b) Vođenje tonskog zapisnika

- Tonski zapisnici sačinjavaju se uz pomoć uređaja za zvučno snimanje. Sve poduzete radnje u pravilu se snimaju uređajem za zvučno snimanje.
- Predsjednik vijeća, odnosno sudija dužan je o snimanju obavijestiti osobu koja se ispituje, odnosno saslušava.
- Poučiti je da ima pravo da traži reproduciranje snimka kako bi provjerila svoju izjavu.

Tonski zapisnik mora sadržavati:

- Naziv suda pred kojim se obavlja radnja,
- mjesto suda,
- dan i sat kada je radnja započeta,
- ime i prezime sudije, zapisničara, prisutnih osoba i u kojem svojstvu se saslušavaju,
- po kojem krivičnom predmetu se poduzima radnja.
- Podatke potrebne za identifikaciju osobe koja se ispituje, odnosno saslušava, kao i podatak u kom svojstvu ta osoba daje izjavu.

- Ukoliko se vrši zvučno snimanje više osoba, iz tonskog zapisnika se mora razaznati koja je od tih osoba dala izjavu.
- Nakon završenog saslušanja, osoba koja je saslušana može zahtijevati reproduciranje snimka, tražiti da se unesu određene ispravke i dati dodatna objašnjenja koja moraju biti snimljena.
- Uz tonski zapisnik posebno se vodi i pisani zapisnik u koji se unosi da je izvršeno zvučno snimanje, zatim ko je vršio snimanje i da je saslušana osoba prethodno obaviještena o snimanju, da je snimak reproduciran i gdje se nalazi (dakle, ne vodi se klasični pisani zapisnik).
- Ovo je sve potrebno unijeti u pisani zapisnik radi eventualne provjere formalnosti kojih se sudija mora pridržavati prilikom sastavljanja tonskog zapisnika.
- Tonski snimak se čuva do vremena do kojeg se čuva i krivični spis.

c) Zapisnik o vijećanju i glasanju

- Zapisnik o vijećanju i glasanju sadrži :
- Tok vijećanja i glasanja i izreku odluke koja je donesena.
- Zapisnik o vijećanju i glasanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar.
- Uz zapisnik o vijećanju i glasanju priključuje se i izdvojeno mišljenje člana vijeća ako nije uneseno u zapisnik.
- Nakon potpisivanja zapisnika o vijećanju i glasanju, isti se zajedno sa izdvojenim mišljenjem, ako je dato, zatvara u poseban omot (kovertu).
- Zapisnik o vijećanju i glasanju može razgledati vijeće okružnog/kantonalnog suda kad rješava o pravnom lijeku.
- Osobe koje su ovlašćene da razmatraju spis i dokaze nemaju pravo razgledati zapisnik o vijećanju i glasanju.
- Ukoliko vijeće okružnog/kantonalnog suda otvori omot i razgleda zapisnik o vijećanju i glasanju, onda taj zapisnik zajedno sa starim omotom treba ponovo zatvoriti u poseban omot na kojem će navesti da je razgledalo zapisnik.

POGLAVLJE XXIII.

OSTALE ODREDBE

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2

POGLAVLJE XXIII.

OSTALE ODREDBE

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 172./69.

Rokovi predaje podnesaka

(1) Rokovi predviđeni ovim zakonom ne mogu se produžavati, osim kada to ovaj zakon izričito dopušta. Ako je u pitanju rok koji je ovim zakonom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava osumnjičenog, odnosno optuženog, taj rok se može skratiti ako to zahtijeva osumnjičeni, odnosno optuženi pisano ili usmeno na zapisnik pred sudom.

(2) Kad je izjava vezana za rok, smatra se da je data u roku ako je prije nego što rok istekne predata onom ko je ovlašten da je primi.

(3) Kad je izjava upućena putem pošte preporučenom pošiljkom, telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slanja ili predaje pošti smatra se kao dan predaje onome kome je upućena.

(4) Osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik kod suda ili je predati upravi zatvora, a osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne ili se nalazi u nekoj ustanovi radi primjene mjere sigurnosti ili odgojne mjere može takvu izjavu predati upravi ustanove u kojoj je smještena. Dan kad je sastavljen takav zapisnik, odnosno kad je izjava predata upravi ustanove smatra se kao dan predaje organu koji je nadležan da je primi.

(5) Ako je podnesak koji je vezan za rok, zbog neznanja ili očigledne omaške podnosioca, predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, pa sudu stigne poslije isteka roka, smatraće se da je na vrijeme podnesen.

Član 173./70.
Računanje rokova

- (1) Rokovi se određuju na sate, dane, mjesece i godine.
- (2) Sat ili dan kad je dostavljanje ili saopćenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok već se za početak roka uzima prvi naredni sat, odnosno dan. U jedan dan računa se 24 sata, a mjesec se računa po kalendarskom vremenu.
- (3) Rokovi određeni po mjesecima, odnosno godinama završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema toga dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjeg dana tog mjeseca.
- (4) Ako posljednji dan roka pada na državni praznik, ili u subotu, ili u nedjelju ili u neki drugi dan kada državni organ ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Član 174./71.
Uvjeti za povraćaj u predašnje stanje

- (1) Optuženom koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu, ili na rješenje o primjeni mjere sigurnosti, ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, sud će dopustiti povraćaj u predašnje stanje radi podnošenja žalbe ako u roku od osam dana od dana prestanka uzroka zbog kojeg je propustio rok podnese molbu za povraćaj u predašnje stanje i ako istovremeno s molbom preda i žalbu.
- (2) Poslije isteka roka od tri mjeseca od dana propuštanja, ne može se tražiti povraćaj u predašnje stanje.

Član 175./72.
Odlučivanje o povraćaju u predašnje stanje

- (1) O povraćaju u predašnje stanje odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća koje je donijelo presudu ili rješenje koje se pobija žalbom.
- (2) Protiv rješenja kojim se dopušta povraćaj u predašnje stanje nije dopuštena žalba.

Član 176./73.

Posljedice podnošenja molbe za povraćaj u predašnje stanje

Molba za povraćaj u predašnje stanje ne zadržava, prema pravilu, izvršenje presude, odnosno rješenja o primjeni mjere sigurnosti, ili odgojne mjere, ili o oduzimanju imovinske koristi, ali sud može odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

Član 177./74.

Vrste odluka

- (1) U krivičnom postupku odluke se donose u obliku presude, rješenja i naredbe.
- (2) Presudu donosi samo sud, a rješenje i naredbu donose i drugi organi koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 178./75.

Odlučivanje u sjednici o vijećanju i glasanju

- (1) Odluke vijeća donose se poslije usmenog vijećanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nju glasala većina članova vijeća.
- (2) Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i glasa posljednji. On je dužan da se stara da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.
- (3) Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa, glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, razdvojiće se pitanjima i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se donijeti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za optuženog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.
- (4) Članovi vijeća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća, ali član vijeća koji je glasao da se optuženi oslobodi ili da se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan glasati o sankciji. Ako ne glasa, uzeće se kao da je pristao na glas koji je za optuženog najpovoljniji.

Član 179./76.
Način glasanja

(1) Kod odlučivanja prvo se glasa je li sud nadležan, je li potrebno dopuniti postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima. Kad se donese odluka o prethodnim pitanjima, prelazi se na odlučivanje o glavnoj stvari.

(2) Kod odlučivanja o glavnoj stvari prvo će se glasati je li optuženi počinio krivično djelo i je li krivično odgovoran, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnopravnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnim zahtjevima i ostalim pitanjima o kojima treba donijeti odluku.

(3) Ako je ista osoba optužena za više krivičnih djela, glasaće se o krivičnoj odgovornosti i kazni za svako od tih djela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva djela.

Član 180./77.
Tajno zasjedanje

(1) Vijećanje i glasanje obavlja se u tajnom zasjedanju.

(2) U prostoriji u kojoj se obavlja vijećanje i glasanje mogu biti prisutni samo članovi vijeća i zapisničar.

Član 181./78.
Saopćavanje odluka

(1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, odluke se saopćavaju osobama usmenim objavljivanjem ako su prisutne, a dostavljanjem ovjerenog prepisa odluke ako su odsutne.

(2) Ako je odluka usmeno saopćena, to će se naznačiti u zapisniku i u spisu, a osoba kojoj je saopćenje učinjeno - potvrdiće to svojim potpisom. Ako osoba izjavi da se neće žaliti, ovjereni prepis usmeno saopćene odluke neće joj se dostaviti, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(3) Prepisi odluka protiv kojih je dopuštena žalba dostavljaju se s uputstvom o pravu na žalbu.

Član 182./79.
Način dostavljanja

(1) Pismena se dostavljaju, prema pravilu, putem pošte. Dostavljanje se može obavljati i putem službene osobe organa koji je odluku donio ili neposredno kod tog organa.

(2) Poziv za glavni pretres ili druge pozive sud može i usmeno saopćiti osobi koja se nalazi pred sudom, uz pouku o posljedicama nedolaska. Usmeno pozivanje zabilježiće se u zapisniku koji će pozvana osoba potpisati, osim ako je to pozivanje zabilježeno u zapisniku o glavnom pretresu. Smatra se da je time izvršeno punovažno dostavljanje.

Član 192./89.
Pravosnažnost odluka

(1) Presuda postaje pravosnažna kad se više ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena.

(2) Pravosnažna presuda izvršava se kad je izvršeno njeno dostavljanje i kada za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije podnesena žalba, ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe.

(3) Za izvršenje pravosnažnih presuda nadležan je sud.

(4) Ako je vojni starješina osuđen na kaznu, sud će ovjereni prepis pravosnažne presude dostaviti organu nadležnom za poslove odbrane u kojem se osuđeni vodi u evidenciji.

Član 193./90.
Nemogućnost naplate novčane kazne

Ako se novčana kazna propisana u ovom zakonu ne može naplatiti, sud će postupiti na način propisan u KZFBiH.

Član 194./91.

Izvršenje odluke o troškovima postupka i o oduzimanju predmeta

- (1) Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva obavlja sud po odredbama koje važe za izvršni postupak i koje se primjenjuju u mjestu gdje se odluka ima izvršiti.
- (2) Prinudna naplata troškova krivičnog postupka u korist budžeta Federacije vrši se po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz sredstava suda.
- (3) Ako je u presudi izrečena mjera sigurnosti oduzimanja predmeta, sud će odlučiti hoće li se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, ili će se predati kriminalističkom muzeju, ili drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobijen prodajom predmeta prihod je budžeta Federacije.
- (4) Odredba stava 3. ovog člana shodno se primjenjuje i kad se donese odluka o oduzimanju predmeta na osnovu člana 412. ovog zakona.
- (5) Pravosnažna odluka o oduzimanju predmeta može se van slučaja ponavljanja krivičnog postupka izmijeniti u parničnom postupku ako se pojavi spor o vlasništvu oduzetih predmeta.

Član 195./92.

Izvršnost odluka

- (1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, rješenje se izvršava kad postane pravosnažno. Naredba se izvršava odmah ako organ koji je naredbu izdao ne naredi drukčije.
- (2) Pravosnažnost rješenja nastupa kad se ono ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena.
- (3) Rješenje i naredbu, ako nije drukčije određeno, objavljuje organ koji je tu odluku donio. Ako je sud rješenjem odlučio o troškovima krivičnog postupka, naplata tih troškova vrši se po odredbama člana 194. st. 1. i 2. ovog zakona.

Član 196./93.
Sumnja u dopuštenost izvršenja

(1) Ako se pojavi sumnja u dopuštenost izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne ili ako u pravosnažnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne ili uračunavanje nije pravilno obavljeno, o tome će odlučiti posebnim rješenjem sudija, odnosno predsjednik vijeća koje je sudilo u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud ne odredi drukčije.

(2) Ako se pojavi sumnja o tumačenju sudske odluke, o tome odlučuje sudija, odnosno vijeće koje je donijelo pravosnažnu odluku.

Član 197./94.
Pravosnažnost odluke o imovinskopravnom zahtjevu

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu postala pravosnažna, oštećenom će se na njegov zahtjev izdati ovjeren prepis odluke s naznačenjem da je odluka izvršna.

Član 198./95.
Propisi o krivičnoj evidenciji

Propise o krivičnoj evidenciji donosi federalni ministar unutrašnjih poslova uz saglasnost s federalnim ministrom pravde.

Član 199./96.
Vrste troškova

(1) Troškovi krivičnog postupka su izdaci nastali u toku krivičnog postupka, od njegovog pokretanja do njegovog završetka.

(2) Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:

troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe i troškove uviđaja, troškove prevoza osumnjičenog, odnosno optuženog, izdatke za dovođenje osumnjičenog, odnosno optuženog ili osobe lišene slobode, troškove prevoza i putne troškove službenih osoba, troškove liječenja osumnjičenog, odnosno optuženog dok se nalazi u pritvoru, kao i troškove porođaja, osim troškova koji se isplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje,

troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi i prevoza leša do mjesta obdukcije,
paušalni iznos,
nagradu i nužne izdatke branitelja,
nužne izdatke oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika.

(3) Paušalni iznos utvrđuje se u okviru iznosa određenih odgovarajućim propisom, s obzirom na trajanje i složenost postupka i imovno stanje osobe obavezne da plati ovaj iznos.

(4) Troškovi iz stava 2. tač. od a) do f) ovog člana i nužni izdaci postavljenog branitelja isplaćuju se unaprijed iz sredstava tužiteljstva, odnosno suda, a naplaćuju se kasnije od osoba koje su dužne da ih naknade po odredbama ovog zakona. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unaprijed uplaćeni unese u popis koji se prilaže spisu.

(5) Troškovi prevođenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih osoba koje učestvuju u krivičnom postupku, a koji nastaju primjenom odredbi ovog zakona, neće se naplaćivati od osoba koje su po odredbama ovog zakona dužne da nadoknade troškove krivičnog postupka.

Član 200./97.

Odluka o troškovima

(1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja krivični postupak odlučuje se ko snosi troškove postupka i koliko oni iznose.

(2) Ako nedostaju podaci o visini troškova, sud će donijeti posebno rješenje o visini troškova kad se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja pravosnažne presude ili rješenja o obustavi krivičnog postupka osobi koja ima pravo da postavi takav zahtjev.

(3) Kad je odluka o troškovima sadržana u posebnom rješenju, o žalbi protiv tog rješenja odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja.

Član 201./98.

Ostali troškovi

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj, zakonski zastupnik, svjedok, vještak, prevoditelj i stručna osoba, bez obzira na ishod krivičnog postupka,

snose troškove svog dovođenja, odgađanja istražne radnje ili glavnog pretresa i ostale troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivnjom, kao i odgovarajući dio paušalnog iznosa.

(2) O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rješenje, osim ako se o troškovima koje snosi optuženi rješava u odluci o glavnoj stvari.

Član 202./99.

Troškovi postupka kad se optuženi oglasi krivim

(1) Kad sud optuženog oglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan da nadoknadi troškove krivičnog postupka.

(2) Osoba koja je optužena za više krivičnih djela, neće se osuditi na nadoknadu troškova u pogledu djela za koja je oslobođena optužbe ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.

(3) U presudi kojom je više optuženih oglašeno krivim, sud će odrediti koliki će dio troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće, osudiće sve optužene da solidarno snose troškove. Plaćanje paušalnog iznosa odrediće se za svakog optuženog ponaosobno.

(4) U odluci kojom rješava o troškovima sud može osloboditi optuženog dužnosti da nadoknadi u cjelini ili djelimično troškove krivičnog postupka iz člana 199. stava 2. tač. od a) do h) ovog zakona, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženog ili osobe koju je on dužan izdržavati. Ako se ove okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, sudija može izdati posebno rješenje kojim oslobađa optuženog dužnosti nadoknade troškova krivičnog postupka.

Član 203./100.

Troškovi postupka u slučaju obustave postupka, oslobađajuće ili odbijajuće presude

(1) Kad se obustavi krivični postupak, ili kad se donese presuda kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija, izreći će se u rješenju, odnosno presudi da troškovi krivičnog postupka iz člana 185. stav 2. tač. od a) do f) ovog zakona, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret budžetskih sredstava, osim u slučajevima određenim u stavu 2. ovog člana.

(2) Osoba koja je svjesno podnijela lažnu prijavu snosiće troškove krivičnog postupka.

(3) Kad sud odbije optužbu zbog nenadležnosti, odluku o troškovima donijeće nadležni sud.

(4) Ako zahtjev za nadoknadu nužnih izdataka i nagrade iz stava 1. ovog člana ne bude usvojen ili sud o njemu ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, optuženi i branitelj imaju pravo da potraživanja ostvaruju u parničnom postupku protiv Federacije.

Član 204./101.

Nagrada i nužni izdaci branitelja

Nagradu i nužne izdatke branitelja dužna je platiti zastupana osoba, bez obzira na to ko je po odluci suda dužan snositi troškove krivičnog postupka, osim ako po odredbama ovog zakona nagrada i nužni izdaci branitelja padaju na teret sredstava suda. Ako je osumnjičenom, odnosno optuženom bio postavljen branitelj, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje njegovo izdržavanje ili izdržavanje osoba koje je obavezan izdržavati, nagrada i nužni izdaci branitelja isplatiće se iz sredstava suda.

Član 205./102.

Troškovi postupka po pravnim lijekovima

O dužnosti plaćanja troškova u postupku po pravnim lijekovima odlučuje se u skladu s odredbama čl. od 199. do 204. ovog zakona.

Član 207./103.

Predmet imovinskopravnog zahtjeva

(1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao usljed počinjenja krivičnog djela raspraviće se na prijedlog ovlaštene osobe u krivičnom postupku ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak.

(2) Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na nadoknadu štete, povrat stvari ili poništavanje određenog pravnog posla.

Član 208./104.

Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

(1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku može podnijeti osoba koja je ovlašćena da takav zahtjev ostvaruje u parničnom postupku.

(2) Ako je usljed krivičnog djela oštećena imovina Federacije, organ ovlašćen zakonom da se stara o zaštiti te imovine može u krivičnom postupku učestvovati u skladu s ovlašćenjima koja ima na osnovu tog zakona.

Član 209./105.

Postupak za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

(1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku podnosi se sudu.

(2) Prijedlog se može podnijeti najkasnije do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije pred sudom.

(3) Osoba ovlašćena na podnošenje prijedloga dužna je da određeno označi svoj zahtjev i da podnese dokaze.

(4) Ako ovlašćena osoba nije podnijela prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku do potvrđivanja optužnice, biće obaviještena da taj prijedlog može podnijeti do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije. Ako su usljed krivičnog djela oštećena sredstva Federacije, a prijedlog nije podnesen, sud će o tome obavijestiti organ iz člana 208. stav 2. ovog zakona.

(5) Ako ovlašćena osoba ne podnese imovinskopravni zahtjev do završetka glavnog pretresa ili ako predloži upućivanje na parnični postupak, a podaci krivičnog postupka pružaju pouzdan osnov za potpuno ili djelimično rješenje imovinskopravnog zahtjeva, sud će u osuđujućoj presudi odlučiti da se optuženom izrekne mjera oduzimanja imovinske koristi.

Član 210./106.

Odustajanje od prijedloga

(1) Ovlašćena osoba može do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije odustati od prijedloga

za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustajanja od prijedloga takav prijedlog se ne može ponovo podnijeti, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

- (2) Ako je imovinskopravni zahtjev poslije podnesenog prijedloga, a prije završetka pretresa za određivanje sankcije prešao na drugu osobu po pravilima imovinskog prava, pozvaće se ta osoba da se izjasni da li ostaje kod prijedloga. Ako se uredno pozvani ne odazove, smatra se da je odustao od prijedloga.

Član 211./107.

Obaveze tužitelja i suda u vezi sa utvrđivanjem činjenica

- (1) Tužitelj je dužan da prikupi dokaze i izvidi sve što je potrebno za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu vezanom za krivično djelo.
- (2) Sud će ispitati optuženog o činjenicama vezanim za prijedlog ovlaštene osobe.

Član 212./108.

Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu

- (1) O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje sud.
- (2) Sud može predložiti oštećenom i optuženom, odnosno branitelju provođenje postupka medijacije putem medijatora u skladu sa zakonom, ako ocijeni da je imovinskopravni zahtjev takav da je svrsishodno da ga uputi na medijaciju. Prijedlog za upućivanje na medijaciju mogu dati i oštećeni i optuženi, odnosno branitelj do završetka glavnog pretresa.
- (3) U presudi kojom optuženog oglašava krivim, sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u cjelini ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, sud će oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u cjelini može ostvarivati u parničnom postupku.
- (4) Kad sud donese presudu kojom se optuženi oslobađa optužbe, ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavi krivični postupak, oštećenog će uputiti da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Član 213./109.
Odluka o predaji stvari oštećenom

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na povrat stvari, a sud ustanovi da stvar pripada oštećenom i da se nalazi kod optuženog, ili kod nekog od učesnika na glavnom pretresu ili kod osobe kojoj su oni dali stvar na čuvanje, odrediće u presudi da se stvar preda oštećenom.

Član 214./110.
Odlučivanje o poništavanju određenog pravnog posla

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na poništavanje određenog pravnog posla, a sud utvrdi da je zahtjev osnovan, izreći će u presudi potpuno ili djelimično poništavanje tog pravnog posla, s posljedicama koje otuda proističu, ne dirajući u prava trećih osoba.

Član 215./111.
Izmjena odluke o imovinskopravnom zahtjevu

(1) Sud može izmijeniti pravosnažnu presudu koja sadrži odluku o imovinskopravnom zahtjevu samo povodom ponavljanja krivičnog postupka.

(2) Izvan slučaja iz stava 1. ovog člana osuđeni, odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parničnom postupku zahtijevati da se pravosnažna presuda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu izmijeni, i to ako postoje uvjeti za ponavljanje postupka odredbama koje važe za parnični postupak.

Član 216./112.
Privremene mjere osiguranja

(1) Privremene mjere osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog usljed počinjenja krivičnog djela mogu se odrediti u krivičnom postupku po odredbama koje važe za izvršni postupak.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana donosi sud. Dopusštena je žalba protiv ovog rješenja o kojoj odlučuje vijeće iz člana 25. stav 6. ovog zakona. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 217./113.
Vraćanje stvari u toku postupka

(1) Ako je riječ o stvarima koje nesumnjivo pripadaju oštećenom, a ne služe kao dokaz u krivičnom postupku, te će se stvari predati oštećenom i prije završetka postupka.

(2) Ako se više oštećenih spore o svojini na stvari, uputiće se na parnični postupak, a sud će u krivičnom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru osiguranja.

(3) Stvari koje služe kao dokaz oduzeće se privremeno i poslije završetka postupka vratiti vlasniku. Ako je ovakva stvar neophodno potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i prije završetka postupka, uz obavezu da je na zahtjev donese.

Član 218./114.
Mjere osiguranja prema trećim osobama

(1) Ako oštećeni ima zahtjev prema trećoj osobi zbog toga što se kod nje nalaze stvari pribavljene krivičnim djelom ili zbog toga što je ona usljed krivičnog djela ostvarila imovinsku korist, sud može u krivičnom postupku, na prijedlog ovlaštene osobe (član 208.) i po odredbama koje važe za izvršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja i prema toj trećoj osobi. Odredbe člana 216. stav 2. ovog zakona primjenjuju se i u ovom slučaju.

(2) U presudi kojom se optuženi oglašava krivim sud će ili ukinuti mjere iz stava 1. ovog člana, ako već ranije nisu ukinute, ili će oštećenog uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mjere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku koji odredi sud.

Član 219./207.
Obustava postupka u slučaju smrti osumnjičenog, odnosno optuženog

Kad se u toku krivičnog postupka ustanovi da je osumnjičeni, odnosno optuženi umro, postupak će se obustaviti.

Član 222./211.
Primjena pravila međunarodnog prava

(1) U pogledu isključenja krivičnog gonjenja za strance koji uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, primjenjuju se pravila međunarodnog prava.

(2) U slučaju sumnje da li se radi o osobama iz stava 1. ovog člana, sud će se za objašnjenje obratiti Federalnom ministarstvu pravde.

Član 223./205.
Odobrenje za krivično gonjenje

Kad je zakonom propisano da je za krivično gonjenje pojedinih osoba potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog organa, tužitelj ne može provesti istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje dato.

Član 225./206.
Posebni uvjeti za krivično gonjenje

(1) U slučaju kada je krivično djelo izvršeno van teritorije Federacije, tužitelj može poduzeti krivično gonjenje ako je to krivično djelo propisano u zakonu Federacije.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana tužitelj će poduzeti krivično gonjenje samo u slučaju ako je izvršeno djelo propisano kao krivično djelo i po zakonu države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno. Ni u tom slučaju krivično gonjenje se neće poduzeti ako se po zakonu te države krivično gonjenje poduzima po zahtjevu oštećenog, a takav zahtjev nije podnesen.

(3) Tužitelj može poduzeti krivično gonjenje, bez obzira na zakon države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno ako se to djelo smatra krivičnim djelom prema pravilima međunarodnog prava.

Član 224./212.
Privremeno oduzimanje vozačke dozvole

(1) Ako se postupak vodi zbog krivičnog djela ugrožavanja javnog prometa, sud može osumnjičenom, odnosno optuženom oduzeti vozačku dozvolu za vrijeme dok postupak traje.

(2) U hitnim slučajevima tužitelj može odrediti mjeru iz stava 1. ovog člana, o čemu odmah obavještava sudiju za pretodni postupak koji može u roku od 72 sata donijeti rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole. U slučaju da sudija za prethodni postupak ne donese rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole, tužitelj će vozačku dozvolu vratiti osumnjičenom.

(3) Vozačka dozvola vratiće se osumnjičenom, odnosno optuženom i prije završetka krivičnog postupka ako se može opravdano zaključiti da su prestali razlozi za oduzimanje vozačke dozvole.

(4) Protiv rješenja donesenog u smislu st. 1. i 2. ovog člana dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.

(5) Vrijeme za koje je vozačka dozvola oduzeta, optuženom koji je na slobodi uračunaće se u izrečenu mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom.

Član 340./331.

Opća odredba

Krivični postupak koji je dovršen pravosnažnim rješenjem ili pravosnažnom presudom može se na zahtjev ovlaštene osobe ponoviti samo u slučajevima i pod uvjetima predviđenim u ovom zakonu.

Član 341./332.

Nastavljanje krivičnog postupka

Ako je krivični postupak rješenjem pravosnažno obustavljen ili je presudom optužba pravosnažno odbijena, zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev tužitelja nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su donesene navedene odluke.

Član 342./333.

Ponavljanje postupka završenog pravosnažnim rješenjem

(1) Ako je izvan slučajeva iz člana 341. ovog zakona krivični postupak pravosnažno obustavljen prije početka glavnog pretresa, na zahtjev tužitelja može se dopustiti ponavljanje krivičnog postupka ako se podnesu novi dokazi na osnovu kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno

pokretanje krivičnog postupka.

(2) Krivični postupak pravosnažno obustavljen do početka glavnog pretresa može se ponoviti kad je tužitelj odustao od gonjenja, ako se dokaže da je do odustajanja došlo usljed krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja tužitelja. U pogledu dokazivanja krivičnog djela tužitelja, primjenjivaće se odredbe člana 343. stava 2. ovog zakona.

Član 343./334.

Ponavljanje postupka u korist osuđenog

(1) Krivični postupak završen pravosnažnom presudom može se ponoviti u korist osuđenog:

1. ako se dokaže da je presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,
2. ako se dokaže da je do presude došlo usljed krivičnog djela sudije ili osobe koja je vršila istražne radnje,
3. ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu, a koji su sami za sebe ili u vezi s ranijim dokazima podobni da prouzrokuju oslobođanje osobe koja je bila osuđena ili njezinu osudu po blažem krivičnom zakonu,
4. ako je neka osoba za isto krivično djelo više puta osuđena ili ako je više osoba osuđeno zbog istog djela koje je mogla učiniti samo jedna osoba ili neka od njih,
5. ako se u slučaju osude za produženo krivično djelo ili za drugo krivično djelo koje po zakonu obuhvaća više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđeni nije učinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi bilo od bitnog uticaja na odmjeravanje kazne,
6. ako Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu ili Evropski sud za ljudska prava utvrdi da su u toku postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i ako je presuda zasnovana na tom kršenju, i
7. ako je odlukom Ustavnog suda Federacije ili Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prestao važiti zakon ili drugi propis na osnovu kojeg je bila donesena pravosnažna osuđujuća presuda.

(2) U slučajevima iz stava 1. tač. a) i b) ovog člana mora se pravosnažnom presudom dokazati da su navedene osobe oglašene krivim za odnosna krivična

djela. Ako se postupak protiv ovih osoba ne može provesti zbog toga što su umrle ili što postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, činjenice iz stava 1. tač. a) i b) ovog člana mogu se utvrditi i drugim dokazima.

Član 344./335.

Ponavljanje postupka na štetu optuženog

(1) Krivični postupak se može ponoviti na štetu optuženog ako je presuda kojom se optužba odbija donesena zbog odustanka tužitelja od optužbe, a dokaže se da je do ovog odustajanja došlo usljed krivičnog djela korupcije ili krivičnog djela protiv službene i druge dužnosti tužitelja.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana primjenjuju se odredbe člana 343. stav 2. ovog zakona.

Član 345./336.

Osobe ovlašćene na podnošenje zahtjeva

(1) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka mogu podnijeti stranke i branitelj, a poslije smrti osuđenog zahtjev u njegovu korist mogu podnijeti tužitelj i osobe iz člana 308. stava 2. ovog zakona.

(2) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u korist osuđenog može se podnijeti i nakon što je osuđeni izdržao kaznu i, bez obzira na zastarjelost, amnestiju ili pomilovanje.

(3) Ako sud sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka, obavijestit će o tome osuđenog, odnosno osobu koja je ovlašćena da u korist osuđenog podnese zahtjev.

Član 346./337.

Postupanje po zahtjevu

(1) O zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje vijeće (član 25. stav 6).

(2) U zahtjevu se mora navesti po kojem se zakonskom osnovu traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev

zasniva. Ako zahtjev ne sadrži ove podatke, sud će pozvati podnositelja da u određenom roku zahtjev dopuni.

(3) Prilikom rješavanja o zahtjevu u vijeću neće učestvovati sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Član 347./338. Odlučivanje o zahtjevu

(1) Sud će rješenjem zahtjev odbaciti ako na osnovu samog zahtjeva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijela neovlašćena osoba, ili da nema zakonskih uvjeta za ponavljanje postupka, ili da su činjenice i dokazi na kojima se zahtjev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtjevu za ponavljanje postupka koji je odbijen pravosnažnim rješenjem suda, ili da činjenice i dokazi očigledno nisu podobni da se na osnovu njih dopusti ponavljanje ili da podnositelj zahtjeva nije postupio po članu 346. stav 2. ovog zakona.

(2) Ako sud ne odbaci zahtjev, dostaviće se prepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo u roku od osam dana odgovoriti na zahtjev. Kad sudu stigne odgovor na zahtjev ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsjednik vijeća odrediće da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev.

(3) Poslije provedenih izvidaja, sud će rješenjem odmah odlučiti o zahtjevu za ponavljanje postupka.

Član 348./339. Dopuštenje za ponavljanje postupka

(1) Kad tužitelj vrati spise, sud će, ako ne odredi da se izvidaj dopuni, na osnovu rezultata izvidaja zahtjev uvažiti i dopustiti ponavljanje krivičnog postupka ili će zahtjev odbiti ako novi dokazi nisu podobni da dovedu do ponavljanja krivičnog postupka.

(2) Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je dopustio ponavljanje postupka u korist optuženog postoje i za kojeg od saoptuženih, koji nije podnio zahtjev za ponavljanje postupka, postupiće po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.

(3) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje krivičnog postupka sud će

odlučiti da se odmah zakaže novi glavni pretres ili da se krivični predmet vrati u stanje istrage.

(4) Ako je zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka podnesen u korist osuđenog, a sud smatra, s obzirom na podnesene dokaze, da osuđeni može u ponovljenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavanjem već izdržane kazne imao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen od optužbe, ili da optužba može biti odbijena - odrediće da se izvršenje presude odloži, odnosno prekine.

(5) Kad rješenje kojim se dopušta ponavljanje krivičnog postupka postane pravosnažno, obustaviće se izvršenje kazne, ali će sud, po prijedlogu tužitelja, odrediti pritvor ako postoje uvjeti iz člana 146. ovog zakona.

Član 349./340. Pravila ponovljenog postupka

(1) Na ponovljeni postupak koji se vodi na osnovu rješenja kojim je dopušteno ponavljanje krivičnog postupka, primjenjuju se iste odredbe kao i na prethodni postupak. U ponovljenom postupku sud nije vezan za rješenja donesena u prethodnom postupku.

(2) Ako se ponovljeni postupak obustavi do početka glavnog pretresa, sud će rješenjem o obustavljanju postupka ukinuti i raniju presudu.

(3) Kad sud u ponovljenom postupku donese presudu, izreći će da se prethodna presuda djelimično ili u cjelini stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će optuženom uračunati izdržanu kaznu, a ako je ponavljanje određeno samo za neko od djela za koje je optuženi bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu.

(4) Sud je u ponovljenom postupku vezan zabranom iz člana 322. ovog zakona.

Član 422./412. Rješenje o brisanju osude

(1) Kad po zakonu brisanje osude nastupa protekom određenog vremena i pod uvjetom da osuđeni u tom vremenu ne počini novo krivično djelo, rješenje o brisanju osude donosi po službenoj dužnosti organ nadležan za vođenje

poslova kaznene evidencije.

(2) Prije donošenja rješenja o brisanju osude izvršiće se potrebna provjeravanja, a naročito će se prikupiti podaci o tome da li je protiv osuđenog u toku krivični postupak za neko novo krivično djelo počinjeno prije isteka roka predviđenog za brisanje osude.

Član 423./413.

Prijedlog osuđenog za brisanje osude

(1) Ako nadležni organ ne donese rješenje o brisanju osude, osuđeni može tražiti da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu.

(2) Ako nadležni organ ne postupi po zahtjevu osuđenog u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, osuđeni može tražiti da sud donese rješenje o brisanju osude.

Član 424./414.

Sudsko brisanje uvjetne osude

Ako uvjetna osuda ne bude opozvana ni poslije jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja, sud će donijeti rješenje kojim se utvrđuje brisanje uvjetne osude. Ovo rješenje dostaviće se osuđenom, tužitelju i organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Član 425./415.

Postupak brisanja osude na osnovu sudske odluke

(1) Postupak za brisanje osude, shodno odredbama KZFBiH, na osnovu sudske odluke pokreće se na molbu osuđenog.

(2) Molba se podnosi sudu.

(3) Sudija, koji za to bude određen, zakazaće i provesti saslušanje tužitelja i osuđenog.

(4) Sudija može o ponašanju osuđenog zatražiti izveštaj od policijskog organa, a može takav izveštaj tražiti i od uprave ustanove u kojoj je osuđeni izdržavao kaznu.

(5) Podnositelj molbe i tužitelj mogu podnijeti žalbu protiv odluke suda po molbi za brisanje osude.

(6) Ako sud odbije molbu zato što osuđeni svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, osuđeni može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravosnažnosti rješenja o odbijanju molbe.

Član 426./416. Uvjerenje o kaznenoj evidenciji

U uvjerenju koje se građanima izdaje na osnovu podataka iz krivične evidencije, brisana osuda i brisane pravne posljedice osude ne smiju se pominjati.

Član 427./417. Molba i postupak prestanka mjere sigurnosti

(1) Molba za prestanak primjene mjera sigurnosti, propisanih u KZFBiH i drugih mjera propisanih zakonom, podnosi se sudu.

(2) Sudija, koji za to bude određen, prethodno će ispitati je li proteklo potrebno vrijeme po zakonu, a zatim će zakazati i provesti saslušanja - radi utvrđivanja činjenica na koje se podnositelj molbe poziva. Sudija će pozvati tužitelja i podnositelja molbe.

(3) Sudija iz stava 2. ovog člana može zahtijevati izvještaj o ponašanju osuđenog od policijskog organa, odnosno od ustanove u kojoj je osuđeni izdržao kaznu.

(4) U slučaju odbijanja molbe, nova molba se ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravosnažnosti rješenja o odbijanju ranije molbe.

POGLAVLJE XXIV

POSEBNE ODREDBE U SLUČAJU NEURAČUNLJIVOSTI OSUMNJIČENOG/ OPTUŽENOG

I RELEVANTNE ODREDBE	2
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	2
Krivični zakon	4
II. KONTROLNE LISTE	4
a) Kada tužitelj u optužnici predloži da sud utvrdi da li je osumnjičeni počinio djelo u stanju neuračunljivosti	5
b.) Kada se u bilo kojoj fazi postupka pojavi sumnja da je osumnjičeni/optuženi neuračunljiv	5
c.) Kada dokazi na glavnom pretresu upućuju na to da je optuženi počinio krivično djelo u stanju smanjene uračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti	6
III PRAKTIČNA RJEŠENJA	7

POGLAVLJE XXIV.

POSEBNE ODREDBE U SLUČAJU NEURAČUNLJIVOSTI OSUMNJIČENOG/ OPTUŽENOG

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Član 220./208.

Postupak u slučaju neuračunljivosti osumnjičenog, odnosno optuženog

Ako se u toku postupka utvrdi da je osumnjičeni, odnosno optuženi u vrijeme počinjenja krivičnog djela bio neuračunljiv, sud donosi odgovarajuću odluku u skladu s članom 410. ovog zakona. Ako se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru ili u psihijatrijskoj ustanovi, neće se pustiti na slobodu već će sud donijeti rješenje o njegovom privremenom zadržavanju u trajanju do 30 dana od dana donošenja rješenja.

Član 221./209.

Duševno oboljenje osumnjičenog, odnosno optuženog u toku postupka

Kad se u toku krivičnog postupka utvrdi da je osumnjičeni, odnosno optuženi po počinjenom krivičnom djelu obolio od kakvog duševnog oboljenja, rješenjem će se prekinuti krivični postupak (član 409.).

Član 409./399.

Prekid postupka u slučaju nastupanja duševne bolesti

(1) Ako je kod optuženog nakon počinjenja krivičnog djela nastupila takva duševna bolest da nije sposoban učestvovati u postupku, sud će rješenjem, nakon psihijatrijskog vještačenja, prekinuti postupak i optuženog uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja.

(2) Kada se zdravstveno stanje optuženog poboljša u mjeri da može da učestvuje u postupku, krivični postupak će se nastaviti.

(3) Ako u toku prekida postupka nastupi zastara krivičnog gonjenja, sud će postupiti u skladu s članom 298. tačkom f) ovog zakona. [Napomena: Ovaj stav predviđa odbijanje optužbe.]

Član 410./400. **Postupak u slučaju neuračunljivosti**

(1) Ako je osumnjičeni počinio djelo u stanju neuračunljivosti, tužitelj će u optužnici postaviti prijedlog da sud utvrdi da je osumnjičeni počinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti, kao i da se predmet uputi organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja radi pokretanja odgovarajućeg postupka.

(2) Ako u toku glavnog pretresa izvedeni dokazi ukazuju da je optuženi počinio djelo u stanju uračunljivosti, smanjene uračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti, tužitelj će odustati od podnesenog prijedloga. U slučaju ako se radi o smanjenoj uračunljivosti ili bitno smanjenoj uračunljivosti, tužitelj će predložiti izricanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz neku drugu krivičnopravnu sankciju.

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana osumnjičeni, odnosno optuženi, koji se nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi, neće se pustiti na slobodu već će sud na prijedlog tužitelja donijeti rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana od donošenja tog rješenja. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.

(4) Poslije podnošenja prijedloga iz stava 1. ovog člana osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja.

Član 124./174. **Psihijatrijsko vještačenje**

(1) Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost osumnjičenog, odnosno optuženog, ili da je osumnjičeni, odnosno optuženi počinio krivično djelo zbog ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ili da zbog duševnih smetnji nije sposoban učestvovati u postupku, odrediće se psihijatrijsko vještačenje.

(2) Ako se u toku istrage osumnjičeni dobrovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je, prema mišljenju vještaka, potrebno duže

posmatranje, osumnjičeni će se poslati na psihijatrijski pregled, odnosno na posmatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tome donosi sudija za prethodni postupak na prijedlog tužitelja. Posmatranje ne može trajati duže od dva mjeseca.

(3) Ako vještaci ustanove da je duševno stanje osumnjičenog, odnosno optuženog poremećeno, utvrdiće prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je uticaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvatanje i postupke osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

(4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru, sudija će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor da bi se poduzele mjere potrebne za osiguranje svrhe pritvora.

(5) Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunaće se osumnjičenom, odnosno optuženom u pritvor, odnosno u kaznu, ako bude izrečena.

Krivični zakon

Član 35./13.

Sadržaj krivične odgovornosti

- (1) Krivično je odgovoran počinitelj koji je uračunljiv i kriv za počinjeno krivično djelo.
- (2) Počinitelj je kriv ako je krivično djelo počinio s umišljajem.
- (3) Počinitelj je kriv i ako je krivično djelo počinio iz nehata, ako to zakon izričito propisuje.

Član 36./14.

Uračunljivost

- (1) Nije uračunljiva osoba koja u vrijeme počinjenja krivičnog djela nije mogla shvatiti značaj svog djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog psihičkog razvoja (neuračunljivost).
- (2) Počinitelj krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog

nekog stanja iz stava 1. ovog člana, može se blaže kazniti (bitno smanjena uračunljivost).

- (3) Krivično je odgovoran počinitelj krivičnog djela koji se upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje krivično djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u pogledu krivičnog djela kod njega postojao nehat, a zakon za takvo krivično djelo propisuje krivičnu odgovornost i za nehat (samoskrivljena neuračunljivost).
- (4) Bitno smanjena uračunljivost u koju se počinitelj doveo na način iz stava 3. ovog člana ne može biti osnov za ublažavanje kazne.

II. KONTROLNE LISTE

- Pitanja koja se tiču neuračunljivosti mogu se pojaviti u bilo kojoj fazi postupka.
- Odbrana može pokrenuti pitanje neuračunljivosti osumnjičenog/optuženog u prethodnom prigovoru, ili prigovoru u toku pretresa ili prije izricanja kazne, ako je optuženi osuđen.
- Sud može pokrenuti pitanje neuračunljivosti na osnovu svojih zapažanja o osumnjičenom/optuženom u toku pojavljivanja pred sudom.

a) Kada tužitelj u optužnici predloži da sud utvrdi da li je osumnjičeni počinio djelo u stanju neuračunljivosti

- Sud nalaže vještačenje.
- Ako osumnjičeni odbija da se podvrgne pregledu, šalje se radi toga u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu na period od 30 dana.
- Ako vještaci ustanove da je duševno stanje osumnjičenog poremećeno, utvrđiće prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti, kakav uticaj takvo duševno stanje još ima na shvatanje i postupke osumnjičenog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

- Ako se osumnjičeni/optuženi nalazi u pritvoru, sudija će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor.
- Ako je izdat nalog o slanju osumnjičenog na promatranje, osumnjičeni odmah mora imati branitelja. Prema potrebi se mora imenovati branitelj po službenoj dužnosti.
- Ako vještaci ustanove da je osumnjičeni bio u stanju neuračunljivosti (što znači “nesposoban da shvati značenje svojih djela ili kontrolira svoje ponašanje zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremenog mentalnog poremećaja ili retardacije”), ne može se smatrati odgovornim za počinjeno djelo.
- Kada vještaci ne zaključe da je osumnjičeni počinio djelo u stanju neuračunljivosti, stvar ide na suđenje.

b.) Kada se u bilo kojoj fazi postupka pojavi sumnja da je osumnjičeni/optuženi neuračunljiv

U bilo kojoj fazi postupka mogu se pojaviti sljedeća pitanja:

- Mentalna poremećenost koja ne preraste u neuračunljivost, ali može uticati na uračunljivost osumnjičenog/optuženog.
- Djelo je počinjeno zbog ovisnosti o narkoticima ili alkoholu.
- Mentalna poremećenost sprječava osumnjičenog/optuženog da učestvuje u postupcima.
- Sud nalaže psihijatrijski pregled.
- Ako osumnjičeni/optuženi odbija da se podvrgne pregledu, ili je potrebno duže posmatranje, osumnjičeni se može poslati u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu na period do dva mjeseca.
- Ako vještaci ustanove da je duševno stanje osumnjičenog/optuženog poremećeno, oni moraju podnijeti izvještaj u kojem se utvrđuje priroda, vrsta, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je uticaj takvo duševno stanje imalo na shvatanje i postupke osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme počinjenja krivičnog

djela.

- Ako se na pregled u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičeni/optuženi koji se nalazi u pritvoru, sud mora obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor.
- Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunaće se sumnjičenom/optuženom u eventualnu kaznu.

c.) Kada dokazi na glavnom pretresu upućuju na to da je optuženi počinio krivično djelo u stanju smanjene uračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti

- Ako je sposobnost optuženog da upravlja svojim postupcima ili shvati značaj svojih djela bitno smanjena (bitno smanjena uračunljivost), može mu biti izrečena blaža kazna.
- Ako je do smanjene uračunljivosti došlo dobrovoljnom upotrebom alkohola ili droga i ako je prije njihove upotrebe krivično djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u pogledu krivičnog djela kod njega postojao nehat, a zakon za takvo krivično djelo propisuje krivičnu odgovornost čak i ako je počinjeno iz nehata – stanje smanjene uračunljivosti neće služiti kao osnova za umanjenje kazne.
- U slučaju smanjene uračunljivosti, tužitelj predlaže izricanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi uz eventualnu drugu krivičnu sankciju.

III PRAKTIČNA RJEŠENJA

Bosna i Hercegovina

Entitet

(Kanton)

Sud

Broj:

Datum i mjesto,

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE/REPUBLIKE SRPSKE!

_____ u _____, u vijeću sastavljenom od
sudija: _____, kao predsjednika vijeća, _____
i _____, kao članova vijeća, uz sudjelovanje
_____, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog
_____, zbog krivičnog djela _____ iz člana ____ . stav ____ . KZ FBH/
RS, odlučujući po potvrđenoj optužnici _____ tužilaštva-tužiteljstva
_____ broj Kt-____/____ od _____ . godine, koja je potvrđena
odlukom sudije za prethodno saslušanje, broj _____
od _____ . g, nakon održanog usmenog, javnog i glavnog pretresa,
dana _____ . g, a u prisustvu _____ tužitelja _____,
optuženog _____ i njegovog branitelja _____, advokata iz
_____, oštećene _____, u postupku utvrđivanja da je optuženi djelo
počinio u stanju neuračunljivosti, donio je i javno objavio

P R E S U D U

OPTUŽENI: (lični podaci) _____

UTVRĐUJE SE ,

Da je: (činjenični opis)

Čime je: učinio krivično djelo _____ iz čl. ____ .st. ____ . KZ FBiH/RS U
STANJU NEURAČUNLJIVOSTI,

Po pravosnažnosti presude predmet će se uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja u Općini _____ radi pokretanja odgovarajućeg postupka.

Odluka o troškovima:

Oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnični postupak.

O b r a z l o ž e n j e

_____ tužiteljstvo _____ pod brojem
Kt-____/____ od _____ .godine,
podiglo je optužnicu protiv _____, zbog krivičnog djela _____ iz
člana ____ .stav ____ . KZ FBiH/RS. U prijedlogu optužnice predlaže se da sud
utvrdi da je _____ počinio krivično djelo u stanju neuračunljivosti,
te da se nakon toga predmet uputi organu nadležnom za pitanje socijalnog
staranja radi pokretanja odgovarajućeg postupka.

Sudija za prethodno saslušanje potvrdio je podignutu optužnicu pod brojem
_____ dana _____ .godine.

Postupajući po potvrđenoj optužnici, krivično vijeće ovog suda odredilo
je glavni pretres radi utvrđivanja da je optuženi počinio djelo u stanju
neuračunljivosti.

U dokaznom postupku na glavnom pretresu održanom dana _____ .g,
izvedeni su dokazi optužbe, i to:

(Navesti sve dokaze izvedene na glavnom pretresu)

Zasnivajući presudu na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom
pretresu, a nakon detaljne analize svih provedenih dokaza, pojedinačno i
u međusobnoj povezanosti s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene,
primjenjujući osnovno načelo Zakona o krivičnom postupku iz čl. ____.

slobodna ocjena dokaza, sud je izveo sljedeće zaključke:

(U ovome dijelu obrazloženja navesti zaključke koje je sud izveo u pogledu izvršitelja krivičnog djela, mjesta, vremena, načina izvršenja krivičnog djela, kao i stanja uračunljivosti izvršitelja krivičnog djela u vrijeme izvršenja istog, te navesti elaboraciju dokaza na kojima se zasniva presuda)

Na osnovu izvedenih dokaza sud nedvojbeno izvodi zaključak da je optuženi u kritično vrijeme, kako je to navedeno u izreci presude, iz _____, a iz neposredne blizine i u namjeri da usmrti oštećenog _____, u istog ispalio __ metaka u predjelu grudnog koša, na taj način je počinio krivično djelo _____ iz čl. ____ st. ____ KZ FBiH/RS.

Prema potvrđenoj optužnici, navodi se da je optuženi predmetno krivično djelo počinio u stanju neuračunljivosti

Na okolnost uračunljivosti optuženog ispitan je vještak medicinske struke _____, specijalista neuropsihijatar. Ovaj vještak zaključuje da je optuženi u vrijeme počinjenog krivičnog djela bio u stanju duševne bolesti i nije bio u mogućnosti da shvati značaj djela i upravlja svojim postupcima, odnosno da je bio neuračunljiv. Vještak, takođe navodi da je u sadašnjem medicinskom stanju optuženi sposoban da učestvuje u krivičnom postupku i da za njegov budući medicinski tretman nije potrebno liječenje u zdravstvenoj instituciji zatvorenog tipa, odnosno da je dovoljno ambulantno liječenje i praćenje toka bolesti optuženog.

Sud je u cjelini prihvatio ovakav zaključak vještaka. Ovo osobito iz razloga što je optuženi ranije već počinio isto krivično djelo i to u stanju neuračunljivosti. Naime, rješenjem _____ u _____, br.K: ____/____ od _____,g, optuženom je izrečena mjera sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, zbog toga što je dana _____,g. u _____ počinio krivično djelo _____ u pokušaju iz čl. ____ st. ____ KZ SRBiH.

Na temelju izloženog, sud zaključuje da je optuženi počinio krivično djelo _____ iz čl. ____ st. ____ KZ FBiH/RS, u vrijeme i na način kako je to opisano u izreci presude, te da je navedeno krivično djelo počinio u stanju neuračunljivosti.

Odluka o troškovima krivičnog postupka donesena je u skladu sa čl. ____ ZKP-a FBiH/RS. Troškovi se odnose na nagradu vještaku medicinske struke za dati nalaz i mišljenje u pisanom obliku, te prisustvo glavnom pretresu. Manji dio troškova odnosi se na putne troškove saslušanih svjedoka.

U pogledu imovinskopravnog zahtjeva, odlučeno je da se oštećena _____

i njena djeca upute na parnični postupak. Naime, iz iskaza ovog svjedoka vidljivo je da je oštećeni imao osim supruge i petoro djece, da su djeca danas punoljetna, da nisu u toku istrage saslušani na okolnost postavljanja imovinskopravnog zahtjeva. Stoga je odlučeno da se svi oštećeni u skladu sa čl. ____ . st. ____ . ZKP-a FBiH/RS upute na parnični postupak.

Prema odredbi čl. ____ . st. ____ . ZKP-a FBiH/RS, kada se utvrdi da je optuženi krivično djelo počinio u stanju neuračunljivosti, to će se ovaj predmet, a nakon pravosnažnosti presude, dostaviti nadležnom organu za pitanje socijalnog staranja Općine _____, a radi pokretanja odgovarajućeg postupka u smislu izricanja zaštitne mjere ili mjere liječenja.

Posebnim rješenjem sud će odlučiti o pritvoru, odnosno o privremenom zadržavanju, u skladu sa čl. ____ . st. ____ . ZKP-a FBiH/RS.

Na osnovu izloženog, riješeno je kao u izreci ove presude.

Zapisničar,

**Predsjednik vijeća
S u d i j a**

PRAVNA POUKA: Protiv ove presude dozvoljena je žalba drugostenom sudu u roku od 15 dana od dana prijema iste putem ovoga suda.

POGLAVLJE XXV

**POSEBNE ODREDBE O PRAVNIM
OSOBAMA**

I RELEVANTNE ODREDBE	3
Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)	3
Krivični zakon	6

POGLAVLJE XXV.

POSEBNE ODREDBE O PRAVNIM OSOBA

I RELEVANTNE ODREDBE

Zakon o krivičnom postupku (FBiH/RS)

Poglavlje XXVIII.

POSTUPAK ZA KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVNIH OSOBA

Član 396./381.

Jedinstvenost postupka

- (1) Zbog istog krivičnog djela, protiv pravne osobe se, po pravilu, pokreće i vodi krivični postupak zajedno s postupkom protiv počinitelja.
- (2) Postupak samo protiv pravne osobe se može pokrenuti, odnosno voditi kada protiv počinitelja krivični postupak nije moguće pokrenuti, odnosno voditi iz zakonom propisanih razloga ili ako je protiv njega krivični postupak već proveden.
- (3) U jedinstvenom postupku se protiv optužene pravne osobe i optuženog podiže jedna optužnica i izriče jedna presuda.

Član 397./382.

Cjelishodnost pokretanja krivičnog postupka

Tužitelj može odlučiti da protiv pravne osobe ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka kada okolnosti slučaja ukazuju da to ne bi bilo cjelishodno, jer je doprinos pravne osobe počinjenju krivičnog djela bio neznatan, ili pravna osoba nema imovine, ili ima tako malo imovine da ne bi bila dovoljna ni za

pokriće troškova postupka, ili ako je protiv pravne osobe započet stečajni postupak, ili kada je počinitelj krivičnog djela jedini vlasnik pravne osobe protiv kojeg bi se krivični postupak inače pokrenuo.

Član 398./383.

Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku

- (1) Svaka pravna osoba u krivičnom postupku mora imati svog zastupnika koji je ovlašćen za poduzimanje svih radnji za koje je po ovom zakonu ovlašćen osumnjičeni, odnosno optuženi i osuđeni.
- (2) Pravna osoba u krivičnom postupku može imati samo jednog zastupnika.
- (3) Sud mora svaki put utvrditi identitet zastupnika pravne osobe i njegovo ovlašćenje za zastupanje.

Član 399./384.

Određivanje zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku je onaj ko je ovlašćen zastupati pravnu osobu po zakonu, aktu nadležnog državnog organa ili po statutu, aktu o osnivanju ili drugom aktu pravne osobe.
- (2) Zastupnik može ovlastiti za zastupanje nekog drugog. Ovlašćenje mora biti dato pisano ili usmeno na zapisnik kod suda.
- (3) Kada je prije pravosnažnog okončanja krivičnog postupka pravna osoba prestala postojati, zastupnika će mu odrediti sud.

Član 400./385.

Izuzeće zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku ne može biti osoba koja je pozvana kao svjedok.
- (2) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku ne može biti osoba protiv koje teče postupak zbog istog krivičnog djela, osim ako je jedini član pravne osobe.

(3) U slučaju iz st. 1. i 2. ovog člana sud će pozvati pravnu osobu da nadležni organ te pravne osobe u određenom roku odredi drugog zastupnika i o tome pisano obavijesti sud. U suprotnom će zastupnika odrediti sud.

Član 401./386. Dostavljanje pismena

Pismena, namijenjena pravnoj osobi, dostavljaju se pisarnici pravne osobe i zastupniku.

Član 402./387. Troškovi zastupnika

Troškovi zastupnika pravne osobe u krivičnom postupku su troškovi krivičnog postupka. Troškovi za zastupnika postavljenog na osnovu čl. 399. i 400. ovog zakona unaprijed se isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak, samo ako pravna osoba nema sredstava.

Član 403./388. Branitelj pravne osobe u krivičnom postupku

(1) Pravna osoba može, pored zastupnika, imati branitelja.

(2) Pravna osoba i fizička osoba, kao i osumnjičeni, odnosno optuženi ne mogu imati istog branitelja.

Član 404./389. Sadržaj optužnice

Optužnica protiv pravne osobe u krivičnom postupku, pored sadržaja propisanih ovim zakonom, sadrži naziv pod kojim pravna osoba, u skladu s propisima, nastupa u pravnom prometu, sjedište pravne osobe, opis krivičnog djela i osnov odgovornosti pravne osobe.

Član 405./390.
Saslušanje i završna riječ

(1) Na glavnoj raspravi se prvo saslušava optuženi, a potom zastupnik pravne osobe.

(2) Poslije završenog dokaznog postupka, kao i završnoj riječi tužitelja i oštećenog, sudija, odnosno predsjednik vijeća daje riječ branitelju, zatim zastupniku pravne osobe, te branitelju optuženog i na kraju optuženom.

Član 406./391.
Presuda pravnoj osobi

Pored sadržaja propisanog u članu 300. ovog zakona, pisana presuda pravnoj osobi mora sadržavati:

- 1.u uvodu presude - naziv pod kojim pravna osoba u skladu s propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe, kao i ime i prezime zastupnika pravne osobe koji je bio prisutan na glavnom pretresu,
- 2.u izreci presude - naziv pod kojim pravna osoba u skladu s propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe, kao i zakonski propis po kojem je optužena, po kojem se oslobađa optužbe za to djelo ili po kojem se optužba odbija.

Član 407./392.

Mjera osiguranja

(1) Za osiguranje izvršenja kazne, oduzimanja imovine ili oduzimanja imovinske koristi, sud može, na prijedlog tužitelja, protiv pravne osobe u krivičnom postupku odrediti privremeno osiguranje. U ovom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 216. ovog zakona.

(2) Ako postoji opravdana bojazan da će u okviru optužene pravne osobe biti ponovljeno djelo i da će za njega biti odgovorna pravna osoba ili se sa počinjenjem djela prijeti, sud može u istom postupku, osim mjera iz stava 1. ovog člana, pravnoj osobi zabraniti obavljanje jedne ili više određenih djelatnosti na određeno vrijeme.

(3) Kada je protiv pravne osobe pokrenut krivični postupak, sud može, na

prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti, zabraniti statusne promjene pravne osobe koje bi za posljedicu imale brisanje pravne osobe iz sudskog registra. Odluka o ovoj zabrani se upisuje u sudski registar.

Član 408./393.

Primjena ostalih odredbi ovog zakona

Ako drukčije nije određeno, u krivičnom postupku protiv pravne osobe shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe ovog zakona, čak i u slučaju ako se postupak vodi samo protiv pravne osobe.

Krivični zakon

[Napomena: Broj poglavlja i brojevi članova identični su u Krivičnim zakonima FBiH i RS u pogledu ovih odredbi]

XIV. Poglavlje

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KRIVIČNA DJELA

Član 125.

Odgovornost pravne osobe

- (1) Glava ovog zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju, Republiku Srpsku, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za krivično djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
- (2) Glava ovog zakona propisuje kazne i druge krivičnopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi te pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo.
- (3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih krivičnopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
- (4) Krivični postupak protiv privrednih društava vodi se po odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Član 126.

Primjena ovog Zakona prema mjestu počinjenja krivičnog djela u vezi sa krivičnom odgovornošću pravnih osoba

- (1) Domaća i strana pravna osoba je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivična djela počinjena na području Federacije.
- (2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na području Federacije ili u njoj obavlja svoju aktivnost je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo počinjeno izvan Federacije, ako je krivično djelo počinjeno protiv Bosne i Hercegovine, Federacije, njenih državljana ili domaćih pravnih osoba.
- (3) Domaća pravna osoba je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo počinjeno izvan Federacije protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima člana 13. (Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji za krivična djela počinjena na području Bosne i Hercegovine) ovog zakona.

Član 127.

Osnovi odgovornosti pravne osobe

Za krivično djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:

- a) kada smisao počinjenog krivičnog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe;
- b) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe uticali na počinitelja ili mu omogućili da poćini krivično djelo;
- c) ili kad pravna osoba raspolaže protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom;
- d) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe propustili dućni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.

Član 128.

Granice odgovornosti pravne osobe za krivično djelo

- (1) Uz uvjete iz člana 128. (Osnovi odgovornosti pravne osobe) ovog zakona pravna je osoba odgovorna za krivično djelo i kad poćinitelj za poćinjeno krivično djelo nije krivično odgovoran.
- (2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje krivićnu odgovornost fizićkih,

odnosno odgovornih osoba za počinjeno krivično djelo.

(3) Za krivična djela počinjena iz nehata, pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz člana 128. tačke d) ovog zakona i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.

(4) Kad u pravnoj osobi osim počinitelja nema druge osobe ili organa koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati počinitelja, pravna osoba odgovara za počinjeno krivično djelo u granicama počiniteljeve odgovornosti.

Član 129.

Odgovornost pri statusnoj promjeni pravne osobe

(1) Pravna osoba u stečaju može biti krivično odgovorna za krivično djelo bez obzira na to je li krivično djelo počinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

(2) Kad je došlo do prestanka pravne osobe prije pravosnažnog okončanja krivičnog postupka, a u krivičnom je postupku utvrđena krivična odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale krivičnopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost, ako su njeni rukovodeći ili nadzorni organi prije prestanka pravne osobe znali za počinjeno krivično djelo.

(3) Pravnoj osobi, koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost, i čiji su rukovodeći ili nadzorni organi znali za počinjeno krivično djelo, izriče se sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

(4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravosnažno okončanom krivičnom postupku, izrečena se krivičnopravna sankcija izvršava po odredbama st. 2. i 3. ovog člana.

Član 130.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj

(1) Ako je počinitelj planirano krivično djelo započeo, ali ga nije dovršio, pravna je osoba odgovorna po uvjetima iz člana 128. (Osnovi odgovornosti pravne osobe) ovog zakona, ako zakon propisuje kažnjavanje i za pokušaj tog krivičnog djela.

(2) Pravna se osoba kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno

krivično djelo, a može se i blaže kazniti.

(3) Ako su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe spriječili počinitelja da dovrši započeto krivično djelo, pravna se osoba može osloboditi kazne.

Član 131.

Produženo krivično djelo i krivična odgovornost pravnih osoba

Kad je kod pravne osobe prisutan isti osnov krivične odgovornosti u pogledu više istovrsnih i vremenski povezanih krivičnih djela više počinitelja, pravna je osoba krivično odgovorna kao da je počinjeno jedno krivično djelo.

Član 132.

Saučesništvo pravnih osoba

(1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba učestvuju u počinjenju krivičnog djela, svaka je odgovorna po članu 128. (Osnovi odgovornosti pravne osobe) ovog zakona.

(2) Kod saučesništva pravnih osoba iz stava 1. ovog člana svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba krivično odgovorna za krivično djelo.

Član 133.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobodenje od kazne

(1) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ dobrovoljno prijavi počinitelja nakon počinjenog krivičnog djela, može se blaže kazniti.

(2) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ nakon počinjenog krivičnog djela odluči vratiti protupravno pribavljenu imovinsku korist, ili otkloni prouzrokovane štetne posljedice ili saopći podatke o opravdanosti odgovornosti drugih pravnih osoba, može se osloboditi kazne.

Član 134.

Kazne za pravne osobe

Pravnim se osobama za krivična djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Član 135.

Novčana kazna za pravne osobe

- (1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
- (2) Ako je krivičnim djelom pravne osobe drugom prouzrokovana imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete, odnosno koristi.

Član 136.

Kazna oduzimanja imovine

- (1) Kazna oduzimanja imovine može se izreći za krivična djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.
- (2) Pravnoj se osobi može oduzeti najmanje polovina imovine, ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
- (3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, povjeritelji se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Član 137.

Kazna prestanka pravne osobe

- d) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je aktivnost pravne osobe u cijelosti ili pretežno korištena za počinjenje krivičnih djela.
- e) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
- f) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe, sud će predložiti otvaranje

postupka likvidacije.

g) Iz imovine pravne osobe, kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe, mogu se isplatiti povjeritelji.

Član 138.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi

(1) Pri odmjerenju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir, pored općih pravila za odmjerenje kazne iz člana 49. (Opća pravila za odmjerenje kazne) ovog zakona, i privredna snaga pravne osobe.

(2) Pri odmjerenju novčane kazne za krivična djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije preći polovinu imovine pravne osobe.

Član 139.

izricanje uvjetne osude pravnoj osobi

(1) Sud može pravnoj osobi za krivično djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.

(2) Uvjetnom osudom sud može pravnoj osobi utvrditi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno odlučiti da se ona neće izvršiti ako pravna osoba, u roku koji odredi sud, a koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina, ne bude odgovorna za novo krivično djelo.

Član 140.

Sigurnosne mjere za pravne osobe

Pravnoj se osobi mogu za krivično djelo izreći, pored sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz člana 78. (Lišenje predmeta) ovog zakona, ove sigurnosne mjere:

- a) objava presude;
- b) zabrana vršenja određene privredne djelatnosti.

Član 141.
Objava presude

- (1) Sigurnosna mjera objave presude izriče se kad bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, naročito ako bi objava presude bila od koristi za otklanjanje opasnosti za život ili zdravlje ljudi, ili za sigurnost prometa ili za privredu.
- (2) S obzirom na značaj krivičnog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud će ocijeniti hoće li se presuda objaviti u štampi, na radiju, ili televiziji ili u više navedenih sredstava javnog informiranja, i ujedno, hoće li se objaviti obrazloženje presude u cijelosti ili u izvodu, uzimajući u obzir da se načinom objave omogući obaviještenost svih u čijem je interesu objava presude.

Član 142.
Zabrana vršenja određene privredne aktivnosti

- (1) Sigurnosnom mjerom zabrane vršenja određene privredne djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda, ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti bavljenje određenim poslovima prometa robe ili drugom privrednom djelatnošću.
- (2) Sigurnosna mjera iz stava 1. ovog člana izriče se pravnoj osobi ako bi njezino daljnje bavljenje određenom privrednom djelatnošću bilo opasno za život ili zdravlje ljudi, ili štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih osoba, ili za privredu, ili ukoliko je pravna osoba u posljednje dvije godine prije počinjenog krivičnog djela već bila kažnjena za isto ili slično krivično djelo.
- (3) Sigurnosna mjera iz stava 1. ovog člana može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravosnažnosti presude.

Član 143.
Oduzimanje imovinske koristi pravnoj osobi

Ukoliko pravna osoba počinjenim krivičnim djelom pribavi imovinsku korist, imovinska će se korist pribavljena krivičnim djelom pravnoj osobi oduzeti.

Član 144.

Pravne posljedice osude pravne osobe

- (1) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo jesu:
 - a) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlašćenja ili koncesije, izdatih od strane organa strane države;
 - b) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlašćenja ili koncesije, izdatih od institucija u Federaciji/RS.
- (2) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo mogu nastupiti i kad je pravnoj osobi za počinjeno krivično djelo izrečena novčana kazna.

Član 145.

Zastarjelost krivičnog gonjenja i izvršenja krivičnopravnih sankcija izrečenih pravnim osobama

- (1) Na zastarjelost krivičnog gonjenja pravne osobe primjenjuju se odredbe člana 15. (Zastarjelost krivičnog gonjenja) ovog zakona.
- (2) Zastarjelost izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kad od pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
 - a) tri godine za izvršenje novčane kazne;
 - b) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.
- (3) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere nastupa istekom:
 - a) šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena sigurnosna mjera objave presude;
 - b) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje sigurnosne mjere zabrane vršenja određene privredne djelatnosti.

Član 146.

Zakoni koji propisuju krivična djela pravnih osoba

Pravne osobe mogu biti krivično odgovorne za krivična djela iz ovog zakona i za druga krivična djela propisana zakonom u Federaciji.

Član 147.
Kazne za krivična djela

- (1) Za krivična djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do desetostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora više od tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadesetostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (3) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.
- (4) Za krivična djela iz stava 1. ovog člana, pravnom se licu umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravnog lica, pod uvjetima iz člana 138. (Kazna prestanka pravnog lica) ovog zakona.

